

Osallistuminen aikuiskoulutukseen

Aikuiskoulutustutkimus 2000

Irja Blomqvist - Timo Ruuskanen-
Helena Niemi - Eeva Nyssönen

Tilastokeskus
Tilastoarkisto

Osallistuminen aikuiskoulutukseen

Aikuiskoulutustutkimus 2000

Irja Blomqvist - Timo Ruuskanen -
Helena Niemi - Eeva Nyssönen

Helsinki 2002

*Tiedustelut:
Irja Blomqvist
Timo Ruuskanen
Helena Niemi
(09) 17 341
aikuiskoulutus.tilastot@tilastokeskus.fi*

*Kansikuva: Fennopress Oy
Kannen ulkoasu: Irene Matis
Taitto: Hilikka Lehikoinen, Marita Potila*

© 2002 Tilastokeskus

Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.

*ISSN 1236-4746
= Koulutus
ISBN 952-467-043-7*

Hakapaino Oy, Helsinki 2002

Esipuhe

Aikuiskoulutustutkimus 2000 on neljäs Tilastokeskuksen aikuiskoulutukseen osallistumista kartoittava tutkimus, joka kattaa Suomessa asuvan aikuisväestön. Ensimmäisen osallistumistutkimuksen tiedot kerättiin vuonna 1980, toisen vuonna 1990 ja kolmannen vuonna 1995. Aikuiskoulutustutkimus 2000 on toteutettu opetusministeriön rahoituksella opetusministeriön ja Tilastokeskuksen yhteishankkeena.

Tutkimuksen perusjoukkona ovat 18–79-vuotiaat Suomessa pysyvästi asuvat henkilöt. Otokseen poimittiin tasavälisellä otannalla yhteensä 5 000 henkilöä ja haastatteluja saatiin 3 600. Aineisto kerättiin vuoden 2000 helmi-kesäkuun aikana käyntihaastatteluina.

Aikuiskoulutustutkimus 2000:sta on julkaistu tietoja myös Tilastokeskuksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla) ja Tiedolla tietoyhteiskuntaan III -julkaisun yhteydessä.

Tutkimusaineiston analysoinnista on vastannut tutkijaryhmä: Irja Blomqvist, Helena Niemi, Eeva Nyysönen ja Timo Ruuskanen, jotka ovat myös kirjoittaneet tämän raportin. Kirja sisältää tietoja aikuisten koulutukseen osallistumisesta ja opiskelusta, koulutushalukkuudesta ja -tarpeesta sekä koulutukseen osallistumisen esteistä. Lisäksi kuvataan koulutuksen järjestäjiä, sisältöjä, laajuutta ja vaikutuksia, aikuisten itseopiskelua, tietokoneen käyttöä ja vieraiden kielten taitoa. Julkaisun loppuun on liitetty yksityiskoh- taista tietoa sisältävä taulukkopaketti sekä tutkimusaineiston laatua kuvaava tekninen raportti, joka sisältää mm. tutkimuksen katoanalyysin.

Toivon, että julkaisu tarjoaa aineksia koulutusta koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä antaa virikkeitä lisätutkimukselle. Tulokset tuonevat lisäinformaatiota siihen keskusteluun, jota käydään inhimillisen pääoman kehittämisen merkityksestä yhteiskunnan taloudellisen ja sosiaalisen menestyksen kannalta.

Tutkimusaineistoa luovutetaan myös Tilastokeskuksen ulkopuolella toimivien tutkijoiden käyttöön. Aineiston voi saada tutkimustarkoitukseen eri anomuksesta.

Helsingissä heinäkuussa 2002

Riitta Harala
Tilastojohtaja

Sisältö

Esipuhe	3
Päätulokset	7
1 Johdanto	10
Elinikäisen oppimisen ajattelutavan korostuminen.	10
Aikuiskoulutustutkimus 2000.	11
Julkaisun sisältö.	13
2 Osallistuminen aikuiskoulutukseen vuonna 2000	15
2.1 Osallistumisen määrä ja rakenne.	15
Osallistumisen osuus ja jakautuminen eri väestöryhmissä	15
Osallistuminen aikuiskoulutukseen järjestäjän ja sisällön mukaan.	22
Opiskelu ulkomailla.	25
2.2 Osallistumisen volyymi	26
Aikuiskoulutuspäivät volyymin kuvaajina	26
Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistunutta kohden	26
Aikuiskoulutuspäivien määrä jokaista henkilöä kohden	28
2.3 Osallistuminen työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen	32
2.4 Osallistuminen henkilöstökoulutukseen	36
Osallistumisen osuus ja jakautuminen eri palkansaajaryhmissä	36
Henkilöstökoulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden	41
2.5 Osallistuminen muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen	45
Osallistumisen osuus ja jakautuminen eri väestöryhmissä	45
Koulutuksen sisältö	45
3 Aikuiskoulutukseen osallistumisen muutokset 1980–2000	49
Aikuiskoulutukseen osallistumisen muutokset	49
Työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutukseen osallistumisen muutokset.	52
Henkilöstökoulutukseen osallistumisen muutokset.	52
Muuhun kuin työhön liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisen muutokset	54

4	Aikuisten itseopiskelu	57
	Informaali oppiminen ja itseohjatun opiskelun kysyminen.	57
	Itseopiskelun määrä ja yleisyys eri väestöryhmissä	58
	Itseopiskelun sisältö.	61
5	Työ, koulutus ja oppiminen.	63
	Muuttuva työ ja arki edellyttää uusia taitoja	63
	Työn koettu vaativuus	63
	Työn tarjoamat oppimis- ja kehittymismahdollisuudet.	67
	Työn ja omien valmiuksien vastaavuus.	68
	Työssä koetut ongelmat ja niiden ratkaisu	68
	Ammattijulkaisujen seuraaminen.	70
6	Aikuisten tietokoneen käyttö	72
	Tietokoneen käyttäjät sukupuolen, iän, pohjakoulutuksen ja asuinalueen mukaan	72
	Tietokoneen käyttö sosioekonomisen aseman, työllisyystilanteen ja työpaikan mukaan	73
	Tietokoneen käyttötarkoitukset	77
	Tietokoneen käytön oppiminen	79
	Tietotekniikassa saatu aikuiskoulutus ja sen koettu tarve	80
7	Aikuisten vieraiden kielten taito	83
	Kielitaito kansainvälistyvässä Suomessa	83
	Neljä viidestä suomalaisesta osaa vierasta kieltä	83
	Mitä kieliä osataan?	84
	Englannin kielen osaajat	86
	Ruotsin kielen osaajat.	86
	Saksan ja ranskan osaajat	86
	Useamman kuin yhden vieraan kielen osaajat	88
	Vieraiden kielten aikuiskoulutukseen osallistuminen	90
	Vieraiden kielten koulutustarve.	90
	Yleiset kielitutkinnot	92
8	Aikuiskoulutuksen koettu hyöty, tarve ja koulutusaikomukset	93
	Aikuiskoulutuksen välittömät vaikutukset	93
	Elämän aikana saatu aikuiskoulutus ja sen vaikutukset	93
	Koulutustarve ja koulutusaikomukset	96

9	Koulutukseen osallistumisen esteet	98
	Esteet osallistua omalla vapaa-ajalla ja kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen	98
	Esteet osallistua henkilöstökoulutukseen	101
	Koulutusta koskevan tiedon saanti	105
	Mahdollisuudet saada ja vaikuttaa työpaikkakoulutukseen	105
10	Iäkkäiden, 65–79-vuotiaiden aikuiskoulutukseen osallistuminen ja koulutuskokemukset .	108
	Aikuiskoulutukseen osallistuminen	108
	Koulutuskokemukset ja -aikomukset	108
	Iäkkäiden tietokoneen käyttö ja kielitaito	110
	Lähteet	113
	Käsitteet ja luokitukset	114
	Aikuiskoulutustutkimus 2000, tekninen raportti	123
	Taulukko- ja kuvioluettelo	141
	Liitetaulukot	151
	Taulukkuuettelo	152
	Taulukot	156

Päätulokset

Aikuiskoulutukseen osallistuminen lisääntynyt

Vuonna 2000 aikuiskoulutukseen osallistui 18–64-vuotiaista 54 prosenttia. Osallistuminen on 20 vuodessa lähes kaksinkertaistunut, vuodesta 1995 vuoteen 2000 kasvua oli noin kuusi prosenttiyksikköä.

Naiset olivat aktiivisempia osallistujia kuin miehet eikä aktiivisuus laskenut heillä iän myötä yhtä voimakkaasti kuin miehillä. Naisikäluokista osallistumisosuudet olivat korkeimmat 35–54-vuotiailla ja miehistä 25–34-vuotiailla. Etelä-Suomen läänissä ja kaupungeissa asuvat osallistuivat aikuiskoulutukseen eniten. Lääniä väliset osallistumiserot eivät kuitenkaan olleet suuria.

Aikuiskoulutukseen osallistuminen oli voimakkaasti riippuvaista henkilön pohjakoulutuksesta – mitä korkeampi koulutus henkilöllä oli, sitä todennäköisempää oli, että hän oli osallistunut aikuiskoulutukseen. Myös sosioekonomisen aseman mukaisessa tarkastelussa korkeassa asemassa toimivat osallistuivat aikuiskoulutukseen eniten. Miehillä pohjakoulutuksen ja sosioekonomisen aseman mukaan muodostettujen ryhmien väliset osallistumiserot olivat suuremmat kuin naisilla.

Työssä käyvät aikuiset osallistuivat aikuiskoulutukseen selvästi useammin kuin työttömät tai työvoiman ulkopuoliset ryhmät. Työllisistä aikuis-koulutukseen osallistui vuoden aikana 63 prosenttia, kun taas työttömillä osallistumisosuus oli 37 prosenttia ja työvoiman ulkopuolisilla 36 prosenttia.

Eniten aikuiskoulutukseen osallistumiseen vaikutti sosioekonominen asema, toiseksi eniten koulutusaste ja kolmanneksi eniten se, oliko henkilö työssä vai ei.

Aikuiskoulutukseen osallistumisen kasvu näkyi myös tarkasteltaessa saatujen koulutuspäivien määrää. Kun vuonna 1990 aikuiskoulutuspäiviä oli jokaista 18–64-vuotiaasta kohden laskettuna noin yhdeksän, oli vuonna 2000 vastaava luku noin 13 päivää. Vuodesta 1995 oli jokaista aikuista kohden laskettu koulutuspäivien määrä noussut kaksi päivää.

Vuoden aikana saatuja aikuiskoulutuspäiviä oli naisilla enemmän kuin miehillä ja korkeasti koulutetuilla enemmän kuin alhaisen koulutustason omaavilla. Sen sijaan työttömät saivat koulutuspäivillä mitaten lähes kaksi kertaa niin paljon koulutusta kuin työssä käyvät.

Aikuiskoulutus oli yleissivistävää ja ...

Yli puoli miljoonaa eli 18 prosenttia 18–64-vuotiaasta väestöstä osallistui aikuiskoulutukseen yleissivistyksen parantamiseen tai harrastuksiin liittyvien syiden vuoksi. Naisista tällaisessa koulutuksessa oli ollut 24 prosenttia ja miehistä 12 prosenttia. Osallistumisosuudet ovat pysytelleet samalla tasolla jo vuodesta 1980 lähtien. Eniten yleissivistystarkoituksessa opiskeltiin taide- tai taitoaineita, liikuntaa ja vieraita kieliä. Kansalaisopistot olivat kaikkein yleisin yleissivistävän ja harrastustavoitteisen aikuiskoulutuksen järjestäjä.

... työhön ja ammattiin liittyvää sekä henkilöstökoulutusta

Aikuiskoulutukseen osallistuttiin kuitenkin selvästi useammin työhön tai ammattiin liittyvien syiden vuoksi. Lähes puolet työvoimasta opiskeli vuonna 2000 työhön tai ammattiin liittyen.

Valtaosa työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen osallistuneista oli opiskellut työnantajan tukemana. Työnantajan tukemaan eli henkilöstökoulutukseen oli vuoden aikana osallistunut palkansaajista 56 prosenttia. Myös henkilöstökoulutukseen osallistumiseen vaikuttivat eniten henkilön sosioekonominen asema ja pohjakoulutuksen pituus, mutta myös työpaikan koko. Mitä suurempi yritys, sitä suurempi osuus työntekijöistä osallistui henkilöstökoulutukseen.

Henkilöstökoulutuksena saatujen koulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden laskettuna kasvoi varsin voimakkaasti vuodesta 1995 vuoteen 2000. Vuonna 2000 päiviä oli lähes seitsemän palkansaajaa kohden, kun vuonna 1995 määrä oli viisi päivää.

Aikuiset opiskelivat myös itsekseen

Tietoja ja taitoja opiskellaan myös itsekseen muodollisen koulutuksen ulkopuolella. Joka viides 18–64-vuotias oli opiskellut vuoden aikana omin päin vähintään 20 tunnin ajan. Keskimääräistä enemmän itseopiskelijoita oli nuorten, korkeasti koulutettujen ja korkeassa sosioekonomisessa asemassa toimivien ryhmissä. Opintojen sisältönä oli useimmiten tietotekniikka.

Työssä mahdollisuuksia soveltaa aiemmin opittua ja ratkoa ongelmia yhdessä

Työ tarjoaa suurimmalle osalle työllisiä runsaasti mahdollisuuksia käyttää aiemmin opittuja tietoja ja taitoja sekä kehittää omia kykyjä ja ammattitaitoa. Vain 14 prosenttia työllisistä oli sitä mieltä, että tarvitsisi lisäkoulutusta, jotta selviäisi työstä hyvin. Työelämän ongelmatilanteista oli useimmin selviydytty hakemalla apua työtovereilta ja työpaikan asiantuntijoilta. Puolet ongelmatilanteita kohdanneista oli saanut apua myös työpaikan ulkopuolisilta asiantuntijoilta, koulutuksesta ja ammattikirjallisuudesta.

Koulutustarvetta yli puolella aikuisista ...

Yli puolet 18–64-vuotiaista ilmoitti tarvitsevansa ammattitaitoa tai uraa edistävää koulutusta. Eniten kaivattiin tietotekniikan koulutusta, jonka tarvetta ilmaisi vastaajista 27 prosenttia. Seuraavaksi eniten kaivattiin vieraiden kielten ja liiketalouden koulutusta. Koulutustarve ja edeltävän vuoden aikana tapahtunut osallistuminen vaikuttivat vahvasti osallistumisaikaisiin. Joka toinen ilmoitti osallistuvansa aikuiskoulutukseen seuraavan vuoden aikana.

... mutta hankalat työajat ja työpaikan kiireet osallistumisen esteinä

Yleisimmin omalla vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan aikuis-koulutukseen osallistumista estivät tai vaikeuttivat väsymys ja taloudelliset syyt. Voimakkaimmaksi yksittäiseksi osallistumisen esteeksi kuitenkin vastaajien va-

linnoissa nousivat hankalat tai epäsäännölliset työajat. Työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen osallistumisen yleisin este oli kiireet työpaikalla, joka myös nousi vastaajien valitsemaksi voimakkaimmaksi esteeksi.

Kolme neljäsosaa aikuisista käyttänyt tietokonetta

Viimeksi kuluneen vuoden aikana oli tietokonetta käyttänyt 18–64-vuotiaista 69 prosenttia. Puolet väestöstä ilmoitti käyttäneensä tietokonetta viimeksi kuluneiden kahden päivän aikana. Joskus tietokonetta työssä, opiskelussa, kotona tai muualla käyttäneitä oli aikuisista 74 prosenttia.

Tietokonetta käyttivät eniten nuoret, pitkän pohjakoulutuksen suorittaneet, toimihenkilöammateissa työskentelevät ja opiskelijat. Yleisimmin oli tietokonetta käytetty tekstinkäsittelyyn. Lähes yhtä yleistä oli tietojen etsiminen tietoverkoista ja sähköpostiviestintä.

Tärkeimpinä tapoina oppia tietokoneen käyttöä aikuiset pitivät itseopiskelua yrityksen ja erehdyksen kautta sekä oppimista työtovereiden, ystävien tai perheenjäsenten auttamana.

Neljä viidesosaa aikuisista arvioi osaavansa vierasta kieltä

Neljä viidestä 18–64-vuotiaasta arvioi osaavansa vähintään yhtä vierasta kieltä ainakin jonkin verran. Lähes kaksi kolmesta aikuisesta ilmoitti osaavansa vähintään kahta vierasta kieltä, joka kolmas vähintään kolmea vierasta kieltä ja vähintään neljää vierasta kieltä arvioi hallitsevansa aikuisista 13 prosenttia. Vieraita kieliä osasivat eniten nuoret, naiset ja pitkän pohjakoulutuksen suorittaneet.

Englantia osattiin eniten ja parhaiten. Lähes kolme neljästä aikuisesta ilmoitti osaavansa ainakin jonkin verran englantia. Toiseksi eniten osattiin ruotsia ja kolmanneksi eniten saksaa.

Viidesosa 18–64-vuotiaista ilmoitti tarvitsevansa koulutusta vieraisissa kielissä, kun haastattelua edeltävän vuoden aikana kielikoulutusta oli saanut vain kuusi prosenttia ja itsekseen oli kieliä opiskellut kolme prosenttia väestöstä.

Noin 12 prosenttia 65–79-vuotiaista aikuiskoulutuksessa

Vuonna 2000 noin 12 prosenttia 65–79-vuotiaista ilmoitti osallistuneensa haastattelua edeltävän vuoden aikana aikuiskoulutukseen. Osallistumisosuudessa ei ollut eroa miesten ja naisten välillä.

Selvästi eniten 65 vuotta täyttäneet opiskelivat kansalaisopistojen järjestämällä kursseilla omiin harrastuksiinsa liittyen. Suosituimpia aineita olivat taide- ja taitoaineet sekä liikunta.

Tässä ikääntyneiden ryhmässä suurimmat koulutukseen osallistumisen esteet olivat terveyteen ja ikään liittyvät syyt sekä kiinnostuksen puute.

1 Johdanto

Elinikäisen oppimisen ajattelutavan korostuminen

Vuosituhanne vaihte on ollut merkittävä sekä aikuiskoulutuspolitiikan muotoutumisen että aikuiskoulutustilastoinnin kehittämisen kannalta niin kansallisesti kuin kansainvälisesti.

Parlamentaarinen aikuiskoulutustyöryhmä sai työnsä valmiiksi tammi-kuun 2002 lopussa ja jätti opetusministeriölle mietintönsä, joka sisältää vuodet 2002–2010 kattavan elinikäisen oppimisen idealle rakentuvan aikuiskoulutuspolitiikan kansallisen strategian (OPM 2002a). Mietintöön sisältyvien keskeisimpien ehdotusten jatkovalmistelu aloitettiin erikseen asetetuissa työryhmissä jo mietintöä koskevan lausuntokierroksen aikana.

Euroopan unionille asetetun strategisen päämäärän mukaan unionista on tultava maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous. Tämä päämäärä asetettiin Lissabonin Eurooppa-neuvostossa maaliskuussa 2000 ja vahvistettiin Tukholman Eurooppa-neuvostossa maaliskuussa 2001. Elinikäinen oppiminen julistettiin avainasemaan tämän strategisen päämäärän tavoittamisessa. Elinikäistä oppimista painotettiin keinona parantaa kansakuntien kilpailukykyä ja työllisyyttä, mutta myös ehkäistä sosiaalista syrjäytymistä ja edistää aktiivista kansalaisuutta ja persoonallisuuden kehittämistä. (EU 2001.)

Euroopan komissio antoi marraskuussa 2000 elinikäistä oppimista käsittelevän muistion *Memorandum on Lifelong learning*, joka perustui elinikäistä oppimista koskevan eurooppalaisen teemavuoden (1996) päätelmiin sekä kokemuksiin Euroopan tasolla ja jäsenvaltioissa. Muistion pohjalta aloitettiin varsin laaja Euroopan laajuinen kuulemis- ja keskusteluprosessi, johon osallistuivat yhteisön elinten lisäksi asiankuuluvat kansalliset tahot. Laajasta keskustelusta saatujen tulosten pohjalta komissio laati marraskuussa 2001 tiedonannon *Making a European Area of Lifelong Learning a Reality*. (EU 2000; EU 2001.)

Euroopan unionin asiakirjat jakavat yksimielisen käsityksen siitä, että tieto ja osaaminen ovat merkittävässä asemassa kansakuntien taloudellisen kasvun ja kilpailukykyyn kannalta. Inhimillisen pääoman kartuttamisen merkitystä tieto- ja osaamisyhteiskuntien menestykselle korostetaan yhä useammissa yhteyksissä. Elinikäisen oppimisen periaate on noussut keskusteluun tältä pohjalta, mutta enenevässä määrin mukaan painotuksiin ovat tulleet myös ei-taloudelliset perustelut. Työelämän edellyttämien taitojen lisäksi on pidetty tärkeänä myös osaamista, joka edistää toimintaa sosiaalisissa verkostoissa sekä on kansalaisaktiivisuuden ja hyvin toimivan demokratian kannalta olennaista. Kansainvälisistä yhteisöistä myös OECD korostaa sekä inhimillisen että sosiaalisen pääoman merkitystä kansakuntien yleisen hyvinvoinnin kannalta. (Komiteamietintö 1997:14; EU 2000; OECD 2001a, OECD 2001b.)

Elinikäisen oppimisen periaate nostaa oppijan ja hänen motivaationsa ja kykynsä oppia keskeiseen asemaan. Oppijakeskeisyys on siirtänyt seuranta-tietojen tarvetta koulujärjestelmäpohjaisuudesta yhä enemmän yksilöä koskevien tietojen suuntaan.

Euroopan tilastovirasto Eurostat teki huhtikuussa 2002 ehdotuksen aikuisten oppimista koskevasta EU:n kattavasta tilastotietojen pidemmän aikavälin tiedonkeruusyhteistyöstä. Ehdotetun systeemin ytimenä on henkilöihin kohdistuva aikuiskoulutustutkimus EU-AES (EU Adult Education Survey) sekä yritysten kustantamaa henkilöstökoulutusta koskevan tutkimuksen (CVTS Continuing Vocational Training Survey) säännöllisen toistamisen vahvistaminen. Näiden kahden vuosille 2006 ja 2011 (AES) sekä 2005 ja 2010 (CVTS) ajoitettujen tutkimusten lisäksi ohjelma sisältää ehdotuksen toteuttaa väli vuosina suppeampia tiedonkeruunäytteitä soveltuvien kotitaloustutkimusten yhteydessä. Systeemi takaisi tietoa aikuiskoulutukseen osallistumisesta ja osallistumisen volyymin kasvusta joka vuosi vuoteen 2011 asti sekä mahdollistaisi laajan elinikäisen oppimisen strategian toteutumisen arvioinnin vuonna 2008. (EU 2002.)

Myös OECD:n panostus aikuisten oppimista ja kouluttautumista koskevan tiedon keruuseen on ollut voimakasta. Vuonna 1999 OECD käynnisti yhdeksän maan kanssa niiden aikuiskoulutuspolitiikan tutkimuksen. Suomi oli mukana tutkimuksessa ja valmisteli OECD-asiantuntijoita varten aikuiskoulutuksen tilaa kuvaavan maaraaportin. Opetusministeriö on julkaissut maaraaportin sekä OECD-asiantuntijoiden arvion suomalaisen aikuiskoulutuspolitiikan tilasta, sen vahvuuksista ja heikkouksista. Lisäksi OECD julkaisee kaikki tutkimukseen osallistuneet maat kattavan lopullisen vertailuraportin vuoden 2002 loppuun mennessä. (ks. OPM 2002b.)

OECD:n johdolla käynnistyi vuonna 2001 ns. CET-moduulin (Continuing Education and Training) kehittämistyö, jonka tuloksena on tarkoitus saada aikaan ehdotus relevanteista aikuiskoulutusta koskevista kysymyksistä, tiedonkeruutavoista ja tutkimusmenetelmistä. Työn ensimmäisen vaiheen lopputuloksena syntyvän raportin on määrä valmistua syksyyn 2002 mennessä.

Aikuiskoulutustutkimus 2000

Aikuiskoulutustutkimus 2000 on neljäs Tilastokeskuksen aikuiskoulutukseen osallistumista kartoittava tutkimus, joka kattaa Suomessa vakituisesti asuvan aikuisväestön. Ensimmäisen osallistumistutkimuksen tiedonkeruu tehtiin vuonna 1980, toisen vuonna 1990 ja kolmannen vuonna 1995. Aikuiskoulutustutkimus 2000 toteutettiin opetusministeriön rahoituksella yhteishankkeena.

Vuoden 2000 aikuiskoulutustutkimus tuottaa vertailukelpoista tietoa vuosien 1990 ja 1995 aikuiskoulutustutkimuksiin nähden, mutta keskeisten indikaattorien osalta on mahdollista tehdä vertailuja myös kansainvälisiin vastaaviin tutkimuksiin (ks. esim. Statistics Canada 2001). Lisäksi tutkimuksen on määrä antaa sellaista elinikäisen oppimisen arviointia tukevaa informaatiota, jossa paino on aikuisväestön koulutusaktiivisuuden ja sen jakautumisen kuvauksessa.

Tutkimuksen perusjoukkona ovat 18–79-vuotiaat Suomessa pysyvästi asuvat henkilöt. Tiedot kerättiin helmi-kesäkuussa 2000 käyntihaastatteluin ja vastausosuudeksi tuli 74 prosenttia. Tiedonkeruuta, tutkimusaineistoa ja tietojen käsittelyä selostetaan tarkemmin julkaisun lopussa olevassa teknisessä raportissa. Tiedonkeruulomake on julkaistu erikseen.

Aikuiskoulutuksen määritelmä

Aikuiskoulutustutkimus 2000:ssa selvitetään osallistumista koulutukseen yleensä, ei vain aikuiskoulutukseen osallistumista. Koulutukseen osallistumista kartoitetaan vastaajan koko elämänajalta yleisellä tasolla: mikä on hänen koulutustasonsa ja missä määrin hän on osallistunut työhön ja ammattiin liittyvään ja ulkomailla tapahtuneeseen koulutukseen. Siitä aikuiskoulutuksesta, johon henkilö on osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana on lomakkeella tehty yksityiskohtaisempia kysymyksiä. Aikuiskoulutus on rajattu koulutusorganisaation pohjalta.

Kaikki sellaiset opintokokonaisuudet, joihin on osallistuttu vähintään kuusi tuntia on otettu mukaan. Myös kesken jätetty opiskelu on laskettu mukaan, jos koulutukseen on osallistuttu vähintään kuuden tunnin ajan. Koulutukseksi on pyydetty tulkitsemaan sellainen toiminta, joka on erikseen organisoitu ja järjestetty ja jonka tavoitteena on saada aikaan oppimista. Koulutustoiminnalle on ominaista myös ennalta laadittu opetussuunnitelma tai opetusohjelma ja sille kyetään osoittamaan jokin järjestäjä tai organisoija. Myös radion ja television opetusohjelmien säännöllinen seuraaminen sekä osallistuminen konferensseihin, seminaareihin tai vastaaviin on sisällytetty koulutusmuotoihin, mutta niistä ei ole tehty samoja yksityiskohtaisia kysymyksiä kuin muista aikuiskoulutusmuodoista.

Vastaajalle annettiin tutustuttavaksi koulutusorganisaatioiden lista, josta hän sai valita ne koulutusmuodot, joihin hän oli osallistunut haastatteluhetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana tai joskus aikaisemmin. Listan tavoitteena on helpottaa vastaajaa muistamaan eri koulutustapahtumia, mikä vähentää muistamiseen liittyvää mittausvirhettä. Koska tällaisessa tutkimuksessa syntyy helposti myös ylläraportointia sosiaalisesti hyväksyttävien vastauksien antamisen vuoksi, oli vastaajalla mahdollisuus kertoa osallistuneensa koulutukseen kyllä aiemmin, vaikka ei viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana.

Kaikista niistä aikuiskoulutuskokonaisuuksista tai -kurseista, joihin vastaaja oli osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana, haluttiin saada mahdollisimman paljon yksityiskohtaista tietoa. Jokaisesta koulutuksesta on kysytty saadun koulutuksen sisältö, järjestäjä, oliko koulutus työhön tai ammattiin liittyvää vai luottamustehtäviin tai harrastuksiin tai yleissivistykseen liittyvää, oliko koulutukseen käytetty työaikaa vai muuta aikaa, kuka oli koulutuksen kustantanut ja kuinka monta päivää (tuntia) oli opetusta viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana saatu.

Lomakkeen toistorakenteen ja siitä aiheutuvan vastaajarasituksen vuoksi on kysymykset koulutuksen tutkintotavoitteisuudesta, koulutuksen vaikutuksista, koulutukseen osallistumisen syistä ja koulutuksen aloitteesta tehty vain

yhtä satunnaisesti valittua koulutusta/kurssia koskien. Satunnaista kurssivaihtoa koskeva menetelmä ja sen luotettavuus testattiin ennen tiedonkeruuta.

Lomakkeella selvitetään myös itseohjattua opiskelua. Sellaiseksi on katsottu erikseen järjestetyn ja organisoidun, muodollisen koulutuksen ulkopuolella tapahtuva tavoitteellinen opiskelu. Kysymykset kehitettiin jo vuoden 1990 aikuiskoulutustutkimuksen yhteyteen eikä niitä silloin tietoisesti kehitetty informaalisena oppimisen mittareiksi. Kysymyksissä pyydetään laskemaan mukaan vain sellainen tavoitteellinen opiskelu, joka on kestänyt vähintään 20 tuntia.

Julkaisun sisältö

Raportin pääpaino on aikuiskoulutukseen osallistumisen ja osallistumisen rakenteiden kuvauksessa (luvut 2–3) – missä määrin koko väestö ja eri väestöryhmät osallistuvat aikuiskoulutukseen yleensä ja erikseen työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen ja henkilöstökoulutukseen. Lisäksi tarkastellaan aikuisten itseopiskelua (luku 4) sekä sellaisia työtehtäviin liittyviä piirteitä, jotka ovat yhteydessä oppimiseen (luku 5).

Aikuisten tietotekniikkataitoja kuvaavat tulokset esitetään luvussa 6. Tietoteknologian käyttötaidot rajattiin aikuiskoulutustutkimuksessa koskemaan yksinomaan tietokoneen käytön useutta eri tarkoituksissa (tietojen etsiminen verkoista, verkkolehtien lukeminen, tekstin kirjoittaminen, sähköpostiviestintä jne.).

Aikuisten vieraan kielen osaamista selvitettiin aikuiskoulutustutkimuksessa taitotason itsearvioinnin pohjalta. Taitotasoluokitus perustuu Eurooppa-neuvoston 6-luokkaiseen skaalaan, joka muokattiin haastattelukäyttöön soveltuvaksi. Tulokset kuvataan luvussa 7.

Luvuissa 8 ja 9 esitellään aikuiskoulutuksen koettuja hyötyjä, koulutus-tarvetta ja -aikomuksia sekä osallistumisen esteitä koskevat tulokset.

Luvuissa 2–9 on käytetty tarkasteltavana aikuisjoukkona 18–64-vuotiaita. Näin on ollut mahdollista tehdä asianomaisten lukujen yhteydessä myös vertailuja aiempiin aikuiskoulutustutkimuksen aineistovuosiin, joissa tämä ikärajaus on tehty jo perusjoukkoon eikä yli 64-vuotiaita ole otettu mukaan otokseen. Luku 10 keskittyy kuvaamaan 65–79-vuotiaiden aikuiskoulutukseen osallistumista ja oppimiskokemuksia.

Raporttiin ei ole sisällytetty aikuiskoulutukseen osallistumista kuvaavia kansainvälisiä vertailuja, koska tällaisia tietoja on julkaistu toisaalla. Suhteellisen tuoretta ja kansainvälisesti vertailukelpoiseen aineistoon perustuvaa tietoa osallistumisosuuksista ja osallistumisen volyyymistä on esitetty opetusministeriön julkaisussa *Suomen aikuiskoulutuspolitiikan teematutkiminta* (2002) ja *Tuijnmanin ja Hellströmin* toimittamassa kirjassa *Curious Minds: Nordic Adult Education Compared* (2001). Näissä molemmissa on aineistona käytetty OECD:n johtamia kansainvälisiä aikuisten lukutaitotutkimuksia ((S)IALS (Second) International Adult Literacy Survey). Lukutaitotutkimuksissa käytetyt aikuiskoulutuksen määritelmät poikkeavat jonkin verran Aikuiskoulutustutkimus 2000:n määritelmistä eivätkä esimerkiksi tämän ra-

portin osallistumisosuuksia kuvaavat luvut ole suoraan vertailukelpoisia lukutaitotutkimuksen kanssa. Sen sijaan ilmiötasolla voi verrata eri maiden osallistumisen rakenteita ja jakautumista väestöryhmiin. Lukija voikin myöhemmissä luvuissa todeta, että Suomessa ei ole osallistumisen rakenteissa tapahtunut juurikaan muutoksia vuodesta 1998, joka oli lukutaitotutkimuksen tiedonkeruujankohta.

Numeroitujen tuloksia esittelevien lukujen jälkeen on kuvaus tutkimuksessa käytetyistä käsitteistä ja luokituksista sekä aineiston tekninen seloste. Näiden jälkeen raportin loppuun on koottu yhteensä 67 taulukkoa sisältävä liitepaketti.

2 Osallistuminen aikuiskoulutukseen vuonna 2000

2.1 Osallistumisen määrä ja rakenne

Osallistumisen osuus ja jakautuminen eri väestöryhmissä

Lähes 1,8 miljoonaa 18–64-vuotiasta suomalaista osallistui erityisesti aikuisia varten järjestettyyn koulutukseen vuonna 2000. Lukumäärä oli noin 54 prosenttia tämän ikäisestä väestöstä.

Naiset osallistuivat aikuiskoulutukseen miehiä useammin. Naisista aikuiskoulutuksessa oli vuoden aikana kuusi kymmenestä, 59 prosenttia, mikä vastasi lukumääränä lähes miljoonaa 18–64-vuotiasta naista. Miesten osallistumisosuus oli kymmenen prosenttiyksikköä matalampi eli 49 prosenttia. Kaiken kaikkiaan noin 800 000 miestä osallistui aikuiskoulutukseen vuonna 2000.

Aikuiskoulutusaktiivisuus oli suurinta 25–44-vuotiailla, joista koulutuksessa oli kaksi kolmasosaa (kuvio 2.1.1). Vähiten koulutukseen osallistuivat 55–64-vuotiaat, joista vain joka kolmas oli vuoden aikana koulutuksessa. Alle 25-vuotiaista aikuiskoulutukseen osallistui joka toinen.

Naisilla ikääntyminen vaikuttaa vähemmän osallistumisaktiivisuuteen kuin miehillä. Naisikäluokista aktiivisimpia olivat 35–44-vuotiaat ja 45–54-vuotiaat, joihin kuuluvista koulutuksessa oli kaksi kolmasosaa. Miehistä aktiivisin ikäluokka oli 25–34-vuotiaat, joista aikuiskoulutukseen osallistui 64 prosenttia (kuvio 2.1.2). Sekä miehistä että naisista vähiten aikuiskoulutukseen osallistuivat 55–64-vuotiaat. Tämän ikäisistä naisista osallistuneita oli 40 prosenttia ja miehistä noin neljäsosa.

Naiset osallistuivat miehiä useammin koulutukseen kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi 25–34-vuotiaissa. Naisten hyväksi olevat osallistumiserot olivat suurimmat 45–54- ja 55–64-vuotiailla sekä alle 25-vuotiailla.

Eri ikäluokkiin kuuluvien miesten osallistumiserot olivat suurempia kuin naisilla. Osallistumisosuus oli korkein 25–34-vuotiaiden ikäluokassa, josta aikuiskoulutukseen osallistui yli kaksi kertaa niin moni kuin passiivisimmasta, 55–64-vuotiaiden, ikäluokasta. Naisilla alle 55-vuotiaisiin ikäluokkiin kuuluvien osallistumisosuudet olivat keskenään suurin piirtein saman suuruisia.

Pohjakoulutuksen tasolla oli voimakas yhteys aikuiskoulutukseen osallistumiseen (kuvio 2.1.3). Kun korkea-asteen tutkinnon suorittaneista aikuiskoulutukseen osallistui vuoden aikana kolme neljäsosaa, niin pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneista osallistuneita oli vain reilu kolmasosa. Keskiasteen tutkinnon suorittaneista oli aikuiskoulutuksessa noin puolet.

Keskiasteen tai pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneista naiset osallistuivat aikuiskoulutukseen useammin kuin miehet (kuvio 2.1.4). Keskiasteen tutkinnon suorittaneista naisista aikuiskoulutuksessa oli vuoden

Aikuiskoulutuksessa oli 1,8 miljoonaa suomalaista.

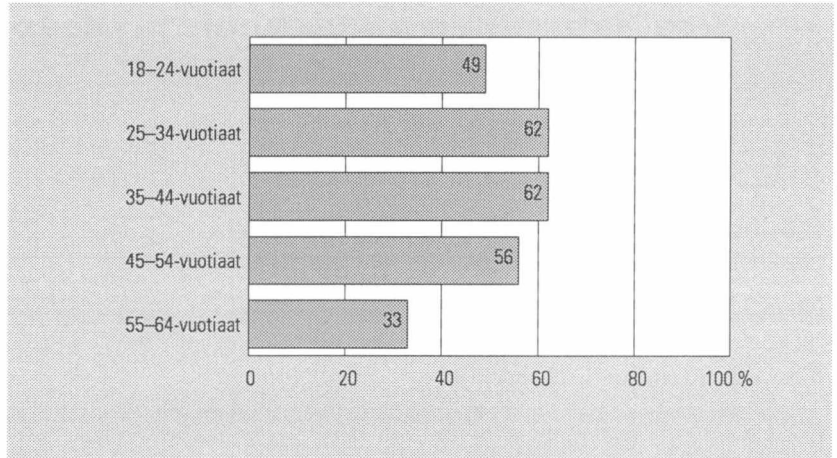
Naiset olivat aktiivisempia osallistujia kuin miehet ...

... eikä aktiivisuus laskenut heillä iän myötä yhtä voimakkaasti kuin miehillä.

Osallistumisaktiivisuus oli suurinta pitkän pohjakoulutuksen saaneilla.

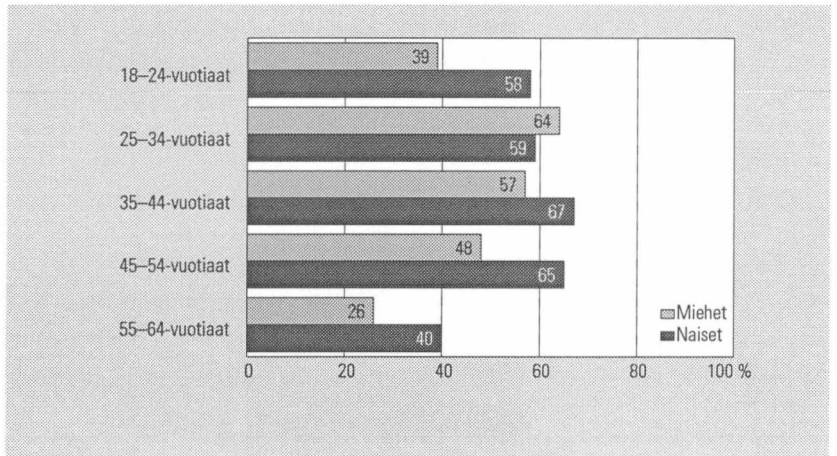
Kuvio 2.1.1

Aikuiskoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

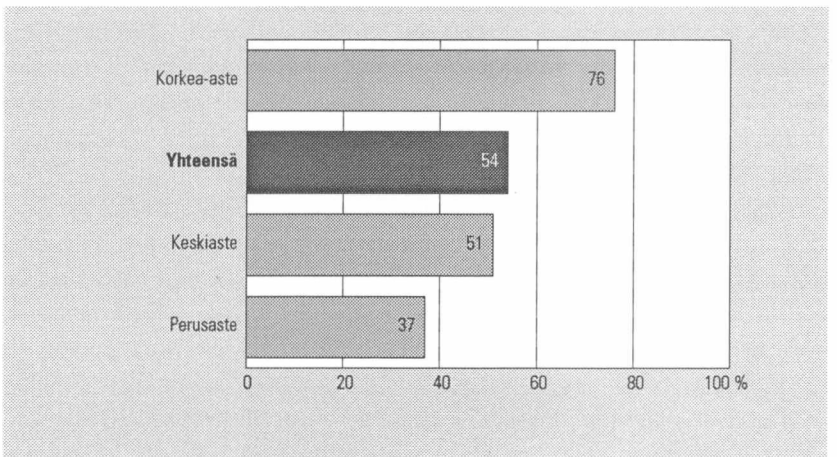
Kuvio 2.1.2

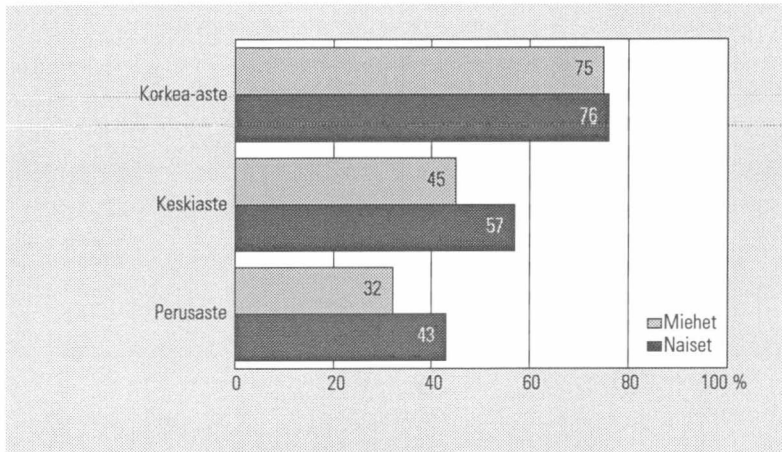
Aikuiskoulutukseen osallistuminen iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.1.3

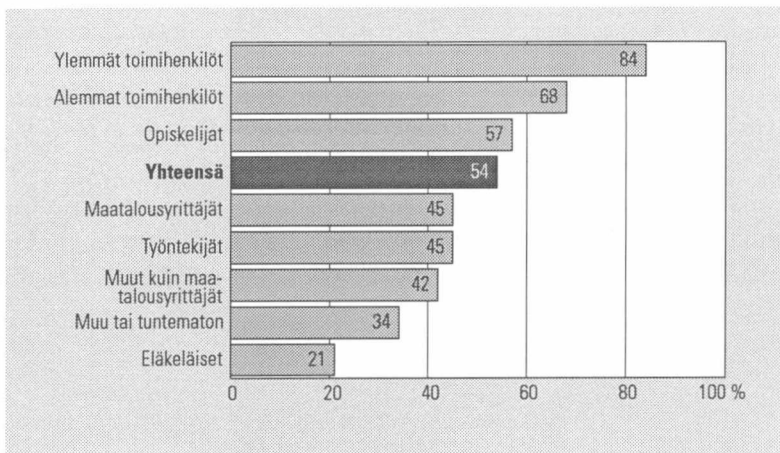
Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

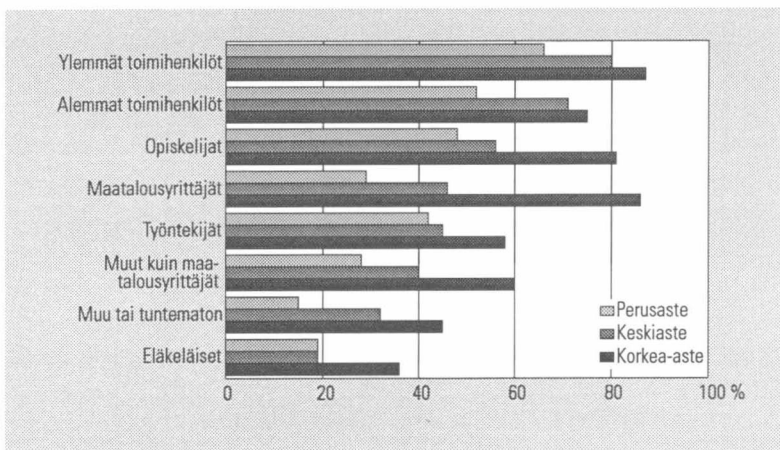
Kuvio 2.1.4

Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.1.5

Aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.1.6

Aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman ja koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Aikuiskoulutuspalvelut tavoittivat toimihenkilöt ja päätoimiset opiskelijat parhaiten.

aikana selvästi yli puolet, miehistä selvästi alle puolet. Perusasteen suorittaneista miehistä osallistuneita oli ainoastaan 32 prosenttia, kun naisten osallistumisosuus tässä ryhmässä oli noin kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi.

Samoin kuin iän suhteen, olivat pohjakoulutuksen pituuden mukaan muodostettujen ryhmien väliset erot miehillä suuremmat kuin naisilla.

Eri sosioekonomisen aseman ryhmistä osallistui aikuiskoulutukseen useimmin ylemmät toimihenkilöt, joista useampi kuin neljä viidestä oli vuoden aikana aikuiskoulutuksessa (kuvio 2.1.5). Toiseksi eniten aikuisille tarkoitettuja koulutusmahdollisuuksia käyttivät alemmat toimihenkilöt ja kolmanneksi eniten päätoimiset opiskelijat. Tulokset olivat hyvin johdonmukaisia pohjakoulutuksen mukaisen tarkastelun kanssa – korkea-asteen tutkinnon suorittaneista kolme neljäsosaa oli joko ylempiä tai alempia toimihenkilöitä. Vastaavasti pelkän perusasteen suorittaneista noin puolet kuului sosioekonomiselta asemaltaan ryhmiin työntekijät ja eläkeläiset. Nämä ryhmät saivat sosioekonomisen aseman mukaisessa vertailussa alhaisimmat osallistumisosuudet; eläkeläisistä aikuiskoulutukseen oli osallistunut ainoastaan yksi viidestä ja työntekijöistäkin alle puolet.

Sosioekonomisen aseman mukainen osallistumisen profiili oli samansuuntainen, vaikka koulutusasteen otettiin huomioon. Kaikissa sosioekonomisen aseman luokissa pitkän pohjakoulutuksen suorittaneet osallistui enemmän aikuiskoulutukseen kuin lyhyemmän pohjakoulutuksen saaneet (kuvio 2.1.6). Koulutusaste siis vaikutti osallistumisosuuteen voimakkaasti vielä sosioekonomisen aseman mukaan muodostetuissa ryhmissä.

Naiset osallistui miehiä useammin aikuiskoulutukseen kolmessa sosioekonomisen aseman luokassa: opiskelijoiden, muiden kuin maatalousyrittäjien sekä eläkeläisten luokassa (kuvio 2.1.7). Muiden ryhmien osalta eivät erot olleet tilastollisesti merkitseviä. Suhteellisesti suurin osallistumisosuuksien ero sukupuolten välillä oli eläkeläisryhmässä. Tämä tulos on johdonmukainen aiemmin esitetyn ikäryhmittäisen tarkastelun kanssa. Eläkeläisistä naiset osallistui aikuiskoulutukseen noin kaksi kertaa niin usein kuin miehet.

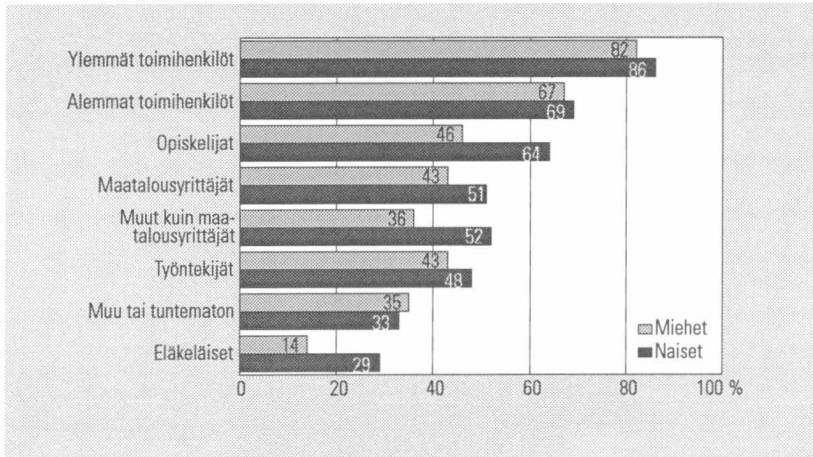
Myös sosioekonomisen aseman osalta todentui sukupuolten välillä sama tulos kuin aiemmin tutkittujen taustamuuttujien, iän ja pohjakoulutuksen tason osalta. Korkea sosioekonominen asema vaikutti miehillä osallistumiseen enemmän kuin naisilla.

Työssä käyvät osallistui aikuiskoulutukseen selvästi useammin kuin työttömät tai työvoiman ulkopuoliset ryhmät (opiskelijat, varusmiehet, eläkeläiset, omaa kotitaloutta hoitavat). Työllisistä aikuiskoulutukseen osallistui vuoden aikana 63 prosenttia, kun taas työttömillä osallistumisosuus oli 37 prosenttia ja työvoiman ulkopuolisilla 36 prosenttia.

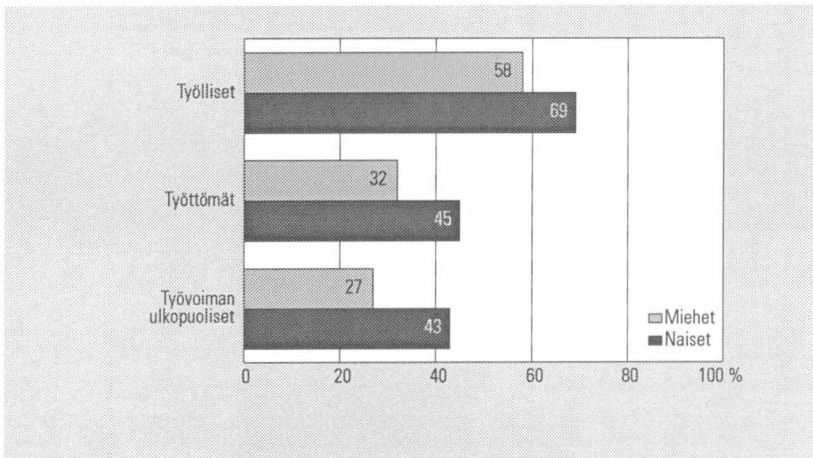
Naiset osallistui selvästi miehiä useammin aikuiskoulutukseen työllisten, työttömien ja työvoimaan kuulumattomien henkilöiden ryhmissä (kuvio 2.1.8).

Työssä käyvistä eniten aikuiskoulutukseen osallistui 25–54-vuotiaat, joista koulutuksessa oli ollut noin kaksi kolmasosaa (kuvio 2.1.9). Alle

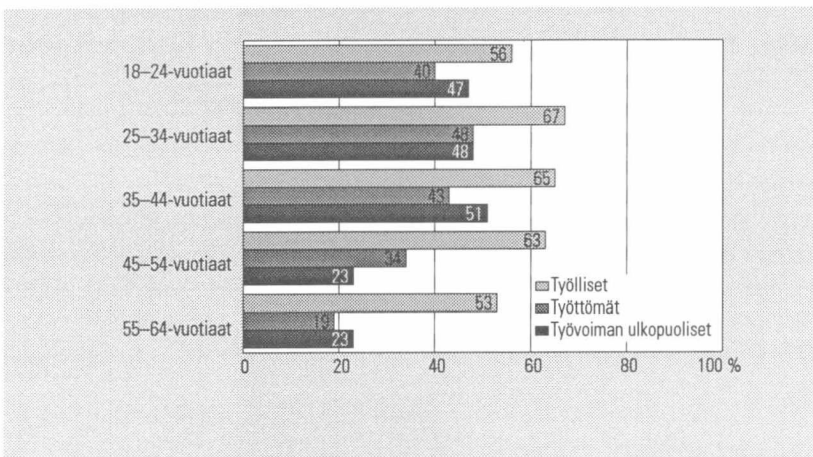
Työllisistä oli aikuiskoulutuksessa selvästi suurempi osuus kuin työttömistä.

Kuvio 2.17
Aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.18
Aikuiskoulutukseen osallistuminen työmarkkina-aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.19
Aikuiskoulutukseen osallistuminen iän ja työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

25-vuotiaista ja 55–64-vuotiaista työllisistä aikuiskoulutukseen osallistui reilu puolet. Työttömistä aktiivisin ikäryhmä olivat 25–34-vuotiaat, joista lähes puolet oli vuoden aikana aikuiskoulutuksessa. Työttömien vanhimma ikäluokasta (55–64-vuotiaat) oli aikuiskoulutuksessa vain viidesosa. Työvoiman ulkopuolella olevista 18–44-vuotiaista aikuiskoulutukseen osallistuneita oli noin puolet.

Työllisten osalta aikuiskoulutukseen osallistuminen oli vähemmän riippuvaista iästä kuin työttömillä ja työvoiman ulkopuolisilla. Tulokseen vaikutti se, että työvoiman ulkopuolisiin luettavat opiskelijat nostivat ryhmän nuorempien ikäluokkien osallistumista, kun taas eläkeläiset vaikuttivat vanhimmassa ikäluokassa päinvastoin.

Työllisyystilanteen mukaan laadittu koulutukseen osallistumisen profiili säilyi samansuuntaisena vaikka pohjakoulutus otettiin huomioon (kuvio 2.1.10). Kuitenkin kaikissa luokissa, niin työllisissä, työttömissä kuin työvoiman ulkopuolisissa, korkeasti koulutetut olivat aktiivisimpia osallistujia. Työttömien kohdalla pohjakoulutuksen vaikutus oli vähäisintä eikä tilastollisesti merkitsevää. Tulokseen vaikutti tosin työttömien pieni määrä otoksessa.

Työttömien ja työvoimaan kuulumattomien korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osallistumisosuus oli vain vähän suurempi kuin työssä olevien pelkän perusasteen koulutuksen saaneiden osallistumisosuus. Korkea-asteen koulutuksen suorittaneilla työssäolo vaikuttikin koulutukseen osallistumista lisäävästi enemmän kuin keskiasteen tai perusasteen koulutuksen suorittaneilla.

Aikuiskoulutukseen osallistuminen vaihteli myös asuinläänin mukaan (kuvio 2.1.11). Eniten aikuiskoulutuksessa olivat Etelä-Suomen läänissä asuvat, joista koulutukseen osallistui 57 prosenttia. Erot eri lääneissä asuvien välillä eivät kuitenkaan olleet kovin suuret – ainoastaan Oulun läänissä asuvien osallistumisosuus jäi alle 50 prosentin.

Kun verrattiin aikuiskoulutukseen osallistumisen ja asuinläänin riippuvuutta naisilla ja miehillä, erosivat miesten ja naisten osallistumisprofiilit jonkin verran (kuvio 2.1.12). Naisista aikuiskoulutukseen osallistuivat useimmin Etelä-Suomen ja Lapin läänissä asuvat, joista lähes kaksi kolmesta osallistui aikuiskoulutukseen. Miehistä taas eniten osallistuivat Etelä- ja Itä-Suomen läänissä asuvat, joista noin puolet oli aikuiskoulutuksessa. Miesten ja naisten väliset erot osallistumisessa vaihtelivat asuinlääneittäin melkoisesti. Suurin osallistumisosuuksien ero oli Lapin läänissä, missä naisilla osuus oli peräti 23 prosenttiyksikköä suurempi kuin miehillä. Itä-Suomen ja Oulun läänissä ero ei ollut tilastollisesti merkitsevää.

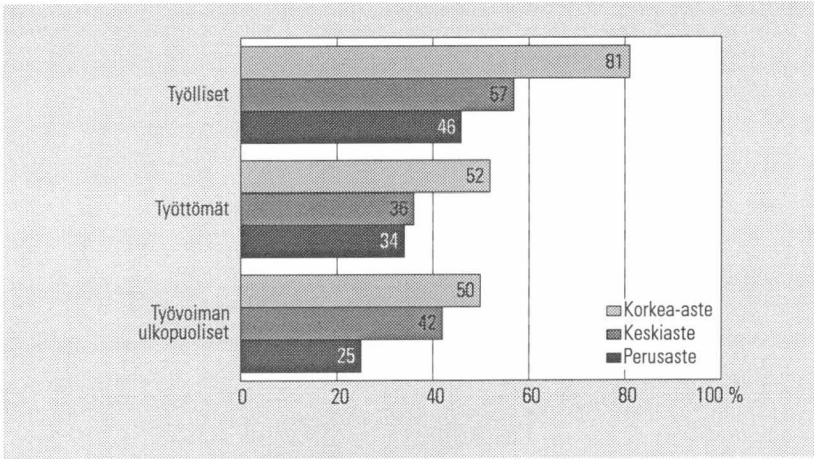
Kaupunkimaisissa kunnissa¹ asuvat osallistuivat aikuiskoulutukseen useammin kuin muissa kuntamuodoissa asuvat. Alhaisin osallistumisosuus oli maaseutumaisissa kunnissa, joissa aikuiskoulutukseen osallistui vuoden aikana noin puolet 18–64-vuotiaista.

Läänien välillä ei ollut suuria osallistumiseroja.

Sukupuolten välinen osallistumiserona naisten hyväksi oli suurin Lapin läänissä.

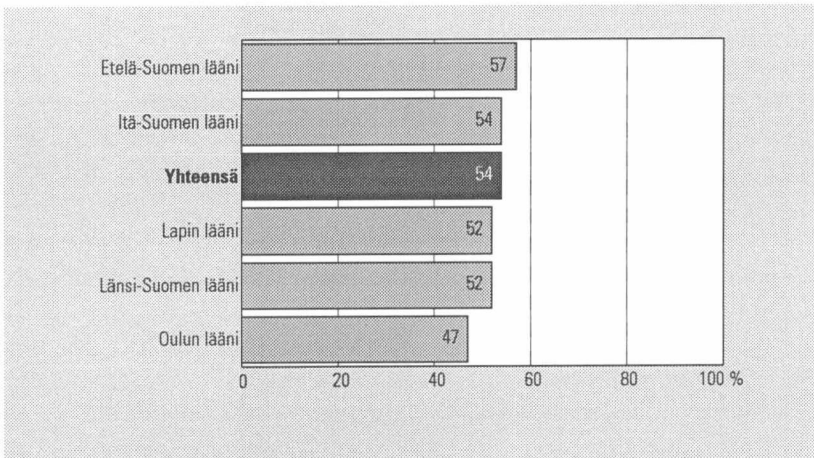
Kaupunkimaisissa kunnissa asuvat osallistuivat eniten, maaseutumaisissa kunnissa asuvat vähiten.

1 Tilastollinen kuntaryhmitys jakaa kunnat kolmeen osaan taajamissa asuvien osuuden ja väkiluvun koon mukaan. Jako erottelee erikseen kaupunkimaiset kunnat, taajaan asutut kunnat ja maaseutumaiset kunnat. Ks. tarkemmin kappaleesta Käsitteet ja luokitukset.

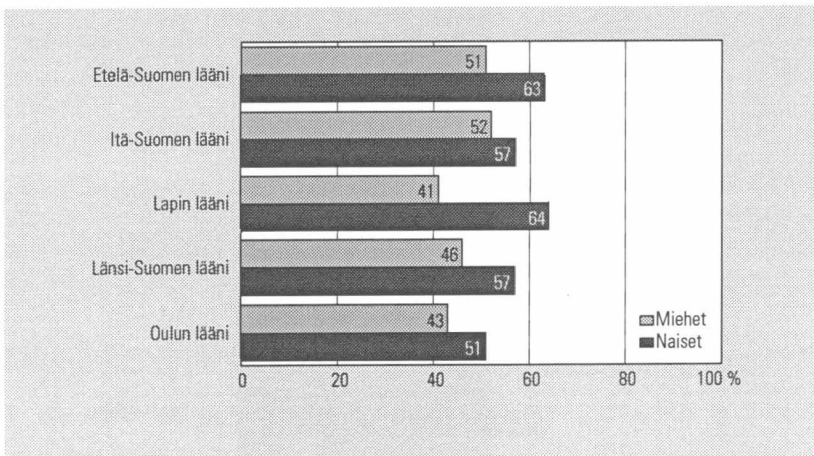
Kuvio 2.1.10

Aikuiskoulutukseen osallistuminen työmarkkina-aseman ja koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.1.11

Aikuiskoulutukseen osallistuminen asuinläänin mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.1.12

Aikuiskoulutukseen osallistuminen asuinläänin ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Naiset osallistuivat aikuiskoulutukseen miehiä useammin kaikissa kuntaryhmän mukaan muodostetuissa luokissa (kuvio 2.1.13). Suurin osallistumisosuuksien ero naisten eduksi, 16 prosenttiyksikköä, oli maaseutumaisissa kunnissa. Naisilla kuntaryhmä ei vaikuttanut osallistumisosuuteen, vaan kaikissa kuntaryhmän luokissa noin kuusi naista kymmenestä oli ollut vuoden aikana aikuiskoulutuksessa. Miehillä sen sijaan kuntaryhmä vaikutti siten, että kaupunkimaisissa kunnissa asuvat osallistuivat aikuiskoulutukseen useammin kuin taajaan asutuissa tai maaseutumaisissa kunnissa asuvat.

Kuntien sosioekonominen- ja koulutus rakenne heijastui aikuiskoulutuksen osallistumisosuuksiin.

Kaupunkimaisissa kunnissa asui suhteellisesti enemmän korkeasti koulutettuja kuin taajaan asutuissa kunnissa, joissa taas oli suhteellisesti enemmän korkeasti koulutettuja kuin maaseutumaisissa kunnissa. Kuntaryhmien väliset koulutusaste-erot vaikuttivat myös aikuiskoulutukseen osallistumisessa esiintyneisiin kuntaryhmien välisiin eroihin. Kun koulutusaste vakioitiin, kuntaryhmien väliset erot hävisivät (kuvio 2.1.14). Tietyn koulutusasteen suorittaneen todennäköisyys osallistua aikuiskoulutukseen oli siis yhtä suuri asuinkunnan kuntaryhmästä riippumatta.

Vastaavalla tavalla tapahtui vakioitaessa sosioekonominen asema; osallistumisosuudet eivät poikenneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi eri kuntaryhmien välillä missään sosioekonomisen aseman luokassa. Eli esimerkiksi ylemmät toimihenkilöt osallistuivat koulutukseen likimain yhtä usein niin kaupunkimaisissa, taajaan asutuissa kuin maaseutumaisissa kunnissakin.

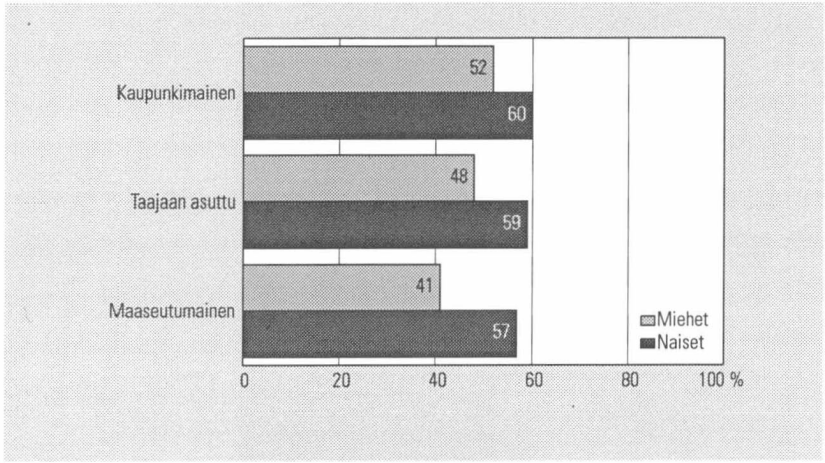
Sosioekonominen asema ja koulutusaste selittivät eniten osallistumista.

Eri taustamuuttujien ja aikuiskoulutukseen osallistumisen välistä riippuvuutta tarkasteltiin ns. Cramerin V -kertoimen avulla, joka kertoo myös riippuvuuden suuruudesta. Voimakkain riippuvuus aikuiskoulutukseen osallistumiseen valituista muuttujista oli sosioekonomisella asemalla (kuvio 2.1.15). Toiseksi eniten osallistumiseen vaikutti koulutusaste ja kolmanneksi eniten henkilön työllisyystilanne. Asuinaluetta kuvaavat muuttujat, asuinläänni ja kuntaryhmä, eivät olleet aikuiskoulutukseen osallistumisen kanssa niin voimakkaassa riippuvuussuhteessa kuin muut tarkastellut taustamuuttujat.

Osallistuminen aikuiskoulutukseen järjestäjän ja sisällön mukaan

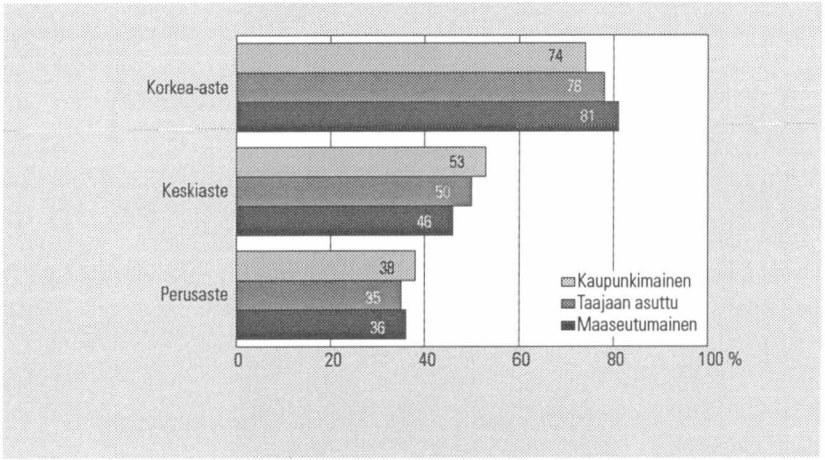
Työpaikkakoulutus oli yleisin aikuiskoulutusmuoto.

Työnantajan työpaikalla tai muissa tiloissa järjestämä koulutus sekä koulutusyritysten tarjoama koulutus olivat yleisimmät aikuisten kouluttautumismuodot. Yli kolmannes 18–64-vuotiaista suomalaisista opiskeli vuoden aikana työpaikalla tai erillisissä täydennyskoulutusta antavissa yrityksissä (mukaan lukien seminaarit ja konferenssit) (taulukko 2.1.1). Suhteutettuna koko 18–64-vuotiaaseen väestöön tämä tarkoittaa sitä, että em. järjestäjien koulutuksessa oli vuoden aikana yli miljoona henkilöä. Seuraavaksi yleisimpiä aikuiskoulutusmuotoja olivat ammatillisten oppilaitosten tarjoama aikuiskoulutus sekä kansalaisopistojen tarjoamat opintokokonaisuudet. Näihin koulutusmuotoihin osallistui noin joka kymmenes, eli noin 400 000 henkeä. Järjestöjen, liittojen tai yhdistysten järjestämään koulutukseen osallistui noin kahdeksan prosenttia 18–64-vuotiaasta väestöstä.

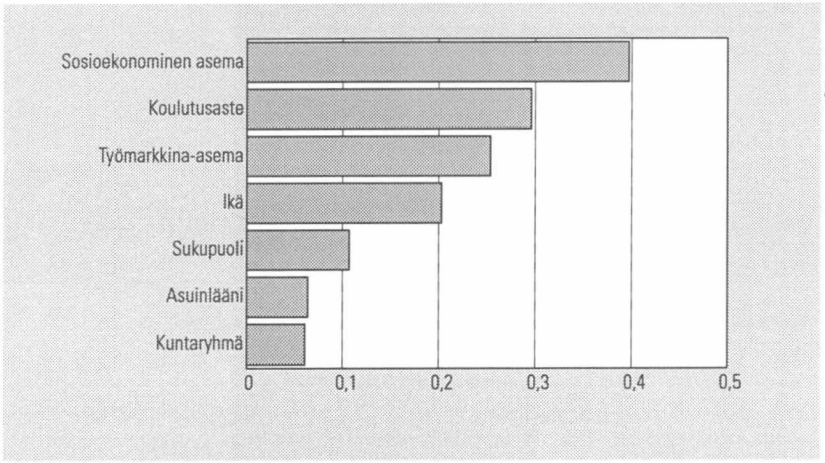
Kuvio 2.1.13

Aikuiskoulutukseen osallistuminen kuntaryhmän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.1.14

Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen ja kuntaryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.1.15

Aikuiskoulutukseen osallistumisen riippuvuus eri muuttujista (Cramerin V -kertoimet)

Cramerin $V = 1$ tai -1 , täydellinen riippuvuus; Cramerin $V = 0$, muuttujat täysin riippumattomia. Itseisarvoltaan suuret kertoimen arvot kertovat muuttujien riippuvuuden toisistaan.

2.1.1 Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutuksen järjestäjän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Koulutuksen järjestäjä	Osallistujia suhteutettuna koko 18–64-vuotiaaseen väestöön	%
Koulutus työpaikalla tai täydennyskoulutusta antavissa yrityksissä (ml. konferenssit)	1 139 000	35
Ammatillisten oppilaitosten aikuiskoulutus	413 000	13
Kansalais- ja työväenopistot	353 000	11
Järjestö, liitto tai yhdistys	270 000	8
Aikuiskoulutus korkeakouluissa ja kesäyliopistoissa	153 000	5
Muu aikuiskoulutus	196 000	6

Huom! Luvut yhteen laskemalla ei saada aikuiskoulutukseen osallistuneiden määrää, koska sama henkilö on voinut osallistua yhteen tai useampaan koulutukseen.

Kansalaisopistojen koulutustarjonta tavoitti naiset paremmin kuin miehet.

Työpaikkakoulutukseen, koulutusalan yritysten ja ammatillisten oppilaitosten järjestämään aikuiskoulutukseen osallistui miehet ja naiset yhtä paljon. Kansalaisopistojen sekä järjestöjen, liittojen tai yhdistysten ja korkeakoulujen ja kesäyliopistojen järjestämään koulutukseen osallistui naiset enemmän kuin miehet (taulukko 2.1.2). Erityisesti kansalaisopistojen kurssitarjonta tavoitti naiset paljon paremmin kuin miehet, sillä naisista koulutukseen osallistui yli kolme kertaa niin suuri osuus kuin miehistä.

Koulutuksesta oli suurin osa tietotekniikkaa.

Aikuiskoulutuskursseista ja muista koulutustapahtumista oli varsin suuri osa tietotekniikan hyväksikäyttöön liittyviä opintoja (taulukko 2.1.3). Joka neljäs aikuiskoulutukseen osallistunut sai tietotekniikan alan koulutusta. Seuraavaksi eniten opiskeltiin hoitoaloja sekä johtamis- ja esimiestaitoja. Vieraita kieliä opiskeli joka kymmenes aikuiskoulutukseen vuoden aikana osallistunut.

2.1.2 Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutuksen järjestäjän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Koulutuksen järjestäjä	Miehet %	Naiset %
Koulutus työpaikalla tai täydennyskoulutusta antavissa yrityksissä (ml. konferenssit)	34	35
Ammatillisten oppilaitosten aikuiskoulutus	12	13
Kansalais- ja työväenopistot	5	17
Järjestö, liitto tai yhdistys	6	10
Aikuiskoulutus korkeakouluissa ja kesäyliopistoissa	3	7
Muu aikuiskoulutus	5	7

Huom! Luvut yhteen laskemalla ei saada aikuiskoulutukseen osallistuneiden osuutta, koska sama henkilö on voinut osallistua yhteen tai useampaan koulutukseen.

2.1.3 Aikuiskoulutuksen sisältö vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)

Koulutussisältö	Kaikista osallistuneista %
Tietotekniikan hyväksikäyttö	26
Hoitoalojen koulutus	14
Johtaminen, esimiestaidot	14
Taide- ja taitoaineet	13
Liiketalous, markkinointi, toimistoala	12
Palvelutyö/ Työsuojelu, vartiointi, palo-, pelastus- ja sotilastyö	12
Liikunta, urheiluvallmennus	11
Tekniikka, tuotanto, rakentaminen, tuotekehitys	11
Vieraat kielet	11
Oikeus-, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteet	9
Muut aineet yhteensä	16

Huom! Osallistumisosuuksia yhteen laskemalla ei päädytä 100 prosenttiin, koska sama osallistuja laskettiin niin monta kertaa kuin hänellä oli eri sisältöalueiden koulutuskokonaisuuksia.

Opiskelu ulkomailla

Ulkomailla opiskeli vuoden aikana lähes 60 000 suomalaista, mikä vastasi vajaata kahta prosenttia 18–64-vuotiaasta väestöstä. Ulkomailla opiskelleista oli naisia noin 60 prosenttia ja miehiä noin 40 prosenttia. Joskus elämänsä aikana ulkomailla opiskelleita oli lähes puoli miljoonaa, mikä vastasi 15 prosenttia väestöstä.

Ulkomailla saatu koulutus oli yleisimmin ollut vieraiden kielten opiskelua (taulukko 2.1.4). Lähes neljännes ulkomailla opiskelleista sai siellä kielten koulutusta. Toiseksi eniten opiskeltiin liiketaloutta, markkinointia ja toimistoalaa. Tämän alan koulutusta sai ulkomailla opiskelleista vajaa viidesnes. Vain kahdeksan prosenttia vuoden aikana ulkomailla opiskelleista sai koulutusta tietotekniikassa.

Ulkomailla opiskeli vuoden aikana aikuisista pari prosenttia.

2.1.4 Ulkomailla opiskelleiden koulutussisältö vuonna 2000 (18–64-vuotias ulkomailla opiskellut väestö)

Koulutussisältö	Kaikista osallistuneista %
Vieraat kielet	23
Liiketalous, markkinointi, toimistoala	19
Tekniikka, tuotanto, rakentaminen, tuotekehitys	11
Hoitoalojen koulutus	10
Tietotekniikan hyväksikäyttö	8
Humanistiset ja esteettiset aineet	6
Taide- ja taitoaineet	5
Muut aineet yhteensä	21

Huom! Osallistumisosuuksia yhteen laskemalla ei päädytä 100 prosenttiin, koska sama osallistuja lasketaan niin monta kertaa kuin hänellä on eri sisältöalueiden koulutuskokonaisuuksia.

2.2 Osallistumisen volyymi

Aikuiskoulutuspäivät volyymin kuvaajina

Aikuiskoulutukseen osallistumisen aste kuvaa vain osaa aikuiskoulutusaktiivisuudesta. Osallistumisen intensiteettiä mitattiin aikuiskoulutustutkimuksessa myös osallistumispäivien määrällä. Monet saivat koulutusta vuoden aikana vain yhden tai pari päivää, kun taas jotkut osallistuivat koulutukseen jopa yli 200 päivää. Aikuiskoulutuspäivien hajonta oli suuri ja jakauman muoto hyvin vino. Tästä syystä aritmeettista keskiarvoa käyttökelpoisempänä keskilukuna pidettiin mediaania, joka jakaa aineiston arvot kahteen yhtä suureen osaan ja hakee aineiston keskimmäisen arvon siten, että kummallekin puolelle jää 50 prosenttia tapauksista. Mediaanin lisäksi seuraavassa volyymitarkastelussa käytetään ala- ja yläkvartiileja sekä moodia. Alakvartiili kertoo arvon, johon mennessä on kerääntynyt 25 prosenttia havainnoista ja yläkvartiili taas arvon, johon mennessä on kertynyt 75 prosenttia havainnoista. Hajontaa kuvaavana tunnuslukuna käytetään kvartiiliväliä, mikä tarkoittaa ylä- ja alakvartiilin erotusta. Moodi eli tyyppiarvo taas tarkoittaa sitä muutujan arvoa, jonka frekvenssi jakaumassa on suurin.

Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistunutta kohden

Aikuiskoulutukseen vuonna 2000 osallistuneiden koulutuspäivien mediaani oli kahdeksan päivää. Tämä tarkoittaa, että 50 prosenttia vuoden aikana aikuiskoulutuksessa olleista oli osallistunut koulutukseen vähintään kahdeksan päivää. Varsin suuri osa osallistuneista oli kuitenkin saanut koulutusta vain vähän; aikuiskoulutuspäivien moodi oli yksi päivä (eli 10 % aikuiskoulutukseen osallistuneista opiskeli ainoastaan yhden päivän) ja neljännos aikuiskoulutukseen osallistuneista opiskeli enintään kolme päivää. Toisaalta pisimpään aikuiskoulutuksessa ollut neljännos opiskeli vähintään 21 päivää.

Naisista osallistui aikuiskoulutukseen miehiä useampi, ja he saivat koulutusta myös useampia päiviä. Naisten osallistumispäivien mediaani oli yhdeksän ja puoli päivää, miehillä kahdeksan päivää. Yläkvartiili naisilla oli 23 päivää ja miehillä kolme päivää vähemmän.

Nuoret ikäluokat saivat aikuiskoulutusta useampia päiviä kuin vanhemmat ikäluokat (kuvio 2.2.1). Ero oli suurta erityisesti yläkvartiileissa; 25 prosenttia 18–24-vuotiaista aikuiskoulutukseen osallistuneista oli koulutuksessa vähintään 60 päivän ajan, kun taas 55–64-vuotiailla yläkvartiili oli vain 16 päivää. Muutenkin monia päiviä koulutuksessa olleiden määrä väheni siirtyäessä vanhempiin ikäluokkiin. Sen sijaan alakvartiileissa ei ollut eroja. Muutamia päiviä koulutusta saaneita oli siis yhtä suuri osuus eri ikäluokkiin kuuluvissa aikuiskoulutukseen osallistuneissa.

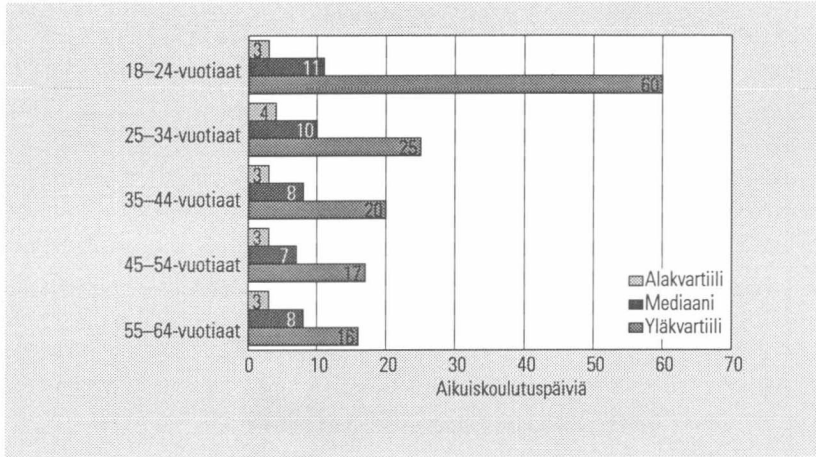
Pohjakoulutukseltaan pelkän perusasteen suorittaneet olivat saaneet aikuiskoulutusta myös koulutuspäivillä mitaten vähemmän kuin keskiasteen tai korkea-asteen suorittaneet (kuvio 2.2.2). Pelkän perusasteen suorittaneilla koulutuspäivien mediaani oli kuusi, kun taas keskiasteen suorittaneilla kahdeksan ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla kymmenen päivää. Keski- ja

Aikuiskoulutuksena saatujen päivien määrä vaihteli suuresti.

Naiset osallistuivat aikuiskoulutukseen useampia päiviä kuin miehet.

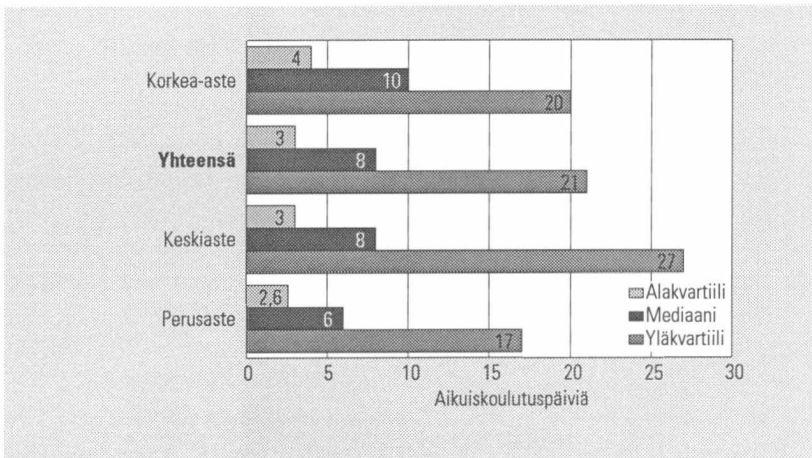
Nuoret saivat aikuiskoulutusta pitkiä jaksoja.

Pitkän pohjakoulutuksen saaneilla oli myös aikuiskoulutuspäiviä eniten.

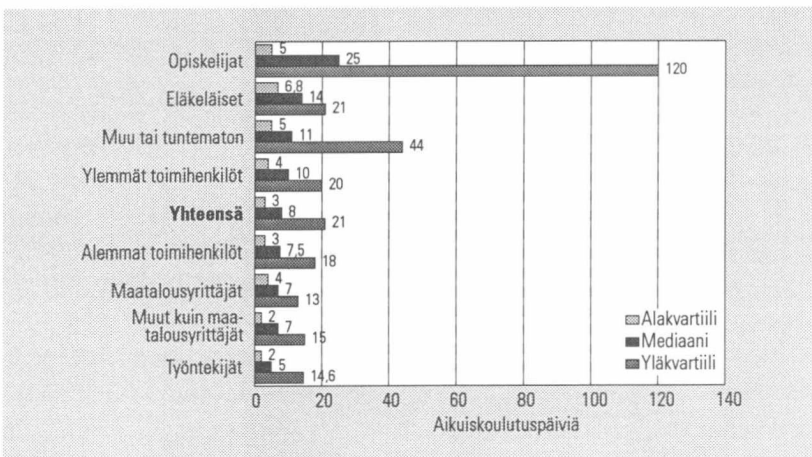
Kuvio 2.2.1

Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)

Kuvio 2.2.2

Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)

Kuvio 2.2.3

Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden sosio-ekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)

korkea-asteen suorittaneilla ei ollut eroja aikuiskoulutuspäivien määrässä. Vaikka korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla osallistumispäivien mediaani oli hieman korkeampi, niin keskiasteen suorittaneista oli suurempi osuus saanut aikuiskoulutusta yli 20 päivää.

Päätoimiset opiskelijat saivat aikuiskoulutustakin useita päiviä.

Päätoimiset opiskelijat käyttivät myös aikuiskoulutuspalveluja selvästi useampia päiviä kuin muihin sosioekonomisen aseman luokkiin kuuluvat henkilöt (kuvio 2.2.3). Neljännes aikuiskoulutusta saaneista päätoimisista opiskelijoista oli aikuiskoulutuksessa 120 päivää tai enemmän. Myös eläkeläiset, ryhmä "muut" sekä ylemmät toimihenkilöt saivat aikuiskoulutusta keskimääräistä useampia päiviä, joskin ylemmät toimihenkilöt eivät yläkvartiiliin valossa saaneet korkeampia arvoja kuin väestö keskimäärin. Pienin koulutuspäivien vaihtelu (kvartiiliväli) oli aikuiskoulutukseen osallistuneilla maanviljelijöillä; heistä puolet oli vuoden aikana koulutuksessa neljästä kolmeentoista päivään.

Työttömät olivat aikuiskoulutuksessa pitkiä jaksoja.

Työttömät ja työvoiman ulkopuoliset saivat koulutusta selvästi useampia päiviä kuin työssä käyvät (kuvio 2.2.4). Työttömistä aikuiskoulutukseen osallistuneista neljännes oli ollut koulutuksessa vähintään 70 päivää. Työvoiman ulkopuolisilla tämä viimeisen neljänneksen rajaa kuvaava yläkvartiililuku oli 60 päivää ja työllisillä ainoastaan 17 päivää. Myös koulutuspäivien mediaani oli työllisillä alhaisempi kuin työttömillä ja työvoiman ulkopuolisilla.

Kaupunkimaisissa kunnissa asuvilla oli aikuiskoulutuspäiviä enemmän kuin taajaan asutuissa tai maaseutumaisissa kunnissa.

Kaupunkimaisissa kunnissa asuvat opiskelivat keskimääräistä useampia päiviä (kuvio 2.2.5). Aikuisopiskelupäivien mediaani oli kaupunkimaisten kuntien asukkailla yhdeksän päivää, kun taas maaseutumaisissa kunnissa asuvilla kahdeksan ja taajaan asutuissa kunnissa asuvilla seitsemän päivää. Myös yläkvartiileissa oli eroja; kaupunkimaisten kuntien eniten opiskellut neljännes oli ollut aikuiskoulutuksessa vähintään 24 päivää, kun taas taajaan asutuissa kunnissa vastaava määrä oli selvästi vähemmän, 17 päivää.

Aikuiskoulutuspäivien määrä jokaista henkilöä kohden

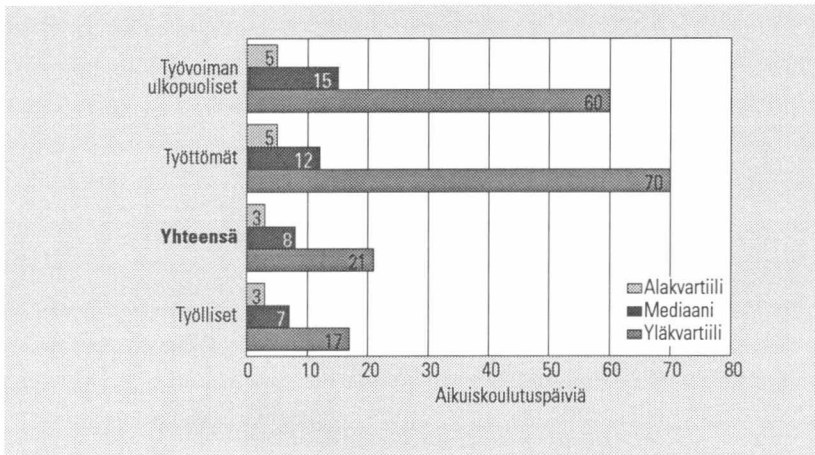
Aikuiskoulutuksen volyyymiä voidaan lähestyä myös laskemalla koulutuspäivien odotusarvo joko koko perusjoukolla tai jonkin taustamuuttujan eri luokille. Odotusarvo tietylle joukolla (i) saadaan seuraavalla kaavalla:

*Koulutuspäivien odotusarvo luokassa i = (Koulutukseen osallistuneiden määrä luokassa i / Luokkaan i kuuluvien henkilöiden määrä) * Koulutukseen osallistuneiden koulutuspäivien keskiarvo luokassa i*

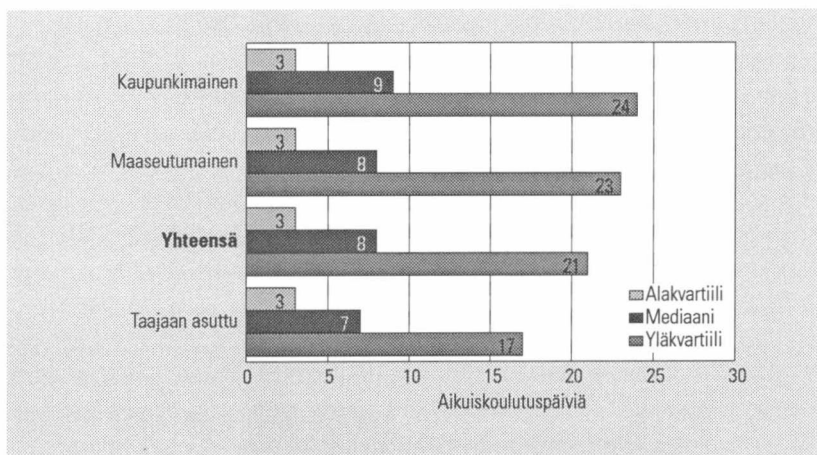
Aikuiskoulutuspäiviä oli vuoden aikana yhtä 18–64-vuotiasta kohden 13 päivää.

Koska aikuiskoulutukseen osallistuneilla osallistumispäivien aritmeettinen keskiarvo oli vajaat 25 päivää, ja osallistumisaste 54 prosenttia, saadaan yhtä 18–64-vuotiasta kohden laskettuna aikuiskoulutuspäivien määräksi vuonna 2000 noin 13 päivää.

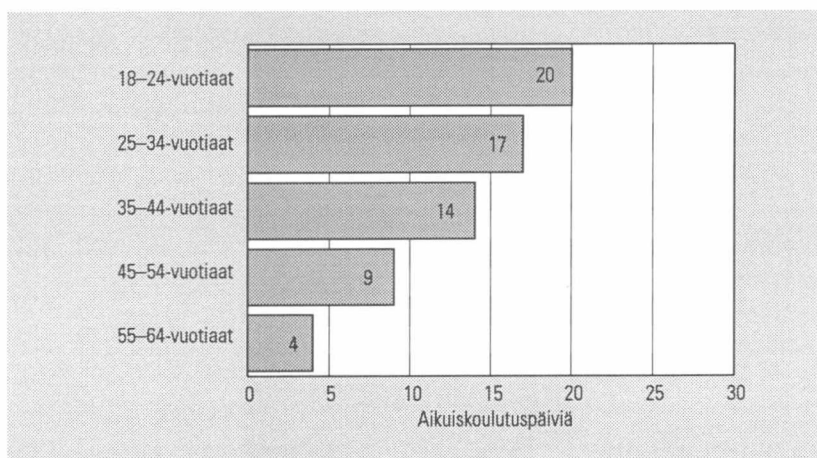
Naiset saivat tällä koulutuspäivien odotusarvolla mitattuna miehiä enemmän aikuiskoulutusta. Yhtä naista kohden oli aikuiskoulutusta vuoden aikana keskimäärin 15 päivää ja miestä kohden 10 päivää.

Kuvio 2.2.4
Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)

Kuvio 2.2.5
Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden kunta-ryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)

Kuvio 2.2.6
Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Mitä nuoremasta ikäluokasta oli kysymys, sitä suurempi oli koulutuspäivien odotusarvo (kuvio 2.2.6). Ikäluokkien väliset erot olivat suuremmat kuin pelkästään osallistumisasteita vertailtaessa. Nuorimpaan ikäluokkaan, 18–24-vuotiaisiin, kuuluva henkilö sai odotusarvolla laskien vuonna 2000 keskimäärin 20 tuntia aikuiskoulutusta, mikä oli peräti viisi kertaa suurempi määrä kuin 55–64-vuotiailla. Vaikka nuorimpien osallistumisaste olikin monia muita ikäluokkia alhaisempi, takasivat pitkäkestoiset aikuiskoulutusjaksot sen, että he saivat kuitenkin keskimäärin eniten aikuiskoulutusta eri ikäluokista.

Aikuiskoulutuspäivät keskityivät pitkän pohjakoulutuksen saaneille.

Koska korkeasti koulutetut sekä osallistuivat alhaisemman pohjakoulutuksen saaneita useammin aikuiskoulutukseen että saivat koulutusta useampia päiviä, näytti odotusarvopohjainen vertailu eri pohjakoulutuksen saaneiden henkilöiden aikuiskoulutuserot vielä selvemmin (kuvio 2.2.7). Kun pelkän perusasteen suorittanutta 18–64-vuotiasta henkilöä kohden oli vuoden aikana keskimäärin seitsemän päivää aikuiskoulutusta, oli korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla vastaava odotusarvo yli kaksi kertaa suurempi, 16 päivää.

Suomalaiset yli 17-vuotiaat opiskelijat olivat keskimäärin 33 päivää aikuiskoulutuksessa vuonna 2000. Opiskelijoilla olikin aivan ylivoimaisesti eniten koulutuspäiviä muihin sosioekonomisen aseman luokkiin kuuluviin verrattuna; esim. ylempien toimihenkilöiden aikuiskoulutuspäivien määrä oli vajaa puolet opiskelijoiden vastaavasta. Muut sosioekonomisen aseman luokat jäivät vielä kauemmas taakse; vähiten aikuiskoulutusta sosioekonomisen aseman luokista saivat eläkeläiset, joiden keskimääräinen aikuiskoulutuspäivien määrä oli vain kymmenesosa opiskelijoiden vastaavasta. Myös yrittäjien koulutuspäivien odotusarvo oli selvästi keskimääräistä alhaisempi.

Työttömien ryhmä sai koulutuspäiviä kaksi kertaa niin paljon kuin työssä olevien ryhmä.

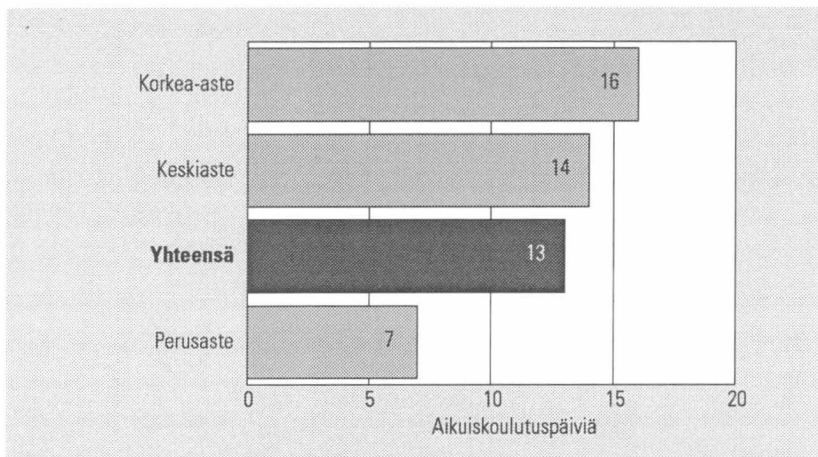
Työtöntä suomalaista kohti laskettuna oli aikuiskoulutuspäiviä vuonna 2000 keskimäärin 19 (kuvio 2.2.8). Koulutuspäivillä mitaten työttömät olivat siis lähes kaksi kertaa niin paljon aikuiskoulutuksessa kuin työssä käyvät. Työvoiman ulkopuolisella henkilöllä osallistumispäivien odotusarvo oli noin 15 päivää.

Kaupunkimaisissa kunnissa asuvia kohden oli koulutuspäiviä enemmän kuin muissa kunnissa asuvia kohden, ...

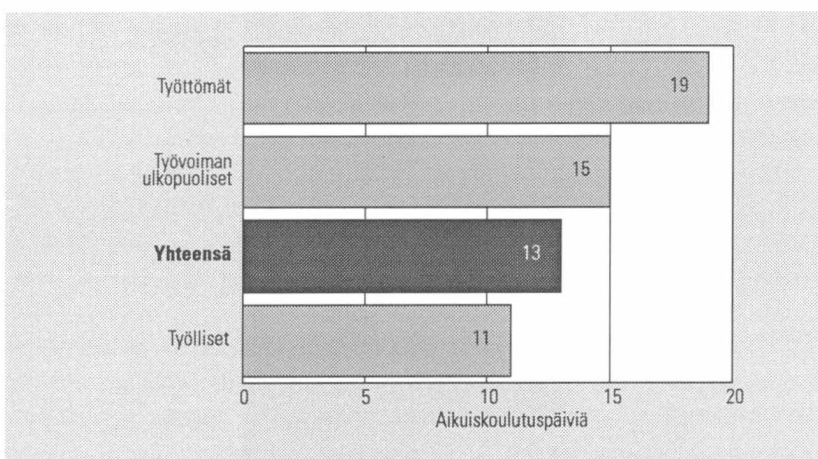
Kaupunkimaisissa ja maaseutumaisissa kunnissa asuvat saivat koulutuspäivissä mitaten enemmän aikuiskoulutusta kuin taajaan asutuissa kunnissa asuvat (kuvio 2.2.9). Kaupunkimaisten kuntien asukasta kohti oli aikuiskoulutuspäiviä saatu vuoden aikana keskimäärin 14, maaseutumaisten kuntien asukasta kohti 12 päivää ja taajaan asuttujen kuntien asukasta kohti kahdeksan päivää.

... asuinläännillä ei ollut merkitystä.

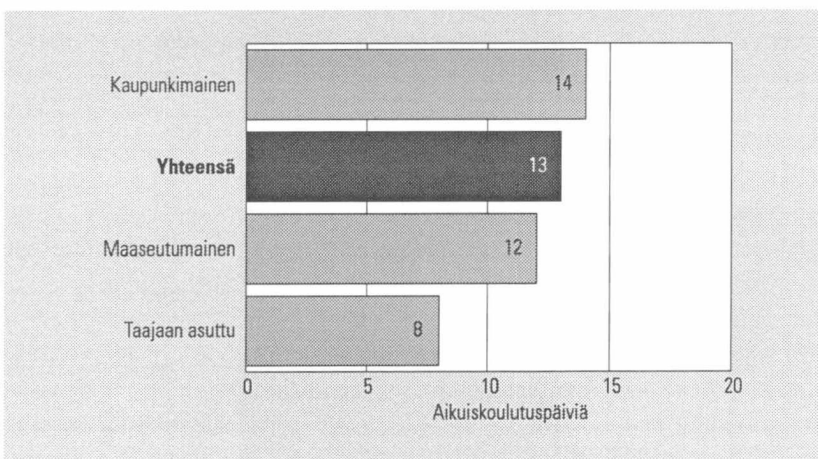
Sen sijaan henkilön asuinlääni ei vaikuttanut aikuiskoulutuspäivien määrään, vaan eri lääneissä asuvia kohti oli saatu lähes tarkalleen yhtä paljon koulutusta. Vuonna 2000 kaikkien läänien koulutuspäivien odotusarvot liikkuvat 12 ja 13 päivän välillä.

Kuvio 2.2.7
Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.2.8
Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.2.9
Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden kuntaryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

2.3 Osallistuminen työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen

Puolet työvoimasta opiskeli työhön tai ammattiin liittyen, ...

...työllisistä yli kaksi kertaa niin suuri osuus kuin työttömistä.

Työssä käyvistä osallistuivat naiset miehiä useammin ...

... ja keski-ikäiset muita aktiivisemmin.

Miehillä ikä vaikutti osallistumiseen enemmän kuin naisilla.

Myös työhön liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisessa oli pohjakoulutuksen merkitys erittäin suuri.

Noin 1,3 miljoonaa henkilöä osallistui vuonna 2000 aikuiskoulutukseen työhön tai ammattiin liittyvien syiden vuoksi. Tämä vastasi 41 prosenttia 18–64-vuotiaasta väestöstä. Kun huomioon otettiin pelkästään työvoima (työlliset ja työttömät), saatiin koulutukseen osallistuneiden määräksi noin 1,2 miljoonaa henkilöä, mikä vastasi suurin piirtein puolta 18–64-vuotiaasta työvoimasta.

Työssä käyvät osallistuivat selvästi useammin koulutukseen kuin työttömät tai työvoiman ulkopuoliset (kuvio 2.3.1). Kun työllisistä yli puolet opiskeli vuoden aikana työhön tai ammattiin liittyen, oli työttömistä vastaavassa koulutuksessa joka neljäs. Työvoiman ulkopuolisista 18–64-vuotiaista ainoastaan joka kymmenes oli työhön tai ammattiin liittyvässä koulutuksessa.

Työllisistä naiset osallistuivat selvästi miehiä useammin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen (kuvio 2.3.2). Kun työssä käyvistä naisista 60 prosenttia oli tämänkaltaisessa koulutuksessa, oli miesten osallistumisosuus noin kymmenen prosenttiyksikköä alhaisempi. Sen sijaan työttömillä ja työvoiman ulkopuolella olevilla naisilla ja miehillä ei ollut eroja osallistumisessa työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen.

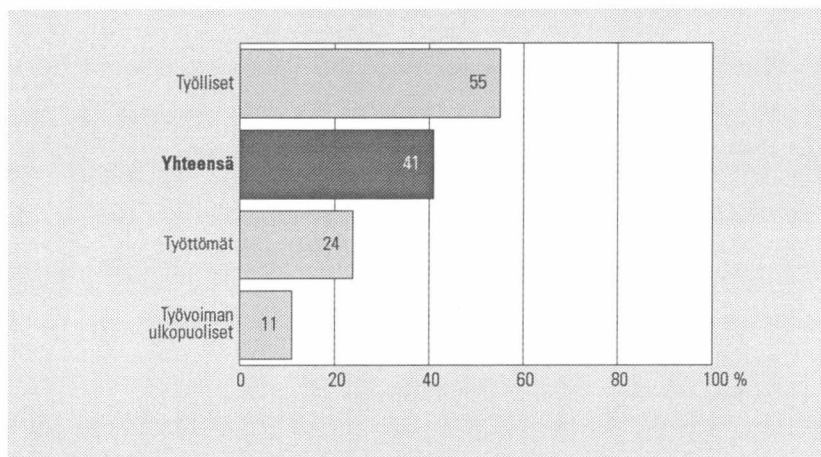
Ikäluokittain laadittu työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisen profiili oli hyvin samanlainen kuin aikuiskoulutukseen osallistumisen osalta yleensäkin (kuvio 2.3.3). Tämä johtuu siitä, että työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus kattoi suurimman osan kaikesta aikuiskoulutuksesta. Yli 24-vuotiaiden ikäluokissa yli puolet työvoimasta oli osallistunut työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen edeltävän vuoden aikana. Koulutuksessa oli 18–24-vuotiaista noin 40 prosenttia ja vanhimmasta, 55–64-vuotiaiden ikäluokasta noin yksi kolmesta.

Myös iän ja sukupuolen mukaan laaditut osallistumisprofiilit olivat hyvin samanlaiset kuin kaikessa aikuiskoulutuksessa. Miehistä aktiivisin ikäluokka oli 25–34-vuotiaat (kuvio 2.3.4). Tähän ikäluokkaan kuuluvasta työvoimasta 56 prosenttia oli osallistunut työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen. Vanhempiin ikäluokkiin siirryttäessä miesten osallistuminen väheni jatkuvasti. Vanhimmassa, 55–64-vuotiaiden, ikäluokassa vain joka neljäs oli osallistunut työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen edeltävän vuoden aikana. Naisten osallistumisaste pysyi puolestaan korkeana aina 45–54-vuotiaiden ikäluokkaan asti; osallistumisosuus laski vasta 55–64-vuotiaiden ikäluokassa, ja silloinkin vain samalle tasolle kuin nuorimmalla ikäluokalla. Naisten osallistumisosuus olikin miesten osuutta korkeampi yli 34-vuotiailla. Miehillä siis ikäluokka vaikutti osallistumisasteeseen enemmän kuin naisilla, aivan kuin tarkasteltaessa ylipäätään aikuiskoulutukseen osallistumista.

Pohjakoulutus vaikutti työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen samalla tavoin kuin kaikkeen aikuiskoulutukseenkin (ks. edellä). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneesta 18–64-vuotiaasta työvoimasta lähes kolme neljästä opiskeli työhön tai ammattiin liittyen. Keskiasteen suorittaneista

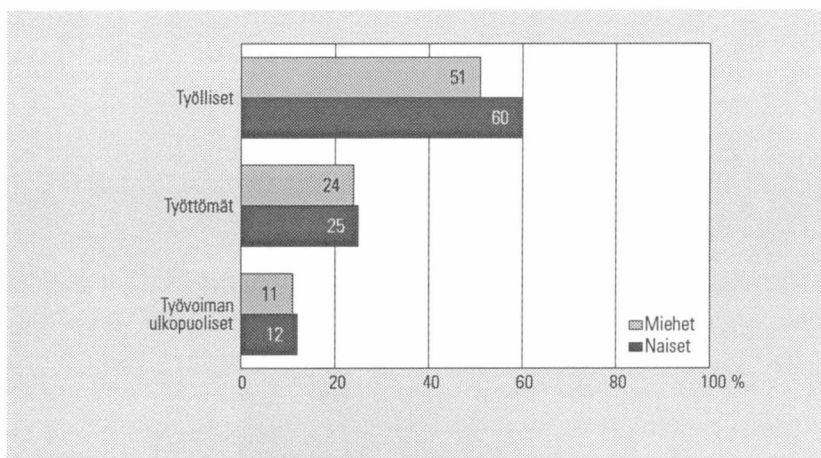
Kuvio 2.3.1

Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

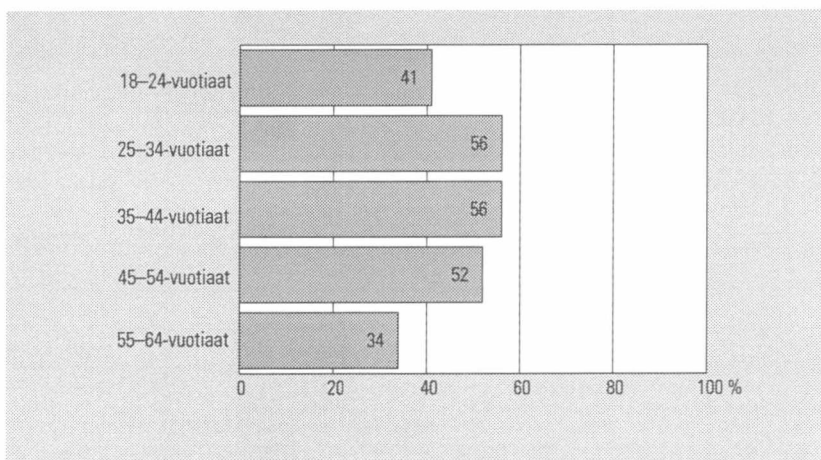
Kuvio 2.3.2

Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen työmarkkina-aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 2.3.3

Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias työvoima)

tämäntyyppiseen aikuiskoulutukseen osallistui vajaa puolet ja pelkän perusteen suorittaneista noin kolmannes.

Ainoastaan keskiasteen suorittaneiden naisten ja miesten välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero osallistumisessa (kuvio 2.3.5). Tällä pohjakoulutustasolla naisista noin puolet opiskeli työhön tai ammattiin liittyen, miesten osallistumisosuus oli kymmenen prosenttiyksikköä alhaisempi.

Työhön tai ammattiin liittyvien kurssien ylivoimaisesti yleisin rahoituskanava oli työnantaja (taulukko 2.3.1). Noin neljä viidesosaa kaikista työhön tai ammattiin liittyvistä kursseista oli työnantajan ainakin osittain kustantamia eli niin sanottua henkilöstökoulutusta. Kurkseista 16 prosenttia oli rahoitettu itse ja viiteen prosenttiin kursseista oli saatu valtion tukea.

Neljään kurssiin viidestä oli saatu rahallista tukea työnantajalta.

2.3.1 Työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen rahoitus vuonna 2000 (osuudet kursseista)

Rahoituslähde	Osuus kursseista %
Työnantaja	83
Kustansi itse	16
Valtio	5
Ammattiliitto	3
Opintotuki	1
Muu taho	6

Huom! Rahoituslähteiden osuudet eivät summaudu sataan, koska samalla kurssilla voi olla useampia rahoituslähteitä.

Henkilöstökoulutuksen osuus kaikessa työhön tai ammattiin liittyvässä aikuiskoulutuksessa oli siis erittäin vahva. Tämän takia kaikki keskeiset tulokset ovat työhön ja ammattiin liittyvässä koulutuksessa ja henkilöstökoulutuksessa (työnantajan tukemassa koulutuksessa) lähes identtiset. Koska samansuuntaisten tulosten kertomista kahteen kertaan on haluttu välttää, keskitytään tarkemmissa analyyseissa henkilöstökoulutukseen eikä koko työhön ja ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen kokonaisuuteen (ks. myöhemmin).

Kursseille osallistuttiin yhä usein omasta kuin työnantajan aloitteesta.

Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen menon aloite tuli noin puolessa tapauksista henkilöltä itseltään (taulukko 2.3.2). Lähes yhtä usein tämäntyyppiseen koulutukseen osallistuttiin työnantajan aloitteesta. Yksi prosentti kursseista oli sellaisia, joihin oli osallistuttu työvoimaviranomaisten aloitteesta.

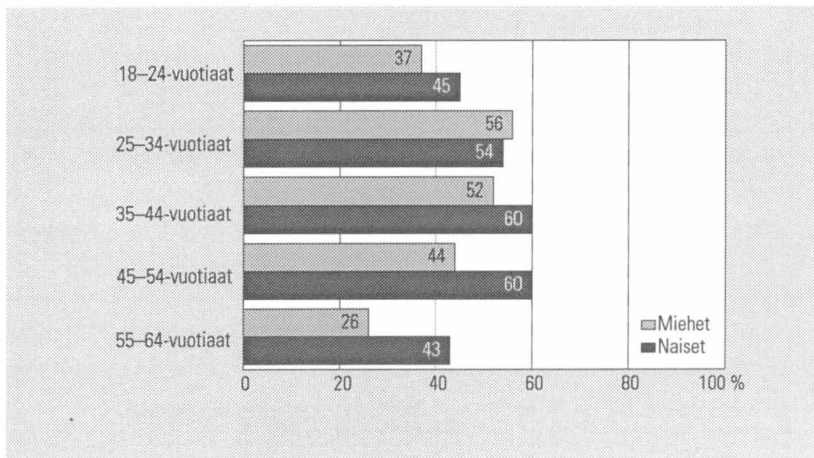
2.3.2 Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen menon aloite vuonna 2000 (osuudet kursseista)

Aloitteen tekijä	Osuus kursseista %
Oma aloite	48
Työnantajan aloite	46
Työvoimaviranomaisen aloite	1
Muu aloite/ Ei osaa sanoa	5
Yhteensä	100

Kouluttautumisen syynä oli useimmiten itsensä tai ammattitaidon kehittäminen, ja joka toiselle kurssille osallistuttiin tästä syystä (taulukko 2.3.3). Joka neljännelle kurssille menon syy oli työnantajan velvoite. Kolmanneksi yleisin osallistumisen syy oli kehittyvien työtehtävien aiheuttama pakote.

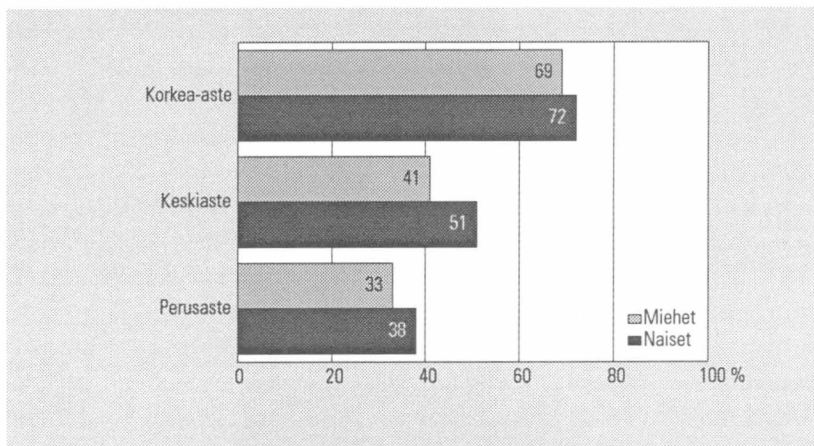
2.3.3 Työhön tai ammatteihin liittyvään aikuiskoulutukseen menon syy vuonna 2000 (osuudet kursseista)

Kurssille menon syy	Osuus kursseista %
Itsensä/ ammattitaidon kehittäminen	51
Työnantaja velvoitti	25
Kehittyvät työtehtävät pakottivat	13
Halusi saada uuden ammatin	2
Työttömyys tai sen uhka	2
Halusi (muuten) edetä uralla	2
Muu syy	2
Ei osaa sanoa	3
Yhteensä	100

Kuvio 2.3.4

Työhön tai ammatteihin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18-64-vuotias työvoima)

Kuvio 2.3.5

Työhön tai ammatteihin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18-64-vuotias työvoima)

2.4 Osallistuminen henkilöstökoulutukseen

Osallistumisen osuus ja jakautuminen eri palkansaajaryhmissä

Henkilöstökoulutuksessa oli miljoona palkansaajaa, ...

...naiset ja miehet olivat yhtä aktiivisia.

lääkäimillä miespalkansaajilla osallistuminen laski, naispalkansaajilla ei ikä vaikuttanut.

Pohjakoulutus oli voimakas selittäjä, ...

... saman pohjakoulutuksen suorittaneet naiset ja miehet osallistuivat yhtä usein.

Toimihenkilöt osallistuivat työntekijäasemassa olevia useammin.

Noin miljoona 18–64-vuotiaasta palkansaajaa osallistui koulutukseen työnantajan tuella vuonna 2000. Tämä ns. henkilöstökoulutukseen osallistuneiden määrä vastasi 56 prosenttia kaikista 18–64-vuotiaista palkansaajista. Naisia henkilöstökoulutuksessa oli noin 520 000, mikä vastasi noin 58 prosenttia naispalkansaajista. Henkilöstökoulutukseen osallistuneita miehiä oli puolestaan noin 480 000 eli 54 prosenttia kaikista 18–64-vuotiaista miespalkansaajista. Sukupuolten välinen ero henkilöstökoulutukseen osallistumisessa ei ollut tilastollisesti merkitsevä.

Palkansaajien osallistuminen henkilöstökoulutukseen oli aktiivisinta 25–54-vuotiaiden ikäluokissa (kuvio 2.4.1). Heistä osallistui koulutukseen 57–61 prosenttia, kun nuorimmasta, 18–24-vuotiaiden ja vanhimmasta, 55–64-vuotiaiden ikäluokasta koulutuksessa oli alle puolet.

Naisista eniten henkilöstökoulutukseen osallistuivat 35–54-vuotiaat, miehistä taas 25–44-vuotiaat (kuvio 2.4.2). Ainoastaan nuorimmassa ikäluokassa naisten osallistumisosuus jäi alle 50 prosentin. Miehistä taas vähiten henkilöstökoulutukseen osallistuivat 55–64-vuotiaat, joista koulutuksessa oli alle 40 prosenttia.

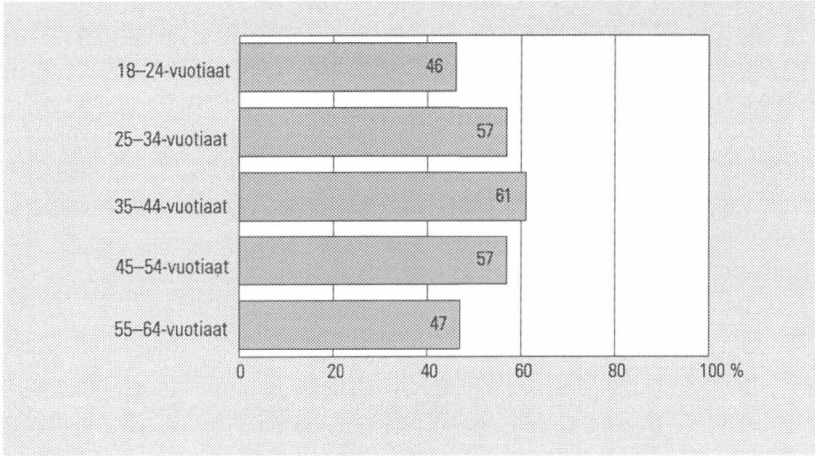
Kahdessa vanhimmassa ikäluokassa, 45–54- ja 55–64-vuotiaissa naiset osallistuivat henkilöstökoulutukseen miehiä useammin. Muissa ikäluokissa sukupuolten väliset osallistumiserot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Miehillä ikääntyminen vaikutti henkilöstökoulutukseen osallistumiseen selvästi enemmän kuin naisilla. Kun tarkasteltiin vain miespalkansaajia, vanhimman ikäryhmän, 55–64-vuotiaiden, osallistumisosuus oli peräti 14 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin 45–54-vuotiaiden osallistumisosuus. Naispalkansaajilla ikäluokkien mukaan laadittu osallistumisprofiili oli hyvin tasainen, eivätkä ikäluokittaiset erot olleet edes tilastollisesti merkitseviä.

Pohjakoulutuksen suhteen tarkasteltuna henkilöstökoulutukseen osallistumisessa näyttäytyi sama kaava kuin osallistumisessa yleensä eli henkilön suorittama pohjakoulutus vaikutti koulutukseen osallistumiseen erittäin paljon (kuvio 2.4.3). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneista osallistui henkilöstökoulutukseen vuoden aikana lähes kolme neljästä, kun taas keskiasteen tutkinnon suorittaneista osallistujia oli vähemmän kuin puolet ja pelkän perusasteen suorittaneista noin 40 prosenttia.

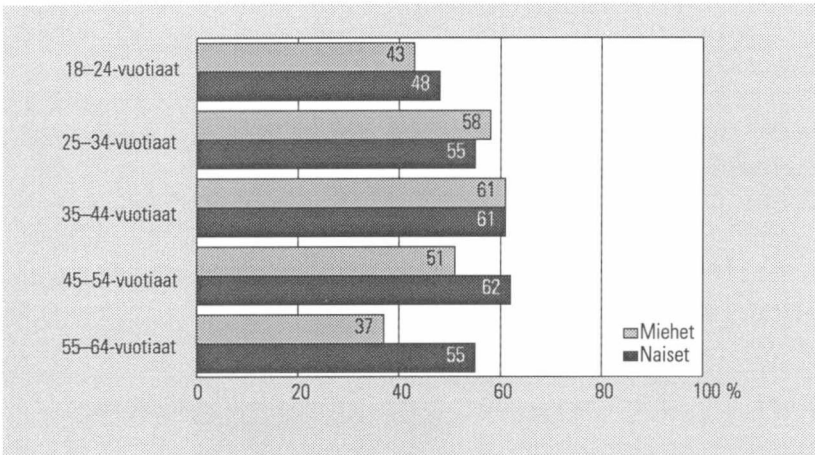
Saman tasoisen pohjakoulutuksen saaneet miehet ja naiset osallistuivat henkilöstökoulutukseen yhtä usein eikä naisten miehiä suurempi kouluttamiskäytännöllisyys näkynyt tässä kuten muissa aikuiskoulutusmuodoissa.

Ylemmät toimihenkilöt osallistuivat työnantajan tukemaan koulutukseen enemmän kuin alemmat toimihenkilöt ja työntekijäasemassa toimivat palkansaajat. Heistä koulutuksessa oli vuoden aikana noin kolme neljästä. Alemmista toimihenkilöistä osallistuneita oli 60 prosenttia ja työntekijöistä 38 prosenttia.

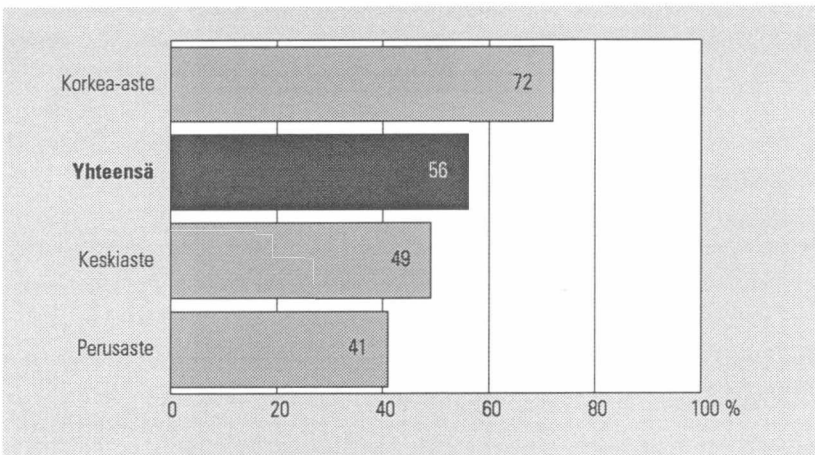
Kuvio 2.4.1

Henkilöstökoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuonna 2000 (18-64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 2.4.2

Henkilöstökoulutukseen osallistuminen iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18-64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 2.4.3

Henkilöstökoulutukseen osallistuminen koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18-64-vuotiaat palkansaajat)

Sosioekonominen asema vaikutti osallistumiseen naisilla enemmän kuin miehillä.

Pienissä ja keskiuurissa yrityksissä osallistuivat naiset miehiä useammin henkilöstökoulutukseen.

Valtiosektori koulutti henkilöstöään enemmän kuin kunta- tai yksityinen sektori.

Kaupunkimaisten ja taajaan asuttujen kuntien asukkaat olivat henkilöstökoulutuksessa useammin kuin maaseutukunnissa asuvat, ...

Työntekijäryhmässä miehet osallistuivat työnantajan tukemaan koulutukseen enemmän kuin naiset (kuvio 2.4.4). Tämän ryhmän miehistä koulutuksessa oli ollut reilut 40 prosenttia ja naisista kolmannes. Ylempien ja alempien toimihenkilöiden luokissa eivät sukupuolten väliset osallistumiserot olleet tilastollisesti merkitseviä.

Henkilöstökoulutus poikkesi muista aikuiskoulutusmuodoista myös siten, että naisten kohdalla sosioekonominen asema vaikutti koulutukseen osallistumiseen enemmän kuin miehillä; ylempät toimihenkilönaiset olivat henkilöstökoulutuksessa lähes kaksi ja puoli kertaa niin usein kuin työntekijänaiset, ylempät toimihenkilömiehet taas ainoastaan 1,7 kertaa niin usein kuin työntekijämiehet.

Yrityksen koko vaikutti hyvin lineaarisesti henkilöstön koulutukseen osallistumiseen (kuvio 2.4.5). Alle sadan hengen yritykset kouluttivat henkilöstöään keskimääräistä vähemmän, ja vähintään sadan hengen yritykset keskimääräistä enemmän. Kun pienimmissä, alle 50 palkansaajan yrityksissä noin 40 prosenttia henkilöstöstä osallistui koulutukseen, oli vähintään 500 työntekijän yrityksissä työskentelevistä palkansaajista vuoden aikana henkilöstökoulutuksessa reilut kaksi kolmasosaa.

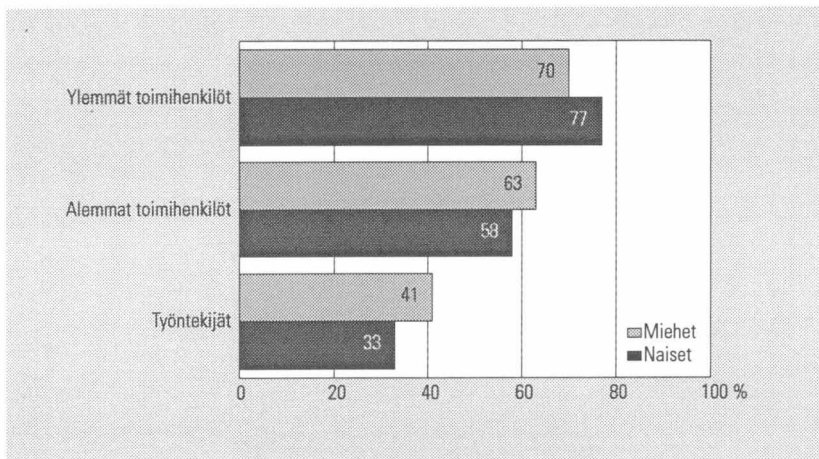
Pienissä ja keskiuurissa yrityksissä (alle 200 työntekijää) työskentelevistä palkansaajista naiset osallistuivat henkilöstökoulutukseen miehiä useammin (kuvio 2.4.6). Suurissa, vähintään 200 työntekijän yrityksissä ei miesten ja naisten välillä ollut tilastollisesti merkitsevää osallistumiseroa.

Yrityksen koon ja henkilöstökoulutukseen osallistumisen lineaarinen yhteys näkyi nimenomaan miesten osallistumisprofiileissa. Naisten osalta henkilöstökoulutukseen osallistumisen aste ei noussut enää siirryttäessä 200 työntekijää suurempiin yrityksiin.

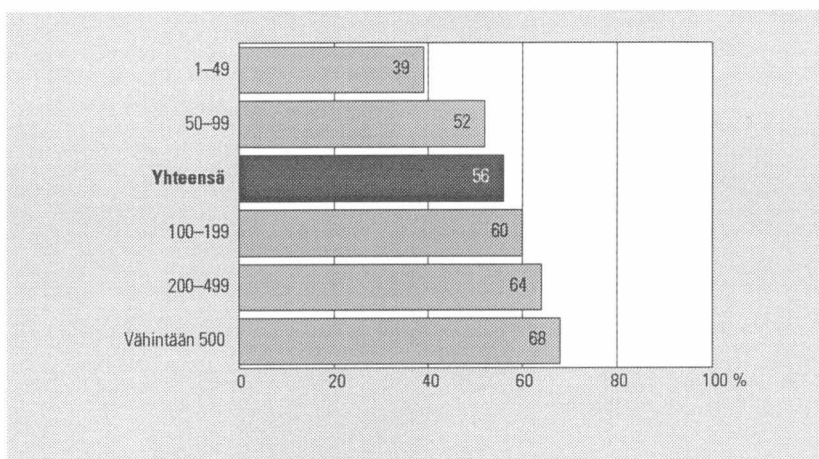
Noin kolme neljästä valtiosektorilla työskentelevästä osallistui vuoden aikana koulutukseen työnantajan tuella (kuvio 2.4.7). Kuntasektorilla työskentelevistä koulutukseen osallistui noin kaksi kolmesta ja yksityissektorilla työskentelevistä noin puolet. Miesten ja naisten osallistumisosuudet olivat liikkeittäin yhtä suuret eri työnantajilla.

Toimialoittain tarkasteltuna palvelusektorilla työskentelevät palkansaajat osallistuivat jalostuksessa ja alkutuotannossa työskenteleviä palkansaajia useammin henkilöstökoulutukseen. Kun palvelusektorilla työskentelevistä 18–64-vuotiaista palkansaajista noin 60 prosenttia oli ollut koulutuksessa, niin jalostuksessa ja alkutuotannossa työskentelevistä koulutukseen osallistui noin puolet.

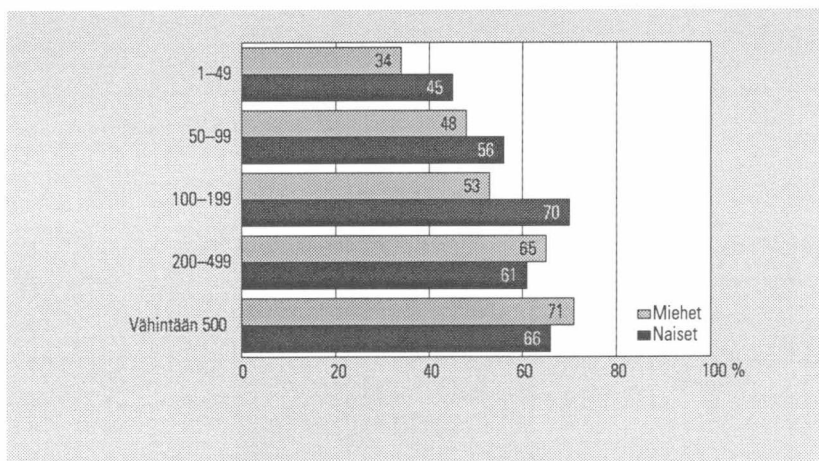
Kaupunkimaisissa tai taajaan asutuissa kunnissa asuvat palkansaajat osallistuivat henkilöstökoulutukseen useammin kuin maaseutumaisissa kunnissa asuvat palkansaajat (kuvio 2.4.8). Kaupunkimaisissa ja taajaan asutuissa kunnissa lähes 60 prosenttia 18–64-vuotiaista palkansaajista oli saanut vuoden aikana koulutusta työnantajan tuella, kun taas maaseutumaisissa kunnissa osallistuneita oli alle puolet palkansaajista.

Kuvio 2.4.4
Henkilöstökoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

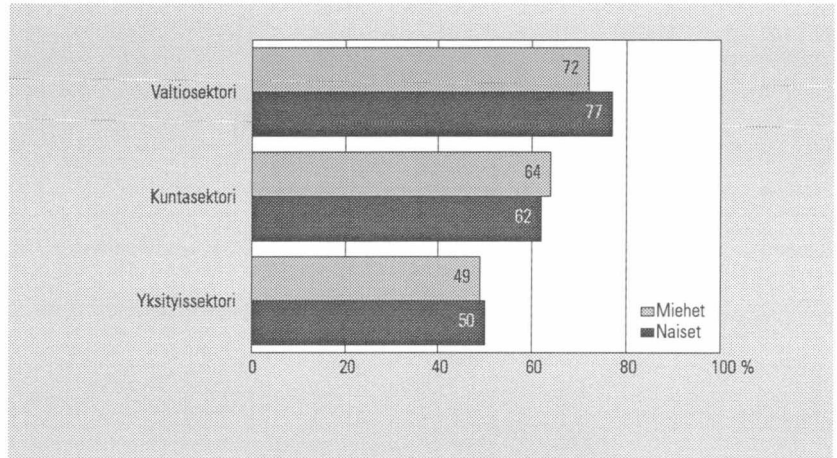
Kuvio 2.4.5
Henkilöstökoulutukseen osallistuminen yrityksen henkilökuntamäärän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 2.4.6
Henkilöstökoulutukseen osallistuminen yrityksen henkilökuntamäärän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

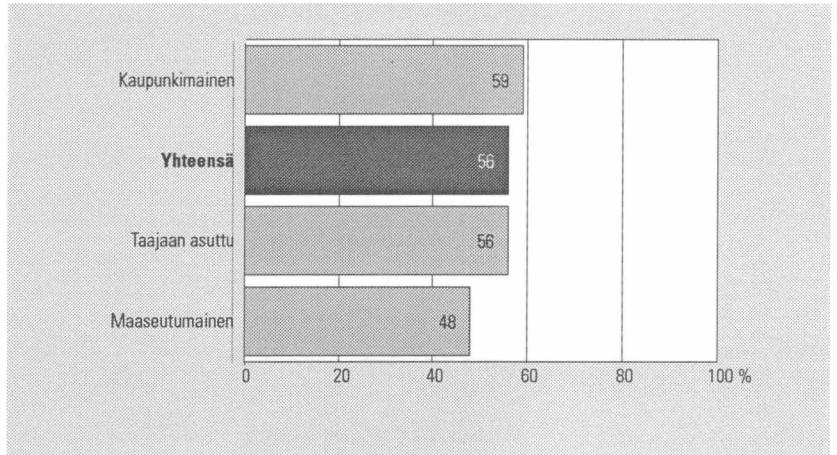
Kuvio 2.4.7

Henkilöstökoulutukseen osallistuminen työnantajan ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

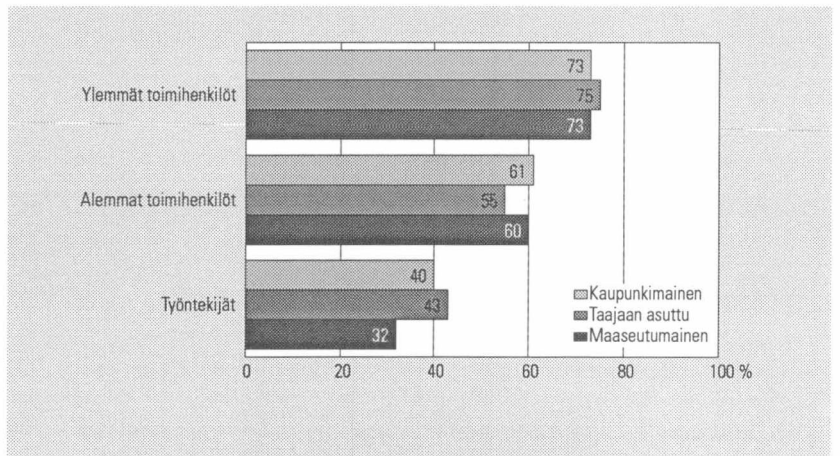
Kuvio 2.4.8

Henkilöstökoulutukseen osallistuminen kuntaryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 2.4.9

Henkilöstökoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman ja kuntaryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Miehet ja naiset osallistuivat suurin piirtein yhtä usein henkilöstökoulutukseen niin kaupunkimaisissa, taajaan asutuissa kuin maaseutumaisissa kunnissakin.

Kun sosioekonominen asema vakioitiin, hävisivät kuntaryhmien väliset erot henkilöstökoulutukseen osallistumisessa (kuvio 2.4.9). Ilmiö oli sama kuin kaiken aikuiskoulutuksen kohdalla (ks. edellä). Ainoastaan maaseutumaisissa kunnissa asuvat työntekijät osallistuivat koulutukseen hieman harvemmin kuin kaupunkimaisten tai taajaan asuttujen kuntien työntekijät.

Työnantajan tuella tapahtuvaan koulutukseen osallistuttiin suurin piirtein yhtä paljon eri lääneissä (kuvio 2.4.10). Läänien välillä suurimman ja pienimmän osallistumisasteen ero oli ainoastaan seitsemän prosenttiyksikköä.

Länsi-Suomen läänissä naispalkansaajat osallistuivat miespalkansaajia useammin henkilöstökoulutukseen, naisista oli koulutuksessa ollut vajaat 60 prosenttia ja miehistä puolet (kuvio 2.4.11). Myös Lapin läänissä naiset osallistuivat henkilöstökoulutukseen miehiä useammin. Siellä naisista oli henkilöstökoulutuksessa peräti kaksi kolmesta ja miehistä noin puolet. Ero ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä johtuen lähinnä Lapin läänissä asuvien palkansaajien pienestä määrästä otoksessa (n=70).

Henkilöstökoulutukseen osallistumiseen vaikuttavien taustamuuttujien voimakkuutta tarkasteltiin käyttäen Cramerin V -kerrointa. Sosioekonominen asema, koulutusaste ja työpaikan koko olivat kolme eniten osallistumiseen vaikuttavaa muuttujaa (kuvio 2.4.12). Tutkituista muuttujista vähiten osallistumisen kanssa korreloi palkansaajan asuinkunnan kuntaryhmä, yrityksen päätoimiala sekä palkansaajan ikä.

Neljäosa henkilöstökoulutuskursseista oli sisällöltään tietotekniikkaa (taulukko 2.4.1). Toiseksi yleisintä oli hoitoalojen koulutus, 14 prosenttia käydyistä kursseista. Seuraavaksi yleisintä oli johtamis- ja esimiestaidon koulutus.

... mikä johtui paljolti kuntien erilaisesta sosioekonomisesta rakenteesta.

Asuinläänillä ei ollut juurikaan vaikutusta henkilöstökoulutusaktiivisuuteen.

Sosioekonominen asema, koulutusaste ja työpaikan koko vaikuttivat osallistumiseen eniten.

Tietotekniikka oli yleisin henkilöstökoulutuksen sisältö.

2.4.1 Henkilöstökoulutuksen sisältö vuonna 2000 (osuudet kursseista)

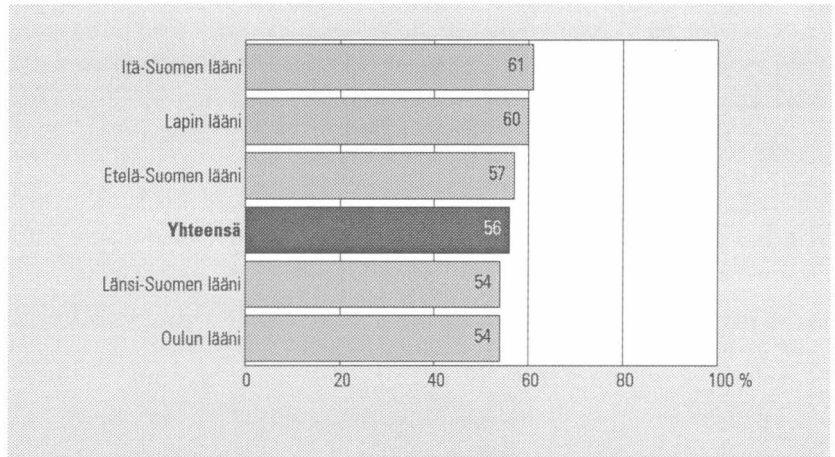
Koulutussisältö	Osuus kursseista %
Tietotekniikan hyväksikäyttö	23
Hoitoalojen koulutus	14
Johtaminen, esimiestaidot	12
Tekniikka, tuotanto, rakentaminen, tuotekehitys	10
Liiketalous, markkinointi, toimistoala	10
Opettaja ja ohjaajakoulutus	6
Palvelutyö/ Työsuojelu, vartiointi	5
Oikeus-, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteet	4
Muut aineet yhteensä	16
Yhteensä	100

Henkilöstökoulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden

Henkilöstökoulutuksen jakaantumista voidaan tutkia paitsi osallistumisastein niin myös tarkastelemalla koulutukseen osallistuneiden koulutuspäivien

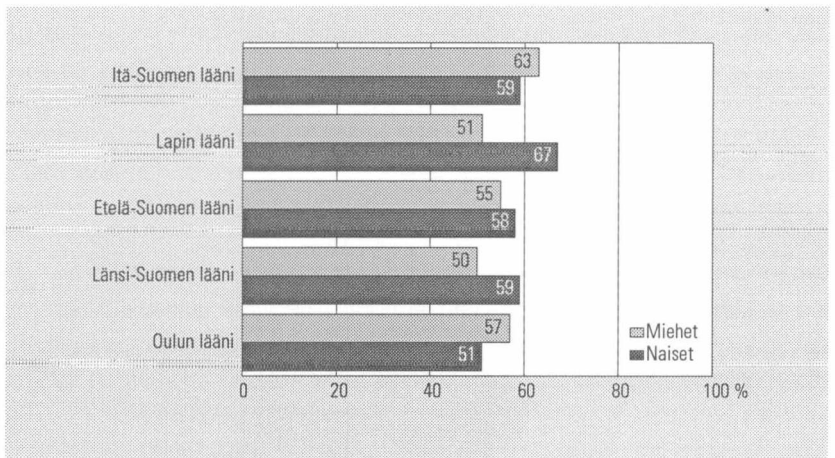
Kuvio 2.4.10

Henkilöstökoulutukseen osallistuminen asuinläänin mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 2.4.11

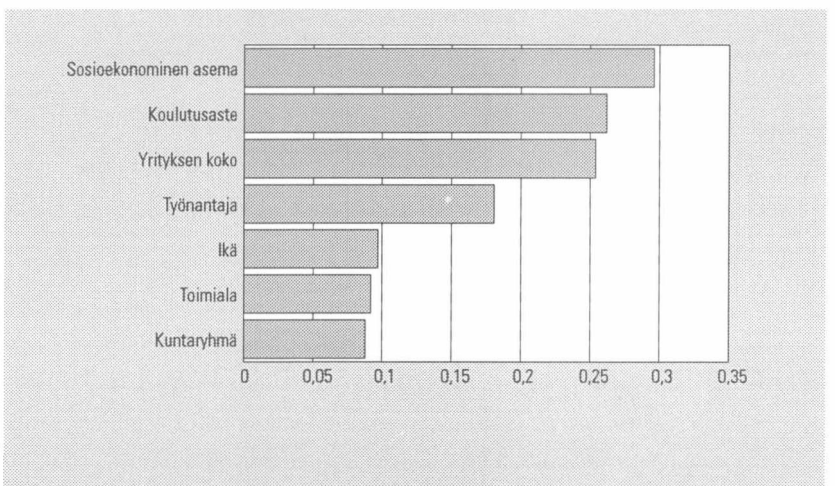
Henkilöstökoulutukseen osallistuminen asuinläänin ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 2.4.12

Henkilöstökoulutukseen osallistumisen riippuvuus eri muuttujista (Cramerin V -kertoimet)

Cramerin $V = 1$ tai -1 , täydellinen riippuvuus; Cramerin $V = 0$, muuttujat täysin riippumattomia. Itseisarvoltaan suuret kertoimen arvot kertovat muuttujan riippuvan toisistaan.

keskimääriä (keskiarvo, mediaani) tai sitten keskimääriäisten koulutuspäivien määrää tiettyyn ryhmään kuuluvaa palkansaajaa kohden. Jälkimmäinen koulutuspäiväestimaatti siis ottaa huomioon sekä osallistumisosuuden että saatujen koulutuspäivien keskiarvon, ja sen laskentakaava on esitetty edellä luvussa 2.2.

Henkilöstökoulutukseen osallistuneen 18–64-vuotiaan palkansaajan saamien koulutuspäivien keskiarvo oli vuoden aikana noin 12 päivää, mediaani taas viisi päivää (taulukko 2.4.2). Jokaista palkansaajaa kohden laskettuna oli saatu keskimäärin seitsemän päivää henkilöstökoulutusta. Luku saatiin, kun koulutuksessa olleiden koulutuspäivien keskiarvo kerrottiin osallistumisosuudella (56 %).

Koulutuspäivien määrällä mitattuna henkilöstökoulutus oli varsin tasa-arvoista miesten ja naisten välillä. Koulutukseen osallistunut mies oli saanut koulutusta keskimäärin 12 päivää ja nainen 11 päivää. Sekä mies- että naispalkansaajaa kohden laskettuna oli henkilöstökoulutuspäivien määrä seitsemän.

Nuoret saivat henkilöstökoulutuksessa useampia päiviä kuin iäkkäämmät. Kun henkilöstökoulutukseen osallistunut 18–24-vuotias palkansaaja oli koulutuksessa keskimäärin 18 päivää, oli 55–64-vuotias koulutukseen osallistunut saanut vain puolet tästä eli yhdeksän päivää. Palkansaajaa kohden laskettu keskimääräinen henkilöstökoulutuspäivien määrä oli korkein 18–24-vuotiaiden palkansaajien ryhmässä – reilut kahdeksan päivää, vaikka osallistumisosuus olikin tässä ikäryhmässä muita ryhmiä alhaisempi. Vähiten koulutuspäiviä palkansaajaa kohden oli saatu 55–64-vuotiaiden ryhmässä. Heillä oli sekä suhteellisen alhainen osallistumisosuus että vähän koulutuksessa saatuja päiviä.

Myös koulutusasteen ja sosioekonomisen aseman mukaan muodostettujen ryhmien väliset henkilöstökoulutuserot kasvoivat entisestään, kun osallistumisosuuden lisäksi tarkasteltiin koulutuksessa saatujen päivien määrää (taulukko 2.4.2). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla ja ylempillä toimihenkilöillä oli paitsi keskimääräistä selvästi korkeampi henkilöstökoulutukseen osallistumisen aste niin myös keskimääräistä useampia koulutuspäiviä. Näin kun esimerkiksi korkea-asteen tutkinnon suorittanutta palkansaajaa kohden oli vuoden aikana saatu keskimäärin 10 päivää henkilöstökoulutusta, oli pelkän perusasteen suorittanutta palkansaajaa kohden päiviä keskimäärin vajaat kolme. Lähes yhtä suuri ero oli ylempien toimihenkilöiden ja työnteekijöiden välillä.

Edellä oleva osallistumisasteen ja osallistumisen volyymin huomioon otettava tarkastelu vahvisti Cramerin V -kertoimen tuottamia tuloksia koulutusasteen ja sosioekonomisen aseman määräävästä asemasta henkilöstökoulutukseen osallistumisen selittämisessä.

Työnantajatyypin ja yrityksen koon mukaan muodostettujen ryhmien väliset erot henkilöstökoulutukseen osallistumisessa kapenivat, kun osallistumisosuuden lisäksi otettiin huomioon myös saadut koulutuspäivät (taulukko 2.4.2). Sen sijaan läänikohtaisessa tarkastelussa tapahtui muutosta toiseen suuntaan; Itä-Suomessa, missä koulutuspäiviä oli eniten, oli koulutukseen

Henkilöstökoulutusta kertyi seitsemän päivää palkansaajaa kohden, ...

... eikä miesten ja naisten välillä ollut eroa.

Henkilöstökoulutuspäiviä kohdentui alle 25-vuotiaille palkansaajille eniten.

Pohjakoulutuksen pituuden ja sosioekonomisen aseman mukaan muodostettujen ryhmien väliset henkilöstökoulutuserot kärjistyivät, kun koulutuspäivien määrä otettiin huomioon.

osallistuneilla koulutuspäiviä keskimäärin 15, eli lähes kaksi kertaa enemmän kuin Lapin läänissä (keskimäärin 8 koulutuspäivää /osallistuja). Osallistumisasteen ja osallistumisen volyymin huomioon ottavaa estimaattia käytettäessä Itä- ja Etelä-Suomen läänit nousivatkin hieman muita edullisempaan asemaan.

2.4.2 Henkilöstökoulutuksen osallistumisasteet ja koulutuspäivien määrä osallistujaa ja palkansaajaa kohden vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

	Osallistumisaste %	Koulutuspäivien keskiarvo koulutukseen osallistunutta kohden	Koulutuspäivien keskiarvo palkansaajaa kohden
Sukupuoli			
Mies	54	12,3	6,6
Nainen	58	11,3	6,6
Ikä			
18–24-vuotiaat	46	18,3	8,3
25–34-vuotiaat	57	13,6	7,7
35–44-vuotiaat	61	10,9	6,6
45–54-vuotiaat	57	10,6	6,0
55–64-vuotiaat	47	9,1	4,2
Koulutusaste			
Perusaste	41	6,5	2,7
Keskiaste	49	11,7	5,7
Korkea-aste	72	13,5	9,8
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	73	14,1	10,4
Alempi toimihenkilö	60	9,7	5,8
Työntekijä	38	10,7	4,1
Kuntaryhmä			
Kaupunkimainen	59	12,6	7,4
Taajaan asuttu	56	8,5	4,7
Maaseutumainen	48	11,8	5,6
Yrityksen koko			
1– 49	38	9,9	3,8
50– 99	52	15,5	8,0
100–199	60	8,0	4,9
200–499	64	16,1	10,1
Vähintään 500	68	11,7	8,0
Työnantajatyyppi			
Valtiosektori	74	11,4	8,5
Kuntasektori	63	9,9	6,2
Yksityissektori	49	12,7	6,3
Yrityksen toimiala			
Alkutuotanto	48	8,1	3,9
Jalostus	49	12,1	6,0
Palvelut	59	11,8	7,0
Asuinlääni			
Etelä-Suomen lääni	57	13,0	7,4
Länsi-Suomen lääni	54	9,9	5,3
Itä-Suomen lääni	61	14,7	9,0
Oulun lääni	54	10,0	5,4
Lapin lääni	60	8,0	4,8
Yhteensä	56	11,8	6,6

2.5 Osallistuminen muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen

Osallistumisen osuus ja jakautuminen eri väestöryhmissä

Yli puoli miljoonaa 18–64-vuotiaasta suomalaista osallistui harrastustavoitteeseen tai yleissivistävään koulutukseen vuonna 2000. Lukumäärä vastasi 18 prosenttia 18–64-vuotiaasta väestöstä. Sukupuolten välinen osallistumisero oli harrastustavoitteisessa ja yleissivistävässä koulutuksessa naisten eduksi suurempi kuin muissa aikuiskoulutusmuodoissa. Kaksi kolmasosa opiskelijajoukosta oli naisia ja yksi kolmasosa miehiä. Osallistumisosuuksia käyttäen lukumäärät tarkoittivat, että naisista oli tällaiseen koulutukseen osallistunut 24 prosenttia ja miehistä 12 prosenttia.

Eri ikäluokat osallistuivat yleissivistävään tai harrastustavoitteeseen aikuiskoulutukseen yhtä usein (kuvio 2.5.1). Minkään ikäluokan osallistumisosuus ei noussut 20 prosenttia korkeammaksi.

Kaikissa ikäluokissa naisten osallistumisosuus oli korkeampi kuin miesten (kuvio 2.5.2). Suurin ero oli nuorimmassa, alle 25-vuotiaiden, ikäluokassa, johon kuuluvat naiset opiskelivat noin kolme kertaa saman ikäisiä miehiä useammin. Sukupuolten välinen osallistumisero oli jokaisessa ikäluokassa vähintään kymmenen prosenttiyksikköä naisten eduksi.

Henkilön saama pohjakoulutus vaikutti myös harrastustavoitteeseen tai yleissivistävään koulutukseen osallistumiseen (kuvio 2.5.3), mutta ei kuitenkaan yhtä voimakkaasti kuin muihin aikuiskoulutuksen muotoihin osallistumiseen. Naisten ja miesten väliset osallistumiserot olivat selvät kaikissa pohjakoulutuksen luokissa.

Eri lääneissä asuvat osallistuivat suurin piirtein yhtä usein harrastustavoitteeseen tai yleissivistävään koulutukseen (kuvio 2.5.4). Samoin kuin muiden taustamuuttujien kohdalla, myös asuinläänin mukaisessa tarkastelussa naisten osallistumisosuus oli miesten osallistumisosuutta korkeampi kaikissa lääneissä (kuvio 2.5.5). Erityisesti Lapin ja Länsi-Suomen lääneissä naisten osallistumisosuus oli huomattavan korkea miesten osuuteen verrattuna.

Harrastustavoitteinen tai yleissivistävä aikuiskoulutus poikkesikin muusta aikuiskoulutuksesta siten, että sukupuolen vaikutus osallistumisaktiivisuuteen oli suurempi ja muiden taustamuuttujien vaikutus pienempi.

Koulutuksen sisältö

Joka kolmas harrastustavoitteisessa tai yleissivistävässä aikuiskoulutuksessa vuoden aikana ollut opiskeli taide- tai taitoaineita (taulukko 2.5.1). Toiseksi yleisin koulutussisältö oli liikunta ja urheiluvalmennus, jota opiskeli neljännes koulutuksessa olleista. Vieraita kieliä opiskeli noin 16 prosenttia osallistuneista.

Kansalaisopistot olivat reilusti yleisin harrastustavoitteisen ja yleissivistävän aikuiskoulutuksen järjestäjä (taulukko 2.5.2). Yli puolet harrastustavoitteista koulutusta saaneista oli ollut näiden järjestämällä kursseilla. Kansa-

Yli puoli miljoonaa henkeä opiskeli yleissivistävässä tai harrastustavoitteisessa aikuiskoulutuksessa.

Naiset osallistuivat selvästi miehiä useammin, ...

... ikä sen sijaan ei vaikuttanut osallistumiseen ...

... eikä pohjakoulutukseen niin paljon kuin muussa aikuiskoulutuksessa.

Taide- ja taitoaineet sekä liikunta olivat yleisimmät koulutussisällöt.

Kansalaisopistot olivat merkittävien koulutuksen järjestäjät.

laisopistojen kursseille osallistuneista oli naisia lähes 80 prosenttia. Järjestöt, liitot tai yhdistykset olivat kansalaisopistojen jälkeen seuraavaksi suosituin harrastustavoitteisen koulutuksen tarjoaja. Niiden järjestämään koulutukseen oli vuoden aikana osallistunut noin viidennes osallistuneista.

2.5.1 Muun kuin työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen sisältö vuonna 2000 (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

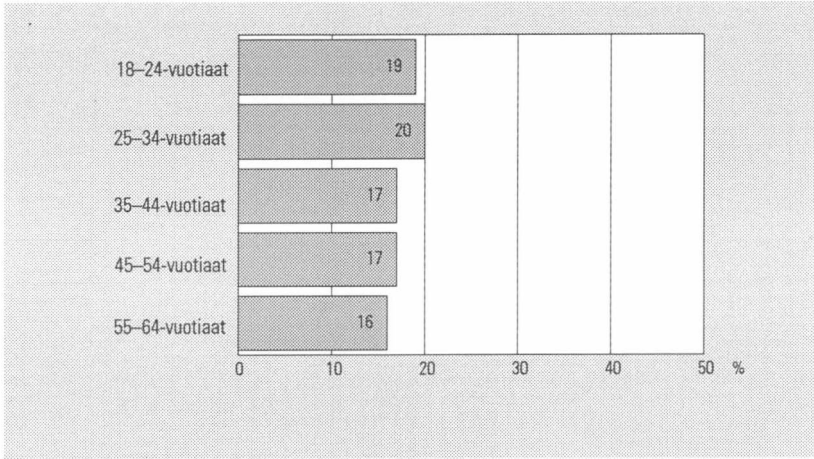
Koulutussisältö	Kaikista osallistuneista %
Taide- ja taitoaineet	33
Liikunta, urheiluvalmennus	25
Vieraat kielet	16
Johtaminen, esimiestaidot	8
Tietotekniikan hyväksikäyttö	8
Oikeus-, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteet	5
Hoitoalojen koulutus	4
Humanistiset ja esteettiset aineet	3
Muut aineet yhteensä	12

Huom! Osallistumisosuuksia yhteen laskemalla ei päädytä 100 prosenttiin, koska sama osallistuja laskettiin niin monta kertaa kuin hänellä oli eri sisältöalueiden koulutuskokonaisuuksia.

2.5.2 Muun kuin työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen järjestäjä vuonna 2000 (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

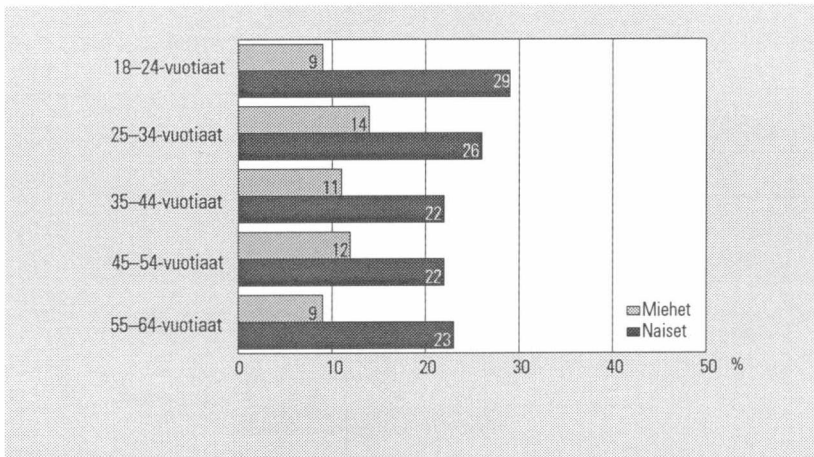
Koulutuksen järjestäjä	Kaikista osallistuneista %
Kansalais- ja työväenopistot	55
Järjestö, liitto tai yhdistys	20
Koulutus työpaikalla tai täydennyskoulutusta antavissa yrityksissä (ml. konferenssit)	7
Ammatillisten oppilaitosten aikuiskoulutus	7
Aikuiskoulutus korkeakouluissa ja kesäyliopistoissa	6
Muu aikuiskoulutus	13

Huom! Osallistumisosuuksia yhteen laskemalla ei päädytä 100 prosenttiin, koska sama osallistuja laskettiin niin monta kertaa kuin hänellä oli eri järjestäjien tarjoamia koulutuskokonaisuuksia.

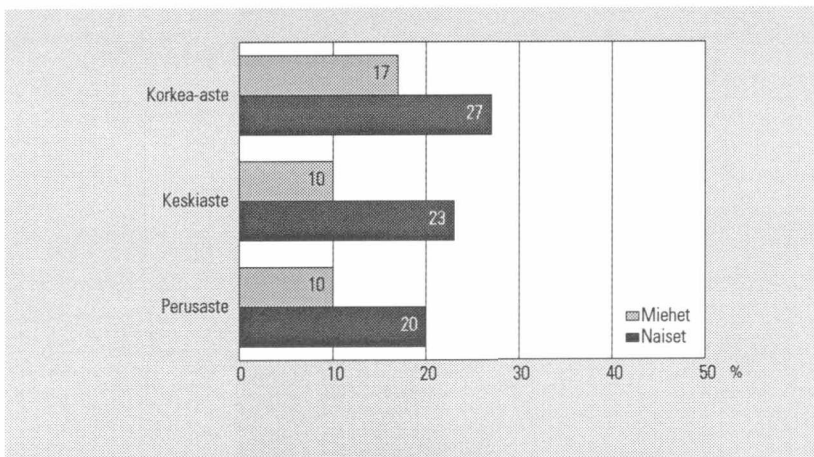
Kuvio 2.5.1

Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuis-koulutukseen osallistuminen iän mukaan vuonna 2000 (18-64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

Kuvio 2.5.2

Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuis-koulutukseen osallistuminen iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18-64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

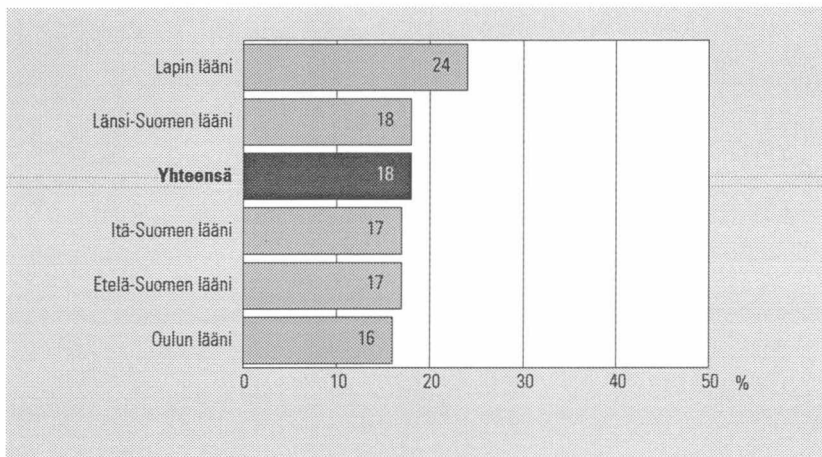

Kuvio 2.5.3

Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuis-koulutukseen osallistuminen koulutusasteen ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18-64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

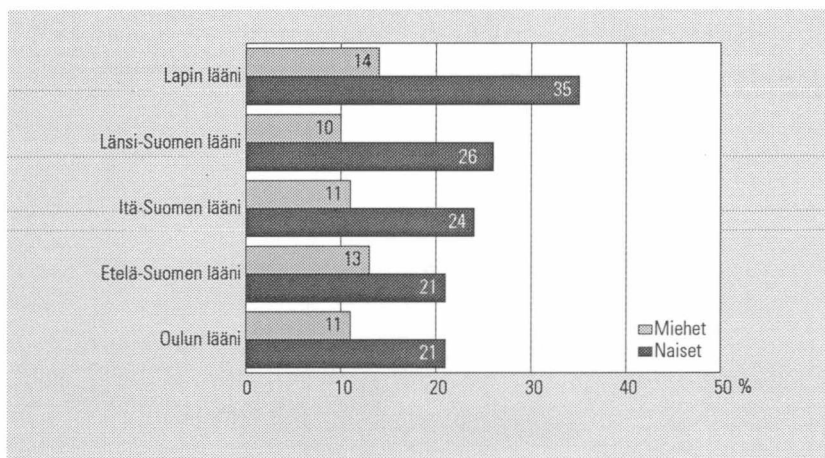
Kuvio 2.5.4

Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuis-koulutukseen osallistuminen asuinläänin mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

Kuvio 2.5.5

Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen asuinläänin ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

3 Aikuiskoulutukseen osallistumisen muutokset 1980–2000

Aikuiskoulutukseen osallistumisen muutokset

Aikuiskoulutukseen osallistuminen kasvoi 1990-luvun alkupuoliskon tasaantumisen jälkeen (kuvio 3.1). Vuodesta 1995 vuoteen 2000 osallistumisaste nousi 48 prosentista 54 prosenttiin. Nyt siis 18–64-vuotiaista suomalaisista oli vuoden aikana aikuiskoulutuksessa ensimmäistä kertaa yli puolet. Vuoteen 1980 verrattuna oli aikuiskoulutukseen osallistumisaste miltei kaksinkertaistunut.

Miesten ja naisten välinen ero osallistumisasteissa on säilynyt vuodesta 1980 yhtä suurena, noin kymmenessä prosenttiyksikössä naisten eduksi. Aikuiskoulutukseen osallistumisen kasvu on siis ollut verraten tasaista kummankin sukupuolen osalta.

Kun tarkasteltiin eri ikäluokkien osallistumista aikuiskoulutukseen eri tutkimusvuosina, tapahtui vuonna 2000 selvä muutos 1990-luvun alkupuoliskoon verrattuna (kuvio 3.2). Kun vuosina 1990–1995 ainoastaan vanhempien ikäluokkien, 45–64-vuotiaiden, osallistuminen kasvoi, niin vuonna 2000 tuo kasvu näytti pysähtyneen. Sen sijaan nuoremmat ikäluokat, 18–44-vuotiaat, olivat lisänneet osallistumistaan vuodesta 1995 lähes kymmenellä prosenttiyksiköllä. Vuoteen 1980 verrattaessa olivat vanhemmat ikäluokat kuitenkin lisänneet osallistumistaan kaikkein eniten. Vanhin, 55–64-vuotiaiden ikäluokka oli ainoa, joka oli kaksinkertaistanut osallistumisosuutensa vuodesta 1980.

Pohjakoulutukseltaan pelkän perusasteen suorittaneiden osallistuminen aikuiskoulutukseen on lisääntynyt vuodesta 1990 (kuvio 3.3). Vuonna 2000 heistä osallistui reilu kolmannes aikuiskoulutukseen vuoden aikana. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osallistuminen palautui samalle tasolle kuin se oli vuonna 1990. Keskiasteen tutkinnon suorittaneilla osallistumisaste on pysynyt samalla tasolla koko 1990-luvun.

Pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneiden aikuiskoulutukseen osallistumisen kasvu heijastui myös sosioekonomiselta asemaltaan työntekijöiden osuuden kasvuun (kuvio 3.4). Työntekijöiden aikuiskoulutukseen osallistumisen aste nousi vuodesta 1995 lähes kymmenen prosenttiyksikköä 37 prosentista 45 prosenttiin ja vuoteen 1980 nähden kaksinkertaistui. Vuoteen 1980 verrattuna osallistumisosuutensa kaksinkertaistivat myös muut sellaiset sosioekonomisen aseman ryhmissä olevat, joiden osallistuminen oli keskimääräistä vähäisempää, eli maatalousyrittäjät, muut yrittäjät ja eläkeläiset. Vuoteen 1980 nähden aikuiskoulutukseen osallistuminen on monin tavoin tasa-arvoistunut, mutta vuoden 1995 ja 2000 välillä tämän suuntainen kehitys pysähtyi tai ainakin hidastui.

Eri tyyppisissä kunnissa asuvien erot aikuiskoulutukseen osallistumisesta laskivat hieman 1990-luvun aikana (kuvio 3.5). Erojen kaventuminen tapahtui pääasiassa vuosien 1995 ja 2000 välillä.

Aikuiskoulutukseen osallistumisen kasvu näkyi myös tarkasteltaessa saatujen koulutuspäivien määrää osallistumisosuuksien rinnalla. Kun vuonna

*Osallistuminen kasvoi
1995 – 2000 ...*

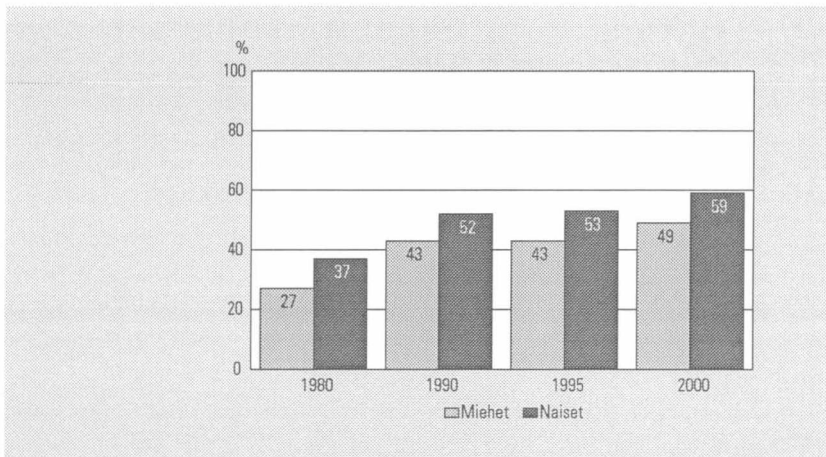
*... ja kasvu keskittyi
nuorempiin ikäluokkiin.*

*Lyhyen pohjakoulutuksen
saaneiden osallistuminen
on kasvanut vuodesta
1990.*

*Kuntaryhmien osallistu-
miserot olivat hienoisesti
pienenemässä.*

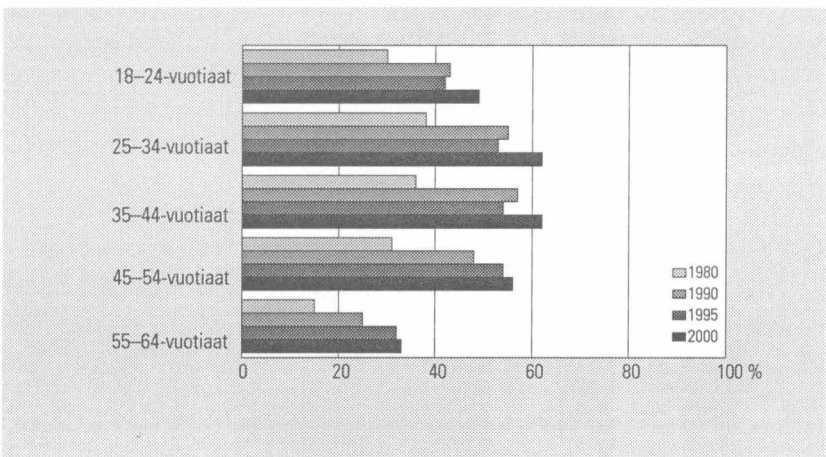
Kuvio 3.1

Aikuiskoulutukseen osallistuminen sukupuolen mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias väestö)

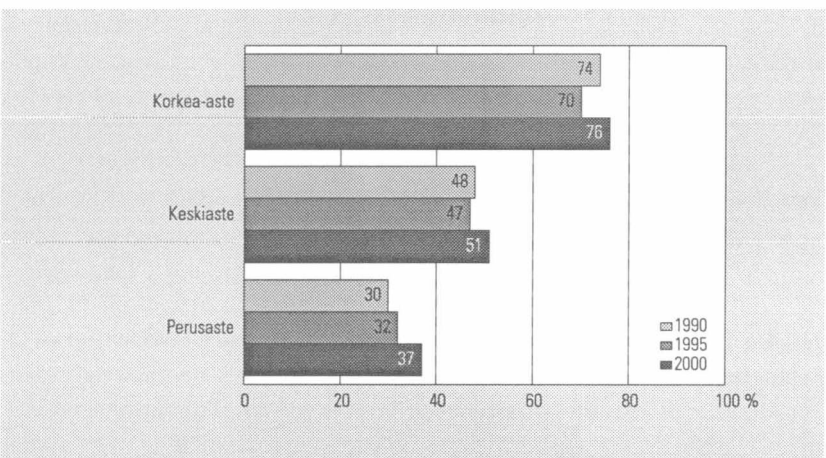
Kuvio 3.2

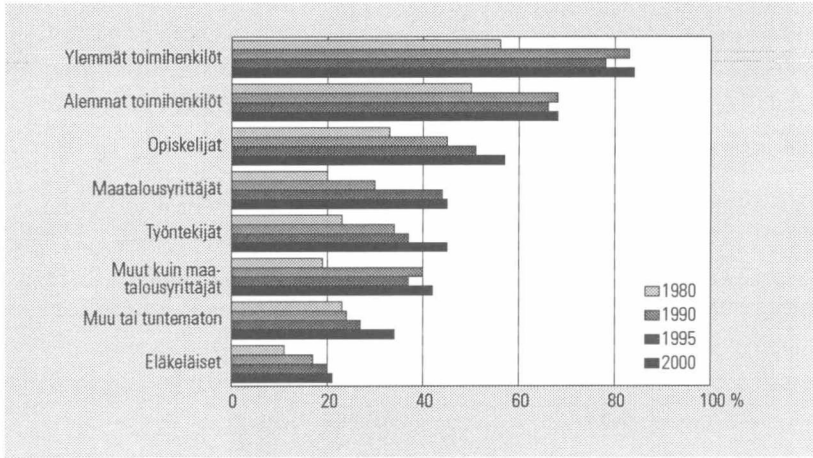
Aikuiskoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 3.3

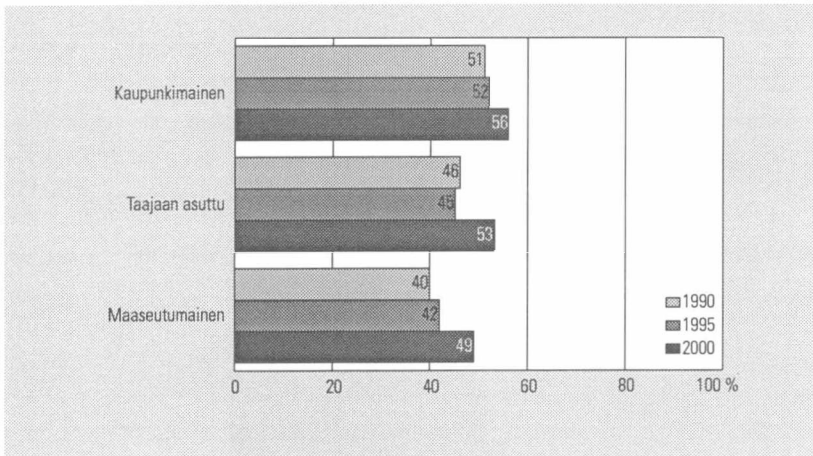
Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotias väestö)

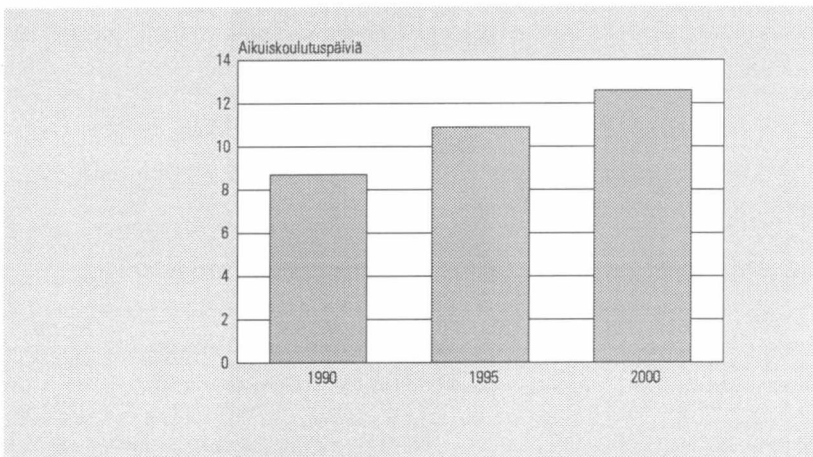
Kuvio 3.4

Aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 3.5

Aikuiskoulutukseen osallistuminen kuntaryhmän mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 3.6

Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden vuosina 1990–2000 (18–64-vuotias väestö)

1990 aikuiskoulutuspäiviä oli jokaista 18–64-vuotiasta suomalaista kohden vuoden aikana vajaat yhdeksän päivää, oli vuonna 2000 vastaava luku lähes 13 päivää (kuvio 3.6). Vuodesta 1995 oli osallistumispäivien määrä aikuista kohden noussut kaksi päivää.

Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisen muutokset

Osallistuminen on kaksinkertaistunut vuodesta 1980

...

... ja oli hyvin voimakasta myös vuodesta 1995 vuoteen 2000.

Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisen aste oli vuonna 2000 yli kaksi kertaa niin korkea kuin kaksikymmentä vuotta aiemmin (kuvio 3.7). Kun vuonna 1980 noin joka neljäs 18–64-vuotias työvoimaan kuuluva henkilö oli aikuiskoulutuksessa työhön tai ammattiin liittyen, niin vuonna 2000 tästä syystä opiskeli jo joka toinen.

Osallistumisen kasvu oli myös vuodesta 1995 vuoteen 2000 hyvin voimakasta; vuonna 2000 työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuneita oli noin kahdeksan prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 1995. Aikasarjasta näkyy myös työttömien määrän merkitys. Työttömien osallistumisosuudethan olivat paljon alhaisempia kuin työllisillä, joten 1990-luvun alun tasaantuma ja vuotta 2000 edeltävien viiden vuoden raju kasvu selittyi ainakin osittain työttömien suurella määrällä vuonna 1995.

Kahdenkymmenen vuoden aikana on myös miesten ja naisten välinen osallistumisero kaksinkertaistunut; kun se oli vuonna 1980 neljä prosenttiyksikköä naisten eduksi, niin vuonna 2000 ero naisten hyväksi oli jo yhdeksän prosenttiyksikköä.

Nuorten osallistuminen työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen on lisääntymässä, ...

... vaikka vuoteen 1980 verrattuna suhteellisesti eniten osallistumistaan ovat lisänneet iäkkäimmät.

Nuorin, 18–24-vuotiaiden ikäluokka lisäsi eri ikäluokista eniten työhön liittyvään koulutukseen osallistumista vuosien 1995 ja 2000 välillä (kuvio 3.8). Myös 25–44-vuotiaiden osallistumisosuus nousi yli kymmenen prosenttiyksikköä. Näiden ikäluokkien osallistuminen nousikin 1990-luvun alkupuoliskon taantuman jälkeen jo korkeammalle tasolle, kuin missä se oli ennen lamaa ja suurtyöttömyyttä. Vanhimpien, 55–64-vuotiaiden osallistuminen pysyi vuonna 2000 samana viittä vuotta aiempaan tilanteeseen verrattuna.

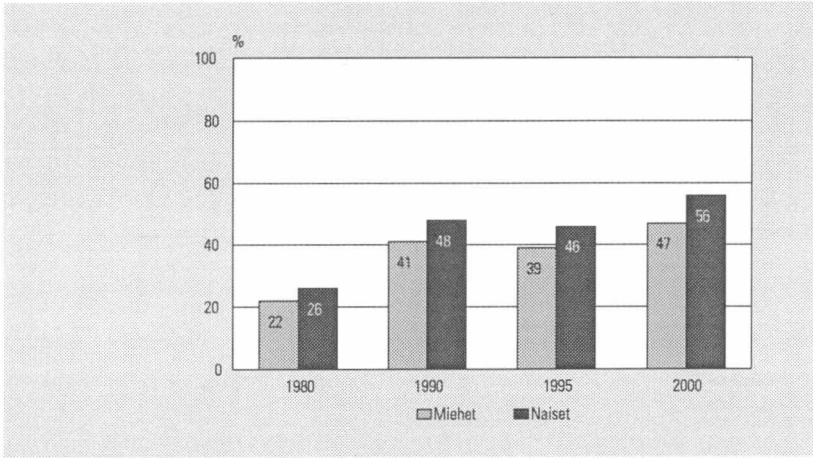
Kahdenkymmenen vuoden periodilla tarkasteltuna suhteessa eniten osallistumistaan kasvattivat kuitenkin vanhimmat ikäluokat.

Työhön liittyvässä koulutuksessa saatujen päivien määrä on kasvanut jatkuvasti vuodesta 1980, jopa 1990-luvun alkuvuosina, jolloin koulutukseen osallistumisen asteessa ei tapahtunut kasvua. Työvoimaan kuuluvaa 18–64-vuotiasta suomalaista kohden laskettuna oli vuoden aikana saatuja työhön liittyviä aikuiskoulutuspäiviä vuonna 2000 yli kaksi kertaa niin paljon kuin vuonna 1980 (kuvio 3.9).

Henkilöstökoulutukseen osallistumisen muutokset

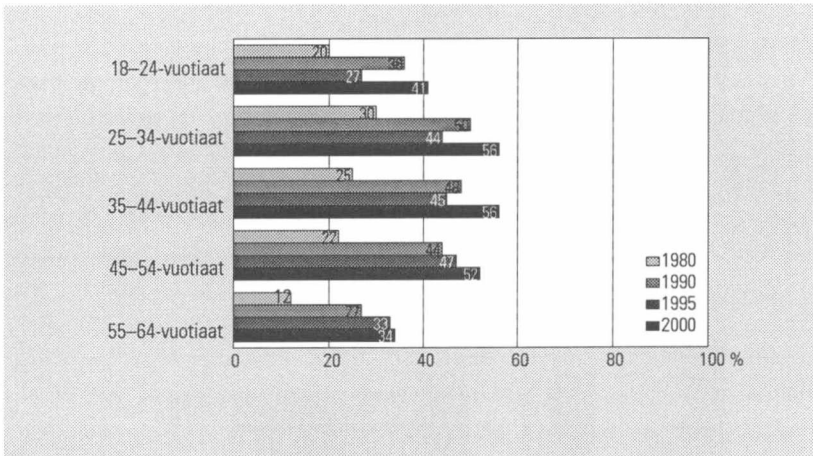
Henkilöstökoulutukseen osallistuminen on jatkuvasti kasvanut.

Työnantajan tuella tapahtuvaan koulutukseen eli henkilöstökoulutukseen osallistui vuonna 2000 suurempi osuus palkansaajista kuin viisi vuotta aikaisemmin (kuvio 3.10). Vuodesta 1995 osallistumisosuus nousi neljällä prosenttiyksiköllä. Työttömyyden laskun vuoksi oli palkansaajien määrä vuonna 2000 suurempi kuin vuonna 1995. Absoluuttisena määränä neljän pro-

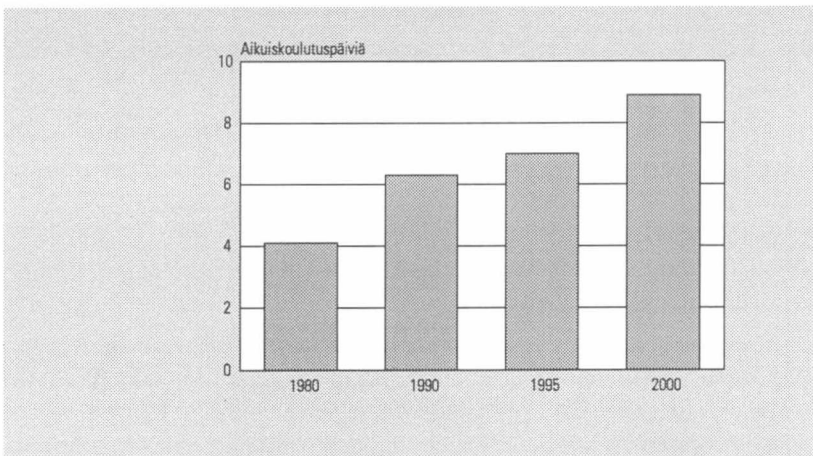
Kuvio 3.7

Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen sukupuolen mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias työvoima)

Kuvio 3.8

Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias työvoima)

Kuvio 3.9

Työhön tai ammattiin liittyvien aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias työvoima)

Nuorten osallistuminen henkilöstökoulutukseen on noussut huomasti.

Työntekijäasemassa toimivien osallistuminen henkilöstökoulutukseen on lisääntynyt vuodesta 1990.

Tasa-arvoistumista on tapahtunut myös eri pohjakoulutuksen omaavien välillä.

Osallistuminen harrastustavoitteiseen koulutukseen ollut jo 20 vuotta samalla tasolla.

senttiyksikön kasvu osallistumisosuudessa tarkoittikin sitä, että työnantajan tukemassa koulutuksessa oli vuonna 2000 lähes 200 000 henkeä enemmän kuin vuonna 1995. Miesten ja naisten osallistumisosuuksien kasvu oli koko 1990-luvun samansuuruista.

Nuorten osallistuminen työnantajan tuella tapahtuvaan koulutukseen nousi vuodesta 1995 vuoteen 2000 selvästi (kuvio 3.11). Eniten, peräti 13 prosenttiyksikköä, oli nousua 18–24-vuotiailla palkansaajilla. Seitsemän prosenttiyksikköä nousi 25–34-vuotiaiden osallistumisosuus ja 35–44-vuotiailla kasvu oli kahdeksan prosenttiyksikköä. Muutokset vuodesta 1995 vuoteen 2000 olivat täysin erilaiset kuin vuosien 1990 ja 1995 välillä, jolloin erityisesti vanhempien ikäluokkien osallistuminen henkilöstökoulutukseen lisääntyi ja alle 45-vuotiaiden säilyi samantasoisena.

Eri sosioekonomisen aseman ryhmistä olivat työntekijät ainoita, joiden osallistuminen henkilöstökoulutukseen nousi selvästi vuosien 1990 ja 2000 välillä (kuvio 3.12). Kun heistä 1990 noin 26 prosenttia opiskeli työnantajan tuella, niin kymmenen vuotta myöhemmin jo 38 prosenttia osallistui tämänkaltaiseen koulutukseen. Toimihenkilöiden osallistumisessa ei sen sijaan juurikaan tapahtunut muutoksia.

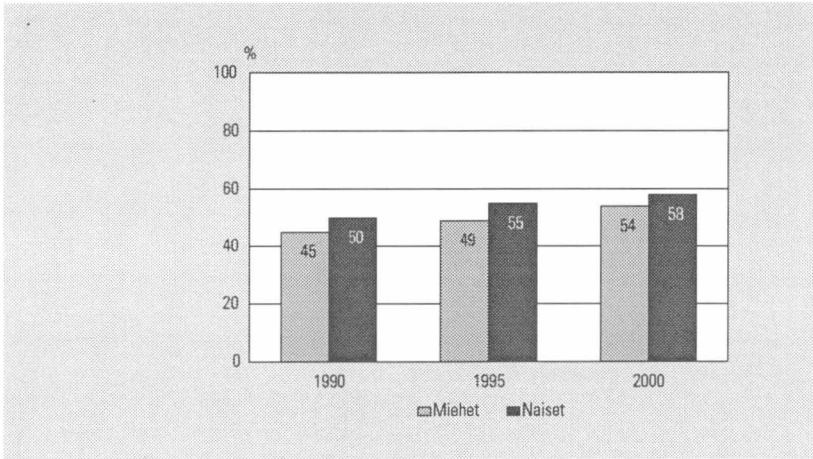
Vastaavaa tasa-arvoistumista kuin oli nähtävissä sosioekonomisen aseman luokkien välillä, havaittiin myös vertailtaessa eripituisen pohjakoulutuksen saaneita palkansaajia. 1990-luvun alusta lähtien kasvattivat osallistumisosuuttaan pelkän perusasteen sekä keskiasteen koulutuksen suorittaneet (kuvio 3.13). Sen sijaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneet pääsivät vuoden 1995 osallistumisosuuden notkahduksen jälkeen vuonna 2000 vasta takaisin vuoden 1990 tasolle. Tämänkin vertailun perusteella henkilöstökoulutuksen tasa-arvoistuminen eri pituisen pohjakoulutuksen saaneiden välillä tapahtui juuri 1990-luvun alkupuoliskolla. Vuosikymmenen loppupuolella tilanne on pysynyt tasa-arvoistumisen näkökulmasta samana.

Henkilöstökoulutuksena saatujen koulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden kasvoi varsin voimakkaasti vuodesta 1995 vuoteen 2000. Henkilöstökoulutuksena annettuja koulutuspäiviä oli lähes seitsemän palkansaajaa kohden, kun määrä vuonna 1995 oli viisi päivää (kuvio 3.14).

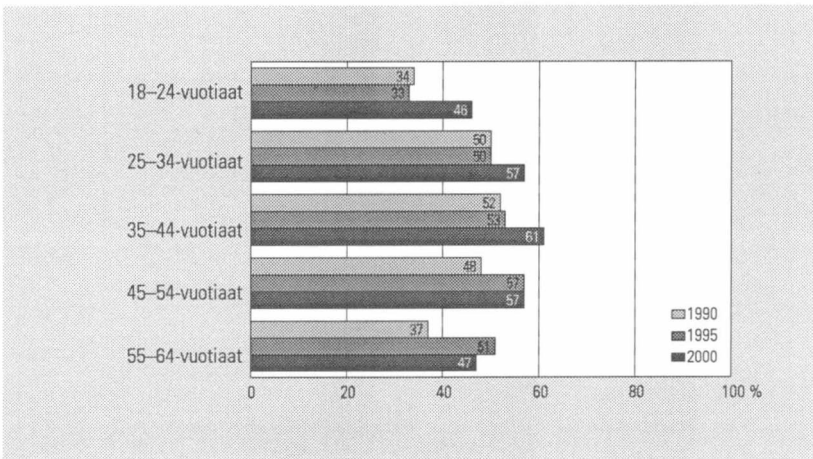
Muuhun kuin työhön liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisen muutokset

Sellaista osallistumisosuuksien kasvua kuin oli työhön ja ammattiin liittyvässä koulutuksessa ja erityisesti työnantajan tukemassa koulutuksessa ei ollut harrastustavoitteisen tai yleissivistävän koulutuksen osalta (kuvio 3.15). Tämän aikuiskoulutuksen osallistumisaste (18 %) on pysynyt muuttumattomana jo kahden vuosikymmenen ajan. Myös miesten ja naisten osallistumisasteiden ero tässä koulutuksessa on säilynyt lähes muuttumattomana.

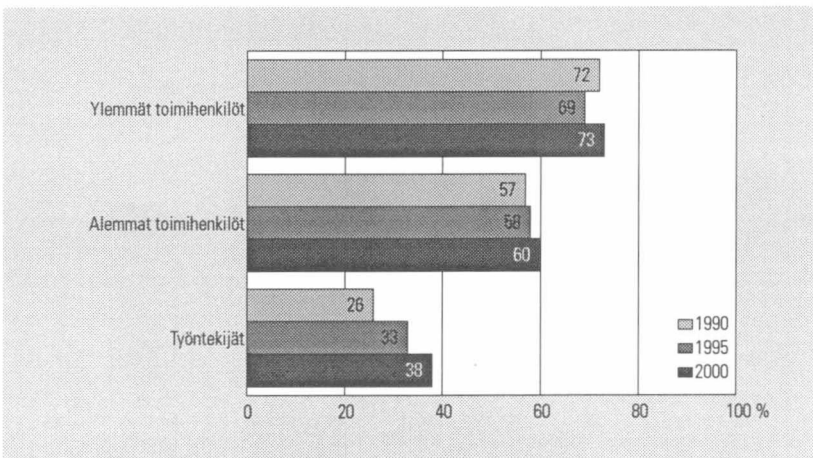
Koulutuspäivienkään määrässä ei tapahtunut muutoksia vuodesta 1995. Sekä vuonna 2000 että vuonna 1995 muun kuin työhön liittyvään aikuiskoulutuksen osallistumispäiviä oli vajaat kolme päivää jokaista 18–64-vuotiasta kohden.

Kuvio 3.10
Henkilöstökoulutukseen osallistuminen sukupuolen mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

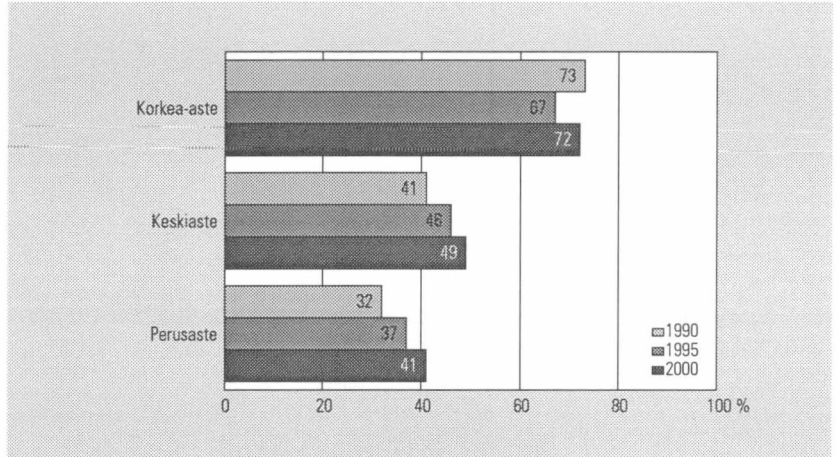
Kuvio 3.11
Henkilöstökoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 3.12
Henkilöstökoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

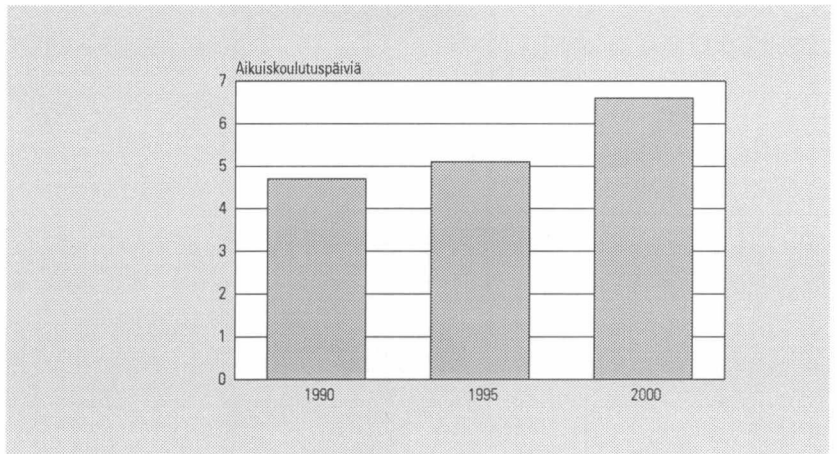
Kuvio 3.13

Henkilöstökoulutukseen osallistuminen koulutusasteen mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

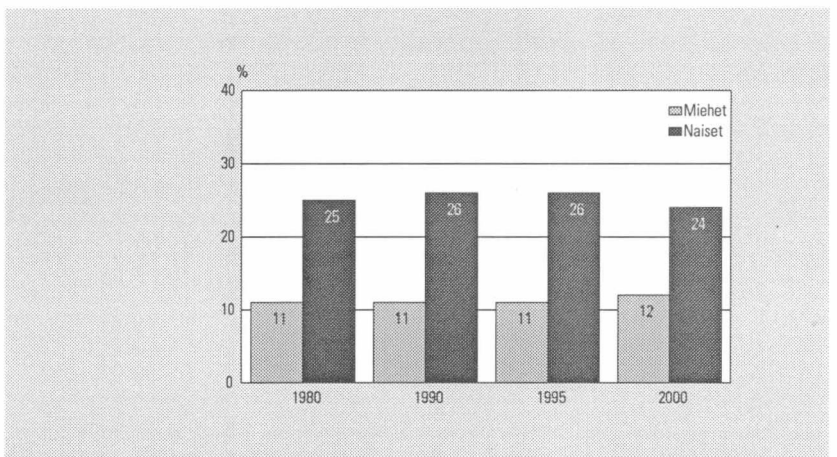
Kuvio 3.14

Henkilöstökoulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 3.15

Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuis-koulutukseen osallistuminen sukupuolen mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

4 Aikuisten itseopiskelu

Informaali oppiminen ja itseohjatun opiskelun kysyminen

Informaali oppiminen eli oppiminen muuten kuin muodollisia, formaaleja tai non-formaaleja, koulutuspalveluja hyväksikäyttäen on noussut keskeiseksi OECD:n ja EU:n piirissä käytävän keskustelun aihepiiriksi. Informaalia oppimista, oli se sitten enemmän tai vähemmän tavoitteellista, on nähty tapahtuvan päivittäisissä työhön, perheeseen, kansalaistoimintaan tai vapaa-aikaan liittyvissä toimissa.

Informaalin oppimisen mittaamisen osalta viitataan usein *David Livingstonen* Kanadassa vuonna 1998 toteuttamaan haastattelututkimukseen. Sen mukaan yli 95 prosenttia kanadalaisista oli tavalla tai toisella harjoittanut informaalia oppimista vuoden aikana. Oppimista kartoitettiin mm. seuraavien taitojen osalta: työhön liittyvät tietotekniikkataidot, vapaaehtoistyössä saadut kommunikaatiotaidot, kodin hoitoon sekä terveydenhoitoon liittyvät taidot. Tutkimus osoitti paitsi sen, että näiden taitojen oppimista tapahtuu paljon muodollisen koulutuksen ulkopuolella itseohjatusti, myös sen, että informaalia oppimista pidetään olennaisen tärkeänä tapana hankkia keskeisimpiä työhön liittyviä taitoja. Tulokset toivat myös esille, että varsin monet työntekijät kokevat hallitsevansa sellaisia tietoja ja taitoja, joita he eivät pysty täysimääräisesti käyttämään työssään. (Ks. *Canadian survey of informal learning* 1998.)

Aikuiskoulutustutkimus 2000:n yhteydessä lähestyttiin informaalin oppimisen aihepiiriä kokeiluluonteisilla arkielämän oppimista koskettavilla kysymyksillä, joiden kehittäminen tapahtui yhteistyössä *Tapio Aittolan* ja hänen Jyväskylän yliopistossa toimivan tutkimusryhmänsä kanssa. Näitä arkielämän oppimisen kysymyksiä koskevat tulokset raportoidaan erikseen.

Itseopiskelua on selvitetty Aikuiskoulutustutkimuksen yhteydessä vuoden 1990 tutkimuksesta lähtien. Itseopiskelusta on käytetty myös ilmaisua itseohjattu opiskelu. Käsitteellä 'opiskelu' eikä 'oppiminen' on haluttu viitata toiminnan suunnitelmalliseen ja tarkoitukselliseen luonteeseen ja sulkea pois ns. satunnaisoppiminen. Mallia haastattelukysymykseen otettiin Ruotsin tilastoviraston elinoloja kartoittavan tutkimuksen lomakkeelta. Ruotsissa kysymyksen tuottamia tietoja analysoi *Lena Borgström* väitöskirjassaan *Vuxnas kunskapssökande – en studie av självstyrt lärande* (Borgström 1988). Aikuiskoulutustutkimus 1990:n tulokset olivat samansuuntaisia Borgströmin analyysin kanssa.

Itseopiskelua koskeva kysymys on kuulunut aikuiskoulutustutkimuksen lomakkeella seuraavasti:

'Uusia tietoja ja taitoja voi hankkia työssä tai vapaa-aikana muutenkin kuin kursseilla tai koulutuksessa. Oletteko viimeksi kuluneiden 12 kuukauden ai-

kana opiskellut omin päin tai yhdessä ystävien tai tuttavien tai työtovereiden kanssa jotain uutta asiaa yhteensä vähintään 20 tunnin ajan?’

Opiskelun minimikestoksi siis määriteltiin 20 tuntia vuoden aikana, mikä on tiukka rajausta verrattuna esimerkiksi yllä mainittuun Livingstonen tutkimukseen tai niihin informaalia oppimista koskeviin mittaustapoihin, joita on käytetty aikuiskoulutukseen osallistumista kartoittavien tutkimusten yhteydessä eräissä maissa, mm. Saksassa ja Sveitsissä. (Ks. myös Pilos 2001.)

Itseopiskelun määrä ja yleisyys eri väestöryhmissä

Viidesosa aikuisista opiskeli asioita itsekseen.

Vuonna 2000 viidennes 18–64-vuotiaista suomalaisista opiskeli joko itsekseen tai yhdessä työtovereiden tai tuttavien kanssa ilman, että koulutus oli erikseen organisoitua. Määränä tämä vastasi vajaata 600 000 henkeä.

Omin päin tapahtunut opiskelu oli naisilla ja miehillä suurin piirtein yhtä yleistä. Miehistä opiskeli itsekseen noin 21 prosenttia ja naisista 19 prosenttia. Aikuiskoulutukseen osallistuneet opiskelivat useammin omin neuvoin myös muodollisen koulutuksen ulkopuolella kuin aikuiskoulutukseen osallistumattomat. Kun aikuiskoulutukseen osallistuneista itsekseen opiskeli 25 prosenttia vuoden aikana, niin koulutukseen osallistumattomista vastaava osuus oli noin 14 prosenttia.

Itseopiskeluaktiivisuus väheni iän myötä, ...

Nuoret opiskelivat itsekseen iäkkäämpiä useammin (kuvio 4.1). Kun kahdesta nuorimmasta ikäluokasta itseopiskelijoita oli noin 25 prosenttia niin 55–64-vuotiaissa oli itseopiskelijoita reilut kymmenen prosenttiyksikköä vähemmän. Itseopiskeluaktiivisuus näyttikin laskevan varsin lineaarisesti iän myötä.

... mikä johtui miesten aktiivisuuden laskusta.

Ikäluokittain laaditut itseopiskeluprofiilit erosivat miehillä ja naisilla toisistaan (kuvio 4.2). Miehillä aktiivisin ikäluokka oli sama kuin aikuiskoulutuksessakin, eli 25–34-vuotiaat, joista itsekseen opiskeli lähes kolmannes. Tämän ikäluokan jälkeen itseopiskelijoiden osuudet kääntyivät jyrkkään laskuun ja osuus oli 55–64-vuotiailla miehillä enää 12 prosenttia. Sen sijaan naisilla omin neuvoin opiskelevien osuudet eivät eronneet tilastollisesti merkittävästi eri ikäluokkien välillä. Miesten itseopiskelu oli naisten itseopiskelua yleisempää 25–34-vuotiailla ja 35–44-vuotiailla.

Itseopiskelu oli yleisintä korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla ...

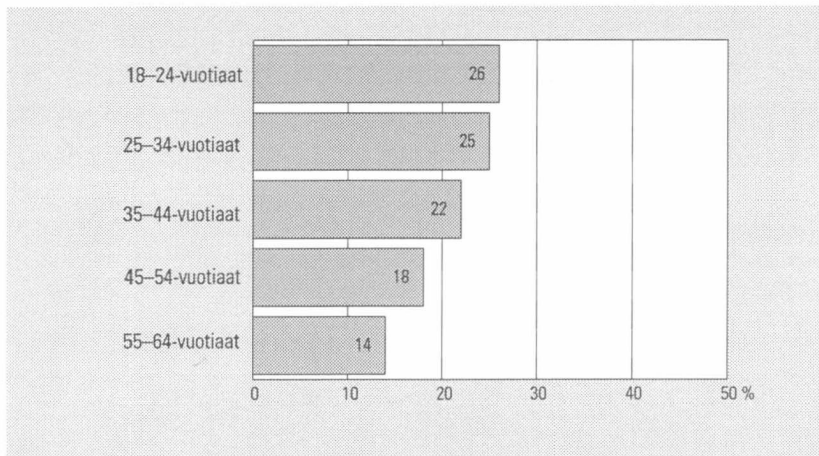
Joka kolmas korkea-asteen tutkinnon suorittanut 18–64-vuotias mies opiskeli itsekseen vuoden aikana (kuvio 4.3). Saman pohjakoulutuksen saaneista naisista omin päin opiskeli joka neljäs. Keski- tai perusasteen koulutuksen suorittaneista opiskeli itsekseen selvästi korkea-asteen tutkinnon suorittaneita harvempi. Keskiasteen tutkinnon suorittaneista oli itseopiskelijoita 18 prosenttia ja pelkän perusasteen suorittaneista ainoastaan 13 prosenttia.

... ja ylemmillä toimihenkilöillä.

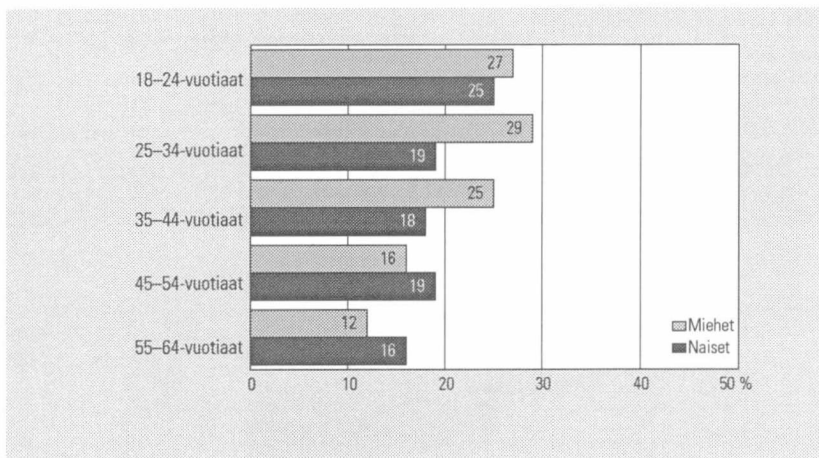
Sosioekonomisen aseman mukaisessa tarkastelussa itseopiskelu erosi aikuiskoulutukseen osallistumisesta (kuvio 4.4). Ylemmät toimihenkilöt olivat tosin ryhmä, joka myös opiskeli itsekseen eniten (noin joka kolmas). Lähes yhtä yleistä itseopiskelu oli muilla yrittäjillä kuin maatalousyrittäjillä. Alemmista toimihenkilöistä, jotka olivat varsin aktiivinen ryhmä aikuiskoulutukseen osallistumisessa, itseopiskelijoita oli yhtä suuri osuus kuin 18–64-vuotiaasta väestöstä keskimäärin.

Kuvio 4.1

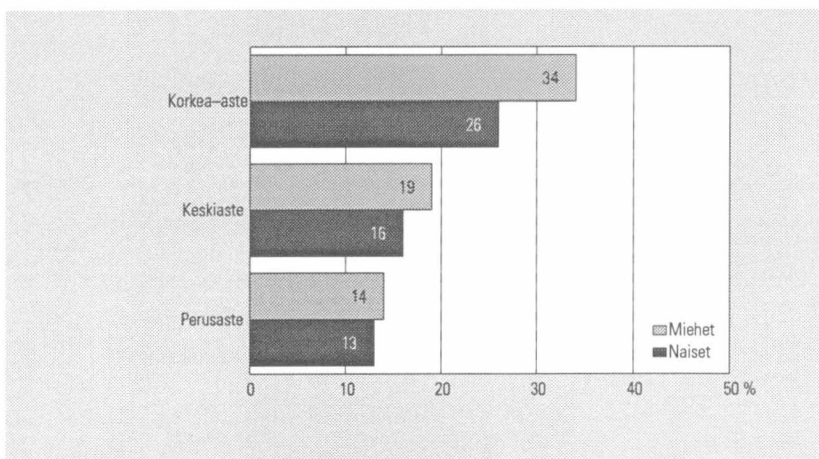
Itseopiskelu iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)

Kuvio 4.2

Itseopiskelu iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)

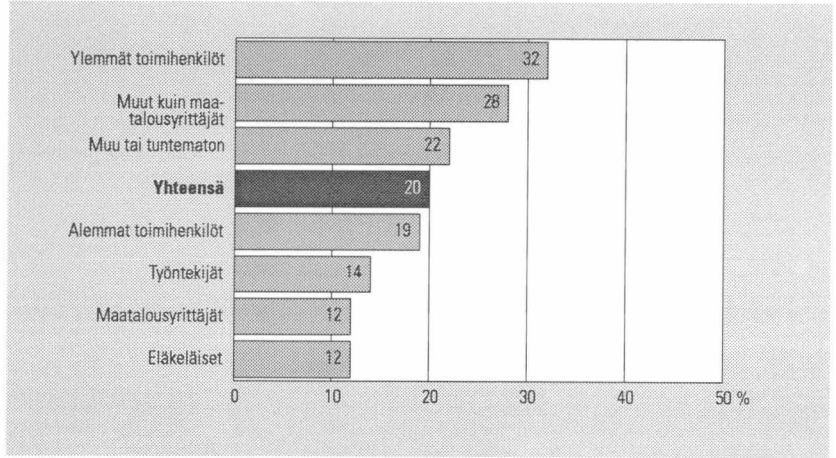
Kuvio 4.3

Itseopiskelu koulutusasteen ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)

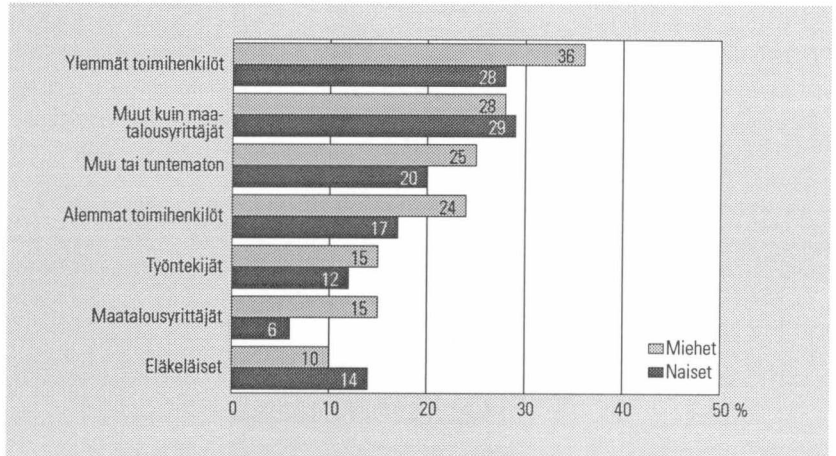
Kuvio 4.4

Itseopiskelu sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)

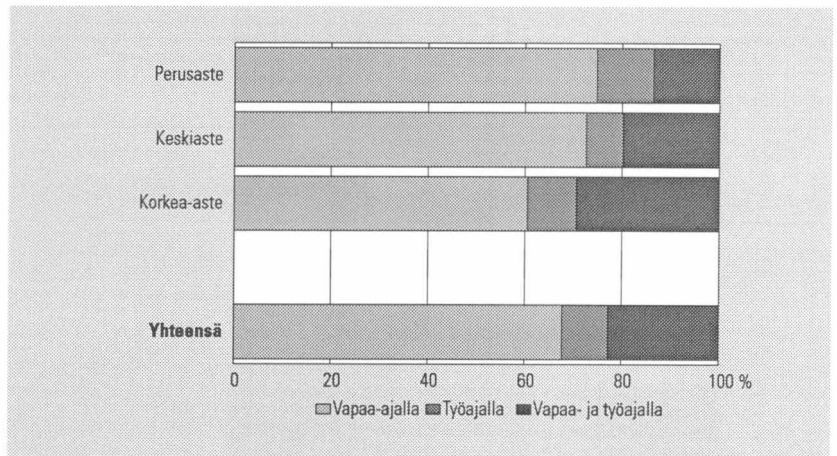
Kuvio 4.5

Itseopiskelu sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)

Kuvio 4.6

Itseopiskelu työ-/vapaa-ajalla koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias itseksensä opiskellut väestö, pl. opiskelijat)

Toimihenkilömiehet olivat aktiivisempia itseopiskelijoita kuin toimihenkilönaiset (kuvio 4.5). Ylemmistä toimihenkilömiehistä opiskeli vuoden aikana omin päin reilu kolmannes, naisista taas reilu neljännes. Alempiin toimihenkilöihin kuuluvista miehistä oli itseopiskelijoita noin 24 prosenttia ja naisista 17 prosenttia.

Kaikista vuoden aikana itsekseen opiskelleista noin kaksi kolmasosaa, eli 68 prosenttia, ilmoitti opiskelleensa pelkästään vapaa-ajalla. Sekä työ- että vapaa-aikaa oli käyttänyt 23 prosenttia, ja pelkkää työaikaa yhdeksän prosenttia itseopiskelijoista. Itsekseen opiskelleista naisista peräti kolme neljäs- tä käytti tähän vain vapaa-aikaa, miehistä taas 62 prosenttia. Miehet käyttivät itseopiskeluun naisia yleisemmin sekä työ- että vapaa-aikaa. Tällä tavoin taitojaan kartutti miehistä 28 prosenttia ja naisista 17 prosenttia. Myös ikäryhmä vaikutti käytettyyn aikaan; iäkkäämmissä oli enemmän pelkkää vapaa-aikaa käyttäviä, nuoremmissa ikäluokissa taas sekä työ- että vapaa-aikaa käyttäviä.

Henkilön koulutustaustalla oli yhteyttä siihen, käyttikö hän itseopiske- luun vapaa- vai työaikaa. Pelkän perusasteen suorittaneista itseopiskelijoista 75 prosenttia käytti näihin opintoihin vain vapaa-aikaa (kuvio 4.6). Kor- kea-asteen tutkinnon suorittaneista itseopiskelijoista taas ainoastaan 61 pro- senttia käytti opiskeluun pelkkää vapaa-aikaa. Työajan käyttö itseopiskeluun oli yleisempää pidemmän pohjakoulutuksen suorittaneilla.

Itseopiskelun sisältö

Vapaa-ajalla opiskeltiin itsekseen eniten tietotekniikkaa sekä vieraita kieliä (taulukko 4.1). Vapaa-ajan itseopiskelijoista 26 prosenttia perehtyi tietotek- niikkaan, vieraisiin kieliin heistä keskittyi noin 16 prosenttia. Myös taide- ja taitoaineita sekä tekniikkaa opiskeli useampi kuin joka kymmenes va- paa-ajan itseopiskelija.

Tietotekniikan opinnot korostuivat vielä selvemmin työajalla tapahtuvas- sa itseopiskelussa (taulukko 4.2). Peräti 39 prosenttia työajalla itsekseen

4.1 Vapaa-ajan itseopiskelun sisältö vuonna 2000 (vapaa-aikana itsekseen opiskellut 18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)

Koulutussisältö	Kaikista opiskelleista %
Tietotekniikan hyväksikäyttö	26
Vieraat kielet	16
Taide- ja taitoaineet	13
Tekniikka, tuotanto, rakentaminen, tuotekehitys	11
Liikunta, urheiluvalmennus	9
Liiketalous, markkinointi, toimistoala	6
Humanistiset ja esteettiset aineet	6
Muut aineet yhteensä	25

Huom! Osallistumisosuuksia yhteen laskemalla ei päädytä 100 prosenttiin, koska sama henkilö laskettiin niin monta kertaa kuin hänellä oli eri sisältöalueiden opiskelua.

Itseopiskelijoista kaksi kolmasosaa käytti opiske- luunsa vain vapaa-aikaa, ...

... naiset useammin kuin miehet.

Itseopiskelijoista eniten yksinomaan vapaa-aikaa näihin opintoihin käyttivät pelkän perusasteen koulu- tuksen suorittaneet.

Tietotekniikka ja vieraat kielet olivat yleisimmät itseopiskelun aiheet.

opiskelleista ilmoitti opiskelleensa tietotekniikkaa. Toiseksi yleisin sisältö oli liiketalouden, markkinoinnin ja toimistoalan opiskelu, jonka ilmoitti 15 prosenttia työajalla opiskelleista. Yli kymmenen prosenttia opiskeli myös tekniikkaa.

4.2 Työajan itseopiskelun sisältö vuonna 2000 (työaikana itsekseen opiskellut 18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)

Koulutussisältö	Kaikista opiskelleista %
Tietotekniikan hyväksikäyttö	39
Liiketalous, markkinointi, toimistoala	15
Tekniikka, tuotanto, rakentaminen, tuotekehitys	11
Hoitoalojen koulutus	7
Oikeus-, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteet	4
Muut aineet yhteensä	31

Huom! Osallistumisosuuksia yhteen laskemalla ei päädytä 100 prosenttiin, koska sama henkilö laskettiin niin monta kertaa kuin hänellä oli eri sisältöalueiden opiskelua.

Itseopiskelun suhteen ei ollut juurikaan tapahtunut vuosien 1995 ja 2000 välillä muutosta – sekä opiskelijoiden osuus että rakenne samoin kuin opiskelun sisältö oli säilynyt samanlaisena.

5 Työ, koulutus ja oppiminen

Muuttuva työ ja arki edellyttää uusia taitoja

Aikuiskoulutuksen ja aikuisten osaamisen kehittämisen painotukset perustuvat paljolti siihen käsitykseen, että nyky-yhteiskunnan nopeasta muutoksesta johtuen työtehtävien vaatimustaso kasvaa ja rutiininomaiset toimet työssä vähenevät. Ihmiset kohtaavat työelämässä ja sen ulkopuolella jatkuvasti uutta oppimista vaativia tilanteita, ja niin työssä kuin arjessa selviämässä käyvät uudenkaltaiset tietoyhteiskuntavalmiudet välttämättömiksi. Työnantajat vaativat työntekijöiltään yhä enenevässä määrin kykyä oppia ja hankkia nopeasti uusia taitoja ja mukautua uusiin haasteisiin ja tilanteisiin. Ammattitaito nähdään laaja-alaisena ja siihen lasketaan kuuluvaksi esimerkiksi perustaidot tietotekniikassa ja vieraisissa kielissä. (Ks. mm. Euroopan komission asiakirja ”Elinikäinen oppiminen”).

Tässä luvussa kuvaillaan, kuinka vaativana Aikuiskoulutustutkimus 2000:een vastanneet työssä olleet henkilöt pitivät työtään, minkälaisena he kokivat saamansa koulutuksen ja työnsä vastaavuuden sekä minkälaisia oppimista ja ammattitaidon kehittämismahdollisuuksia tms. heidän työnsä tarjosi. Lisäksi haastattelussa pyrittiin selvittämään, miten yleistä on saman työyhteisön tai ulkopuolisten asiantuntijoiden tietotaidon hyödyntäminen ja yhdessä tapahtuva työongelmien ratkaisu sekä ammattikirjallisuuden hyväksikäyttö.

Työn koettu vaativuus

Vastaajia pyydettiin kuvailemaan oman työnsä vaativuutta arvioimalla, kuinka kauan he uskoivat omien työtehtäviensä oppimisen vievän aikaa uudelta työntekijältä, jolla olisi tarvittava pohjakoulutus. Palkansaajista kolmannes (35 %) katsoi, että näin arvioiden heidän työtehtäviensä oppimiseen kuluisi aikaa vähintään vuosi (kuvio 5.1). Vajaa kolmannes (30 %) palkansaajista ilmoitti työtehtävien oppimiseen kuluvan aikaa joitakin kuukausia ja runsas kolmannes arvioi, että työt oppisi joissakin viikoissa tai päivissä.

Korkeassa asemassa työskentelevät arvioivat työtehtävien oppimiseen kuluvan ajan pisimmäksi. Kun ylemmistä toimihenkilöistä 52 prosenttia katsoi, että tehtävien oppimiseen menisi uudelta työntekijältä vähintään vuosi, niin vastaavasti alemmista toimihenkilöistä ja työntekijöistä näin arvioi vain joka neljäs. Lähes puolet (46 %) työntekijäasemassa toimivista katsoi, että työtehtävien oppimiseen menisi aikaa korkeintaan joitakin viikkoja ja joka viides, että oppimiseen menisi vain joitakin päiviä. Arviot olivat muiden paitsi alempien toimihenkilöiden osalta melko samankaltaisia kuin vuoden 1995 aikuiskoulutustutkimuksen yhteydessä. Kun alemmista toimihenkilöistä vuonna 1995 arvioi 31 prosenttia, että uudelta työntekijältä kuluisi heidän työtehtäviensä oppimiseen vähintään vuosi, oli vastaavan arvion vuonna 2000 antavia enää neljäsosa.

*Joka kolmannen palkansaajan työn oppiminen
kuluu vähintään vuoden, ...*

*... joka kolmannen enintään
joitakin viikkoja.*

Miehet arvioivat työn oppimiseen kuluvan aikaa enemmän kuin arvioivat vastaavassa asemassa toimivat naiset.

Työn vaatimustaso vastasi peruskoulutusta puolella työssä käyvistä, ...

... mutta puolet ylemmistä toimihenkilöistä koki, että heiltä vaaditaan enemmän kuin peruskoulutus edellyttäisi.

Työtaitojen oppimisessa pidettiin tärkeimpänä työkokemusta, ...

... mutta melkein puolet työssä käyvistä katsoi työssä tarvittavien taitojen perustuvan paljon myös perus- tai lisäkoulutukseen.

Neljännes palkansaajista oli saanut työtehtäviinsä perehdyttämiskoulutusta.

Miesten ja naisten arviot työn oppimiseen kuluvasta ajasta erosivat toisistaan paljon (kuvio 5.2). Miehet arvioivat kaikissa sosioekonomisen aseman ryhmissä työnsä oppimiseen kuluvan selvästi kauemmin kuin naiset. Kaikkein eniten näkemykset poikkesivat työntekijäasemassa toimivilla. Kun työntekijämiehistä 37 prosenttia arvioi työtehtäviensä oppimiseen kuluvan aikaa vähintään vuosi, niin yhtä paljon aikaa kuluvaksi arvioi työntekijänaisista vain seitsemän prosenttia. Ylempiin toimihenkilöihin kuuluvista miehistä 60 prosenttia ja naisista 43 prosenttia arvioi työtehtäviensä oppimiseen kuluvan uudelta työntekijältä aikaa vähintään vuosi.

Puolet työssä käyvistä piti työtehtäviensä vaatimustasoa peruskoulutustaan vastaavana. Työllisistä 37 prosenttia katsoi, että työtehtävissä oli vaadittu enemmän kuin peruskoulutus edellyttäisi ja joka kymmenes ilmoitti, että työtehtävissä oli vaadittu vähemmän kuin mihin heillä oli peruskoulutuksensa pohjalta valmiuksia (kuvio 5.3). Peruskoulutuksella tarkoitettiin sekä yleissivistävää että ammatillista peruskoulutusta.

Parhaimpina työtehtävien ja peruskoulutuksen vastaavuutta pitivät työntekijäasemassa toimivat, joista 57 prosenttia ilmoitti työn vaatimustason vastaavan peruskoulutusta. Heissä sekä alemmissa toimihenkilöissä oli eniten myös niitä, jotka sanoivat työssä vaadittavan vähemmän kuin mihin heillä oli peruskoulutuksensa pohjalta valmiuksia. Sen sijaan ylemmistä toimihenkilöistä katsoi puolet, että työtehtävissä vaaditaan enemmän kuin mitä heidän peruskoulutuksensa edellyttäisi.

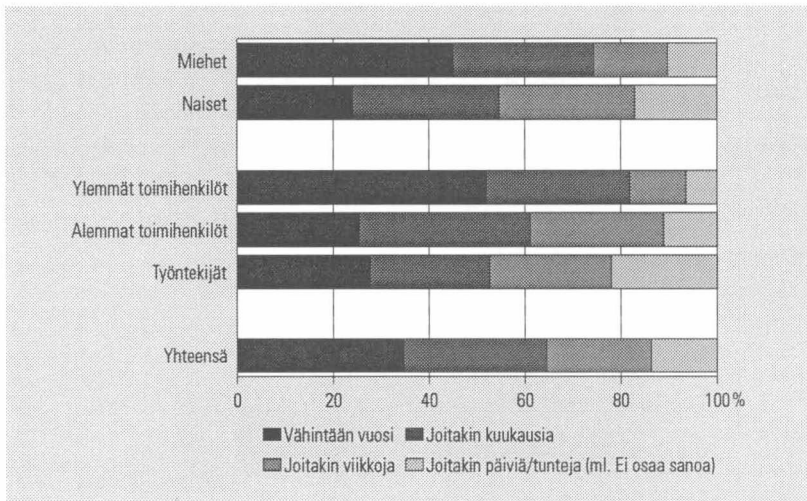
Suurin merkitys työssä tarvittavien tietojen ja taitojen omaksumisessa oli työkokemuksella (kuvio 5.4). Työssä käyvistä 94 prosenttia katsoi, että nykyisessä työssä tarvittavat tiedot ja taidot pohjautuivat erittäin tai melko paljon työssä hankittuun kokemukseen. Kaikkein eniten työkokemusta arvostivat yrittäjät ja ylempät toimihenkilöt sekä iäkkäät nuoria enemmän.

Vajaa puolet työssä käyvistä katsoi, että nykyisessä työssä tarvittavat tiedot ja taidot pohjautuivat erittäin tai melko paljon peruskoulutukseen sekä ammattiin tai työhön liittyvään lisäkoulutukseen. Vastaavasti viidesosa työllisistä katsoi, että työssä tarvittavat taidot eivät pohjautuneet lainkaan perustai lisäkoulutukseen. Sen sijaan omatoimiselle työn yhteydessä tapahtuvalle opiskelulle annettiin vähän suurempi merkitys.

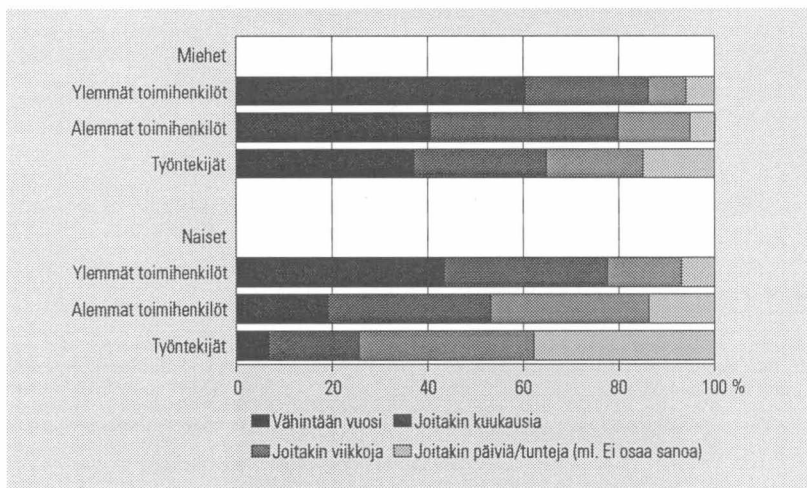
Peruskoulutusta ja ammatillista lisäkoulutusta pitivät työtaitojen kannalta tärkeimpänä toimihenkilöt. Omatoiminen opiskelu sen sijaan oli työtaitojen hankinnan kannalta ollut tärkeää sekä yrittäjille että ylempille toimihenkilöille. Muulla toimialalla kuin maataloudessa toimivista yrittäjistä 70 prosenttia ilmoitti, että työssä tarvittavat taidot perustuivat paljon työn yhteydessä tapahtuneeseen omatoimiseen opiskeluun. Maatalousyrittäjistä näin arvioi 58 prosenttia ja ylemmistä toimihenkilöistä 66 prosenttia.

Yli neljäsosa palkansaajista oli saanut nykyisiin työtehtäviinsä perehdyttämiskoulutusta. Koulutusta oli alemmista toimihenkilöistä saanut 31 prosenttia, ylemmistä toimihenkilöistä 30 prosenttia ja työntekijöistä 23 prosenttia.

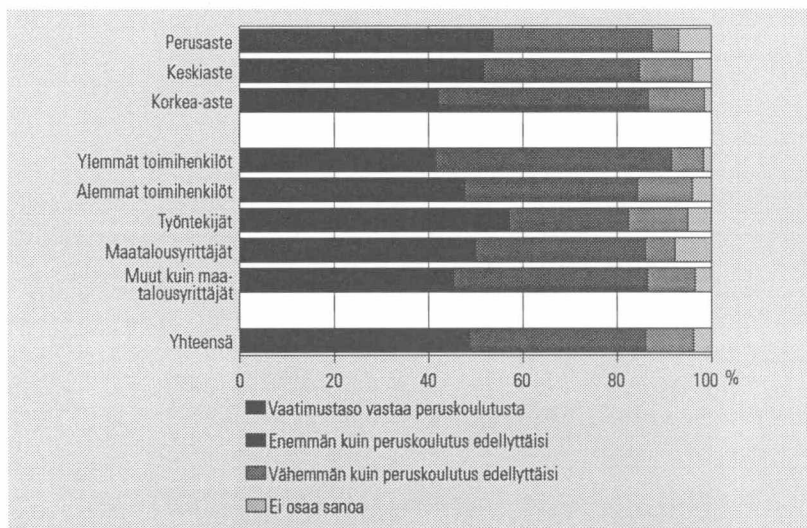
Palkansaajista 82 prosenttia ilmoitti, että työtoverit olivat tarvittaessa auttaneet työtehtäviin perehtymisessä. Lähiesimieheltä oli opastusta saanut

Kuvio 5.1
Arvio työtehtävien oppimiseen kuluva ajasta sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

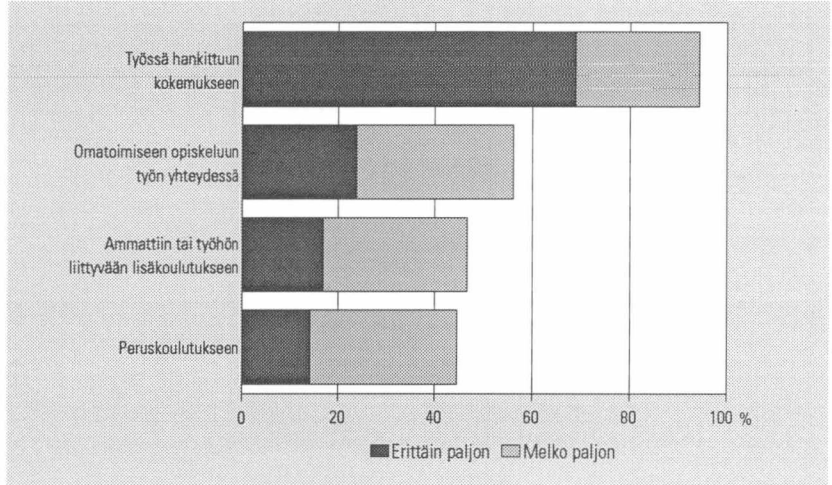
Kuvio 5.2
Miesten ja naisten arviot työtehtävien oppimiseen kuluva ajasta sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 5.3
Saadun peruskoulutuksen ja työtehtävien vaatimustason suhde koulutusasteen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat työlliset)

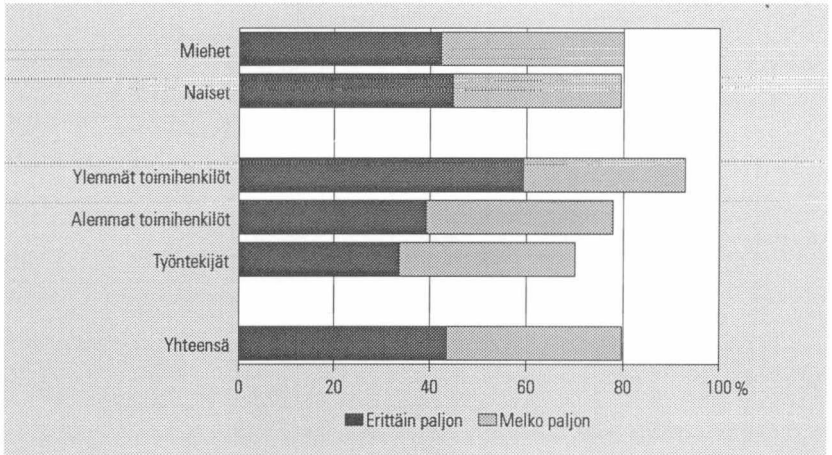
Kuvio 5.4

Työssä tarvittavat taidot perustuvat ... (18–64-vuotiaat työlliset)

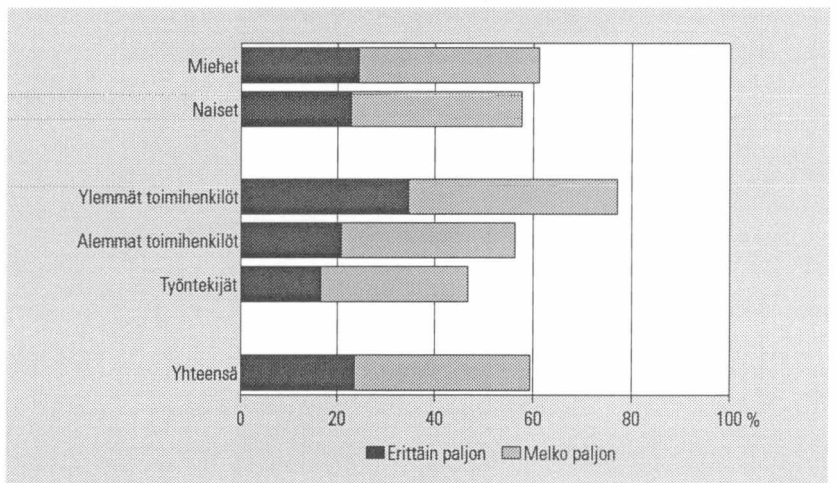
Kuvio 5.5

Mahdollisuudet käyttää työssä aiemmin opittuja tietoja ja taitoja sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 5.6

Mahdollisuudet kehittää työssä kykyjä ja ammattitaitoa sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

palkansaajista 58 prosenttia. Toimihenkilöt mainitsivat hieman työntekijöitä useammin opetelleensa työtehtävät itse.

Työn tarjoamat oppimis- ja kehittymismahdollisuudet

Työ tarjosi hyvin suurelle osalle palkansaajista mahdollisuuksia käyttää aiemmin opittuja tietoja ja taitoja. Viidestä palkansaajasta neljä ilmoitti, että työssä on tällaisia mahdollisuuksia erittäin tai melko paljon (kuvio 5.5). Jonkin verran näitä mahdollisuuksia ilmoitti vajaa viidennes. Vain kolme prosenttia palkansaajista oli sitä mieltä, ettei heillä ollut lainkaan mahdollisuuksia käyttää aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja.

Miesten ja naisten kokemukset mahdollisuuksista käyttää työssä aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja eivät eronneet juurikaan toisistaan. Sen sijaan nuoret olivat iäkkäämpiä tyytymättömämpiä mahdollisuuksiinsa. Muutoksia ei ollut vuodesta 1995 juurikaan tapahtunut.

Korkeassa asemassa toimivilla oli muita enemmän mahdollisuuksia käyttää aiemmin opittuja tietoja ja taitoja. Ylemmistä toimihenkilöistä 93 prosenttia oli sitä mieltä, että heillä oli tällaisia mahdollisuuksia paljon, alemmista toimihenkilöistä tätä mieltä oli 78 prosenttia ja työntekijöistä 70 prosenttia. Toimihenkilöiden vastaavat arvioinnit olivat samalla tasolla jo vuonna 1995, mutta työntekijöiden kohdalla vastaavan arvion antaneita oli vuonna 1995 seitsemän prosenttiyksikköä vähemmän.

Palkansaajista 59 prosenttia oli sitä mieltä, että työ tarjoaa heille myös erittäin tai melko paljon mahdollisuuksia omien kykyjen ja ammattitaidon kehittämiseen (kuvio 5.6). Itsensä kehittämismahdollisuuksia työssä oli eniten ylemmillä toimihenkilöillä. Lähes neljä viidesosaa ylemmistä toimihenkilöistä katsoi, että heillä oli työssään paljon mahdollisuuksia kehittää kykyjään ja ammattitaitoaan. Tätä mieltä oli alemmista toimihenkilöistä 56 prosenttia ja työntekijöistä alle puolet (47 %).

Yli puolet palkansaajista (55 %) ilmoitti työnsä antavan mahdollisuuksia uusien asioiden oppimiseen (kuvio 5.7). Naisten ja miesten näkemykset eivät tässä juurikaan eronneet toisistaan.

Sosioekonomisen aseman mukaisessa tarkastelussa sen sijaan oli ryhmien välisiä eroja. Oppimismahdollisuuksia oli sitä enemmän mitä paremmassa asemassa toimi. Ylemmistä toimihenkilöistä 77 prosenttia ilmoitti, että heillä oli paljon mahdollisuuksia työssä oppimiseen, alemmista toimihenkilöistä näin arvioi yli puolet ja työntekijöistä 37 prosenttia. Työntekijät kokivat tällaisia mahdollisuuksia olevan nyt, vuonna 2000, enemmän kuin vuonna 1995. Kun vuonna 1995 työntekijäasemassa toimivista 15 prosenttia koki, ettei heillä ollut työssään lainkaan mahdollisuuksia oppia uusia asioita, niin vuonna 2000 näin koki joka kymmenes.

Palkansaajista 80 prosentilla oli työssä paljon mahdollisuuksia käyttää aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja.

Työssä oli paljon mahdollisuuksia myös omien kykyjen ja ammattitaidon kehittämiseen.

Yli puolet palkansaajista koki oppivansa työssä uusia asioita.

Työn ja omien valmiuksien vastaavuus

Suurin osa työllisistä pitää valmiuksiaan tämänhetkistä työtään vastaavina, ...

... tosin lisäkoulutusta haluaisi työllisistä 14 prosenttia selvitäkseen töistä hyvin.

Lisäkoulutuksen tarve työtehtävistä selviämiseksi vähentynyt vuodesta 1995.

Kolme neljästä kokenut työtaitonsa puutteelliseksi.

Suurin osa työssä olevista palkansaajista ja yrittäjistä katsoi toimivansa tämänhetkisiä valmiuksiaan vastaavissa työtehtävissä (kuvio 5.8). Liian yksinkertaisina työtehtäviään piti työllisistä 15 prosenttia.

Vastaajista 14 prosenttia arvioi tarvitsevansa lisäkoulutusta selvitäkseen hyvin työtehtävistään, mikä oli pienempi osuus kuin vuonna 1995. Silloin lisäkoulutusta uskoi tarvitsevansa työllisistä 18 prosenttia.

Eniten lisäkoulutusta katsoivat tarvitsevansa pitkän pohjakoulutuksen suorittaneet sekä ylemmät toimihenkilöt ja maatalousyrittäjät. Ylemmissä toimihenkilöissä ja maatalousyrittäjissä oli myös vähiten niitä, jotka pitivät työtehtäviään valmiuksiinsa nähden liian yksinkertaisina. Muiden toimialojen kuin maatalouden yrittäjillä oli lisäkoulutuksen välttämättömyys vähentynyt selvästi vuodesta 1995. Kun vuonna 1995 näistä yrittäjistä tarvitsi lisäkoulutusta työtehtävistä selvitäkseen 22 prosenttia, niin vuonna 2000 tällaista tarvetta ilmoitti enää 14 prosenttia.

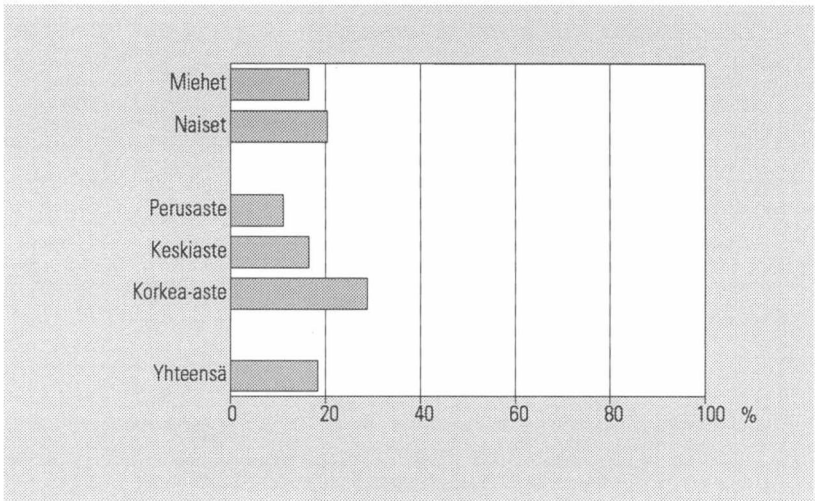
Ikäluokittaisessa tarkastelussa osoittautui, että lisäkoulutuksen välttämättömyys oli vähentynyt erityisen paljon nuorimmalla ikäryhmällä (kuvio 5.9). Kun vuonna 1995 alle 25-vuotiaista ilmoitti tarvitsevansa lisäkoulutusta työtehtävistä hyvin selvitäkseen 16 prosenttia, niin vuonna 2000 tällaista tarvetta oli vain kuudella prosentilla. Myös yli 54-vuotiaista piti koulutustarvetta työtehtävissä pärjäämisen kannalta tarpeellisena viisi prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 1995.

Työssä koetut ongelmat ja niiden ratkaisu

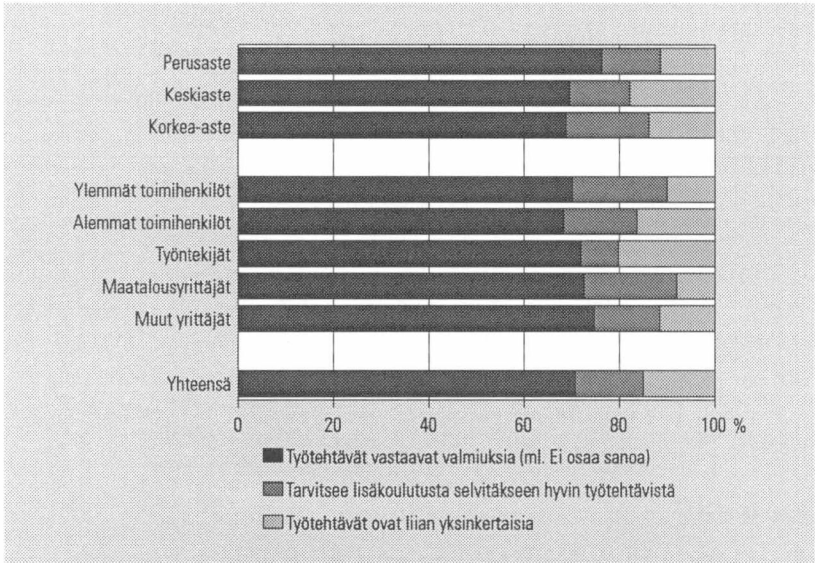
Kolme neljäsosaa työvoimaan kuuluvista henkilöistä ilmoitti joutuneensa vähintään joskus työelämässä tilanteeseen, jossa oli työelämän muuttumisen vuoksi kokenut tietonsa ja taitonsa puutteelliseksi. Usein oli tällaiseen tilanteeseen joutunut kuusi prosenttia ja melko usein 11 prosenttia. Yli puolet (56 %) työvoimaan kuuluvista mainitsi kokeneensa tällaisen tilanteen joskus. Joka neljäs ei ollut kokenut tietojaan ja taitojaan puutteelliseksi juuri koskaan.

Mitä korkeammassa asemassa henkilö toimi, sitä useammin hän oli kokenut tietonsa ja taitonsa puutteelliseksi. Usein tai melko usein oli näin kokenut ylemmistä toimihenkilöistä neljäsosa, alemmista toimihenkilöistä 19 prosenttia ja työntekijöistä kahdeksan prosenttia. Vain joskus tietonsa ja taitonsa puutteelliseksi oli kokenut alemmista toimihenkilöistä 63 prosenttia. Ylemmillä toimihenkilöillä, yrittäjillä ja työntekijöillä vastaava osuus oli reilu puolet. Maatalousyrittäjistä tietonsa ja taitonsa usein tai melko usein puutteelliseksi kokeneita oli vuonna 1995 noin neljäsosa ja vuonna 2000 enää viidesosa.

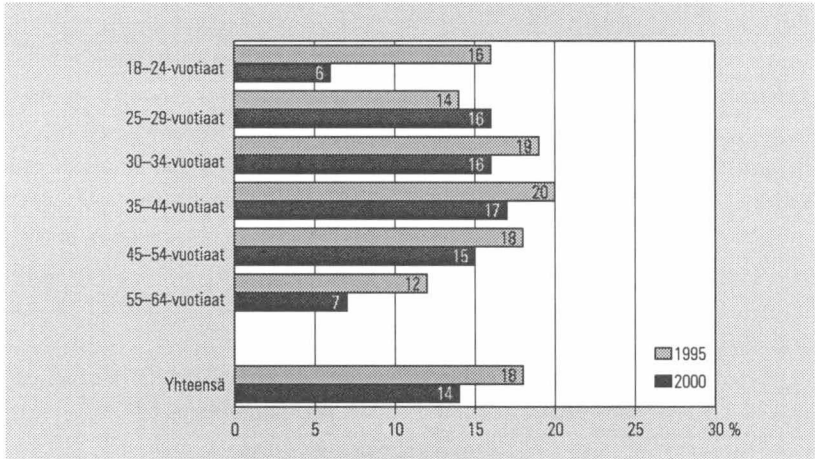
Tietonsa ja taitonsa puutteelliseksi kokeneita oli eri ikäluokista eniten 35–44-vuotiaissa, joista viidesosa ilmoitti kohdanneensa ongelmia usein tai melko usein. Alle 25-vuotiaista näin oli kokenut vain kahdeksan prosenttia. Yli 54-vuotiaista 36 prosenttia ilmoitti, että he eivät olleet juuri koskaan kokeneet tietojaan ja taitojaan puutteelliseksi.

Kuvio 5.7
Mahdollisuudet oppia työssä uusia asioita sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Kuvio 5.8
Työtehtävien ja koettujen valmiuksien vastaavuus koulutusasteen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat työlliset)

Kuvio 5.9
Työtehtävissä hyvin pärjätäkseen lisäkoulutusta tarvitsevat iän mukaan vuosina 1995 ja 2000 (18–64-vuotiaat työlliset)

Työtoverit ja työyhteisön asiantuntijat olivat auttaneet ongelmatilanteissa, naiset kokivat näin miehiä useammin.

Puolet työongelmia kohdanneista oli saanut apua ulkopuolisilta asiantuntijoilta, ...

... puolet koulutuksesta ja ...

... 59 prosenttia kirjallisuudesta.

Ammattijulkaisuja oli seurannut neljä viidesosaa palkansaajista.

Erilaisten selviytymiskeinojen kartoittamiseksi pyydettiin työelämässä ongelmia kohdanneita kuvailemaan, miten he olivat näissä tilanteissa menelleet ja minkälaisia tiedonhankintatapoja he olivat käyttäneet. Lomakkeella tiedusteltiin, olivatko he saaneet apua työtovereilta, työpaikan asiantuntijoilta, työpaikan ulkopuolisilta asiantuntijoilta, koulutuksesta, kirjallisuudesta ja ammattilehdistöstä.

Työelämän ongelmatilanteissa saatiin eniten apua työtovereilta ja työpaikan asiantuntijoilta. Heiltä oli saanut apua 85 prosenttia ongelmia kohdanneista. Naiset ilmoittivat useammin kuin miehet, että työtoverit ja työpaikan asiantuntijat olivat olleet heille avuksi työongelmissa. Eri ikäisistä alle 25-vuotiaat saivat apua työtovereilta ja työpaikan asiantuntijoilta muita useammin.

Työpaikan ulkopuolisilta asiantuntijoilta kertoi hakeneensa apua ongelmatilanteita kohdanneista vastaajista puolet. Ulkopuolisia asiantuntijoita käyttivät enemmän yli 29-vuotiaat kuin sitä nuoremmat sekä miehet useammin kuin naiset. Sosioekonomisen aseman ryhmistä saivat yrittäjät muita ryhmiä useammin apua ulkopuolisilta asiantuntijoilta. Maatalousyrittäjistä 84 prosentilla ja muista yrittäjistä 75 prosentilla oli kokemusta tällaisesta avusta.

Koulutuksesta koki saaneensa apua työelämän ongelmatilanteissa olleista 53 prosenttia. Alle 25-vuotiaat olivat tällä tavoin hyötyneet koulutuksesta muita ikäryhmiä harvemmin. Kun heistä 38 prosenttia oli saanut apua koulutuksesta, niin heitä vanhemmista ikäluokista näin ilmoitti yli puolet.

Kirjallisuutta ja ammattilehdistöä käytti hyväkseen 59 prosenttia ongelmatilanteita kohdanneista. Osuus oli viisi prosenttiyksikköä alempi kuin vuonna 1995. Eniten kirjallisuutta ja ammattilehdistöä käyttivät maatalousyrittäjät, joista 83 prosenttia oli saanut niistä apua ongelmatilanteissa. Muista yrittäjistä ja ylemmistä toimihenkilöistä oli vastaavista lähteistä saanut apua kolme neljästä, alemmista toimihenkilöistä 55 prosenttia ja työnte-kijöistä 39 prosenttia.

Ammattijulkaisujen seuraaminen

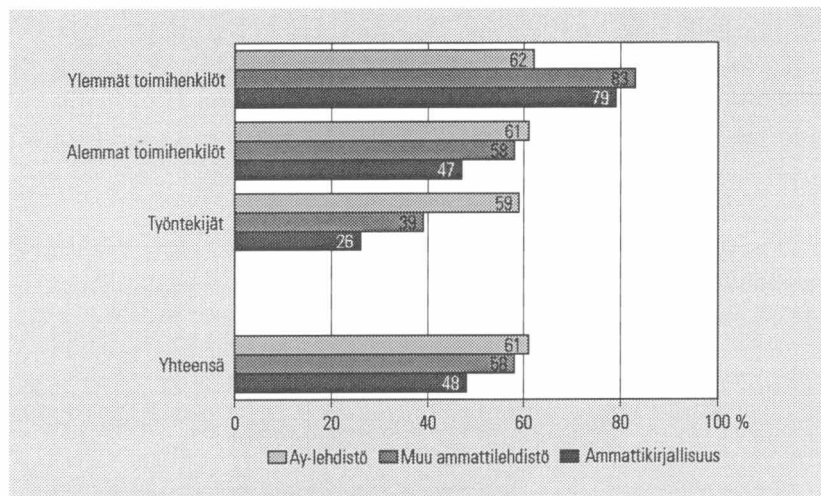
Jotakin ammattijulkaisua ilmoitti seuraavansa säännöllisesti viidestä palkansaajasta neljä eli 83 prosenttia. Ay-lehdistöä seurasi palkansaajista 61 prosenttia, muuta ammattilehdistöä 58 prosenttia ja erityistä ammattikirjallisuutta 48 prosenttia (kuvio 5.10). Nuorten ikäluokassa oli ammattijulkaisujen seuraaminen vähäisintä. Alle 25-vuotiaista palkansaajista erilaisia ammattijulkaisuja oli säännöllisesti seurannut 67 prosenttia, kun heitä vanhemmissa ikäryhmissä ammattijulkaisujen säännöllisiä seuraajia oli 84 prosenttia.

Naiset lukivat ay-lehtiä enemmän kuin miehet. Ay-lehtiä seurasi naisista 66 prosenttia ja miehistä 56 prosenttia. Muita ammattilehtiä kuin ay-lehtiä lukivat miehet ja naiset yhtä paljon. Erityistä ammattikirjallisuutta seurasi naisista suurempi osuus kuin miehistä.

Ylemmät toimihenkilöt seurasivat sekä muita ammattilehtiä kuin ay-lehtiä että erityistä ammattikirjallisuutta enemmän kuin alemmat toimihenkilöt ja työnte-kijät.

Kuvio 5.10

Ammattijulkaisujen säännöllinen seuraaminen sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

6 Aikuisten tietokoneen käyttö

Tietotekniikasta on tullut osa yhä useamman aikuisen työtä ja arkea. Tilastokeskuksen kuluttajabarometrin mukaan kotitalouksista yli puolella on tietokone ja 41 prosentilla internet-yhteys.

Kansallinen koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategia korostaa tietoyhteiskuntavalmiuksien osalta aikuisväestön koulutuksen ja opiskelujärjestelyjen merkitystä. Strategian toimeenpanosuunnitelmassa esitetään, että kaikilla kansalaisilla tulisi olla mahdollisuudet riittävien yhteiskuntavalmiuksien hankintaan ja että kansalaisia tulisi motivoida ja rohkaista käyttämään näitä mahdollisuuksia omaan elämäntilanteeseensa sopivalla tavalla. (OPM 1999.)

Tietotekniikan aikakauden mahdollisena kielteisenä tuloksena on nähty uudenlainen eriarvoisuus, joka syntyy kun kaikilla ei ole tietotekniikan käyttöön ja tiedonhallintaan tarvittavia taitoja tai halua käyttää tietotekniikkaa hyväkseen.

Seuraavassa kuvataan, missä määrin Aikuiskoulutustutkimus 2000:n mukaan väestö käyttää tietokonetta, kuinka usein ja mihin tarkoitukseen eri väestöryhmiin kuuluvat aikuiset tietokonetta käyttävät, miten he ovat oppineet tietokonetta käyttämään, ovatko he saaneet tietotekniikan koulutusta ja missä määrin he ilmoittavat tarvitsevansa tällaista koulutusta.

Tietokoneen käyttäjät sukupuolen, iän, pohjakoulutuksen ja asuinalueen mukaan

Kolme neljästä aikuisesta on käyttänyt tietokonetta, ...

... aktiivikäyttäjää oli aikuisista puolet.

Aikuiskoulutustutkimus 2000:n mukaan kolme neljästä 18–64-vuotiaasta eli 2,4 miljoonaa henkeä on käyttänyt tietokonetta työssä, opiskelussa, kotona tai muuten vapaa-aikana (taulukko 6.1). Haastattelua edeltäneen vuoden aikana tietokonetta käytti väestöstä 69 prosenttia – miehistä 68 prosenttia ja naisista 70 prosenttia. Puolet väestöstä eli 1,6 miljoonaa aikuista ilmoitti käyttäneensä tietokonetta viimeksi kuluneiden kahden päivän aikana. Suurin osa tällaisista aktiivikäyttäjistä oli miehiä. Viimeksi kuluneen viikon aikana oli tietokonetta käyttänyt aikuisista 62 prosenttia.

6.1 Tietokoneen käytön useus sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)

	Miehet	Naiset	Yhteensä	
	%	%	%	N
Tietokonetta käyttäneet viimeksi kuluneiden	72	75	74	2 405 000
– kahden päivän aikana	52	47	50	1 621 000
– viikon aikana	62	61	62	2 011 000
– puolen vuoden aikana	67	68	68	2 207 000
– vuoden aikana	68	70	69	2 254 000
Ei tietokonetta käyttäneet	28	25	26	856 000
Yhteensä	100	100	100	3 261 000

Tietokonetta käyttäneiden osuus väheni iän myötä. Yli 44-vuotiaissa oli selvästi vähemmän tietokoneen käyttäjiä kuin nuoremmissa ikäryhmissä; 45–54-vuotiaista oli tietokonetta vuoden aikana käyttänyt 61 prosenttia ja 55–64-vuotiaista kolmasosa. Alle 45-vuotiaista tietokonetta oli käyttänyt vähintään kahdeksan henkeä kymmenestä. Eri ikäisten naisten ja miesten välillä ei ollut juurikaan eroa tietokoneen käytössä. Vain 45–54-vuotiaissa naisissa oli käyttäjiä enemmän kuin vastaavan ikäisissä miehissä.

Tietokoneen käyttö oli sitä yleisempää, mitä pidemmän pohjakoulutuksen oli suorittanut (kuvio 6.1). Tosin alle 25-vuotiailla ei pohjakoulutus juurikaan vaikuttanut tietokoneen käytön useuteen. Sen sijaan heitä vanhemmilla erot olivat varsin suuret; 45–54-vuotiaista korkea-asteen tutkinnon suorittaneista tietokonetta käytti yli kaksi kertaa niin suuri osuus kuin samanikäisistä perus- ja keskiasteen koulutuksen saaneista, yli 54-vuotiaiden osalta vastaava ero oli kolminkertainen.

Edeltävän vuoden aikana tietokonetta käyttäneitä oli melko tasaisesti eri puolilla maata. Eniten heitä oli kuitenkin Etelä-Suomen läänissä, jossa käyttäjien osuus oli väestöstä 75 prosenttia. Muissa lääneissä tietokonetta käytti pienempi osuus väestöstä, noin kaksi kolmesta.

Kaupunkimaisissa kunnissa¹ asuvista käytti vuoden aikana tietokonetta kolme neljästä. Taajaan asutuissa kunnissa tietokoneen käyttäjiä oli 64 prosenttia ja maaseutumaisissa kunnissa 58 prosenttia. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet käyttivät tietokonetta alemman pohjakoulutuksen suorittaneita useammin kaikissa kuntaryhmän luokissa; noin yhdeksän kymmenestä korkea-asteen suorittaneesta käytti tietokonetta vuoden aikana. Sen sijaan keski- ja perusasteen tutkinnon suorittaneiden tietokoneen käyttö oli erilaista eri kuntatyypeissä asuvilla; kaupunkimaisissa kunnissa asuvat käyttivät tietokonetta enemmän kuin taajaan asutuissa kunnissa asuvat ja taajaan asutuissa kunnissa asuvat käyttivät useammin kuin maaseutumaisissa kunnissa asuvat. (Kuvio 6.2.)

Tietokoneen käyttö sosioekonomisen aseman, työllisyystilanteen ja työpaikan mukaan

Sosioekonomiselta asemaltaan ylemmät toimihenkilöt ja opiskelijat käyttivät tietokonetta eniten. Heistä lähes kaikki (96–97 %) käyttivät tietokonetta edeltävän vuoden aikana. Alemmista toimihenkilöistä tietokonetta käytti 85 prosenttia ja työntekijäasemassa toimivista 54 prosenttia. Maatalousyrittäjistä tietokoneen käyttäjiä oli vajaa puolet ja muista yrittäjistä seitsemän kymmenestä. Alle 65-vuotiaista eläkeläisistä vain alle viidesosa käytti tietokonetta vuonna 2000.

Sekä ylempiin ja alempiin toimihenkilöihin että muihin kuin maatalousyrittäjiin kuuluvien miesten ja naisten välillä oli eroja tietokoneen käytössä (kuvio 6.3). Kun naisyrittäjistä (muut kuin maatalousyrittäjät) käytti

*Tietokonetta käyttivät
eniten nuoret, ...*

*... pitkän pohjakoulutuksen
suorittaneet, ...*

*...Etelä-Suomen läänissä
ja ...*

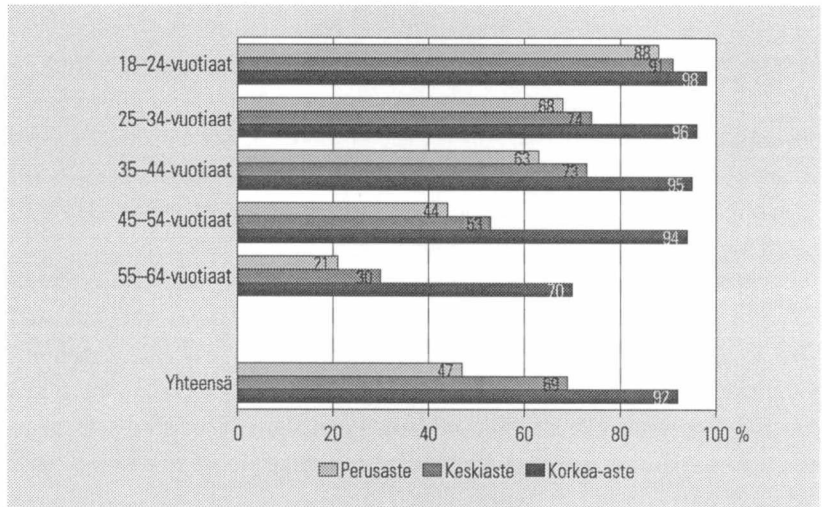
*... kaupunkimaisissa
kunnissa asuvat.*

*Tietokonetta käyttivät
eniten hyvässä asemassa
työelämässä olevat sekä
opiskelijat.*

1 Tilastollinen kuntaryhmitys jakaa kunnat kolmeen osaan taajamissa asuvien osuuden ja väkiluvun koon mukaan. Jako erottelee erikseen kaupunkimaiset kunnat, taajaan asutut kunnat ja maaseutumaiset kunnat. Ks. tarkemmin kappaleesta Käsitteet ja luokitukset.

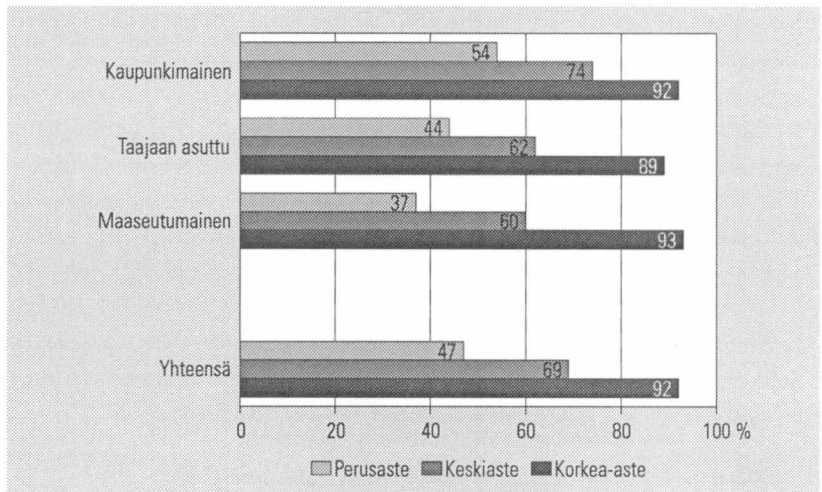
Kuvio 6.1

Tietokoneen käyttö vuoden aikana iän ja koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias väestö)

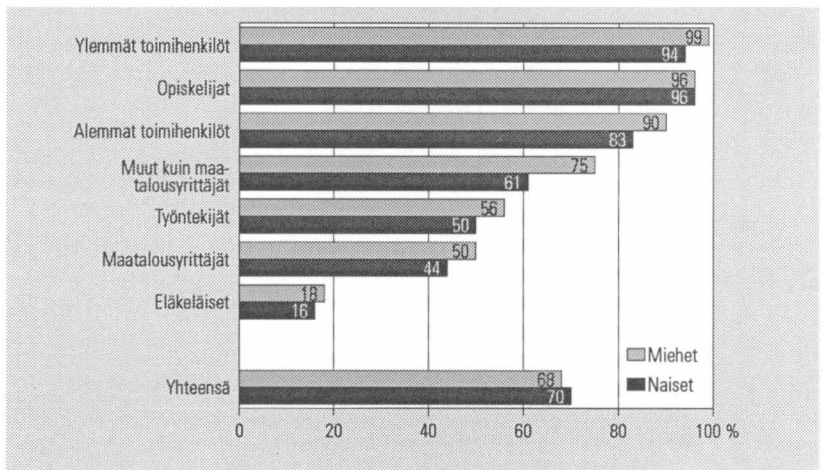
Kuvio 6.2

Tietokoneen käyttö vuoden aikana kuntaryhmän ja koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 6.3

Tietokoneen käyttö vuoden aikana sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)

tietokonetta vuoden aikana noin kuusi kymmenestä, niin saman ryhmän miehistä käytti tietokonetta jopa 75 prosenttia. Myös toimihenkilöistä miehet käyttivät tietokonetta naisia useammin; kun ylempiin toimihenkilöihin kuuluvista naisista tietokonetta käytti vuoden aikana 94 prosenttia, niin miehistä käyttäjiä oli viisi prosenttiyksikköä suurempi osuus, eli lähes jokainen. Alempiin toimihenkilöihin kuuluvista naisista käyttäjiä oli reilu kahdeksan kymmenestä ja miehistä yhdeksän kymmenestä.

Työlliset käyttivät tietokonetta useammin kuin työttömät; kun työllisistä käytti vuoden aikana tietokonetta 78 prosenttia, niin vastaava osuus työttömillä oli vain hieman yli puolet eli 52 prosenttia.

Työttömistä naiset olivat aktiivisempia tietokoneen käyttäjiä kuin miehet – miehistä tietokonetta käytti alle puolet ja naisista kuusi kymmenestä (kuvio 6.4). Työssä käyvät miehet ja naiset käyttivät tietokonetta yhtä usein.

Pitkän pohjakoulutuksen saaneilla tietokoneen käyttöaktiivisuus ei ollut niin voimakkaasti yhteydessä työllisyystilanteeseen kuin alemman pohjakoulutuksen saaneilla. Kun korkea-asteen tutkinnon suorittaneista työllisistä tietokonetta käytti 96 prosenttia ja työttömistäkin lähes yhdeksän kymmenestä, niin pelkän perusasteen koulutuksen saaneilla vastaavat osuudet olivat 60 prosenttia ja 39 prosenttia. (Kuvio 6.5.)

Työttömillä tietokoneen käyttö on riippuvaisempaa henkilön iästä kuin työllisillä (kuvio 6.6.). Kun alle 25-vuotiaista työttömistä tietokonetta käytti vuoden aikana useampi kuin 80 prosenttia, niin 35–44-vuotiaista tietokonetta käytti vain joka toinen ja yli 44-vuotiaista joka kolmas. Työllisillä sen sijaan tietokoneen käyttöaktiivisuus säilyy suhteellisen korkeana eläkeikään asti, joskin myös heistä nuoret ovat ahkerampia käyttäjiä. Työllisistä 18–24-vuotiaista tietokonetta käytti lähes yhdeksän henkeä kymmenestä ja 35–44-vuotiaista kahdeksan kymmenestä. Tätä vanhemmilla työllisillä tietokoneen käyttöaste laski jo selvemmin, ei kuitenkaan yhtä jyrkästi kuin työttömillä. Iäkkäimmässä, 55–64-vuotiaiden ikäluokassa tietokonetta vuoden aikana käyttäneitä oli kuusi kymmenestä.

Työllisten ja työttömien välinen ero tietokoneen käytössä kasvoi iän mukana aina 45–54-vuotiaisiin asti. Kun alle 25-vuotiaiden ikäluokassa työllisillä ja työttömillä ei ollut juurikaan eroa tietokoneen käytössä, niin 45–54-vuotiaiden työllisten tietokoneen käyttöaste oli jo yli kaksi kertaa niin suuri kuin työttömien vastaava. Yli 54-vuotialla ero on hieman pienempi.

Henkilömäärältään suurissa toimipaikoissa työssä käyvät käyttivät tietokonetta useammin kuin pienissä toimipaikoissa työskentelevät palkansaajat. Vähintään 500 hengen toimipaikoissa työskentelevistä palkansaajista tietokonetta käytti vuoden aikana yli 80 prosenttia ja pienissä, alle 50 hengen toimipaikoissa työskentelevistä alle 70 prosenttia. Alle 50 hengen toimipaikoissa työskentelevät naiset käyttivät tietokonetta vastaavan kokoisessa toimipaikassa työskenteleviä miehiä useammin.

Valtiosectorilla työskentelevät palkansaajat käyttivät tietokonetta enemmän kuin kunta- tai yksityissektorin palkansaajat. Heistä käytti vuoden aikana tietokonetta 87 prosenttia, kun kunta- ja yksityissektorilla työskentelevis-

Työlliset käyttivät tietokonetta selvästi useammin kuin työttömät.

Vähäinen pohjakoulutus etäännytti työttömiä tietokoneen käytöstä.

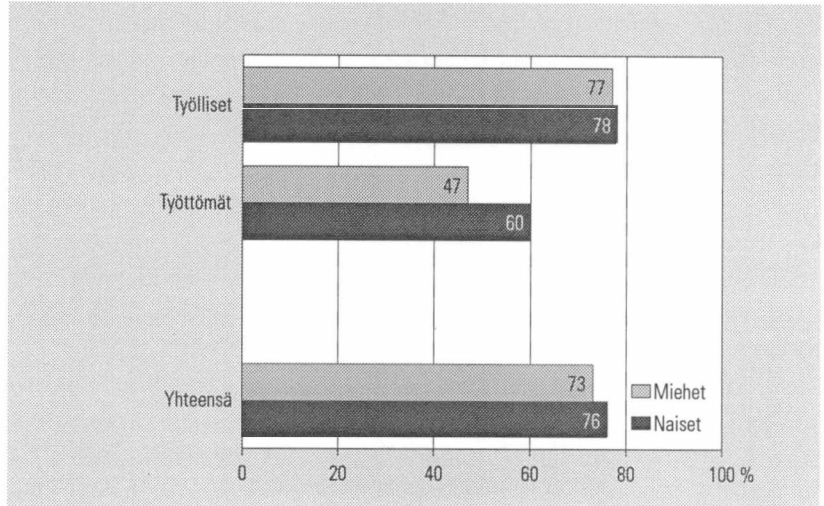
Ikääntyminen vaikuttaa tietokoneen käyttöön työttömillä selvästi enemmän kuin työllisillä.

Tietokoneen käyttö oli yleisintä palkansaajilla, jotka työskentelevät suurissa toimipaikoissa ja ...

... valtiosectorilla.

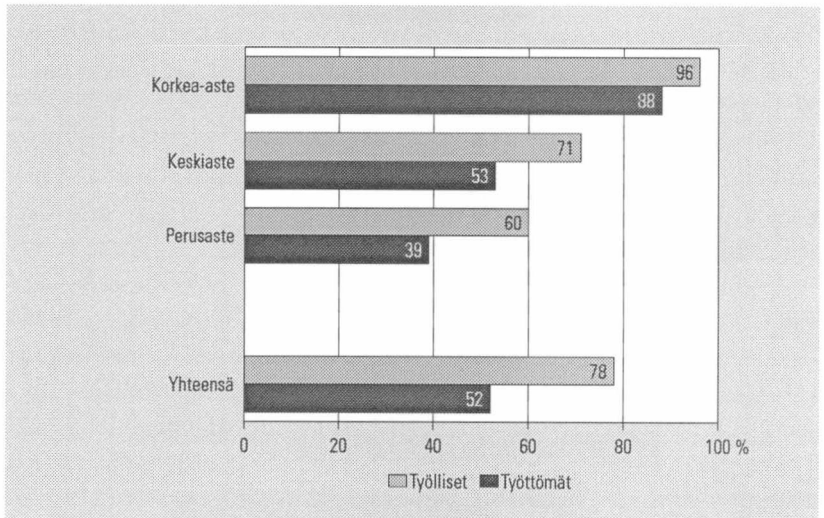
Kuvio 6.4

Tietokoneen käyttö vuoden aikana työllisillä ja työttömillä sukupuolen mukaan (18–64-vuotias työvoima)

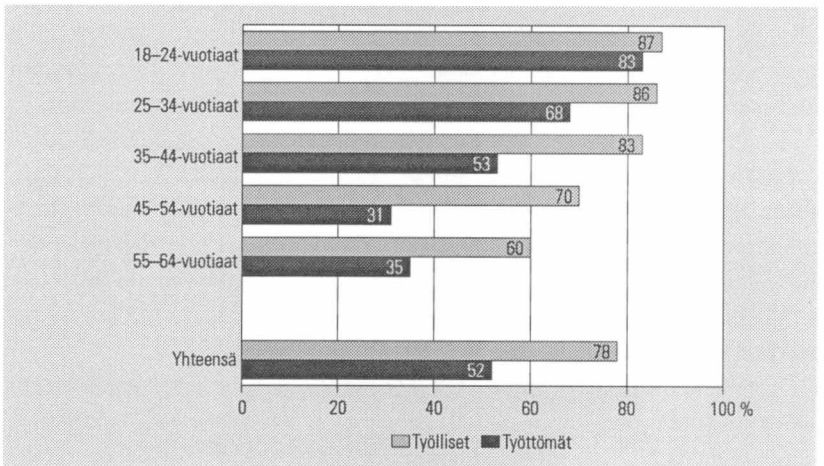
Kuvio 6.5

Tietokoneen käyttö vuoden aikana koulutusasteen mukaan työllisillä ja työttömillä (18–64-vuotias työvoima)

Kuvio 6.6

Tietokoneen käyttö vuoden aikana iän mukaan työllisillä ja työttömillä (18–64-vuotias työvoima)

tä palkansaajista tietokonetta käytti kolme neljästä. Valtio- ja yksityissektorilla työskentelevistä naiset olivat aktiivisempia tietokoneen käyttäjiä kuin miehet, mutta kuntasektorin palkansaajista miehet ja naiset käyttivät tietokonetta samassa määrin.

Tietokoneen käyttötarkoitukset

Tietokonetta oli yleisimmin käytetty tekstinkäsittelyyn. Lähes yhtä yleistä oli tietojen etsiminen tietoverkoista sekä sähköpostiviestintä. Harvinaisempaa oli sen sijaan kaupankäynti verkossa. Myös tietokoneella ohjelmointi ja verkkokeskustelu oli melko harvinaista.

Koko väestöstä laskettuna tietokonetta käytti tekstien kirjoittamiseen päivittäin 23 prosenttia ja vähintään muutaman kerran kuukaudessa yli puolet (kuvio 6.7). Tietoja ja palveluja etsi tietoverkoista päivittäin 18 prosenttia väestöstä, mutta kun otettiin huomioon kaikki, jotka käyttivät tietokonetta tähän tarkoitukseen vähintään muutaman kerran kuussa, nousi osuus väestöstä 46 prosenttiin. Neljäsosa väestöstä käytti sähköpostia päivittäin ja vähintään muutaman kerran kuukaudessa 44 prosenttia. Laskuja oli tietokoneella maksanut vähintään muutaman kerran kuussa 28 prosenttia ja palveluja oli ostanut tai myynyt viisi prosenttia väestöstä.

Viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana tietokoneella pelanneita oli väestöstä 42 prosenttia. Suurin osa pelaajista oli harvemmin kuin muutaman kerran kuukaudessa pelaavia; päivittäin tietokoneella pelasi vain kolme prosenttia ja vähintään muutaman kerran kuussa pelasi 24 prosenttia väestöstä.

Miesten ja naisten välillä ei ollut juurikaan eroa sen suhteen, mihin tarkoitukseen he yleisimmin tietokonetta käyttivät (kuvio 6.8). Miehet kuitenkin käyttivät tietokonetta eri tarkoituksiin useammin kuin naiset tekstinkäsittelyä lukuun ottamatta. Yleisimmin miehet käyttivät tietokonetta tietojen etsimiseen tietoverkoista ja tekstien kirjoittamiseen ja seuraavaksi yleisimmin sähköpostiviestintään. Nämä olivat yleisimmät käyttötarkoitukset myös naisilla, mutta heillä tekstien kirjoittaminen oli paljon yleisempää kuin tietojen etsiminen tietoverkoista ja sähköpostin käyttö.

Alle 45-vuotiaat käyttivät vanhempia useammin tietokonetta eri tarkoituksiin vähintään muutaman kerran kuukaudessa. Sinänsä tietokoneen käyttötarkoitusten yleisyydessä ei ollut kovinkaan suuria eroja iän suhteen. Kaikissa ikäryhmissä yleisin tietokoneen käyttötarkoitus oli tekstien kirjoittaminen.

Vähintään keskiasteen koulutuksen suorittaneet käyttivät tietokonetta enemmän eri tarkoituksiin kuin pelkän perusasteen koulutuksen saaneet. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet erosivat muista erityisesti tietokoneen päivittäiskäytön monipuolisuudessa. Erot eri pohjakoulutuksen saaneilla olivat pieniä verkkofoorumeilla tapahtuvassa keskustelussa, ohjelmoinnissa sekä palvelujen ostamisessa ja myymisessä.

Työttömät hyödynsivät tietokonetta selvästi työllisiä vähemmän (kuvio 6.9). Vain päivittäinen tietokoneella pelaaminen oli työttömillä yleisempää kuin työllisillä. Erot olivat suuret sekä päivittäiskäytön että harvemmin, vähintään muutaman kerran kuukaudessa tapahtuvan käytön osalta. Erityisen

Tietokonetta käytettiin eniten tekstien kirjoittamiseen, tietojen etsintään tietoverkoista ja sähköpostiviestintään.

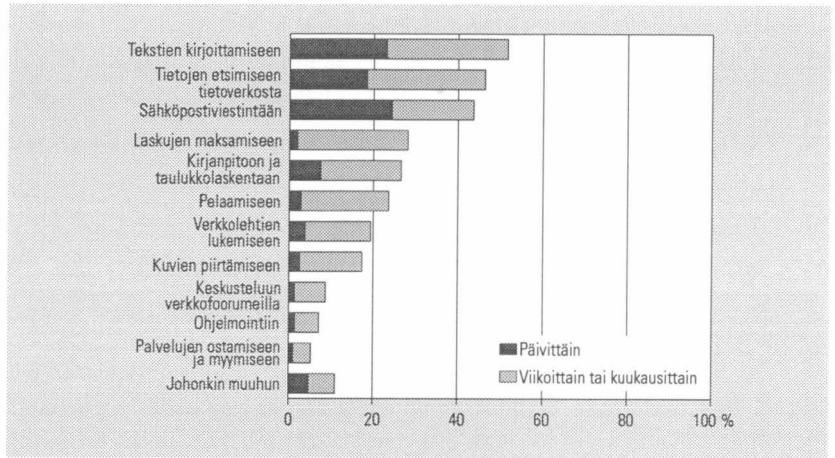
Tietokoneen käyttötarkoituksissa ei ollut suuria eroja sukupuolen ...

... eikä iän suhteen.

Työttömät käyttivät tietokonetta eri tarkoituksiin selvästi vähemmän kuin työlliset.

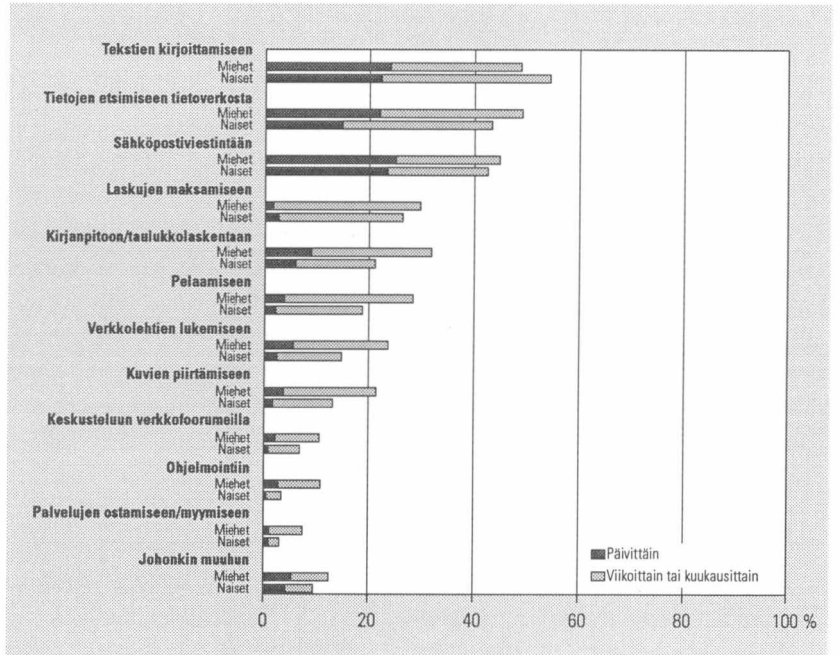
Kuvio 6.7

Tietokoneen käyttö eri tarkoituksiin (18–64-vuotias väestö)

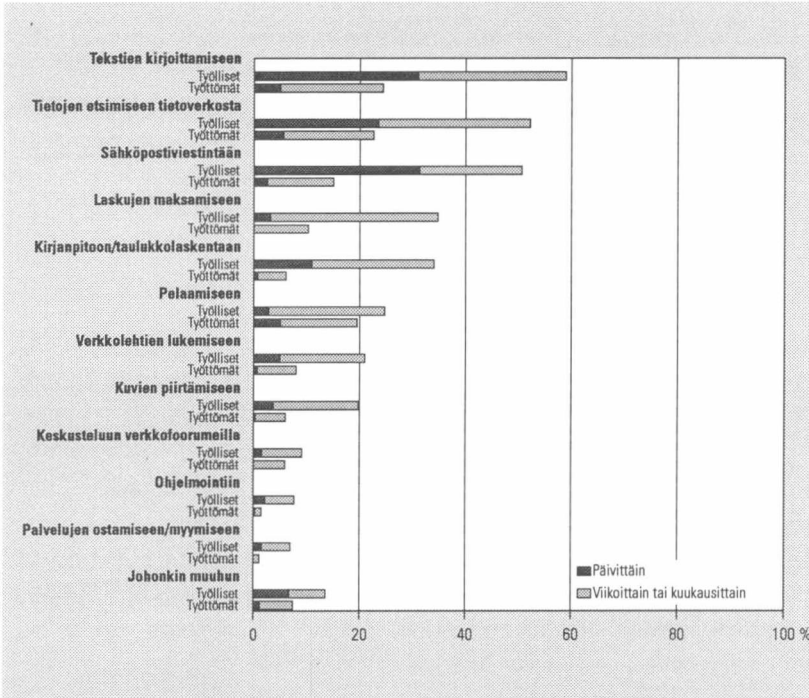
Kuvio 6.8

Tietokoneen käyttö eri tarkoituksiin sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 6.9

Tietokoneen käyttö eri tarkoituksiin työllisillä ja työttömällä (18–64-vuotias työvoima)

suuret olivat erot päivittäisessä sähköpostiviestinnässä, tekstinkäsittelyssä ja tietojen etsimisessä tietoverkoista. Kukaan työttömistä ei ilmoittanut käyttävänsä päivittäin tietokonetta laskujen maksamiseen, palvelujen ostamiseen tai myymiseen eikä verkossa käytävään keskusteluun.

Tietokoneen käytön oppiminen

Tärkeimmäksi tavaksi tietokoneen käytön oppimisessa katsottiin itseopiskelu yrityksen ja erehdyksen kautta kokeillen. Seuraavaksi tärkeimpänä pidettiin oppimista työtovereiden, ystävien tai perheenjäsenten tuella. Hieman vähemmän tärkeää oppimisen kannalta olivat erilliset atk-kurssit sekä itseopiskelu käsikirjoja tai opetuspaketteja tms. ohjemateriaalia apuna käyttäen.

Tietokoneen käytön oppimista yrityksen ja erehdyksen kautta piti tärkeänä tapana 59 prosenttia 18–64-vuotiaista (kuvio 6.10). Työtovereiden, ystävien tai perheenjäsenten avulla oppimisen ilmoitti tärkeäksi lähes yhtä moni, 55 prosenttia väestöstä. Myös asiantuntijoilta saatu tuki oli ollut tietokoneen käyttöä opeteltaessa tärkeää; sen katsoi erittäin tai melko tärkeäksi tavaksi oppia 44 prosenttia aikuisväestöstä. Lähes neljä kymmenestä piti tärkeänä koulussa, opiskelussa tai koulutustapahtumissa oppimista. Hieman tätä harvempi katsoi tärkeiksi itseopiskelun käsikirjojen tai opetuspakettien tms. ohjemateriaalin avulla sekä erillisten atk-kurssien avulla oppimisen. Näitäkin oppimismuotoja piti kuitenkin vähintään melko tärkeinä lähes kolmannes väestöstä.

Erilaisista tietokoneen käytön oppimistavoista itseopiskelua ja yhdessä oppimista pidettiin tärkeimpinä kuin muodollista koulutusta.

Eri väestöryhmät eivät suuresti poikenneet tietotekniikan oppimiskokemuksiltaan, ...

... mutta muodollista koulutusta arvostivat naiset enemmän kuin miehet ...

... ja alle 35-vuotiaat enemmän kuin heitä vanhemmat.

Naisten ja miesten kokemukset tietokoneen käyttövalmiuksien oppimisesta poikkesivat vain vähän toisistaan. Naiset pitivät oppimisessa tärkeimpinä sekä työtovereilta, ystäviltä tai perheenjäseniltä saamaansa tukea että itseopiskelua yrityksen ja erehdyksen kautta kokeillen, kun taas miehet katsoivat selvästi tärkeimmäksi oppimisen yrityksen ja erehdyksen kautta. Naiset pitivät miehiä selvästi tärkeämpinä koulussa, opiskelussa ja koulutustapahtumissa sekä atk-kursseilla oppimista.

Alle 45-vuotiaiden ikäryhmissä tietokoneen käyttötaitoa oli opittu eniten itse opiskelemalla yrityksen ja erehdyksen kautta ja seuraavaksi eniten työtovereiden, ystävien tai perheenjäsenten tuella. Nämä olivat tärkeimmät oppimistavat myös yli 44-vuotiailla, mutta heillä itseopiskelu ja työtovereilta, ystäviltä tai perheenjäseniltä saatu tuki olivat olleet yhtä tärkeitä. Alle 35-vuotiaat pitivät vanhempia paljon tärkeämpänä koulussa, opiskelussa ja koulutustapahtumissa oppimista. Yleisesti ottaen alle 45-vuotiaat pitivät useita erilaisia oppimistapoja tärkeämpinä kuin heitä vanhemmat.

Työllisten ja työttömien kokemukset tietokoneen käytön oppimisesta eivät eronneet juurikaan toisistaan. Työlliset pitivät kuitenkin eri oppimistapoja tärkeämpinä kuin työttömät. Myöskään eri pituisen pohjakoulutuksen saaneet eivät eronneet suuremmin toisistaan tietokoneen käytön oppimisen suhteen. Keski- ja korkea-asteen koulutuksen suorittaneet pitivät kuitenkin tärkeämpinä useita eri tapoja oppia tietokoneen käyttöä kuin pelkän perusasteen koulutuksen saaneet.

Toimipaikan koko ei tuonut suuria eroja siihen, miten eri oppimistapoihin suhtauduttiin. Kuitenkin henkilömääriltään suurissa, vähintään 500 hengen toimipaikoissa työskentelevät pitivät tärkeänä useampia eri tapoja oppia tietokoneen käyttöä kuin pienissä toimipaikoissa työskentelevät.

Tietotekniikassa saatu aikuiskoulutus ja sen koettu tarve

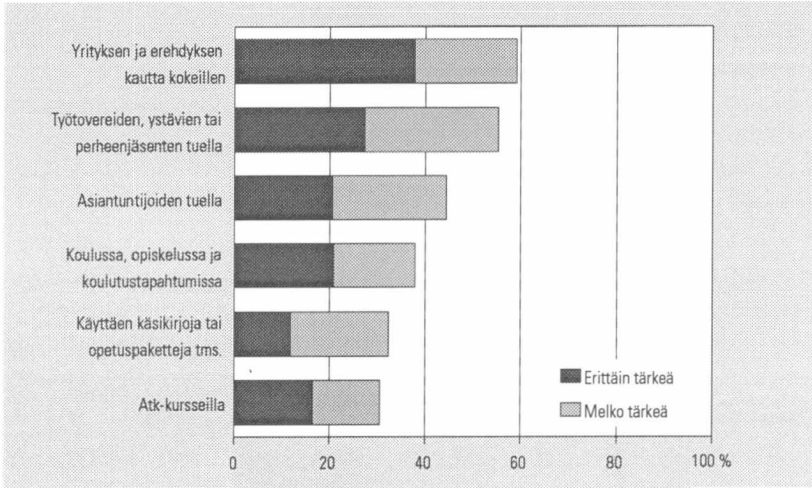
Tietotekniikkakoulutusta sai vuoden aikana 14 prosenttia aikuisista.

Vuonna 2000 tietotekniikkaan liittyvään aikuiskoulutukseen osallistui 18–64-vuotiaista lähes 450 000 henkeä, mikä on 14 prosenttia aikuisväestöstä (kuvio 6.11). Eniten tietotekniikkakoulutuksessa olivat korkea-asteen koulutuksen suorittaneet ja toimihenkilöt. Ylemmistä toimihenkilöistä koulutusta sai vajaa kolmannes ja alemmista toimihenkilöistä runsas viidesosa. Työntekijäasemassa toimivista oli tietotekniikkakoulutuksessa kahdeksan prosenttia. Henkilöstökoulutuksena järjestettyjä tietotekniikkaopintoja saivat eniten suurissa yrityksissä työskentelevät palkansaajat. Kokonaan omalla ajallaan ja omalla kustannuksellaan oli tietotekniikan alan koulutukseen osallistunut palkansaajista vajaa prosentti.

Tietotekniikan aikuiskoulutusta sai maatalousyrittäjistä joka kymmenes ja muista yrittäjistä seitsemän prosenttia.

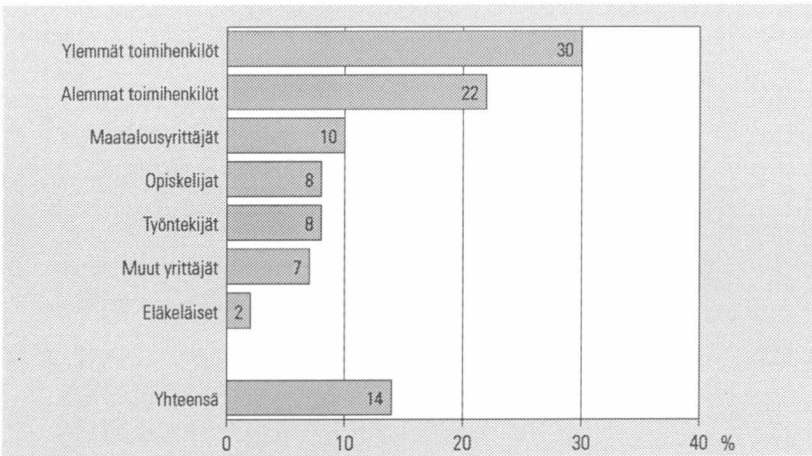
Vähintään 20 tuntia oli tietotekniikkaa itseksseen opiskellut aikuisista kuusi prosenttia.

Itsekseen, muutoin kuin muodollisessa koulutuksessa oli tietotekniikkaa opiskellut 18–64-vuotiaasta väestöstä (pois lukien päätoimiset opiskelijat) kuusi prosenttia. Tällaisia itseopiskelijoita oli eniten korkea-asteen tutkinnon suorittaneissa, ylemmissä toimihenkilöissä ja muissa kuin maatalousalan

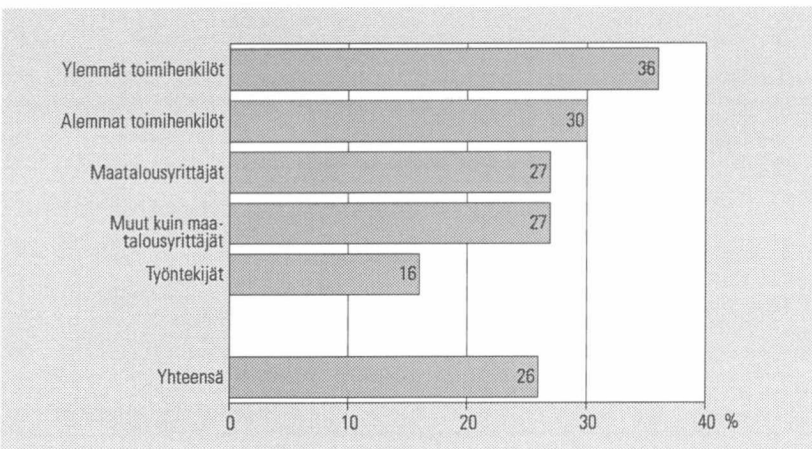
Kuvio 6.10

Tietokoneen käytössä tärkeiksi koetut oppimistavat (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 6.11

Tietotekniikan aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 6.12

Tietotekniikan koulutus-tarve sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias työvoima)

yrittäjissä. Miehistä tietotekniikkaa opiskeli itseksensä kaksi kertaa niin suuri osuus kuin naisista.

Neljäsosa työvoimasta tarvitsee oman näkemyksensä mukaan tietotekniikan koulutusta.

Koulutustarve laskee selvästi 55–64-vuotiaiden ryhmässä, josta vain 14 prosenttia katsoi tarvitsevänsä tietotekniikan koulutusta.

Kun työvoimaan kuuluvilta tiedusteltiin mitä koulutusta he tarvitsisivat lisää ammattitaitoa kehittääkseen ja uraa edistääkseen, heistä neljäsosa ilmoitti tarvitsevänsä koulutusta tietotekniikassa. Vastaavasti esimerkiksi kielten koulutustarvetta oli 14 prosentilla.

Tietotekniikan koulutusta kaivattiin melko tasaisesti kaikissa ikäryhmissä iäkkäintä 55–64-vuotiaiden ryhmää lukuun ottamatta, jossa koulutustarvetta koki selvästi keskimääräistä harvempi, 14 prosenttia. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneista tietotekniikan koulutusta ilmoitti tarvitsevänsä joka kolmas ja keski-asteen koulutuksen saaneista joka neljäs. Perusasteen koulutuksen saaneista koulutustarvetta oli viidesosalla.

Kaiken kaikkiaan työvoimaan kuuluvista ilmoitti tietotekniikan koulutustarvetta useampi kuin oli koulutukseen osallistunut edeltävän vuoden aikana. Tietotekniikan koulutustarvetta oli ylemmistä toimihenkilöistä yli kolmasosalla ja alemmista toimihenkilöistä 30 prosentilla (kuvio 6.12). Sekä maatalousyrittäjistä että muiden toimialojen yrittäjistä koki koulutustarvetta yli neljäsosa. Työntekijäasemassa toimivista palkansaajista tarvetta koulutukseen oli 16 prosentilla.

7 Aikuisten vieraiden kielten taito

Kielitaito kansainvälistyvässä Suomessa

Suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistyminen on ollut 1990-luvulta lähtien nopeaa. Yksittäisistä muutostekijöistä suurimpana voi varmasti pitää Suomen liittymistä Euroopan unioniin. Monipuolisen kielitaidon tarve koostuu entistä enemmän kansalaisten, yritysten ja järjestöjen välisessä yhteistyössä sekä verkostoitumisessa. Vaikka kielitaidosta on tullut selvemmin osa ammattitaitoa, sitä tarvitaan yhä useammin myös vapaa-aikana ja mm. erilaisessa kansalaistoiminnassa (Takala 1998).

Euroopan komission valkoisessa kirjassa (1995) asetettiin tavoitteeksi, että unionin jäsenmaiden kansalaiset osaavat äidinkieltensä lisäksi kahta muuta yhteisön virallista kieltä. Vuonna 2000 toteutetun Eurobarometri-selvityksen mukaan yli puolet eli 53 prosenttia eurooppalaisista osasi jotakin vierasta kieltä. Vähintään kahta vierasta kieltä ilmoitti eurooppalaisista osaa- vansa 26 prosenttia. Äidinkielen lisäksi puhutuimmat kielet olivat englanti (41 %), ranska (19 %) ja saksa (10 %). EU:n kansalaisista 72 prosenttia piti vieraiden kielten osaamista hyödyllisenä ja kielistä selvästi hyödyllisimpinä pidettiin englantia. (Eurobarometri 2001.)

Eurobarometrissä selvitettiin myös aikuisten kielitaidon hankkimiseen liittyviä esteitä. Pääsyyinä siihen, ettei opiskellut vierasta kieltä mainittiin, että opiskeluun ei ollut riittävästi aikaa (34 %). Lähes yhtä suuri osuus aikuisista ilmoitti motivaation puutteen. Vastaajista 22 prosenttia ei pitänyt itseään hyvänä kielissä.

Suurin osa niistä Euroopan kansalaisista, jotka eivät osanneet vierasta kieltä uskoivat, että uuden kielen oppiminen olisi liian vaikeaa (65 %) tai aikaa vievää (64 %). Vain 38 prosenttia niistä aikuisista, jotka eivät osanneet vierasta kieltä, uskoi oppivansa uuden kielen, jos heillä olisi siihen mahdollisuus. Suomalaisista vastaava osuus oli 48 prosenttia. (Eurobarometri 2001)

Aikuisten kielitaito on erittäin selvästi yhteydessä yleissivistävässä koulutuksessa saatuun kieltenopetukseen. Yleissivistävä peruskoulutus luo pohjan aikuisten kielitaidolle, mutta sillä on tärkeä merkitys myös aikuisen opiskelumotivaation kannalta (ks. Sartoneva 1998).

Suomessa on peruskouluun siirtymisestä lähtien opetettu kahta vierasta kieltä kaikille oppilaille. Peruskoulun kieliopinnot ovatkin antaneet nuoremmille ikäluokille varsin hyvän perustan. Sen sijaan vanhemmissa ikäluokissa on yhä aikuisia, jotka eivät ole opiskelleet vieraita kieliä lainkaan.

Neljä viidestä suomalaisesta osaa vierasta kieltä

Vuoden 2000 aikuiskoulutustutkimuksen mukaan suomalaisista arvioi 78 prosenttia osaavansa vähintään yhtä vierasta kieltä ainakin jonkin verran. Vastaava luku viisi vuotta aiemmin, vuonna 1995, oli 72 prosenttia.

Eurooppalaisista 53 prosenttia osaa vähintään yhtä heille vierasta kieltä, vähintään kahta vierasta kieltä osaa 26 prosenttia.

Vieraita kieliä taitamattomista suomalaiset uskovat kykyynsä oppia vierasta kieltä useammin kuin eurooppalaiset keskimäärin.

Kielitaito rakentuu yleissivistävän pohjakoulutuksen ja sen luoman motivaation pohjalle.

Suomalaisista 78 prosenttia arvioi osaavansa vähintään yhtä vierasta kieltä.

Aikuiskoulutustutkimukseen haastatellut arvioivat itse kielitaitonsa tason heille annetusta valmiista luokituksesta. Osaamisen alin taso tarkoitti selviytymistä tavallisista yksinkertaisista arkipäivän ilmauksista, ylin taso selviytymistä kielellä vaikeuksitta, melkein kuin syntyperäinen. Luokitus perustui kansainväliseen Euroopan neuvoston käyttämään luokitukseen, jonka taitotasosteikossa on kuusi eri tasoa. Tasot voidaan jakaa kolmeen pääryhmään, perustason kielenkäyttäjiin, itsenäisiin kielenkäyttäjiin sekä taitaviin kielenkäyttäjiin. Taitotasot kuvataan niin kuin ne aikuiskoulutustutkimukseen vastanneelle esitettiin Käsitteet ja luokitukset -kappaleessa.

*Kielitaitoisia enemmän
nuorissa ...*

Nuoret osasivat vieraita kieliä selvästi paremmin kuin iäkkäämmät. Alle 35-vuotiaista 97 prosenttia ilmoitti osaavansa vähintään yhtä vierasta kieltä, yli 44-vuotiaista 58 prosenttia (kuvio 7.1). Nuorimmassa ikäryhmässä, 18–24-vuotiaissa, melkein jokainen arvioi osaavansa vähintään yhtä vierasta kieltä. Nuorten kielitaitoon vaikuttaa peruskoulun kielitarjonta sekä peruskoulun jälkeisen koulutuksen voimakas laajentuminen.

... ja naisissa ...

Naiset arvioivat oman kielitaitonsa korkeammaksi kuin miehet. Naisista 83 prosenttia ja miehistä 73 prosenttia ilmoitti osaavansa ainakin jonkin verran vähintään yhtä vierasta kieltä (kuvio 7.1). Naisten kielitaito oli parempi kuin miesten kaikissa kielissä (kuvio 7.3).

... ja pitkän pohjakoulutuksen saaneissa.

Mitä pidemmän pohjakoulutuksen henkilö oli saanut, sitä varmemmin hän osasi vieraita kieliä. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneista lähes kaikki (98 %) ilmoittivat osaavansa vähintään yhtä kieltä (kuvio 7.2). Keskiasteen tutkinnon suorittaneilla osuus oli 79 prosenttia. Pelkän perusasteen koulutuksen saaneista 57 prosenttia arvioi osaavansa ainakin yhtä vierasta kieltä.

Eri sosioekonomisessa asemassa toimivista olivat vuoden 1995 jälkeen kielitaitoaan eniten kartuttaneet työntekijät. Vuonna 2000 heistä ilmoitti 66 prosenttia osaavansa kieliä, kun vastaava luku viisi vuotta aiemmin oli 56 prosenttia.

Mitä kieliä osataan?

*Yleisimmin osataan
englantia (73 %), ruotsia
(59 %) ja saksaa (29 %).*

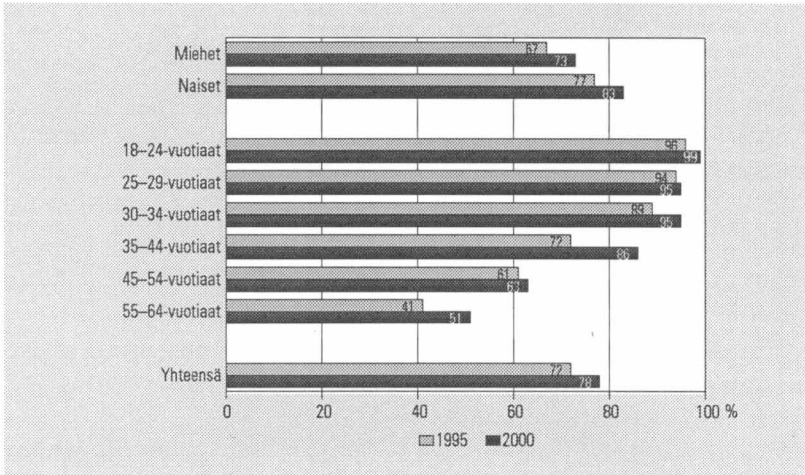
Vieraista kielistä yleisimmin hallittiin englantia. Lähes kolme neljäsosaa (73 %) vastaajista ilmoitti osaavansa ainakin jonkin verran englantia (kuvio 7.4). Ruotsia vieraana kielenä arvioi osaavansa 59 prosenttia, saksaa 29, ranskaa 9 ja venäjää 5 prosenttia aikuisista.

*Parhaiten osataan
englantia.*

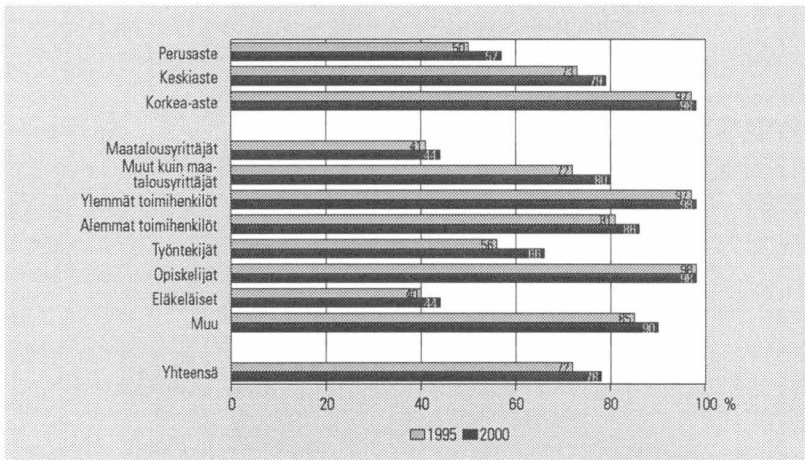
Vieraiden kielten osaamisen tasossa oli suuria eroja. Englantia osattiin selvästi parhaiten. Aikuisista 17 prosenttia arvioi kuuluvansa taitaviin ja 32 prosenttia itsenäisiin englannin kielen käyttäjiin. Vähintään itsenäisiä englannin kielen käyttäjiä oli siis aikuisväestöstä puolet.

Suomalaiset osasivat englannin kielen jälkeen seuraavaksi parhaiten ruotsia. Ruotsin kieltä (vieraana kielenä) arvioi aikuisista osaavansa taitavan kielenkäyttäjän tasolla viisi prosenttia. Kun laskettiin mukaan myös ruotsin kielen itsenäisen tason käyttäjät, saatiin osuudeksi yhteensä 31 prosenttia.

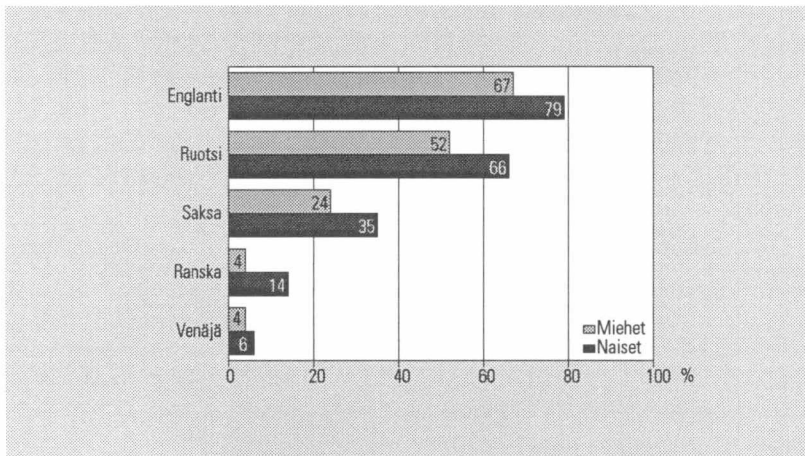
Saksan kielessä vähintään itsenäisen tason käyttäjiä oli yhdeksän prosenttia väestöstä. Muiden vieraiden kielten hallinta jäi pääasiassa perustason kielenkäyttöön.

Kuvio 7.1
Vähintään yhtä vierasta kieltä osaavat sukupuolen ja iän mukaan vuosina 1995 ja 2000 (18-64-vuotias väestö)

Kuvio 7.2
Vähintään yhtä vierasta kieltä osaavat koulutusasteen ja sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1995 ja 2000 (18-64-vuotias väestö)

Kuvio 7.3
Vieraiden kielten osaaminen sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18-64-vuotias väestö) (Vieras kieli = muu kuin äidinkieli)

*Englantia osaavat
parhaiten nuoret ...*

*... naiset miehiä
paremmin ja ...*

*... pitkän koulutuksen
saaneet muita ryhmiä
taitavammin.*

*Ruotsia osaa naisista kaksi
kolmesta, miehistä puolet.*

*Osaamisen taso ruotsissa
on heikompi kuin englan-
nissa.*

*Myös ruotsin kielessä osaa-
minen keskittyy enemmän
naisille ja pitkän pohjakou-
lutuksen saaneille.*

Englannin kielen osaajat

Alle 35-vuotiaista lähes kolmannes (30 %) ilmoitti kuuluvansa taitaviin englannin kielen käyttäjiin (kuvio 7.5). Kun mukaan laskettiin itsenäisen kielenkäyttäjän tasolla osaajat, nousi osuus 75 prosenttiin. Vain viisi prosenttia tämänikäisistä ilmoitti, ettei osaa englantia ollenkaan.

Yli 44-vuotiaista puolet vastasi, ettei osaa englantia lainkaan. Tämän ikäisistä seitsemän prosenttia ilmoitti oman arvionsa mukaan kuuluvansa taitaviin englannin kielen käyttäjiin. Kun tähän osuuteen summattiin itsenäiset kielenkäyttäjät, nousi yhteisosuus 26 prosenttiin.

Naisista 79 prosenttia ilmoitti osaavansa englantia, kun miehistä englantia sanoi osaavansa 67 prosenttia (kuvio 7.3). Vastaavat luvut vuonna 1995 olivat naisilla 73 prosenttia ja miehillä 61 prosenttia.

Korkea-asteen koulutuksen saaneet tulivat hyvin toimeen englannin kielellä. Lähes kolmasosa heistä (29 %) arvioi kuuluvansa taitaviin kielenkäyttäjiin. Kun mukaan laskettiin itsenäiset kielenkäyttäjät, osasi korkea-asteen koulutuksen saaneista näin hyvin englantia yhteensä jo yli kolme neljäsosaa (78 %). Vain nelisen prosenttia heistä oli sitä mieltä, että ei osannut englantia lainkaan.

Ruotsin kielen osaajat

Suomalaiset osasivat ruotsia (vieraana kielenä) seuraavaksi eniten englannin jälkeen. Aikuisista 59 prosenttia, miehistä 52 prosenttia ja naisista 66 prosenttia ilmoitti osaavansa ruotsia (kuvio 7.6).

Ruotsin kieltä osaavien taitotaso oli heikompi kuin englannin kieltä osaavien. Naisten ilmoittama osaamistaso oli jonkin verran korkeampi kuin miesten. Kun naisista 37 prosenttia arvioi osaavansa ruotsia vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän tasolla, niin miehistä näin hyvin ruotsia ilmoitti osaavansa 25 prosenttia.

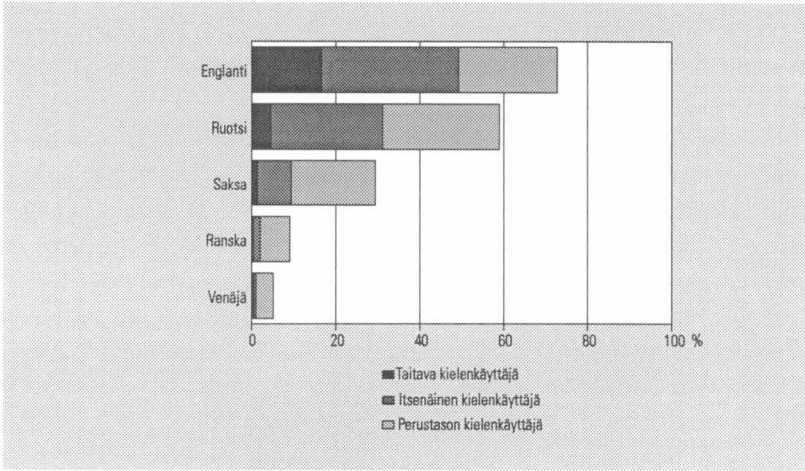
Pohjakoulutus heijastui myös ruotsin kielen osaamiseen. Pelkän perusasteen koulutuksen saaneista kaksi kolmasosaa (64 %) ilmoitti, ettei osannut lainkaan ruotsia. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneista näin ilmoitti 15 prosenttia.

Suurimmalla osalla sekä perusasteen että keskiasteen koulutuksen saaneista osaaminen keskittyi joko perustason tai itsenäisen kielenkäytön tasoon. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osaamistaso oli sen sijaan hieman parempi. Heistä yhdeksän prosenttia arvioi olevansa taitava ruotsin kielen käyttäjä. Kaikista vastaajista näin hyvin arvioi selviytyvänsä viitisen prosenttia.

Nuorten ikäluokissa oli enemmän myös ruotsia itsenäisen kielenkäyttäjän tasolla osaavia verrattuna vanhempiin ikäluokkiin.

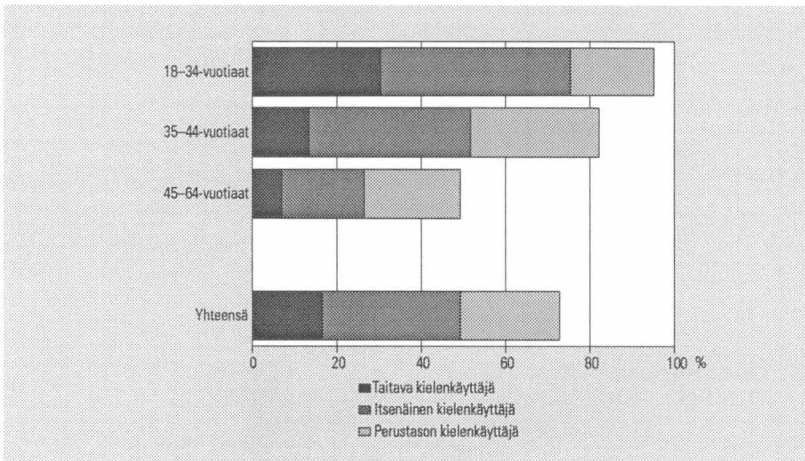
Saksan ja ranskan osaajat

Saksan ja ranskan kielen taitajia oli selvästi vähemmän kuin englannin ja ruotsin osaajia. Saksaa ilmoitti osaavansa vastaajista 29 prosenttia ja ranskaa yhdeksän prosenttia.

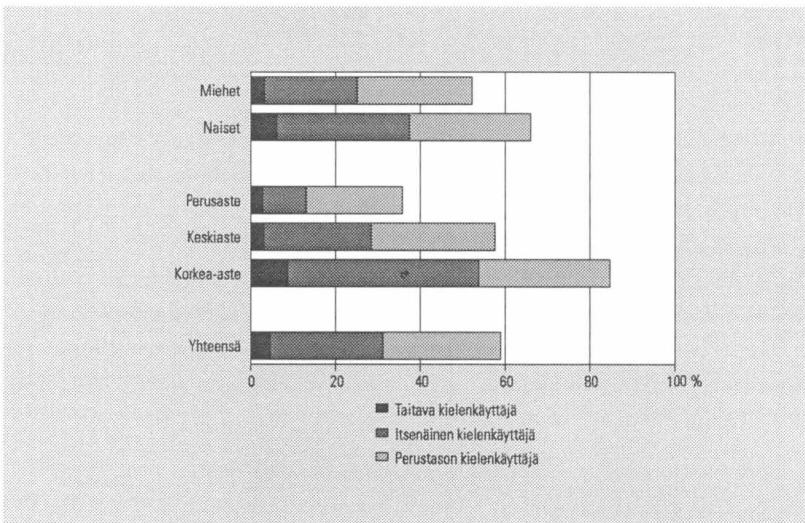
Kuvio 7.4

Vieraita kieliä osaavien osuudet kielen ja osaamistason mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)
(Vieras kieli = muu kuin äidinkieli)

Kuvio 7.5

Englannin kielen osaaminen eri kielitaitotasolla iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 7.6

Ruotsin kielen osaaminen eri kielitaitotasolla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)
(Vieras kieli = muu kuin äidinkieli)

Saksan osaajat olivat pääosin pitkän pohjakoulutuksen saaneita ...

... samoin kuin ranskankin. Ranskan osaaminen oli yleensä kielenkäyttöä perustasolla.

Useampaa kuin yhtä vierasta kieltä osaa aikuisista 63 prosenttia.

Yleisimmät kahden kielen yhdistelmät olivat englanti ja ruotsi (55 % aikuisista), englanti ja saksa (29 %), ruotsi ja saksa (26 %).

Naiset osasivat miehiä useammin sekä saksaa että ranskaa. Naisista saksaa ilmoitti osaavansa 35 prosenttia ja miehistä 24 prosenttia. Ranskaa osasi naisista 14 prosenttia ja miehistä neljä prosenttia.

Saksaa osaavia oli eniten korkea-asteen koulutuksen saaneissa, joista ilmoitti osaavansa saksaa 57 prosenttia (kuvio 7.7). Keskiasteen tutkinnon suorittaneista oli saksaa osaavia 24 prosenttia ja pelkän perustasteen suorittaneista 11 prosenttia. Korkea-asteen koulutuksen saaneista 22 prosenttia ilmoitti osaavansa saksaa vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän tasolla.

Myös ranskan kielen osaajat olivat etupäässä korkea-asteen tutkinnon suorittaneita, joista ilmoitti osaavansa ranskaa 16 prosenttia. Suurin osa heistä katsoi taitotasonsa olevan lähinnä perustason kielenkäyttöä.

Useamman kuin yhden vieraan kielen osaajat

Useampaa kuin yhtä vierasta kieltä arvioi osaavansa aikuisista 63 prosenttia. Suurimman ryhmän muodostivat kahden vieraan kielen osaajat (28 %) (kuvio 7.8). Kolmen kielen taitajia oli vähemmän kuin kahden ja vastaavasti vähintään neljän kielen osaajia vähemmän kuin kolmen. Haastateltujen joukossa oli muutamia, jotka arvioivat osaavansa jopa yhdeksää vierasta kieltä. Useampia kuin yhtä kieltä osaavissa oli enemmän naisia kuin miehiä. Korkea-asteen koulutuksen saaneista suurin ryhmä olivat kolmen kielen taitajat.

Yleisin kahden kielen yhdistelmä oli englanti/ruotsi, jonka ilmoitti yli puolet aikuisväestöstä (taulukko 7.1). Englannin/saksan osaajia oli väestöstä vajaa kolmannes ja ruotsin/saksan osaajia neljännes.

7.1 Englannin, ruotsin ja saksan kielen osaamisen yhdistelmät (18–64-vuotias väestö)

	Ruotsi		Saksa	
	%	henkeä	%	henkeä
Englanti	55	1 808 000	29	930 000
Ruotsi			26	850 000

Tarkasteltaessa usean vieraan kielen osaajia taitotasoin, muodostui suuri määrä eri kielten ja taitotasojen yhdistelmiä. Seuraavassa esitellään vain aikuisten eniten ja parhaiten osaamat kielet – englanti, ruotsi ja saksa ja niiden osaaminen vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän taitotasolla.

Aikuisista osasi sekä englantia että ruotsia molempia vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän tasolla 28 prosenttia. Englantia vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän tasolla ja ruotsia perustasolla osaavia oli 14 prosenttia ja vain kahdeksan prosenttia aikuisista oli vähintään itsenäisellä tasolla englantia hallitsevia ja kokonaan ruotsia osaamattomia.

7.2 Englantia vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla osaavien kielitaito ruotsin kielessä (18–64-vuotias väestö)

Englannin taitotaso	Ruotsin taitotaso	18–64-vuotias väestö %	Henkilöitä
Taitava/itsenäinen	Taitava/itsenäinen	28	913 000
Taitava/itsenäinen	Perustaso	14	448 000
Taitava/itsenäinen	Ei osaa	8	245 000
Yhteensä		49	1 606 000

Kieliyhdistelmän englanti/saksa, molemmat kielet vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla taitavia, arvioi olevansa väestöstä kahdeksan prosenttia (taulukko 7.3). Kun mukaan laskettiin myös saksaa perustasolla osaavat, joita oli 16 prosenttia, osuus nousi 24 prosenttiin. Myös niitä vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla englannissa olevia, jotka eivät osanneet lainkaan saksaa, oli väestöstä 24 prosenttia.

7.3 Englantia vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla osaavien kielitaito saksan kielessä (18–64-vuotias väestö)

Englannin taitotaso	Saksan taitotaso	18–64-vuotias väestö %	Henkilöitä
Taitava/itsenäinen	Taitava/itsenäinen	8	276 000
Taitava/itsenäinen	Perustaso	16	536 000
Taitava/itsenäinen	Ei osaa	24	794 000
Yhteensä		49	1 606 000

Aikuisista lähes kolmannes (31 %) arvioi kuuluvansa ruotsin kielessä taitaviin tai vähintään itsenäisiin kielen käyttäjiin (taulukko 7.4). Näin hyvin sekä ruotsia että saksaa molempia osaavia oli väestöstä seitsemän prosenttia. Ruotsia vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla ja saksaa perustason kielenkäyttäjänä osaavia oli aikuisista 12 prosenttia.

7.4 Ruotsia vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla osaavien kielitaito saksan kielessä (18–64-vuotias väestö)

Ruotsin taitotaso	Saksan taitotaso	18–64-vuotias väestö %	Henkilöitä
Taitava/itsenäinen	Taitava/itsenäinen	7	233 000
Taitava/itsenäinen	Perustaso	12	392 000
Taitava/itsenäinen	Ei osaa	12	390 000
Yhteensä		31	1 016 000

Englantia, saksaa ja ruotsia, kaikkia kolmea kieltä, vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän tasolla arvioi osaavansa väestöstä seitsemän prosenttia eli runsaat 200 000 aikuista (taulukko 7.5). Näistä kolmesta kielestä he osasivat parhaiten englantia.

Aikuisista seitsemän prosenttia osasi englanti/saksa/ruotsi -yhdistelmän vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän tasolla.

7.5 Ruotsia, englantia ja saksaa vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla osaavat (18–64-vuotias väestö)

Kolmen kielen taitajat	Osuus 18–64-vuotiaasta väestöstä %	Henkilöitä
Ruotsi		
itsenäinen kielenkäyttäjä	5	156 000
taitava kielenkäyttäjä	2	62 000
Englanti		
itsenäinen kielenkäyttäjä	3	86 000
taitava kielenkäyttäjä	4	132 000
Saksa		
itsenäinen kielenkäyttäjä	6	185 000
taitava kielenkäyttäjä	1	33 000
Yhteensä	7	218 000

Vieraiden kielten aikuiskoulutukseen osallistuminen

Vieraiden kielten aikuiskoulutuksessa oli vuoden aikana 200 000 eli kuusi prosenttia väestöstä.

Vuonna 2000 osallistui kaikista 18–64-vuotiaista aikuisille järjestettyyn kielenkoulutukseen kuusi prosenttia. Selvästi suosituin kieli oli englanti, jonka koulutusta sai aikuisväestöstä kolme prosenttia. Seuraavaksi suosituimmat kielet olivat ruotsi, ranska ja espanja, joita kutakin opiskeli aikuisista noin prosentti.

Naisia oli vieraan kielen koulutuksessa miehiä enemmän, naisista osallistui koulutukseen kahdeksan prosenttia ja miehistä kolme prosenttia. Aktiivisimpia kielikoulutukseen osallistujia olivat 30–34-vuotiaat, korkeasti koulutetut ja toimihenkilöt.

Kielten itseohjattu opiskelu oli harvinaista.

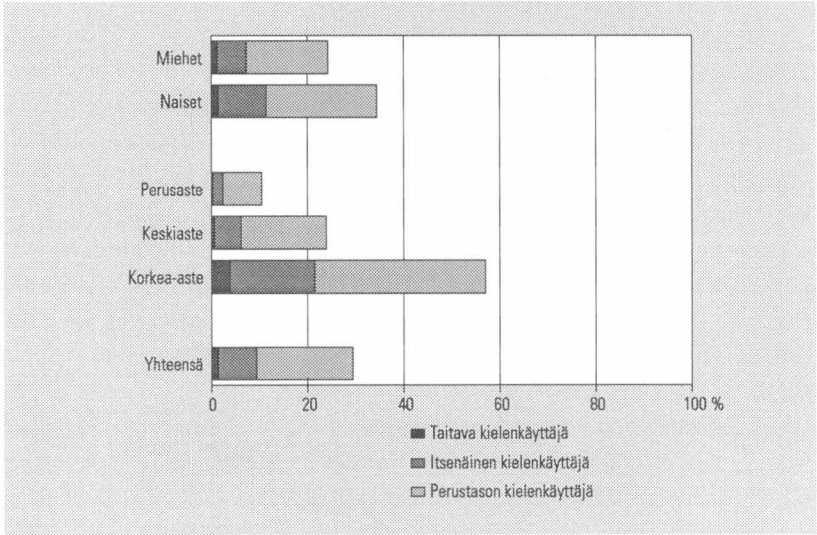
Muodollisen, järjestetyn koulutuksen lisäksi oli vieraita kieliä opiskeltu ihan vain itsekseen. Tällaiseen itseopiskeluun laskettiin vain vähintään 20 tuntia vuoden aikana kestäneet opinnot. Vieraita kieliä oli opiskellut itseksensä kolme prosenttia vastaajista. Itseopiskelua harrastivat eniten pitkän pohjakoulutuksen saaneet ja ylemmät toimihenkilöt.

Vieraiden kielten koulutustarve

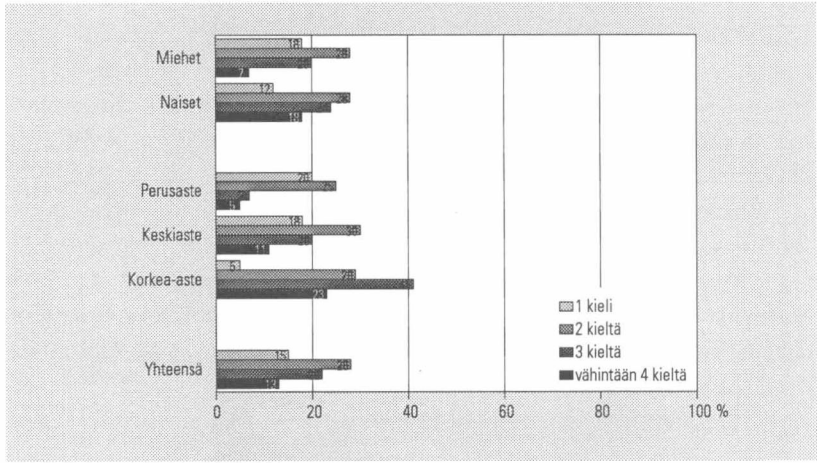
Koulutustarvetta vieraissa kielissä oli väestöstä 18 prosentilla.

Aikuiskoulutustutkimus 2000:ssa pyydettiin vastaajia kertomaan, tarvitsivatko he ja missä aiheissa ja asioissa he tarvitsisivat lisää koulutusta joko työhönsä tai vapaa-aikaansa liittyen. Vastaajista 18 prosenttia ilmoitti tarvitsevansa koulutusta vieraissa kielissä joko työelämän tai vapaa-ajan ja harrastusten vuoksi (kuvio 7.9).¹ Naiset kokivat kielikoulutustarvetta miehiä useammin. Tarve kielikoulutukseen oli suurin pitkään koulutetuilla. Kun perusasteen tutkinnon suorittaneista yksi kymmenestä koki tarvitsevansa kielenkoulutusta, niin korkea-asteen tutkinnon suorittaneista näin ilmoitti kolme kymmenestä.

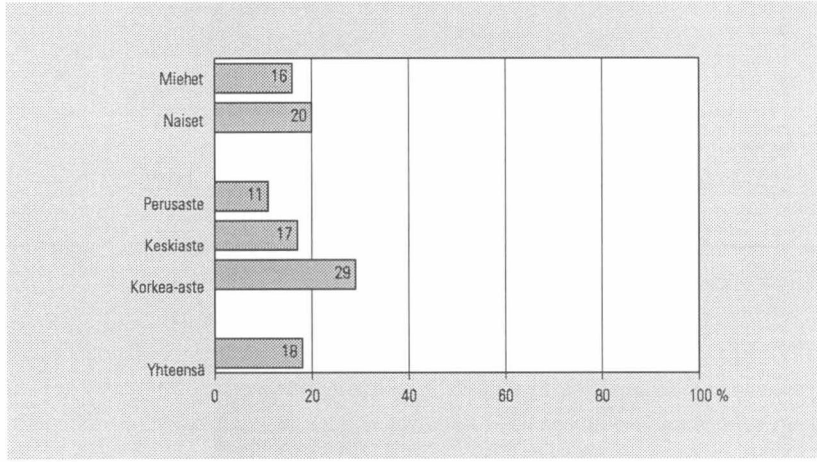
1 Tieto ei ole vertailukelpoinen vuoden 1995 aikuiskoulutustutkimuksen kanssa. Vuoden 2000 tutkimuksessa oli yksi koulutustarvekysymys työhön liittyen ja yksi vapaa-aikaan liittyen, joissa molemmissa pyydettiin vastaajaa nimeämään tärkeimmät koulutustarpeen sisältöalueet. Vuoden 1995 tutkimuksessa tehtiin erilliset kysymykset, joissa kysyttiin oliko tarvetta nimenomaan vieraiden kielten koulutukseen.

Kuvio 7.7
Saksan kielen osaaminen eri kielitaitotasolla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 7.8
Vieraiden kielten määrä, joita osaa vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 7.9
Kielikoulutustarve työ- tai vapaa-aikaan liittyen vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)

*Kielikoulutusta tarvittiin
eniten englannin kielessä ...
... sekä työhön että ...
... vapaa-aikaan liittyen.*

Ammattitaitoa tai uraa edistävää kielikoulutusta ilmoitti tarvitsevansa väestöstä (pois lukien eläkeläiset ja opiskelijat, joilla ei ole työkokemusta) 14 prosenttia. Työn vuoksi haluttiin eniten englannin koulutusta, jota sanoi tarvitsevansa 10 prosenttia vastaajista. Ruotsin kielen koulutusta ilmoitti tarvitsevansa viisi ja saksan kolme prosenttia. Työhön liittyvää venäjän ja ranskan kielen koulutusta katsoi tarvitsevansa kaksi prosenttia vastaajista.

Väestöstä yhdeksän prosenttia koki tarvitsevansa kielikoulutusta muuten kuin työelämän vuoksi. Myös vapaa-aikaan liittyen haluttiin opiskella eniten englantia (2 %). Seuraavaksi eniten haluttiin opiskella espanjaa (1 %). Muiden kielten osuus jäi jo vähäisemmäksi; esimerkiksi ruotsia, ranskaa ja venäjää halusi opiskella alle puoli prosenttia vastaajista.

Eniten tällaista vapaa-ajan käyttöön liittyvää kielikoulutustarvetta ilmoittivat pitkän pohjakoulutuksen saaneet sekä toimihenkilöt. Ikäryhmässä 55–64-vuotiaat oli vapaa-ajan kielikoulutustarve muita suurempaa. Naisista 11 ja miehistä kuusi prosenttia halusi kartuttaa kielitaitoaan vapaa-aikaan liittyen.

Yleiset kielitutkinnot

*Yleiset kielitutkinnot ovat
aikuisille suunnattuja
avoimia testiilaisuuksia.*

Yleiset kielitutkinnot ovat kaikille aikuisille suunnattuja kielitutkintoja, jotka mittaavat toiminnallista ja viestinnällistä kielitaitoa eri kielenkäyttötilanteissa. Tutkintoihin voi osallistua kuka tahansa, osallistujan kielitaidolle ei aseteta minkäänlaisia etukäteisvaatimuksia. Kielitutkintoja on tarjolla yhdeksässä kielessä. (Opetushallitus 2002.)

Yleisissä kielitutkinnoissa arvioidaan osallistujan kielitaito yleisellä tasolla sekä erikseen viidellä eri osataitoalueella. Osataidot ovat tekstin ymmärtäminen, puheen ymmärtäminen, puhuminen, kirjoittaminen sekä rakenteet ja sanasto. Tutkintoja voi suorittaa kolmella tasolla kahdesti vuodessa. Uuden 6-portaisen tutkintojärjestelmän tasot ovat seuraavat: perustaso (tasot 1–2), keskitaso (tasot 3–4), ylin taso (tasot 5–6). Taitotasosteikko on yhteismitallinen Euroopan neuvoston kehittämän yleiseurooppalaisen viitekehyksen taitotasosteikon kanssa, ja sitä käytettiin sovellettuna myös Aikuiskoulutustutkimus 2000:n haastattelun yhteydessä. Vastaajille esitetyt taitotasot esitetään ohessa.

*Yleisiä kielitutkintoja on
suoritettu
yli 2000 vuodessa.*

Kielitutkintoja on suoritettu vuodesta 1994 lähtien runsaat 2 000 vuodessa, vuoden 2001 loppuun mennessä oli suoritettu yli 17 000 kappaletta (Jukkala 2002).

Kielitutkintosuorituksia koskevaa tietokantaa ylläpitää Jyväskylän yliopiston soveltavan kielitutkimuksen keskus. Sen mukaan suosituin tutkintokieli on ollut englanti, jonka testissä oli ollut 58 prosenttia kaikista vuosina 1998–2001 kielitutkintoihin osallistuneista. Seuraavaksi suosituimmat testikielien olivat ruotsi ja suomi, joihin kumpaankin oli osallistunut 13 prosenttia em. aikana tutkinnoissa olleista. Muiden kielten osuudet olivat selvästi alhaisempia.

*Tutkintotilaisuuksissa on
ollut naisia ja miehiä suurin
piirtein yhtä paljon, kaksi
kolmasosaa osallistujista on
ollut 21–40-vuotiaita.*

Miesten osuus kielitutkintoja suorittavista on kasvanut vähittäin vuodesta 1998 lähtien niin, että miehiä oli vuonna 2001 tutkintoihin osallistuneista 52 prosenttia. Kolmasosa osallistuneista kuului ikäryhmään 21–30-vuotiaat ja melkein kolmasosa ikäryhmään 31–40-vuotiaat. Viidesosa testatuista oli 41–50-vuotiaita. Yli 50-vuotiaita oli alle 10 prosenttia samoin kuin alle 21-vuotiaitakin.

8 Aikuiskoulutuksen koettu hyöty, tarve ja koulutusaikomukset

Aikuiskoulutuksen välittömät vaikutukset

Aikuiskoulutustutkimukseen haastateltuja, jotka olivat osallistuneet työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen edeltävän vuoden aikana, pyydettiin arvioimaan saamansa koulutuksen vaikutuksia. Jos vastaaja oli osallistunut useammalle kuin yhdelle työhön liittyvälle kurssille, arvioitava kurssi valittiin satunnaisesti.

Ylipäätään kursseilla koettiin olevan paljon positiivisia vaikutuksia (kuvio 8.1). Melkein kaikki kurssit (yli 90 prosenttia) olivat antaneet ainakin jonkin verran uutta käyttökelpoista tietoa. Paljon uutta tietoa oli saatu lähes joka toisella työhön liittyvällä kurssilla. Yli neljä viidesosaa kursseista oli myös auttanut työstä selviytymisessä ja kolmella kurssilla neljästä oli ollut työmotivaatiota parantavaa vaikutusta. Kursseista 60 prosenttia oli antanut ainakin jonkin verran taitoja uusiin työtehtäviin.

Hyödyllisimmiksi vastaajat ilmoittivat kurssit, joille he olivat osallistuneet omasta aloitteestaan (kuvio 8.2). Lähes jokainen kurssi (97 %), johon oli osallistuttu omasta aloitteesta, oli antanut uutta käyttökelpoista tietoa, ja lähes 90 prosenttia tällaisista kursseista auttoi selviytymään työstä paremmin. Omaan aloitteeseen perustuvista kursseista kaksi kolmasosaa oli antanut taitoja uusiin työtehtäviin. Tulokset viittanevat siihen, että koulutuksen ja oppimisen koetut tulokset olivat yhteydessä kouluttautujan motivaatioon ja koulutustavoitteisiin sitoutumiseen.

Myös työnantajan aloitteesta käydyt kurssit koettiin hyödyllisiksi. Koulutuksen vaikutukset arkipäivän työhön ('Sai uutta käyttökelpoista tietoa' ja 'Auttoi selviytymään työstä ja ammatista') koettiin jokseenkin yhtä positiivisesti riippumatta siitä, oliko koulutusaloite lähtöisin itsestä vai työnantajasta.

Sen sijaan merkille pantavaa oli, että kun kurssille menon aloitteentekijänä oli ollut muu kuin osallistuja itse tai työnantaja, ei kurssia koettu läheskään yhtä hyödylliseksi. Tämä tulos vahvisti näkemystä motivaation merkityksestä koulutuksen onnistumisessa. Tosin näistäkin kursseista joka toinen oli antanut uutta käyttökelpoista tietoa ja 44 prosenttia vaikuttanut itseluottamusta kohentavasti. Omasta tai työnantajan aloitteesta käydyn ja jonkun muun aloitteesta käydyn kurssin koetut hyödyt erosivat vähiten koulutuksen itseluottamusta kohentavan vaikutuksen kohdalla.

Elämän aikana saatu aikuiskoulutus ja sen vaikutukset

Yli neljä viidestä (83 %) työkokemusta omaavasta 18–64-vuotiaasta ilmoitti vuonna 2000 olleensa työhön tai ammattiin liittyvässä koulutuksessa joskus elämänsä aikana. Vastaava osuus vuonna 1995 oli 77 prosenttia (kuvio 8.3). Vuonna 2000 39 prosenttia työssä olleista ilmoitti osallistuneensa työhön liittyvään koulutukseen yli 10 kertaa, 22 prosenttia 4–10 kertaa ja 14 pro-

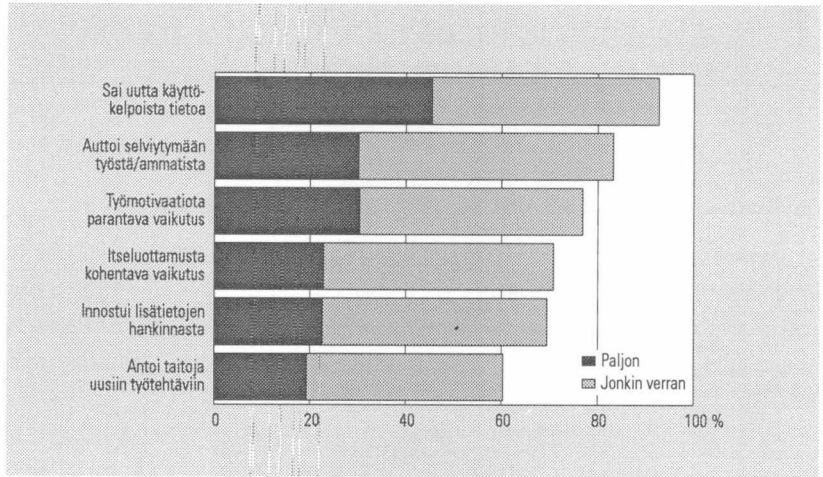
Työhön tai ammattiin liittyvistä kursseista oli paljon positiivisia kokemuksia.

Hyödyllisimmiksi kursseiksi koettiin ne, joille oli osallistuttu omasta aloitteesta.

Työkokemusta omaavista aikuisista oli yli neljä viidesosaa saanut joskus työhön liittyvää aikuiskoulutusta.

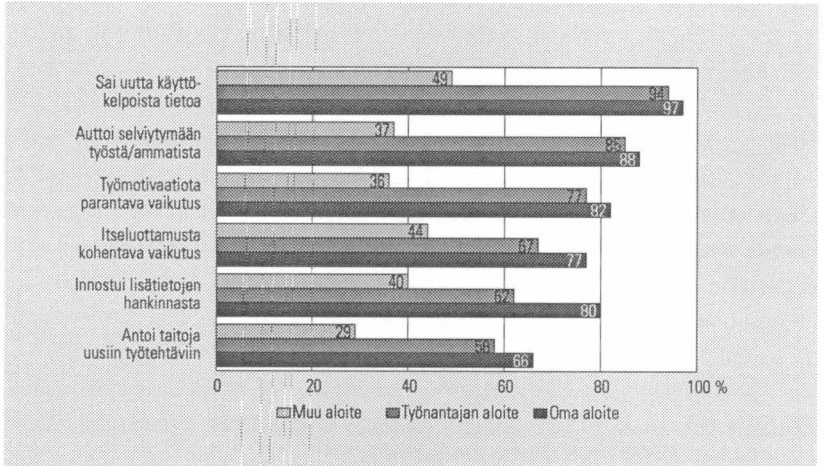
Kuvio 8.1

Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen vaikutukset (osuudet kursseista)

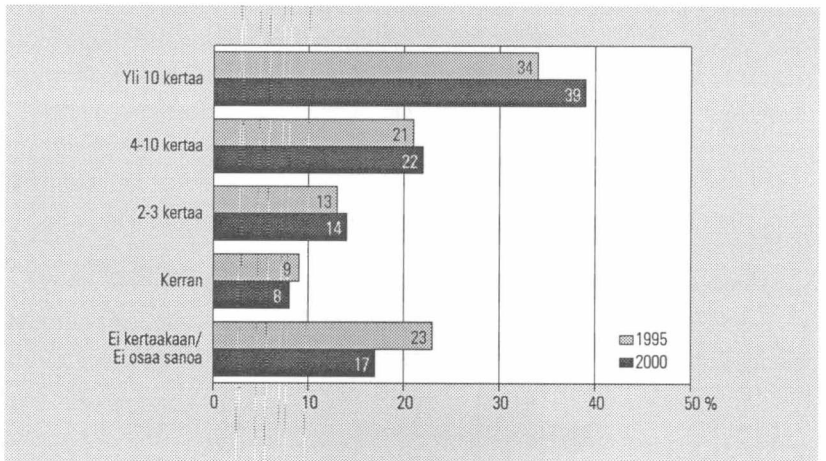
Kuvio 8.2

Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen vaikutukset aloitteentekijän mukaan (osuudet kursseista)

Kuvio 8.3

Työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen osallistumiskerrat elämän aikana vuosina 1995 ja 2000 (18-64-vuotiaat, joilla on työkokemusta)

senttia 2–3 kertaa. Koulutusaktiivisimpien eli yli 10 kertaa koulutuksessa olleiden osuus kasvoi vuodesta 1995 viisi prosenttiyksikköä. Vuonna 2000 oli työssä joskus käyneistä 18–64-vuotiaista 16 prosenttia vailla työhön liittyvän aikuiskoulutuksen kokemuksia eli he eivät olleet osallistuneet kertaakaan elämänsä aikana työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen.

Mitä korkeampi oli henkilön pohjakoulutus ja asema työelämässä, sitä useampia kertoja hän oli osallistunut työhön liittyvään koulutukseen. Vuoteen 1995 verrattuna oli koulutusaktiivisten osuus lisääntynyt eniten maatalousyrittäjien ryhmässä – yli 10 kertaa koulutuksessa olleita oli heistä vuonna 1995 joka neljäs ja vuonna 2000 jo joka kolmas.

Kaikkia joskus työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuneita pyydettiin arvioimaan saamansa koulutuksen vaikutuksia yleensä. Joka toinen osallistuneista koki koulutuksen edesauttaneen uusien työtehtävien saamista. Vaativampiin tehtäviin oli koulutuksen ansiosta siirtynyt noin 41 prosenttia, ja työpaikkansa oli saanut säilytettyä koulutuksen avulla noin joka kolmas. Joka neljäs työhön liittyvään koulutukseen joskus osallistunut uskoi saaneensa koulutuksen vuoksi lisää palkkaa.

Miehet kokivat kaiken työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen vaikutukset huomattavasti positiivisemmin kuin naiset (kuvio 8.4). Sukupuolten välinen ero oli tilastollisesti merkitsevä lähes jokaista vaikutusta koskien, ainoa poikkeus oli työpaikan vaihtaminen koulutuksen seurauksena. Eniten miesten ja naisten kokemukset erosivat koulutuksen palkkaa kohottavasta vaikutuksesta. Miehistä noin yksi kolmesta uskoi saaneensa koulutuksen vuoksi lisää palkkaa, kun taas naisista vain yksi viidestä oli tätä mieltä. Miehet ilmoittivat selkeästi naisia useammin myös saaneensa kurssin vuoksi uusia ja vaativampia työtehtäviä.

Vanhemmilla ikäluokilla oli monista työhön liittyvän koulutuksen vaikutuksista myönteisempiä kokemuksia kuin nuoremmilla ikäluokilla. Tähän vaikuttanee se, että iäkkäämmillä on ollut mahdollisuuksia osallistua useammille kurseille ja kurssien vaikutukset ovat voineet toteutua pidemmällä ajanjaksolla. Vanhemmista ikäluokista koki suurempi osuus kuin nuoremista ikäluokista saaneensa koulutuksen avulla lisää palkkaa, vaihtaneensa ammattia, säilyttäneensä työpaikkansa sekä saaneensa vakituisen työpaikan. Sen sijaan uusia ja vaativampia työtehtäviä koulutuksen avulla koki saaneensa eri ikäluokista suurin piirtein yhtä suuri osuus.

Työhön liittyvän koulutuksen vaikutukset vaihtelivat varsin paljon eri pituisen pohjakoulutuksen saaneilla. Pelkän perusasteen suorittaneista joka kolmas ilmoitti saaneensa lisää palkkaa työhön liittyvän aikuiskoulutuksen ansiosta (kuvio 8.5). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla osuus oli kymmenen prosenttiyksikköä pienempi. Pelkän perusasteen suorittaneilla työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus näytti olleen avuksi myös työpaikan säilyttämisessä; lähes 40 prosenttia heistä koki koulutuksen vaikuttaneen myös tällä tavoin. Yleisin kaiken työhön liittyvän aikuiskoulutuksen vaikutus, minkä kaikki pohjakoulutuksen pituuden mukaan muodostetut ryhmät ilmoittivat, oli uusien työtehtävien saaminen. Korkea-asteen tutkinnon suo-

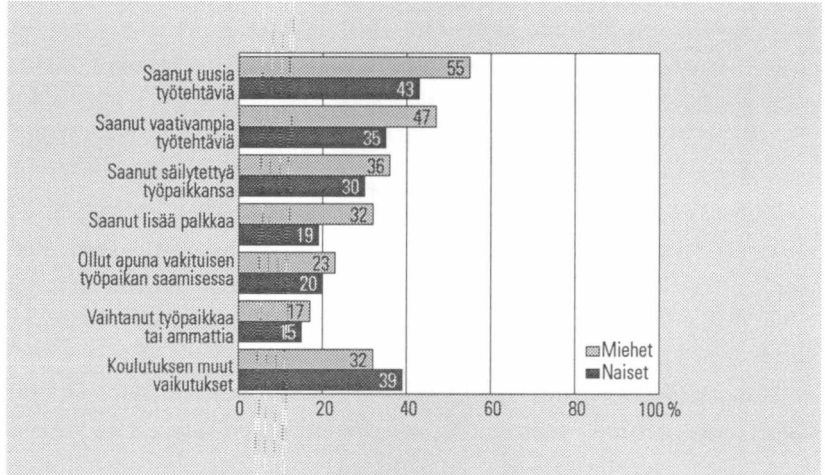
Koulutuskertoja oli eniten niillä, joilla oli pitkä pohjakoulutus ja hyvä asema työelämässä.

Miehillä kokemukset koulutuksen uravaikutuksista olivat positiivisempia kuin naisilla.

Joka kolmas pelkän perusasteen koulutuksen saanut oli saanut työhön liittyvän aikuiskoulutuksen ansiosta lisää palkkaa.

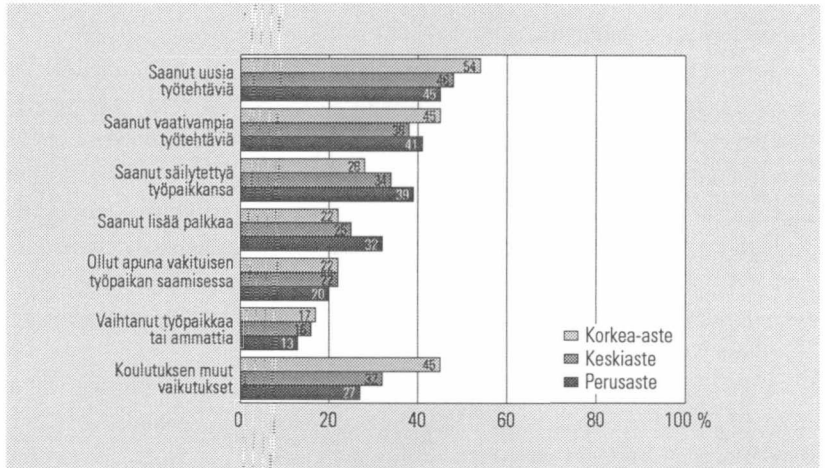
Kuvio 8.4

Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen pitkän aikavälin vaikutukset sukupuolen mukaan (18–64-vuotias ko. koulutukseen elämänsä aikana osallistunut väestö)

Kuvio 8.5

Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen pitkän aikavälin vaikutukset koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias ko. koulutukseen elämänsä aikana osallistunut väestö)

rittaneista peräti 54 prosenttia koki saaneensa koulutuksen avulla uusia työtehtäviä, keskiasteen suorittaneista vastaava osuus oli 48 ja pelkän perusasteen suorittaneista 45 prosenttia. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet kokivat myös hieman muita useammin saaneensa koulutuksen avulla vaativampia työtehtäviä. Koulutuksen vaikutukset vakituisen työpaikan saamiseen ja ammatin vaihtamiseen eivät eronneet eri pohjakoulutusryhmillä.

Koulutustarve ja koulutusaikomukset

Useampi kuin joka toinen katsoi tarvitsevansa ammatitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta.

Noin 54 prosenttia 18–64-vuotiaasta väestöstä katsoi tarvitsevansa ammatitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta. Naisista tämänlaatuista koulutustarvetta ilmoitti noin 56 prosenttia ja miehistä 52 prosenttia. Hyvin koulutetut kokivat koulutustarvetta useammin kuin alemman koulutuksen omaavat ja nuoret useammin kuin iäkkäämmät.

Eniten kaivattiin tietotekniikan hyväksikäyttöön liittyvää koulutusta, jota ilmoitti tarvitsevansa noin joka neljäs 18–64-vuotias suomalainen (taulukko

8.1). Vieraiden kielten koulutusta ilmoitti tarvitsevansa noin 14 prosenttia ja liiketalouden koulutusta noin 12 prosenttia suomalaisista.

8.1 Koulutustarve ammattitaitoa kehittävään tai uraa edistävään koulutukseen koulutuksen sisällön mukaan (18–64-vuotias väestö, pl. eläkeläiset ja ne opiskelijat, joilla ei ole työkokemusta)

Koulutussisältö	%
Tietotekniikan hyväksikäyttö	27
Vieraat kielet	14
Liiketalous, markkinointi, toimistoala	12
Johtaminen, esimiestaidot	9
Tekniikka, tuotanto, rakentaminen, tuotekehitys	9
Hoitoalojen koulutus	8
Palvelutyö/ Työsuojelu, vartiointi, palo-, pelastus- ja sotilastyö	6
Oikeus-, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteet	5
Muut aineet yhteensä	18

Huom! Sama henkilö on voinut ilmoittaa koulutustarvetta useammalla eri sisältöalueella.

Noin 35 prosenttia 18–64-vuotiaista suomalaisista katsoi tarvitsevansa jotakin koulutusta vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvissä asioissa. Naiset kokivat tarvitsevansa tämänlaatuista koulutusta useammin kuin miehet. Naisista noin 40 prosenttia ja miehistä 30 prosenttia katsoi tarvitsevansa vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvää lisäkoulutusta. Kuten työhön tai ammattiin liittyvän, niin myös harrastustavoitteisen koulutuksen osalta korkeammin koulutetut katsoivat tarvitsevansa lisäkoulutusta alhaisemman pohjakoulutuksen omaavia useammin. Sen sijaan eri ikäluokkien välillä ei ollut juurikaan eroa koetussa koulutustarpeessa.

Vähän yli puolet, eli 51 prosenttia 18–64-vuotiaista suomalaisista ilmoitti aikovansa osallistua aikuiskoulutukseen tutkimushetkeä seuraavien 12 kuukauden aikana. Naisista aikuiskoulutukseen ilmoitti hakeutuvansa 58 prosenttia ja miehistä 45 prosenttia. Mikäli nämä aiheet toteutuisivat, naisten osallistumisaste pysyisi siis vuoteen 2000 verrattuna samana, miehillä hiukan laskisi. Kaikkien ikäluokkien osalta koulutusaikomukset ja edeltävän vuoden osallistumisasteet olivat samaa tasoa. Myös pohjakoulutuksen mukaisissa ryhmissä olivat koulutukseen aikovien osuudet ja edeltävän vuoden aikana koulutukseen osallistuneiden osuudet lähellä toisiaan.

Kaikki koulutustarvetta ilmoittaneet eivät kuitenkaan todenneet aikovansa osallistua aikuiskoulutukseen. Niistä 18–64-vuotiaista suomalaisista, jotka kokivat tarvitsevansa koulutusta joko työhön tai harrastuksiin liittyen, aikoi hakeutua aikuiskoulutukseen vain noin kaksi kolmasosaa. Suurempi vaikutus koulutusaikaisiin oli edeltävän vuoden koulutuskokemuksilla; noin neljä viidestä aikuiskoulutukseen osallistuneesta ilmoitti aikovansa aikuiskoulutukseen myös tutkimushetkeä seuraavien 12 kuukauden aikana. Tulos antaa viitteitä siitä, että aikuiskoulutukseen osallistuminen luo valmiuksia osallistua koulutukseen myös uudelleen, mutta toisaalta myös siitä, että aikuiskoulutukseen varsin suurelta osin osallistuvat vuodesta toiseen samat henkilöt.

Joka kolmas ilmoitti tarvetta vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvään koulutukseen.

Joka toinen ilmoitti aikovansa aikuiskoulutukseen seuraavan vuoden aikana.

9 Koulutukseen osallistumisen esteet

Esteet osallistua omalla vapaa-ajalla ja kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen

Väsymys, taloudelliset syyt, hankalat työajat ja kiinnostuksen puute olivat suurimmat kouluttautumisen esteet.

Taloudelliset syyt, väsymys, lastenhoito ja muut perhesyyt olivat enemmän naisten kuin miesten esteitä.

Miehillä yleisin este oli kiinnostuksen puute.

Väsymys oli useammin nuorten kuin iäkkäämpien osallistumisen este.

Eniten nuorten osallistumista estivät kuitenkin taloudelliset syyt.

Iäkkäämpien osallistumista estivät eniten ikään ja terveyteen liittyvät syyt.

Omalla vapaa-ajalla ja kustannuksella tapahtuvan koulutuksen esteitä olivat selvemmin henkilön elinolosuhteisiin, elämäntilanteeseen tai asenteisiin liittyvät syyt kuin itse koulutukseen liittyvät syyt. Eniten olivat Aikuiskoulutustutkimus 2000:een vastanneiden kouluttautumista estäneet tai hankaloittaneet väsymys, taloudelliset syyt, hankalat tai epäsäännölliset työajat ja kiinnostuksen puute. Lähes 40 prosenttia 18–64-vuotiaista suomalaisista ilmoitti näiden syiden hankaloittaneen osallistumista paljon tai jonkin verran (kuvio 9.1).

Naiset kokivat useammin kuin miehet esteeksi taloudelliset syyt, jonka mainitsi peräti 45 prosenttia naisista omalla vapaa-ajalla ja kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumista vaikeuttavana tekijänä. Miehistä tämän vaikeuden ilmoitti noin yksi kolmesta. Naiset kokivat myös väsymyksen, lastenhoitoon ja muuhun koti- ja perhe-elämään liittyvät syyt sekä huonot kulkuyhteydet esteinä useammin kuin miehet. Miehet sen sijaan kokivat esteiksi useammin itse koulutukseen tai sen sisältöön liittyvät syyt.

Yleisin osallistumista hankaloittava este 18–64-vuotiailla miehillä oli kiinnostuksen puute, jonka koki esteeksi peräti 43 prosenttia miehistä. Naisista kiinnostuksen puutteen mainitsi esteenä joka kolmas. Itse koulutukseen liittyviä esteitä, jotka miehet kokivat osallistumista hankaloittaviksi tekijöiksi naisia useammin olivat koulutuksen heikko laatu ja se, että koulutuksesta ei koettu olevan hyötyä. Olosuhde-esteistä miehet mainitsivat harrastukset ja epäsäännölliset työajat useammin kuin naiset.

Väsymys nousi hieman yllättäen koulutuksen esteeksi useammin nuorilla kuin iäkkäämmillä ikäryhmillä. Kun 18–24-vuotiaista lähes puolet ilmoitti väsymyksen hankaloittavan paljon tai jonkin verran koulutukseen osallistumista, niin 55–64-vuotiaista väsymyksen koki esteeksi vain reilu kolmannes. Eniten nuorten osallistumista hankaloittivat kuitenkin taloudelliset syyt, jonka koki esteeksi yli puolet alle 35-vuotiaista suomalaisista. Nuoret kokivat iäkkäämpiä useammin osallistumista hankaloittaviksi tekijöiksi myös opetuksen heikon laadun, sopivien opiskelumahdollisuuksien puutteen, koulutusmahdollisuuksia koskevan tiedon puutteen, epäsäännölliset työajat sekä harrastukset.

Vanhempia ikäluokkia hankaloittivat eniten ikään ja terveyteen liittyvät syyt, jonka ilmoitti esteeksi 55–64-vuotiaista noin puolet. Näillä ikäluokilla oli keskimääräistä enemmän myös asenne-esteitä: heikkoon pohjakoulutukseen liittyviä syitä, kiinnostuksen puute sekä se, ettei koulutuksesta koettu olevan hyötyä.

Lastenhoitoon ja muuhun koti- ja perhe-elämään liittyvät syyt olivat hankaloittaneet keskimääräistä enemmän 25–34-vuotiaiden koulutukseen osallistumista.

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneista joka viides koki opetuksen heikon laadun hankaloittavan paljon tai jonkin verran osallistumista vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella koulutukseen. Pelkän perusasteen suorittaneista taas ainoastaan yksi kymmenestä piti osallistumisen esteenä opetuksen heikkoa laatua. Toisaalta, vaikka pitkän pohjakoulutuksen saaneet suhtautuivat opetuksen laatuun kaikkein kriittisimmin, he kuitenkin kokivat koulutuksen hyödyttömyyden esteeksi harvemmin kuin vähemmän koulutetut. Sen sijaan taas pelkän perusasteen suorittaneet eivät kokeneet opetuksen heikkoa laatua esteeksi, mutta silti heistä joka kolmas ilmoitti koulutuksen esteeksi sen, ettei koulutuksesta ole hyötyä.

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet kokivat keskimääräistä useammin vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen esteeksi myös harrastukset sekä lastenhoitoon ja muuhun perhe-elämään liittyvät syyt. Suurin hankaloittava tekijä korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla oli kuitenkin väsymys, jonka ilmoitti koulutukseen osallistumista estävänä tekijänä noin 42 prosenttia tästä ryhmästä. Pelkän perusasteen suorittaneilla suurin osallistumisen este oli kiinnostuksen puute, jonka ilmoitti lähes puolet pelkän perusasteen suorittaneista. Muita pohjakoulutuksen luokkia useammin tässä ryhmässä koettiin esteiksi myös vähäinen pohjakoulutus, ikään ja terveyteen liittyvät syyt, epäonnistumisen pelko sekä se, ettei koulutuksesta ole hyötyä.

Keskiasteen suorittaneilla eniten vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumista hankaloittivat taloudelliset syyt. Noin 43 prosenttia keskiasteen suorittaneista koki taloudellisten syiden hankaloittavan paljon tai jonkin verran koulutukseen osallistumista. Keskiasteen suorittaneet ilmoittivat muita useammin esteiksi myös koulutustarjontaa koskevan tiedon sekä sopivien opiskelumahdollisuuksien puutteen. Hankalat tai epäsäännölliset työajat olivat hankaloittaneet korkea-asteen ja keskiasteen suorittaneiden koulutukseen osallistumista useammin kuin pelkän perusasteen suorittaneiden osallistumista.

Lähes puolet kaikista 18–64-vuotiaista suomalaisista, jotka eivät olleet osallistuneet aikuiskoulutukseen edeltävän vuoden aikana, ilmoittivat koulutautumisen esteeksi kiinnostuksen puutteen. Aikuiskoulutukseen osallistuneista kiinnostuksen puute vaivasi vajaata kolmannesta. Aikuiskoulutukseen osallistumattomat ilmoittivat selkeästi useammin myös muita asenne-esteitä. Kun lähes 30 prosenttia osallistumattomista ilmoitti vähäisen pohjakoulutuksen hankaloittavan koulutukseen osallistumista, niin aikuis-koulutukseen edeltävän vuoden aikana osallistuneista ainoastaan 16 prosenttia koki sen esteeksi. Koulutuksen hyödyttömyyttä piti esteenä kolmannes koulutukseen osallistumattomista, mutta vain 16 prosenttia niistä, jotka olivat osallistuneet aikuiskoulutukseen vuoden aikana. Koulutukseen osallistuneet taas kokivat mm. harrastukset ja epäsäännölliset työajat selvästi useammin osallistumista hankaloittaviksi tekijöiksi kuin ne, jotka eivät olleet osallistuneet edeltävän vuoden aikana aikuiskoulutukseen.

Opetuksen heikko laatu oli estänyt eniten pitkän pohjakoulutuksen saaneita, ...

... mutta he kokivat koulutuksen hyödyttömyyden esteenä harvemmin kuin muut ryhmät.

Pitkän pohjakoulutuksen suorittaneilla kouluttautumista estivät sekä väsymys että erilaiset elämäntilanteeseen liittyvät syyt, ...

... kun taas vähän koulutetuilla painoutuivat asenne-esteet.

Aikuiskoulutukseen edeltävän vuoden aikana osallistuneilla oli selvästi harvemmin koulutusta estäviä asenteita kuin osallistumattomilla.

Eri esteitä verrattaessa suurimmaksi yksittäiseksi esteeksi koettiin useimmin hankalat tai epäsäännölliset työajat.

Vastaajia pyydettiin valitsemaan eri estevaihtoehdoista myös se, jota he pitivät kaikkein suurimpana esteenä tai vaikeutena vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumiselle. Heistä noin 17 prosenttia ilmoitti suurimmaksi esteeksi hankalat tai epäsäännölliset työajat (kuvio 9.2). Kiinnostuksen puutteen ja taloudelliset syyt koki suurimmaksi esteeksi noin yksi kymmenestä. Vaikka väsymys hankaloittikin hyvin monien henkilöiden koulutukseen osallistumista, niin se ei sijoittunut suurinta estettä kysyttäessä kärkipäähän. Suurimmaksi esteeksi sen ilmoitti vain neljä prosenttia vastaajista. Koulutuksen heikon laadun, tiedon puutteen opiskelumahdollisuuksista sekä epäonnistumisen pelon koki suurimmaksi esteeksi vastaajista ainoastaan prosentti.

Sekä miehet että naiset kokivat hankalat tai epäsäännölliset työajat suurimpana esteenä (taulukko 9.1), miehet tosin naisiakin useammin. Miehet ilmoittivat seuraavaksi useimmin suurimmaksi esteeksi kiinnostuksen puutteen, ja kolmanneksi useimmin terveyteen ja ikään liittyvät syyt. Naiset mainitsivat taloudelliset tekijät ja lastenhoitoon liittyvät syyt suurimmaksi esteeksi toiseksi ja kolmanneksi useimmin.

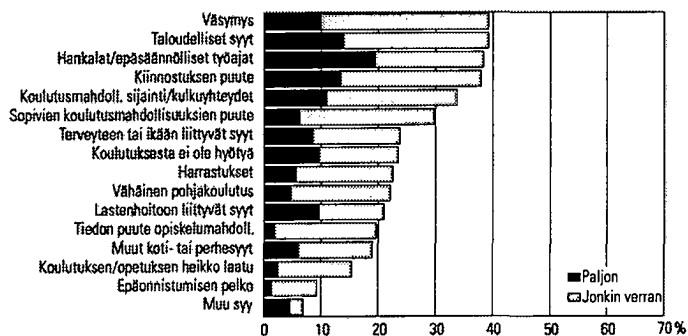
9.1 Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen suurin este sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

Este	Miehet %	Naiset %
Hankalat tai epäsäännölliset työajat	19	15
Kiinnostuksen puute	15	9
Taloudelliset syyt	8	13
Terveyteen tai ikään liittyvät syyt	9	8
Lastenhoitoon liittyvät syyt	4	12
Koulutusmahdollisuuksien sijainti/ kulkuyhteydet	5	9
Väsymys	4	5
Sopivien koulutusmahdollisuuksien puute	5	3
Harrastukset	5	2
Muut koti- tai perhesyyt	2	4
Koulutuksesta ei ole hyötyä	4	2
Vähäinen pohjakoulutus	2	3
Tiedon puute opiskelumahdollisuuksista	1	1
Koulutuksen/ opetuksen heikko laatu	2	1
Epäonnistumisen pelko	0	1
Muu este tai vaikeus	4	4
Ei osaa sanoa	9	6
Yhteensä	100	100

Keski- ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden keskuudessa koettiin hankalat ja epäsäännölliset työajat suurimmaksi esteeksi kaikkein useimmin (taulukko 9.2). Pelkän perusasteen suorittaneiden joukossa suurimpana esteenä pidettiin kiinnostuksen puutetta. Heidän kohdallaan toiseksi eniten suurimman esteen mainintoja saivat terveydelliset syyt ja kolmanneksi eniten hankalat ja epäsäännölliset työajat. Keskiasteen suorittaneiden joukossa

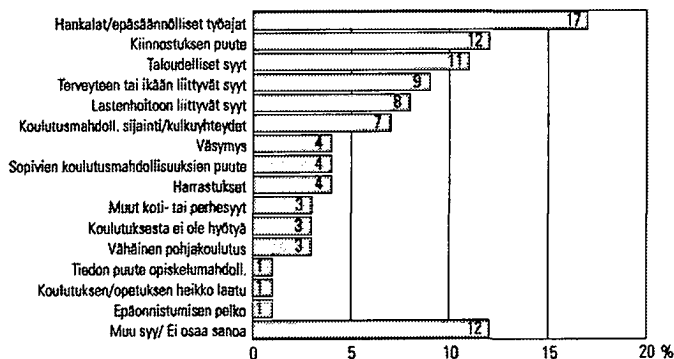
Kuvio 9.1

Syyt, jotka hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella koulutukseen (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

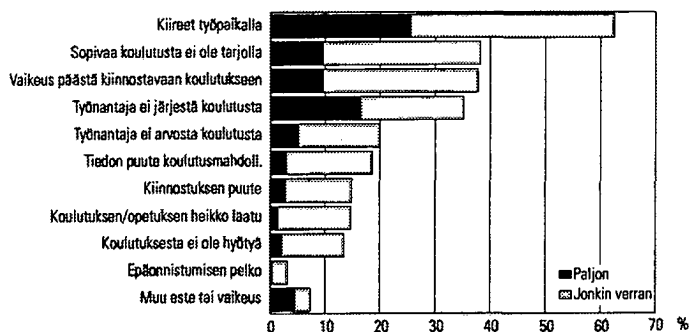
Kuvio 9.2

Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen suurin este (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

Kuvio 9.3

Henkilöstökoulutukseen osallistumisen esteet (18–64-vuotiaat palkansaajat)

taloudelliset syyt ja kiinnostuksen puute olivat suurimpana syynä useammalla kuin joka kymmenennellä. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla hankalien ja epäsäännöllisten työaikojen jälkeen seuraavaksi suurimpina esteinä olivat lastenhoitoon liittyvät tekijät sekä taloudelliset syyt. Merkitsevä on, että pelkän perusasteen suorittaneille taloudelliset syyt olivat suurin koulutukseen osallistumisen este harvemmin kuin korkeammin koulutetuille.

9.2 Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen suurin este koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

Este	Perusaste %	Keskiaste %	Korkea-aste %
Hankalat tai epäsäännölliset työajat	15	19	17
Kiinnostuksen puute	18	11	8
Taloudelliset syyt	8	13	10
Terveysten tai ikään liittyvät syyt	16	7	5
Lastenhoitoon liittyvät syyt	3	8	12
Koulutusmahdollisuuksien sijainti/ kulkuyhteydet	7	6	8
Väsymys	3	4	6
Sopivien koulutusmahdollisuuksien puute	2	5	6
Harrastukset	2	4	4
Muut koti- tai perhesyyt	1	3	6
Koulutuksesta ei ole hyötyä	5	3	2
Vähäinen pohjakoulutus	5	3	0
Tiedon puute opiskelumahdollisuuksista	1	2	1
Koulutuksen/ opetuksen heikko laatu	0	1	2
Epäonnistumisen pelko	2	1	0
Muu este tai vaikeus	4	3	5
Ei osaa sanoa	8	7	8
Yhteensä	100	100	100

Esteet osallistua henkilöstökoulutukseen

Kiireet työpaikalla rajoittavat henkilöstökoulutukseen osallistumista.

Työajalla tapahtuvaan työnantajan kustantamaan koulutukseen osallistumisen esteitä tiedusteltaessa nousivat selvästi useimmin esille kiireet työpaikalla (kuvio 9.3). Lähes kaksi kolmesta 18–64-vuotiaasta palkansaajasta katsoi työkiireiden hankaloittavan paljon tai ainakin jonkin verran osallistumista. Toiseksi useimmin osallistumista rajoittavaksi mainittiin se, ettei sopivaa koulutusta ollut tarjolla ja kolmanneksi useimmin vaikeus päästä kiinnostavaan koulutukseen.

Työkiireet olivat henkilöstökoulutuksen esteenä naisilla useammin kuin miehillä ja ...

Naiset kokivat kiireet työpaikalla osallistumisen esteeksi useammin kuin miehet. Peräti kaksi kolmesta naisesta mainitsi työpaikan kiireiden estävän paljon tai jonkin verran henkilöstökoulutukseen osallistumista. Miehillä vastaava osuus oli vajaat 60 prosenttia. Naiset kokivat useammin kuin miehet myös vaikeuksia päästä kiinnostavaan koulutukseen. Miehet taas ilmoittivat naisia useammin henkilöstökoulutuksen esteiksi kiinnostuksen puutteen, koulutuksen heikon laadun sekä koulutuksen hyödyttömyyden.

Pitkän pohjakoulutuksen saaneet kokivat työkiireet henkilöstökoulutusta rajoittavaksi tekijäksi useammin kuin vähemmän koulutetut. Kun työkiireet hankaloittivat joka toista pelkän perusasteen koulutuksen saanutta, osuus oli korkea-asteen tutkinnon suorittaneista peräti kolme neljäsosaa. Keskiasteen tutkinnon suorittaneilla vastaava osuus oli 59 prosenttia. Korkeasti koulutetut suhtautuivat myös henkilöstökoulutuksen laatuun muita kriittisemmin. Koulutuksen heikko laatu sekä se, ettei sopivaa koulutusta ollut tarjolla hankaloittivatkin enemmän nimenomaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osallistumista. Keskiasteen tutkinnon suorittaneet kokivat taas muita useammin osallistumisen esteiksi tiedon puutteen sekä sen, ettei työnantaja järjestä koulutusta. Vaikeus päästä kiinnostavaan koulutukseen oli keski- ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla useammin osallistumista hankaloittava tekijä kuin pelkän perusasteen suorittaneilla. Pelkän perusasteen suorittaneilla taas epäonnistumisen pelko oli muita useammin esteenä, mutta heistäkin sen esteeksi koki vain viisi prosenttia.

Merkille pantavaa tarkasteltaessa henkilöstökoulutukseen osallistumisen esteitä on se, että kiinnostuksen puute ei esiintynyt pelkän perusasteen suorittaneiden keskuudessa osallistumista hankaloittavana tekijänä sen useammin kuin korkeammin koulutetuilla.

Kiireet työpaikalla olivat yleisin henkilöstökoulutuksen este kaikissa ikäryhmissä. Eniten kiireet vaivasivat 25–44-vuotiaita palkansaajia, joista noin kaksi kolmasosaa koki kiireet osallistumisen esteeksi. Muissakin ikäluokissa yli puolet ilmoitti kiireet esteenä. Iäkkäämmät palkansaajat kokivat kiinnostuksen puutteen useammin henkilöstökoulutukseen osallistumisen esteeksi kuin nuoremmat ikäluokat. Kun 55–64-vuotiaista palkansaajista joka neljäs ilmoitti kiinnostuksen puutteen hankaloittavan paljon tai jonkin verran henkilöstökoulutukseen osallistumista, niin vastaava osuus 18–24-vuotiailla oli ainoastaan yksi kymmenestä. Kiireiden lisäksi 25–44-vuotiaita palkansaajia vaivasi muita ikäryhmiä enemmän myös opetuksen heikko laatu.

Nuorinta, 18–24-vuotiaiden ikäluokkaa häyttasi muita ikäluokkia useammin tiedon puute koulutusmahdollisuuksista sekä se, ettei sopivaa koulutusta ollut tarjolla. Tämän ikäiset ilmoittivat myös muita ikäluokkia useammin henkilöstökoulutukseen osallistumista hankaloittavaksi tekijäksi sen, ettei työnantaja järjestänyt koulutusta. Näillä estekokemuksilla lienee yhteytensä siihen, että 18–24-vuotiaiden palkansaajien ryhmällä oli myös alhaisin henkilöstökoulutukseen osallistumisen aste.

Myös henkilöstökoulutukseen osallistumisen osalta tiedusteltiin yhtä eri estevaihtoehtoista voimakkaimmaksi kouluttautumisen esteeksi koettua. Kaksi viidestä 18–64-vuotiaasta palkansaajasta katsoi, että työpaikkakiireet olivat suurin työnantajan tuella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen este (kuvio 9.4). Noin joka viides ilmoitti suurimmaksi esteeksi sen, ettei työnantaja järjestä koulutusta. Yli kymmenen prosenttia palkansaajista piti suurimpana osallistumisen esteenä sitä, ettei sopivaa koulutusta ollut tarjolla.

Miesten ja naisten näkemykset suurimmasta henkilöstökoulutukseen osallistumisen esteestä eivät juurikaan eronneet toisistaan (taulukko 9.3).

... pitkän pohjakoulutuksen suorittaneilla useammin kuin vähemmän koulutusta saaneilla.

Kiinnostuksen puute oli lähinnä yli 54-vuotiaiden palkansaajien henkilöstökoulutuksen este.

Nuorinta palkansaajaryhmää häyttasi muita enemmän tiedon puute koulutusmahdollisuuksista.

Kaksi viidestä palkansaajasta piti kiireitä työpaikalla suurimpana esteenä henkilöstökoulutukseen osallistumiselle.

Tosin miehistä ilmoitti noin kaksi kertaa niin suuri osuus kuin naisista suurimmaksi esteeksi kiinnostuksen puutteen, ja naisista taas kaksi kertaa niin suuri osuus kuin miehistä vaikeuden päästä kiinnostavaan koulutukseen.

9.3 Henkilöstökoulutukseen osallistumisen suurin este sukupuolen mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Este	Miehet %	Naiset %
Kiireet työpaikalla	42	44
Työnantaja ei järjestä koulutusta	19	17
Sopivaa koulutusta ei ole tarjolla	13	12
Vaikeus päästä kiinnostavaan koulutukseen	4	8
Kiinnostuksen puute	6	3
Työnantaja ei arvosta koulutusta	3	2
Tiedon puute koulutusmahdollisuuksista	2	2
Koulutuksesta ei ole hyötyä	3	2
Koulutuksen/ opetuksen heikko laatu	2	0
Epäonnistumisen pelko	0	0
Muu este tai vaikeus	4	7
Ei osaa sanoa	2	2
Yhteensä	100	100

Kiireet olivat voimakas este nimenomaan pitkän pohjakoulutuksen saaneilla.

Yli puolet korkea-asteen tutkinnon suorittaneista piti kiireitä työpaikalla suurimpana esteenä henkilöstökoulutukseen osallistumiselle (taulukko 9.4). Keskiasteen ja pelkän perusasteen suorittaneista tällä kannalla oli reilu kolmannes.

9.4 Henkilöstökoulutukseen osallistumisen suurin este koulutusasteen mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Este	Perusaste %	Keskiaste %	Korkea-aste %
Kiireet työpaikalla	37	37	53
Työnantaja ei järjestä koulutusta	26	24	9
Sopivaa koulutusta ei ole tarjolla	10	13	13
Vaikeus päästä kiinnostavaan koulutukseen	4	7	6
Kiinnostuksen puute	6	5	3
Työnantaja ei arvosta koulutusta	2	2	2
Tiedon puute koulutusmahdollisuuksista	2	3	1
Koulutuksesta ei ole hyötyä	4	2	2
Koulutuksen/ opetuksen heikko laatu	0	1	2
Epäonnistumisen pelko	1	0	0
Muu este tai vaikeus	5	4	8
Ei osaa sanoa	4	2	1
Yhteensä	100	100	100

Suurin ero eri pohjakoulutusryhmien välillä oli siinä, kuinka suureksi esteeksi oli koettu se, että työnantaja ei järjestä koulutusta. Perus- ja keskiasteen suorittaneista joka neljäs koki sen suurimmaksi esteeksi, kun korkea-asteen suorittaneista tällä kannalla oli vain yksi kymmenestä. Pelkän perusasteen tai keskiasteen koulutuksen saaneilla oli korkea-asteen suorittaneita useammin ensisijaisena esteenä myös kiinnostuksen puute.

Koulutusta koskevan tiedon saanti

Lähes kolme neljästä, eli 72 prosenttia 18–64-vuotiaista suomalaisista koki saaneensa riittävästi tietoa kaikesta aikuisille tarkoitettusta koulutuksesta. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneista peräti 80 prosenttia katsoi saaneensa riittävästi tietoa, perus- ja keskiasteen suorittaneista noin 70 prosenttia. Aikuiskoulutukseen edellisen vuoden aikana osallistuneista koki hieman suurempi osuus kun osallistumattomista saaneensa tietoa riittävästi (osallistuneista 75 %, osallistumattomista 69 %).

Nuoremmista ikäluokissa oli enemmän niitä, jotka kokivat ongelmia aikuiskoulutusmahdollisuuksista saamassaan tiedossa (kuvio 9.5). Kun 18–24-vuotiaista reilu puolet katsoi saaneensa koulutusmahdollisuuksista riittävästi tietoa, niin näin koki 55–64-vuotiaista peräti neljä viidestä. Käänteisesti tämä tarkoittaa, että vajaa puolet 18–24-vuotiaista ja 20 prosenttia 55–64-vuotiaista arvioi saaneensa tietoa aikuiskoulutusmahdollisuuksista melko tai aivan liian vähän.

Mahdollisuudet saada ja vaikuttaa työpaikkakoulutukseen

Lähes kolmannes palkansaajista piti koulutusmahdollisuuksiaan työpaikalla hyvinä, 39 prosenttia kohtalaisina ja 28 prosenttia heikkoina (kuvio 9.6). Miehet kokivat hieman naisia useammin, että heillä on hyvät mahdollisuudet saada työpaikalla ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta.

Viidesosa alle 25-vuotiaista palkansaajista piti koulutusmahdollisuuksiaan työpaikalla hyvinä. Kaksi viidestä piti työpaikan koulutusmahdollisuuksia kohtalaisina ja yhtä moni (39 %) heikkoina. Vastaavasti heitä vanhemmista, 25–64-vuotiaista, noin kolmannes piti koulutusmahdollisuuksiaan työpaikalla hyvinä.

Palkansaajista ylemmät toimihenkilöt ja valtiosektorilla toimivat ilmoittivat muita useammin, että heillä on hyvät mahdollisuudet saada työpaikalla ammattitaitoa tai uraa edistävää koulutusta. Ylemmistä toimihenkilöistä 41 prosenttia ja alemmista toimihenkilöistä 30 prosenttia koki mahdollisuutensa hyväksi. Huonoina koulutusmahdollisuuksiaan pitivät muita useammin työntekijät. Heistä 41 prosenttia koki mahdollisuutensa heikkoina ja viidesosa hyvinä.

Valtiosektorilla työskentelevistä 39 prosenttia koki mahdollisuudet saada ammattitaitoa kehittävää ja uraa edistävää koulutusta hyvinä. Yksityissektorilla työskentelevistä näin koki 30 prosenttia ja kuntasektorilla työskentelevistä neljännes. Heikkoina mahdollisuuksiaan saada työpaikalla koulutusta

Lähes kolme neljästä koki saaneensa riittävästi tietoa aikuiskoulutusmahdollisuuksista, ...

... iäkkäämmät olivat tyytyväisempiä saamansa tiedon määrään.

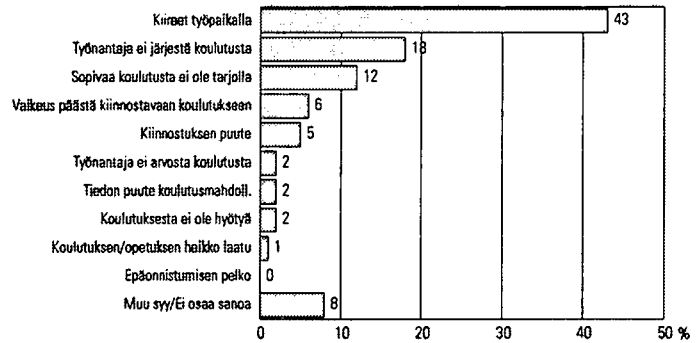
Koulutusmahdollisuudet työpaikalla olivat hyvät palkansaajista joka kolmannella, heikot 28 prosentilla.

Korkea asema työelämässä lisäsi mahdollisuuksia saada koulutusta työpaikalla.

Valtiosektorilla työskentelevien mahdollisuudet olivat parhaimmat.

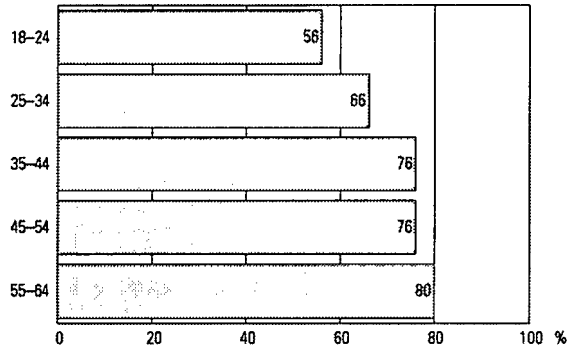
Kuvio 9.4

Henkilöstökoulutukseen osallistumisen suurin este (18–64-vuotiaat palkansaajat)

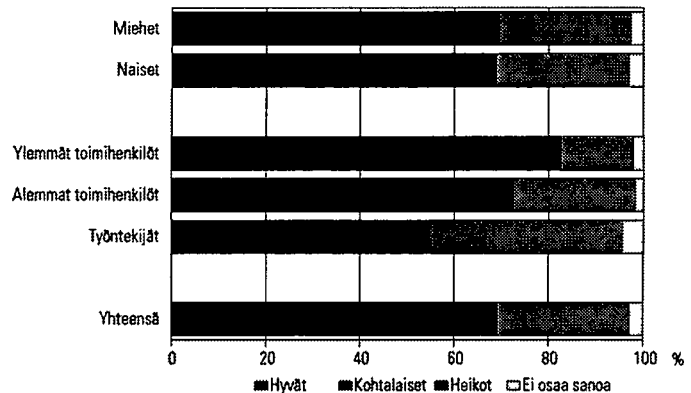
Kuvio 9.5

Tiedonsaanti aikuiskoulutusmahdollisuuksista iän mukaan, riittävästi tietoa saaneet (18–64-vuotias väestö)

Kuvio 9.6

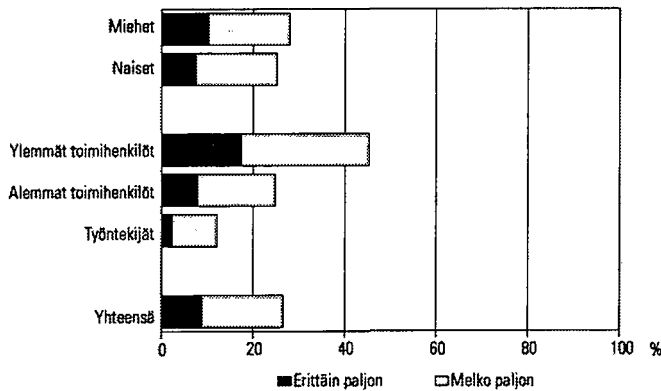
Mahdollisuudet saada työssä ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

piti yksityissektorilla työskentelevistä 30 prosenttia, kuntasektorilla 28 prosenttia ja valtiosektorilla 18 prosenttia.

Hyvässä työasemassa toimivilla oli paljon myös mahdollisuuksia vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen (kuviokuva 9.7). Ylempistä toimihenkilöistä 45 prosenttia ilmoitti, että heillä on erittäin tai melko paljon mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, minkälaista koulutusta työpaikalla annetaan. Työntekijöistä vain 12 prosenttia arvioi vaikutusmahdollisuuksia olevan paljon. Sen sijaan yli puolet heistä totesi, ettei heillä ollut lainkaan mahdollisuuksia vaikuttaa työpaikkakoulutukseen.

Ylempistä toimihenkilöistä voi vaikuttaa työpaikkakoulutukseen vajaa puolet, työntekijöistä 12 prosenttia.

Kuvio 9.7
Mahdollisuudet vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

10 Iäkkäiden, 65–79-vuotiaiden aikuiskoulutukseen osallistuminen ja koulutuskokemukset

Aikuiskoulutukseen osallistuminen

Iäkkäiden, 65–79-vuotiaiden pohjakoulutuksen taso on selvästi alhaisempi kuin heitä nuorempien. Vuonna 2000 oli 65–79-vuotiaista vajaa 30 prosenttia jonkin tutkinnon perusasteen jälkeen suorittaneita, kun 18–64-vuotiaista osuus oli yli 70 prosenttia. Koska pohjakoulutus on yksi aikuiskoulutukseen osallistumiseen voimakkaimmin yhteydessä olevia tekijöitä, vaikuttaa alhaisempi pohjakoulutus iän ja työelämän ulkopuolelle siirtymisen ohella selvästi siihen, ettei 65–79-vuotiaiden keskuudessa aikuiskoulutukseen osallistuminen ollut läheskään yhtä yleistä kuin alle 65-vuotiailla.

Noin 12 prosenttia 65–79-vuotiaista oli aikuiskoulutuksessa vuoden aikana.

Noin 12 prosenttia 65–79-vuotiaista suomalaisista osallistui aikuiskoulutukseen vuonna 2000. Määränä tämä vastasi vajaata 70 000 henkeä. Miehet ja naiset osallistuivat aikuiskoulutukseen tämän ikäisinä suurin piirtein yhtä usein; miehistä osallistuneita oli noin 11 prosenttia ja naisista 12 prosenttia.

Saatujen aikuiskoulutuspäivien määrä poikkesi 65–79-vuotiailla alle 65-vuotiaiden vastaavasta; tyypillisin koulutuspäivien määrä (moodi) oli heillä noin viikko eli kuusi opetuspäivää. Alle 65-vuotiailla koulutuspäivien moodi oli yksi päivä. Aikuiskoulutukseen osallistuneilla iäkkäillä oli koulutuspäiviä mediaanilla mitaten keskimäärin kymmenen ja keskiarvolla ilmaistuna noin 14 päivää. Vastaavasti alle 65-vuotiailla koulutuspäivien mediaani oli kahdeksan ja keskiarvo 25 päivää. Kun otetaan huomioon myös ikäluokan osallistumisaste, saadaan jokaista 65–79-vuotiaista suomalaista kohden aikuiskoulutuspäiviä noin puolitoista, kun heitä nuoremmilla vastaava luku oli noin 13 päivää.

Yleisimmin opiskeltiin kansalaisopistoissa sisältonä taide- ja taitoaineet ja liikunta.

Iäkkäät opiskelivat yleensä kansalaisopistoissa, joiden järjestämille kurseille osallistui vuoden aikana 65–79-vuotiaista lähes 50 000 eli noin kahdeksan prosenttia. Noin neljä viidesosaa iäkkäiden kurseista liittyi heidän ilmoituksensa mukaan harrastuksiin. Eniten opiskeltiin taide- ja taitoaineita sekä liikuntaa.

Iäkkäistä oli itsekseen opiskelevia seitsemän prosenttia.

Iäkkäät opiskelivat myös itsekseen erilaisia tietoja ja taitoja. Noin seitsemän prosenttia heistä oli opiskellut vuoden aikana itsekseen vähintään 20 tunnin ajan. Tämä osuus vastasi vajaata 40 000 henkeä. Itseopiskelijoita oli yhtä paljon miehissä ja naisissa.

Koulutuskokemukset ja -aikomukset

Työpaikan säilyttämistä ja uusien ja vaativampien työtehtävien saamista pidettiin työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen yleisimpinä vaikutuksina.

Reilu puolet, eli 54 prosenttia 65–79-vuotiaista oli osallistunut joskus elämänsä aikana työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen. Joka neljäs oli osallistunut tällaiseen koulutukseen yli kymmenen kertaa.

Iäkkäät pitivät työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen yleisimpinä vaikutuksina työpaikan säilyttämistä sekä uusien ja vaativampien työtehtävien saamista (kuvio 10.1). Nämä vaikutukset ilmoitti neljä kymmenestä joskus elämänsä aikana työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen

osallistuneesta 65–79-vuotiaasta. Lisää palkkaa arvioi koulutuksen avulla saaneensa kolme kymmenestä osallistuneesta.

Ikäikäistä miehet ilmoittivat useammin kuin naiset saaneensa koulutuksen avulla uusia työtehtäviä. Koulutukseen osallistuneista miehistä joka toinen ilmoitti saaneensa koulutuksen ansiosta uusia työtehtäviä, kun taas naisista näin koki ainoastaan yksi neljästä. Miehillä koulutus oli myös auttanut selvästi useammin vakituisen työpaikan saamisessa. Miehistä 29 prosenttia ilmoitti koulutuksen olleen avuksi vakituisen työn saannissa, kun taas naisista tällaisen vaikutuksen arvioi koulutuksella olleen vain noin yksi kymmenestä, 11 prosenttia.

Terveysteen ja ikään liittyvät syyt olivat luonnollisesti koulutukseen osallistumista eniten hankaloittava tekijä 65–79-vuotiailla (kuvio 10.2). Peräti kaksi kolmesta ilmoitti terveyden tai iän haittaavan aikuiskoulutuksen osallistumista paljon tai jonkin verran. Myös kiinnostuksen puute koettiin esteenä hyvin usein; lähes kuusi kymmenestä ikäikäistä ilmoitti tämän syyn estävän koulutukseen osallistumista. Noin puolet piti esteenä myös väsymystä sekä sitä, ettei koulutuksesta ole hyötyä. Muutoinkin 65–79-vuotiaiden koulutukseen osallistumisen esteet poikkesivat selvästi 18–64-vuotiaiden esteistä (ks. luku 9); esimerkiksi taloudellisia syitä piti osallistumisen esteenä ikäikäistä ainoastaan 13 prosenttia.

Ikäikäistä naiset kokivat miehiä useammin koulutukseen osallistumisen esteeksi väsymyksen sekä epäonnistumisen pelon. Väsymystä piti osallistumista hankaloittavana tekijänä naisista hieman yli puolet ja miehistä reilu kolmannes. Epäonnistumisen pelon taas ilmoitti esteeksi naisista noin joka viides (18 %) ja miehistä ainoastaan kuusi prosenttia.

Terveysteen ja ikään liittyvät syyt nousivat esille myös kysyttäessä suurinta koulutukseen osallistumisen estettä (kuvio 10.3). Peräti 43 prosenttia 65–79-vuotiaista suomalaisista ilmoitti terveyteen ja ikään liittyvät syyt suurimmaksi yksittäiseksi koulutukseen osallistumista estäväksi tai hankaloittavaksi tekijäksi. Toiseksi suurin este oli kiinnostuksen puute, jonka koki suurimmaksi esteeksi joka viides vastaaja.

Yli puolet, eli noin 55 prosenttia 65–79-vuotiaista katsoi saavansa täysin riittävästi tietoa aikuisille tarkoitetuista koulutusmahdollisuuksista. Kun mukaan lisättiin ne, jotka kokivat saavansa tietoa jokseenkin riittävästi, nousi osuus jo 70 prosenttiin. Joka viides katsoi, ettei ollut tarvinnut tietoa koulutusmahdollisuuksista.

Yksi viidestä eli 20 prosenttia 65–79-vuotiaista koki tarvitsevansa vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvää koulutusta. Tämän ikäisillä siis oli vähemmän koulutustarvetta kuin alle 65-vuotiailla, joista tällaista koulutustarvetta ilmoitti yksi kolmesta.

Selvästi eniten 65–79-vuotiaat ilmoittivat tarvitsevansa taide- ja taitoai- neiden koulutusta, josta oli kiinnostunut yksi kymmenestä (taulukko 10.1). Vieraisiin kieliin sekä tietotekniikkaan liittyvää koulutustarvetta ilmoitti tästä ikäluokasta noin neljä prosenttia.

Terveysteen ja ikään liittyvät syyt sekä kiinnostuksen puute olivat suurimmat esteet ikäikäiden osallistumiselle aikuiskoulutukseen.

Seitsemän kymmenestä 65–79-vuotiaasta oli saanut riittävästi tietoa koulutusmahdollisuuksista.

Yksi viidestä 65–79-vuotiaasta koki tarvitsevansa vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvää koulutusta ...

... mutta ainoastaan yksi kahdeksasta aikoi osallistua koulutukseen seuraavan vuoden aikana.

10.1 Vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvän koulutuksen tarve koulutuksen sisälön mukaan (65–79-vuotias väestö)

Koulutussisältö	%
Taide- ja taitoaineet	10
Vieraat kielet	4
Tietotekniikan hyväksikäyttö	4
Liikunta, urheiluvalmennus	3
Humanistiset ja esteettiset aineet	3
Muut aineet yhteensä	4

Joka kahdeksas eli 13 prosenttia 65–79-vuotiaista ilmoitti aikovansa osallistua aikuiskoulutukseen haastattelua seuraavan vuoden aikana. Näin ollen koulutukseen aikovia oli suurin piirtein sama määrä kuin koulutukseen edellisen vuoden aikana osallistuneitakin. Lisäksi aikuiskoulutusaikomukset olivat selvästi suurempia niillä henkilöillä, jotka olivat osallistuneet koulutukseen. Edellisen vuoden aikana aikuiskoulutukseen osallistuneista peräti neljä viidestä ilmoitti aikovansa osallistua aikuiskoulutuksen myös seuraavana vuonna, kun taas aikuiskoulutukseen osallistumattomista aikomuksia ilmoitti ainoastaan viisi prosenttia.

Yksi viidestä 65 - 79-vuotiaasta oli käyttänyt joskus tietokonetta...

lääkäiden tietokoneen käyttö ja kielitaito

Noin joka viides, eli 18 prosenttia 65–79-vuotiaista oli käyttänyt joskus elämänsä aikana tietokonetta (taulukko 10.2). Haastattelua edeltävien kahden päivän aikana tietokonetta oli käyttänyt ikäluokasta noin kahdeksan prosenttia. Viidellä prosentilla 65–79-vuotiaista oli edellisestä tietokoneen käyttökerrasta kulunut jo yli vuosi.

10.2 Tietokoneen käytön useus (65–79-vuotias väestö)

	%
Tietokonetta käyttäneet	18
– kahden päivän aikana	8
– viikon aikana	10
– puolen vuoden aikana	12
– vuoden aikana	12
Ei tietokonetta käyttäneet	82
Yhteensä	100

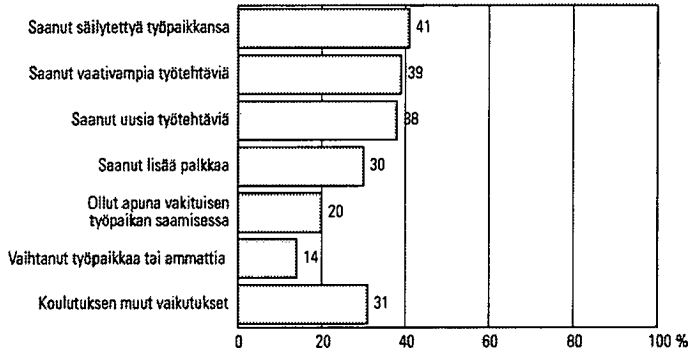
Eniten iäkkäät käyttivät tietokonetta tekstien kirjoittamiseen sekä tietojen ja palvelujen etsimiseen tietoverkosta. Tekstien kirjoittamiseen tietokonetta käytti vähintään muutaman kerran kuukaudessa noin kahdeksan prosenttia 65–79-vuotiaista. Tietoja ja palveluja tietoverkosta taas etsi tämän ikäisistä vähintään muutaman kerran kuukaudessa noin neljä prosenttia.

Tärkein tapa oppia tietokoneen käyttöä oli iäkkäillä ollut oppiminen työtovereiden, ystävien tai perheenjäsenten tuella.

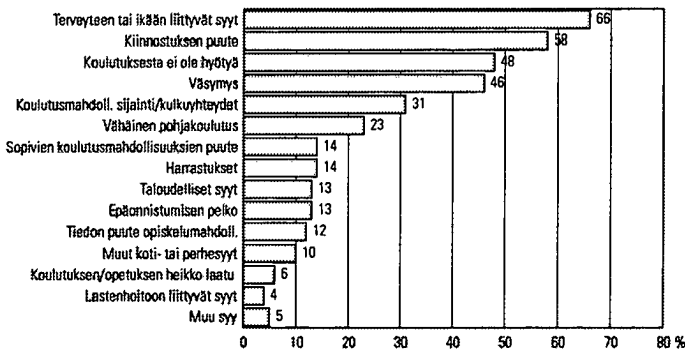
Joka kolmas eli 32 prosenttia 65–79-vuotiaista ilmoitti osaavansa ainakin jonkin verran vähintään yhtä vierasta kieltä. Yleisimmin tässä ikäluokassa osattiin ruotsin kieltä, jota ilmoitti osaavansa joka neljäs (kuvio 10.4). Englantia arvioi osaavansa 18 prosenttia ja saksaa 13 prosenttia.

Suurin osa 65–79-vuotiaista vieraan kielen osaajista kuului taidoiltaan perustason kielenkäyttäjiiin. Vähintään itsenäisen kielenkäytön omaavia oli lähes yhtä paljon ruotsin ja englannin kielen osalta, mutta ruotsia perustasolla osaavia oli selvästi enemmän kuin perustason englantia osaavia.

... ja yksi kolmesta arvioi osaavansa vähintään yhtä vierasta kieltä.

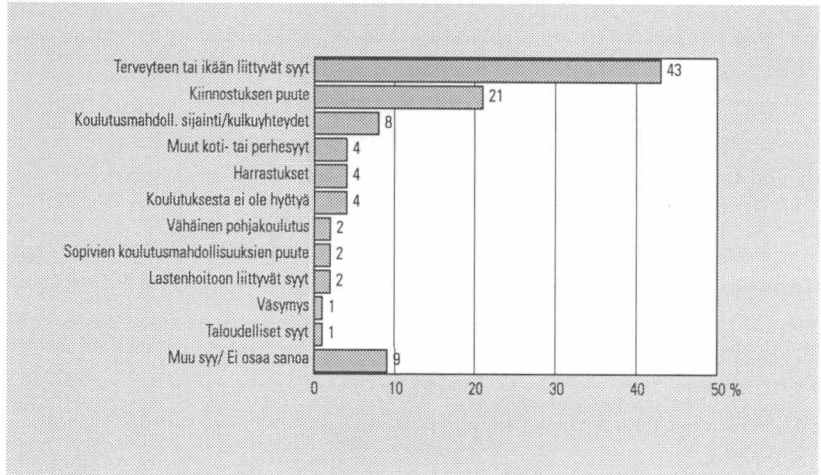
Kuvio 10.1
Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen pitkän aikavälin vaikutukset (65–79-vuotias ko. koulutukseen elämänsä aikana osallistunut väestö)

Kuvio 10.2
Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumista paljon tai jonkin verran hankaloittaneet syyt (65–79-vuotias väestö)

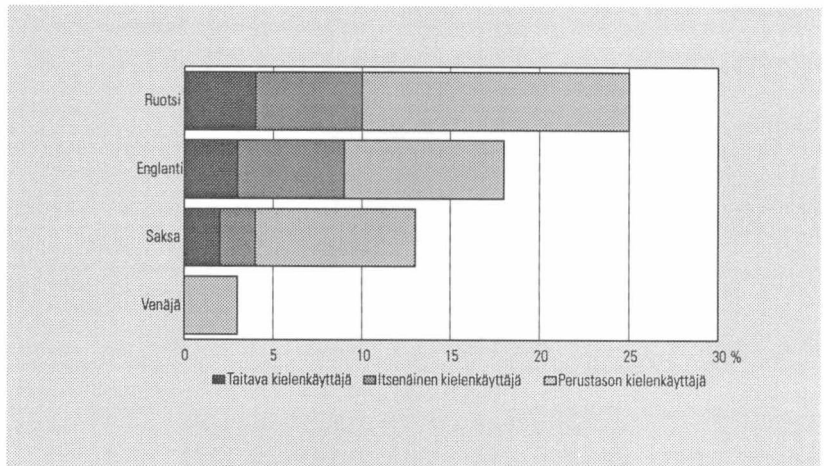
Kuvio 10.3

Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen suurin este (65–79-vuotias väestö)

Kuvio 10.4

Vieraita kieliä osaavien osuudet kielen ja osaamistason mukaan (65–79-vuotias väestö)

Lähteet

- Borgström, L. 1988. Vuxnas kunskapssökande – en studie av självstyrt lärande. Stockholm: Brevskolan.
- EU 2000. Memorandum elinikäinen oppiminen. Euroopan komissio, Koulutuksen ja kulttuurin pääosasto. Komission yksiköiden valmisteluasiakirja. Brysseli.
- EU 2001. Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen, Komission Tiedonanto. Euroopan komissio, Koulutuksen ja kulttuurin pääosasto ja työllisyyden ja sosiaaliasioiden pääosasto. Brysseli.
- EU 2002. Statistics on Adult Learning. Towards on EU Adult Education Survey (EU-AES). Proposal presented in the annual meeting of the European directors of Social statistics. Eurostat.
- Eurobarometri 2001. Eurobarometer report 54: Europeans and Languages. 15.2.2001. http://europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/special.htm
- Jukkala, T. 2002. Yleiset kielitutkinnot uudistuneet. Spektri 2002: 1, 34–35. Opetushallitus.
- Komiteanmietintö 1997:14. Oppimisen ilo. Kansallinen elinikäisen oppimisen strategia. Helsinki.
- OECD 2001a. Education Policy Analysis. Education and Skills. Paris: OECD.
- OECD 2001b. The Well-being of Nations. The Role of Human and Social Capital. Paris: OECD.
- Opetushallitus 2002. Yleiset kielitutkinnot. Www-sivut 18.3.2002.
- OPM 1999. Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategia 2000–2004. Helsinki: Opetusministeriö.
- OPM 2002a. Parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän mietintö. Opetusministeriön työryhmien muistioita 3:2002. Helsinki: Opetusministeriö.
- OPM 2002b. Suomen aikuiskoulutuspolitiikan teematutkinta. Katsaus suomalaisen aikuiskoulutukseen ja OECD:n arviointiraportti. Opetusministeriö, Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston julkaisusarja 92. Helsinki: Opetusministeriö.
- Pilos, S. 2001. Eurostat Task Force on Measuring Lifelong Learning. Report. Eurostat, Education and Training Statistics.
- Sartoneva, P. (toim.) 1998. Vieraiden kielten osaaminen Suomessa – aikuisten kielitaidon arviointi. Opetushallitus. Helsinki.
- Statistics Canada 2001. A Report on Adult Education and Training in Canada: Learning a Living. Ottawa: Statistics Canada.
- Takala, S. 1998. Taustaa aikuisten kielitaidolle. Teoksessa Sartoneva, P. (toim.) 1998. Vieraiden kielten osaaminen Suomessa – aikuisten kielitaidon arviointi. Opetushallitus. Helsinki.
- The Canadian Survey of Informal Learning 1998. Lifelong Learning Profiles: General Summary of Findings from the First Canadian Survey of Informal Learning. http://www.oise.utoronto.ca/depts/sese/csew/nall/sur_res.html
- Tuijnman, A. & Hellström, Z. (Eds.) Curious Minds. Nordic Adult Education Compared. Nord 2001:9. Copenhagen: Nordic Council of Ministers.

Käsitteet ja luokitukset

Aikuiskoulutustutkimuksen keskeisiä koulutukseen ja osaamiseen liittyviä käsitteitä

Koulutukseen osallistuminen

Aikuiskoulutustutkimuksessa on selvitetty osallistumista kaikkeen järjestettyyn koulutukseen eikä osallistumista pelkästään aikuiskoulutukseen eli erityisesti aikuisia varten järjestettyyn koulutukseen. Koko elämän kuluessa tapahtuneeseen koulutukseen osallistumista koskien kysyttiin mm., minkälaisia tutkintoja vastaaja oli suorittanut ja missä määrin hän oli osallistunut työhön ja ammattiin liittyvään ja ulkomailta tapahtuneeseen koulutukseen. Se, minkälaista oli ollut aikuiskoulutus, johon vastaaja oli osallistunut, selvitettiin tarkemmin. Viiteajanjaksona olivat haastattelua edeltävät 12 kuukautta.

Koulutukseksi katsottiin kaikki sellainen opiskelu, joka oli kokonaisuudessaan kestänyt yhteensä vähintään kuusi tuntia. Myös kesken jätetty opiskelu laskettiin mukaan, jos koulutukseen oli osallistuttu vähintään kuuden tunnin ajan. Koulutukseksi katsottiin toiminta, joka oli erikseen organisoitu ja järjestetty ja jonka tavoitteena oli saada aikaan oppimista. Lisäksi koulutukseksi luettavalla toiminnalla tuli olla ennalta laadittu opetussuunnitelma tai opetusohjelma ja koulutuksen tuottajan tai organisoinnin tuli vastata järjestelyistä. Informaatio-, mainos- ja myyntitilaisuuksia tai kokouksia ei katsottu koulutukseksi.

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutus on määritelty koulutusorganisaation pohjalta. Aikuiskoulutukseksi on katsottu seuraavat koulutusmuodot:

- iltakoulujen (aikuislukioiden, iltalukioiden, lukion iltalinjojen, iltaoppikoulujen, oppikoulun iltalinjojen) koulutus
- oppisopimuskoulutus
- työvoimapoliittinen aikuiskoulutus
- ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja aikuiskoulutuskeskusten erityisesti aikuisille järjestetty koulutus (mukaan lukien avoin ammattikorkeakouluopetus ja yksityisoppilaat)
- kansanopistojen (tai kansankorkeakoulujen) muu kuin ammatillisen kelpoisuuden tuottava koulutus
- musiikkioppilaitosten musiikkikouluasteeseen sisältyvien aikuisosastojen koulutukset
- urheiluopistojen muu kuin ammatillisen kelpoisuuden tuottava koulutus
- ammatilliset täydennyskoulutuskurssit yliopistoissa/korkeakouluissa tai niiden täydennyskoulutuskeskuksissa
- erilliset arvosanat tai avoimen yliopiston kurssit yliopistoissa/korkeakouluissa tai niiden täydennyskoulutuskeskuksissa
- kesäyliopistojen koulutustoiminta

- kansalaisopistojen antama koulutus
- kielikoulujen ja -opistojen koulutus Suomessa
- kirjeopistojen kurssit
- järjestöjen, liittojen ja yhdistysten järjestämä koulutus
- opintokeskusten opintokerhot ja kurssit
- erityisten tekstinkäsittelykoulujen (konekirjoituskoulujen) koulutustoiminta
- tanssikoulujen ja -opistojen koulutus
- työnantajan työpaikalla, omassa koulutusyksikössä tai muissa koulutustiloissa järjestämä koulutus
- erityisten koulutusta antavien koulutusyritysten tai koulutuskeskusten (liikeryityksinä toimivat koulutuskeskukset, konsultit yms.) koulutustoiminta
- konferenssit, seminaarit ja vastaavat koulutustilaisuudet
- muu aikuiskoulutukseksi laskettava koulutus (ml. opiskelu ulkomailla).

Opiskelua autokoulussa sekä radion ja television opetusohjelmien seuraamista tarkasteltiin varsinaisesta aikuiskoulutuksesta erillään.

Edellä oleva määrittely valittiin, koska haluttiin saada aikuiskoulutuksesta vertailukelpoista tietoa aikaisempiin tutkimusvuosiin, 1980, 1990 ja 1995 nähden. Aikuiskoulutus on mahdollista määrittellä aineiston pohjalta toisinkin valitsemalla kriteeriksi toiset koulutusorganisaatiot tai esimerkiksi henkilön ikä.

Koulujärjestelmäkoulutus

Koulujärjestelmäkoulutukseksi katsottiin pääsääntöisesti nuorille suunniteltu koulutus lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, korkeakouluissa ja yliopistoissa. Myös kansanopistojen, musiikkioppilaitosten ja urheiluopistojen tutkintoon johtavat ammatillisen kelpoisuuden tuottavat koulutukset laskettiin tähän mukaan. Yliopistojen (korkeakoulujen) jatkokoulutus (tutkijakoulutus) katsottiin koulujärjestelmäkoulutukseen kuuluvaksi.

Itseohjattu opiskelu

Itseohjatuksi opiskeluksi laskettiin erikseen järjestetyn, muodollisen koulutuksen (formaalin ja non-formaalin) ulkopuolella tapahtuva opiskelu. Tällainen opiskelu saattoi olla varsin vapaamuotoista ja yksikseen tai työtovereiden tai tuttavien kanssa tapahtuvaa. Oleellista oli uuden asian (tiedon tai taidon) opiskelu muutoin kuin muodollisessa koulutuksessa. Ns. satunnaisoppiminen pyrittiin sulkemaan tarkastelun ulkopuolelle. Lisäksi opiskelun minimikestoksi vuoden aikana asetettiin 20 tuntia. (Ks. myös luku 4 Aikuisten itseopiskelu.)

Itseohjatun opiskelun sijasta käytetään raportissa usein käsitettä itseopiskelu.

Aikuiskoulutustapahtumia/kursseja koskevat tiedot

Kaikista niistä aikuiskoulutuskokonaisuuksista tai kursseista, joihin vastaaja oli osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana haluttiin saada mahdollisimman paljon yksityiskohtaista tietoa. Jokaisesta koulutuksesta kysyttiin saadun koulutuksen sisältö, järjestäjä, oliko koulutus työhön tai ammattiin liittyvää vai luottamustehtäviin tai harrastuksiin tai yleissivistykseen liittyvää, oliko koulutukseen käytetty työaikaa vai muuta aikaa, kuinka oli koulutuksen kustantanut ja kuinka monta päivää (tuntia) oli opetusta viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana saatu. Lomakkeen toistorakenteen ja siitä aiheutuvan vastaajarasituksen vuoksi tehtiin kysymykset koulutuksen tutkintotavoitteisuudesta, koulutuksen vaikutuksista, koulutukseen osallistumisen syistä ja koulutukseen menon aloitteesta vain yhtä satunnaisesti valittua koulutusta/kurssia koskien. Satunnaista kurssivalintaa koskevaa menetelmää ja sen luotettavuutta testattiin etukäteen ja testauksen tulokset on selostettu muistiossa *Timo Ruuskanen: Random selection of attained adult education courses.*

Työhön tai ammattiin liittyvä eli ammatillinen aikuiskoulutus

Työhön ja ammattiin liittyvä eli ammatillinen aikuiskoulutus ja yleissivistävä tai harrastustavoitteinen aikuiskoulutus erotettiin toisistaan yksilön näkökulmasta haastateltavan itsensä ilmoittaman opintojen tarkoituksen pohjalta.

Henkilöstökoulutus

Henkilöstökoulutukseksi katsottiin työnantajan joko osittain tai kokonaan kustantama koulutus sen sisällöstä riippumatta. Koulutus saattoi olla kokonaan työnantajan kustantamaa, jolloin siihen osallistumiseen ei käytetty lainkaan omaa vapaa- tai loma-aikaa ja jonka kustannukset työnantaja oli rahoittanut kokonaan. Osittain työnantajan tukemaksi koulutukseksi laskettiin kaikki sellainen koulutus, jonka kustannuksiin työnantaja oli osallistunut tai koulutus tai sen osa oli tapahtunut työajalla, mutta sen lisäksi koulutukseen oli käytetty myös omaa vapaa-/loma-aikaa tai opintovapaata ja/tai palkan-saaja oli itse osallistunut opintojensa kustannuksiin.

Mittausteknisistä syistä henkilöstökoulutukseksi on voitu lukea vain aikuiskoulutusorganisaatioiden (tai vastaavien koulutusmuotojen) tarjoama työhön tai ammattiin liittyvä koulutus. Ainoastaan aikuiskoulutusorganisaatioissa saadusta työhön ja ammattiin liittyvästä koulutuksesta tehtiin kustannuksia ja ajankäyttöä koskevat kysymykset.

Täysin omaehtoinen aikuiskoulutus

Täysin omaehtoisella ammatillisella aikuiskoulutuksella on tarkoitettu kaikkea sellaista ammattiin tai työhön liittyvää aikuiskoulutusta, jonka kustannuksiin työnantaja tai ammattiliitto ei ollut osallistunut eikä siihen ollut käytetty työaikaa.

Osallistumispäivä

Osallistumispäivillä on tarkoitettu niitä päiviä, jotka henkilö on ollut koulutuksessa (osallistunut opetukseen) viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana eikä koulutuksen tai kurssin kesto. Osallistumispäiviin ei laskettu mukaan kurssipaikalla matkustamiseen käytettyä aikaa eikä tehtäviin tai harjoituksiin kotona käytettyä aikaa. Yhden koulutus/osallistumispäivän kestoksi määriteltiin kuusi tuntia.

Koulutussisältö

Koulutuksen sisältö luokiteltiin Tilastokeskuksen aikuiskoulutuksen sisältöluokitusta apuna käyttäen. Tilastokeskuksen aikuiskoulutuksen sisältöluokitus perustuu kansainväliseen ISCED-luokitukseen eikä sovellu hyvin haastattelutilanteen yhteydessä tapahtuvaan kurssikoulutuksen (ei tutkintoon johtavan koulutuksen) luokittamiseen. Sen vuoksi aikuiskoulutustutkimuksen käyttämää sisältöluokitusta muokattiin hieman – käytetty luokitus on tämän kappaleen lopussa.

Kielitaito

Haastatellut arvioivat itse oman kielitaitonsa tason heille annettua valmiista luokituksista. Osaamisen alin taso tarkoittaa selviytymistä kaikkein tavallisimmista arkipäivän ilmauksista ja ylin taso tarkoittaa lähes syntyperäisen kielen hallintaa. Luokitus perustuu kansainväliseen Euroopan Neuvoston käyttämään luokitukseen, jossa taitotasoa on kuusi. Tuloksia analysoitaessa nämä tasot jaettiin kolmeen pääryhmään: perustason kielenkäyttäjiin, itsenäisiin kielenkäyttäjiin sekä taitaviin kielenkäyttäjiin. Haastattelussa käytetty kielitaitomittari on tämän kappaleen lopussa.

Tässä julkaisussa käytettyjä muita käsitteitä

Työvoima on työlliset ja työttömät yhteensä.

Työvoiman ulkopuolinen väestö muodostuu henkilöistä, jotka eivät ole työllisiä tai työttömiä. Työvoimaan kuulumattomiin luokitellaan opiskelijat, asevelvollisuutta suorittavat, omaa kotitalouttaan hoitavat, eläkkeellä iän tai työvuosien perusteella olevat, työttömyyseläkkeellä olevat, työkyvyttömät sekä eräät muut edellisiin luokkiin kuulumattomat.

Palkansaaajat jaetaan edelleen työntekijöihin ja toimihenkilöihin ammatin perusteella.

Sosioekonominen asema määräytyy ammatin, ammattiaseman ja toimialaluokituksen perusteella. Tässä on käytetty seuraavia luokkia:

- maatalousyrittäjät
- muut yrittäjät
- ylemmät toimihenkilöt
- alemmat toimihenkilöt
- työntekijät

- opiskelijat
- eläkeläiset ja
- muu tai tuntematon.

(Tilastokeskuksen Sosioekonomisen aseman luokitus, Käsikirjoja 17.)

Sosioekonomisen aseman ryhmään ”muu tai tuntematon” kuuluvat aikuiskoulutustutkimuksen vastaajat eri vuosina

	2000	1995	1990	1980
	%	%	%	%
Omaa kotitaloutta hoitavat	51	54	81	47
Työttömät, jotka eivät ole koskaan toimineet työelämässä	32	35	3	7
Varusmiehet	7	8	14	9
Yritystalouden avustavat perheenjäsenet	-	-	-	31
Henkilöt, joiden pääasiallinen toiminta on "muu"	11	3	2	6
Vastaajat (n)	217	289	125	363

Työlliset jaetaan **työnantajan** mukaan valtiosektoriin (valtio ja valtionyhtiöt) kuntasektoriin (kunta, kuntainliitto ja kuntayhtymä) ja yksityissektoriin (yksityiset yritykset, pääsääntöisesti oy:t, ml. valtioenemmistöiset oy:t) sekä ryhmään muu sektori (mm. järjestö, yhdistys, säätiö).

Ikä 31.12.1999.

Koulutusaste

Tutkintorekisteristä (31.12.1999) haettiin vastaajan suorittaman korkeimman tutkinnon koodi (6-merkkinen), jonka ensimmäisen numeron pohjalta koulutusaste määrytyy. Mitä pitemmästä koulutuksesta on kyse, sitä korkeampi on koulutusaste. Koulutusasteet jaoteltiin perus-, keski- ja korkea-asteisiin.

Lääni

Suomi jaetaan Manner-Suomeen ja Ahvenanmaahan. Manner-Suomi jakautuu viiteen lääniin, jotka ovat: Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Itä-Suomi, Oulu ja Lappi.

Ahvenanmaata koskevat tiedot on aikuiskoulutustutkimuksessa sisällytetty Länsi-Suomen lääniin.

Maakunta

Manner-Suomessa on 19 maakuntaa:

- Uusimaa
- Itä-Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- Satakunta
- Kanta-Häme
- Pirkanmaa

Päijät-Häme
Kymenlaakso
Etelä-Karjala
Etelä-Savo
Pohjois-Savo
Pohjois-Karjala
Keski-Suomi
Etelä-Pohjanmaa
Pohjanmaa
Keski-Pohjanmaa
Pohjois-Pohjanmaa
Kainuu ja
Lappi.

Ahvenanmaata koskevat tiedot on aikuiskoulutustutkimuksessa sisällytetty Varsinais-Suomen maakuntaan.

Maakuntajako vastaa Euroopan unionin alueluokitusta NUTS3. (NUTS = Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques).

Suuralue

Manner-Suomessa on viisi suuraluetta:

Uusimaa
Etelä-Suomi
Itä-Suomi
Väli-Suomi ja
Pohjois-Suomi.

Ahvenanmaata koskevat tiedot on aikuiskoulutustutkimuksessa sisällytetty Etelä-Suomen suuralueeseen.

Suuraluejako vastaa Euroopan unionin alueluokitusta NUTS2.

Kuntaryhmä

Kunnat ryhmitellään taajamaväestön osuuden ja suurimman taajaman väkiluvun perusteella kolmeen luokkaan: kaupunkimaisiin kuntiin, taajaan asutuihin kuntiin ja maaseutumaisiin kuntiin.

Kaupunkimaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.

Taajaan asuttuja kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000.

Maaseutumaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000.

Aikuiskoulutustutkimus 2000:ssa käytetty koulutuksen sisältöluokitus

- 10 Peruskoulu- ja lukiokoulutus
- 11 Taide- ja taitoaineet
 - musiikki, kuvataiteet,
 - muotoilu, käsityö ja askartelu, kotitalous ja muut käden taidot,
 - näyttämötaiteet, teatteri,
 - sanataide, esittävä tanssi,
 - muut taide- ja taitoaineet
- 12 Suomi
- 13 Ruotsi
- 14 Englanti
- 15 Saksa
- 16 Ranska
- 17 Venäjä
- 18 Espanja
- 19 Italia
- 20 Muut kielet
- 21 Humanistiset ja esteettiset aineet
 - historia, arkeologia, sukututkimus,
 - kulttuuri, kirjallisuus,
 - teologia, uskonto, filosofia,
 - muut humanistiset ja esteettiset aineet
- 22 Opettaja- ja ohjaajakoulutus
 - opettajan ja ohjaajan työhön liittyvä koulutus (ei kasvatustiede)
- 23 Kauppa- ja taloustieteet, markkinointi, toimistoala
 - kauppa- ja taloustieteet,
 - laskentatoimi, rahoitus,
 - kaupallinen työ, toimistotyö, sihteerityö,
 - markkinointi, mainonta
- 24 Oikeus-, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteelliset aineet
 - oikeustieteet, valtiotieteet,
 - yhteiskunta- ja hallintotieteet,
 - sosiaalitieteet, kasvatustieteet ja psykologia (ml. ihmissuhteet),
 - sanallinen ja kirjallinen viestintä, tiedotusoppi, kirjastotiede, informatiikka
- 25 Johtaminen, esimiestäidot, järjestökoulutus
 - esim. henkilöstöhallinto, organisaatiokoulutus,
 - muu johtamiskoulutus,
 - ay- ja järjestökoulutus (jos ei luokitu sisällön mukaan)

- 26 **Tietotekniikka**
- tietojenkäsittelyoppi,
 - tietotekniikan hyväksikäyttö, ohjelmointi, suunnittelu,
 - tietoverkot, tietoliikenne,
 - muu tietotekniikka
- 27 **Matematiikka, luonnontieteet**
- matematiikka, fysiikka, kemia, tähtitiede, meteorologia, geologia,
 - maantiede, biologia, eläintiede, kasvitiede,
 - mikrobiologia, ympäristötiede jne.
- 28 **Tekniikka ja sen tutkimus ja tuotekehitys, tuotanto, rakentaminen**
- tuotanto, kone- ja sähkötekniikka,
 - prosessitekniikka (puunjalostus, kemia, vuoriteollisuus),
 - rakennus- ja maanmittausala, arkkitehtuuri
- 29 **Kuljetus, liikenne, huolinta**
- maa-, vesi- ja lentoliikenne, ilmailu ja huolinta
- 30 **Sosiaali- ja terveydenhuolto (hoitoalat)**
- lääke- ja hammaslääketiede,
 - terveydenhuolto, työterveyshuolto (mm. ensiapukurssit),
 - farmasia,
 - sairaankuljetus, hieronta jne.,
 - sosiaalityö, lastenhoito, lasten päivähoido
- 31 **Maa-, metsä- ja puutarhatalous**
- kalatalous, kotieläinten hoito, luontaistalous, metsästys, kalastus,
 - eläinlääketiede
- 32 **Palvelutyö**
- majoitus- ja ravitsemisala,
 - kotitalous- ja elintarviketyö,
 - puhtaanapito, siivous,
 - kauneudenhoito, kosmetologia,
 - muu palvelutyö (ei omaan kotiin liittyvä)
- 33 **Vartiointi, palo-, pelastus-, sotilas- ja suojelutyö**
- palo- ja poliisiala, pelastus- ja vartiointi,
 - sotilasala,
 - muu suojelu, esim. työsuojelu, jota ei voi sijoittaa aiheen mukaan
- 34 **Liikunta ja urheilu, henkinen ja fyysinen hyvinvointi**
- liikunta, urheilu, urheiluvalmennus,
 - terveydestä, kunnosta ja hyvinvoinnista huolehtiminen
- 35 **Muu koulutus (esim. monialaiset sisällöt)**

Aikuiskoulutustutkimus 2000:ssa käytetty kielitaitotasoluokitus

1 Ymmärrän ja osaan käyttää kaikkein tavallisimpia arkipäivän ilmauksia

(Pystyn esittäytymään sekä tekemään yksinkertaisia kysymyksiä ja antamaan vastauksia niihin. Pystyn kaikkein tavallisimpia arkipäivän ilmauksia käyttäen kommunikoimaan yksinkertaisella tasolla, kun toinen puhuu hitaasti ja on halukas auttamaan.)

2 Ymmärrän ja osaan käyttää kieltä tuttuihin asioihin ja tilanteisiin liittyen

(Ymmärrän usein käytettyjä ilmauksia, jotka liittyvät tuttuihin jokapäiväisiin asioihin esim. henkilökohtaisiin ja perheeseen liittyviin seikkoihin, ostosten tekoon, paikkoihin tai työhön. Pystyn kommunikoimaan yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa tilanteissa tutuista asioista. Pystyn kuvailemaan yksinkertaista kieltä käyttäen omaa taustaani, ympäristöäni ja tarpeitani.)

3 Ymmärrän keskeiset seikat selkeästä kielestä ja pystyn tuottamaan yksinkertaista tekstiä sekä kuvailemaan kokemuksia ja tapahtumia

(Ymmärrän pääasiat selkeästä ja tavanomaisesta puheesta ja tekstistä. Pystyn tuottamaan yksinkertaista tekstiä tutuista aiheista. Pystyn kuvailemaan kokemuksia ja tapahtumia sekä perustelemaan lyhyesti mielipiteitäni ja suunnitelmiani.)

4 Ymmärrän keskeiset ajatukset monimutkaisesta kielestä ja pystyn kommunikoimaan melko sujuvasti

(Ymmärrän keskeiset ajatukset sekä konkreettisiin että abstrakteihin asioihin liittyvistä monimutkaisista teksteistä. Pystyn kommunikoimaan syntyperäisten puhujien kanssa niin, että vuorovaikutus on melko vaivatonta. Pystyn tuottamaan selkeää, yksityiskohtaista tekstiä erilaisista aiheista.)

5 Ymmärrän erityyppisiä vaativia tekstejä ja pystyn käyttämään kieltä sujuvasti

(Ymmärrän erilaisia vaativia, pitkäköjiä tekstejä ja tunnistan niihin sisältyviä merkityksiä. Pystyn ilmaisemaan itseäni sujuvasti ja spontaanisti niin, ettei minun tarvitse paljonkaan hakea oikeita ilmaisutapoja. Pystyn tuottamaan selkeää, hyvin rakennettua, yksityiskohtia sisältävää tekstiä monimutkaisista aiheista.)

6 Ymmärrän lähestulkoon kaiken ja hallitsen kielen melkein täydellisesti

(Ymmärrän hyvin lähestulkoon kaiken kuulemani ja lukemani. Pystyn kokemaan tietoa erilaisista puhutuista ja kirjoitetuista lähteistä sekä rakentamaan niistä yhtenäisen esityksen. Pystyn ilmaisemaan itseäni spontaanisti, hyvin sujuvasti ja täsmällisesti sekä erotan kielen vivahteita myös monimutkaisissa tilanteissa.)

Aikuiskoulutustutkimus 2000, tekninen raportti

Tiedonkeruu

Perusjoukko

Elinikäisen oppimisen periaatteen toteutumisen seuranta ajatellen Aikuiskoulutustutkimus 2000:ssa haluttiin tarkastella koko aikuisikäistä väestöä, ei vain aktiivisessa työiässä olevia. Sen vuoksi perusjoukon ikäraja haluttiin nostaa 64 ikävuodesta. Haastattelujen käytännön hallintaan liittyvien syiden vuoksi yläikärajaksi asetettiin 79 ikävuotta.

Aikuiskoulutustutkimus 2000:n perusjoukkona ovat 18–79-vuotiaat Suomessa pysyvästi asuvat henkilöt. Otantakehikkona, josta otos poimittiin, oli väestön keskusrekisterin kotipaikkatunnuksen mukaisesti lajiteltu aineisto. Poimintamenetelmänä käytettiin systemaattista otantaa. Otokseen poimittiin tasavälisellä otannalla yhteensä 5 000 henkeä (4 700 ikäluokasta 18–64 ja 300 ikäluokasta 65–79).

Tiedonkeruulomakkeen kehittäminen

Vuoden 2000 aikuiskoulutustutkimuksen lomakkeen runko muodostuu vuoden 1995 tutkimuksen pohjalta. Tietosisältöä tarkistettiin mm. keväällä 1999 järjestetyn tutkija- ja asiantuntijaseminaarin tulosten perusteella sekä muiden ajankohtaisiksi nousseitten tarpeitten mukaan.

Lomakkeen kehittämisen ensivaiheena oli olemassa olevien kysymysten arviointi Tilastokeskuksen surveylaboratoriossa. Arviointi tapahtui käyttäen luokitusyhteelmiä, joka on kehitetty kysely- ja haastattelututkimusten lomakkeiden ongelmien systemaattista erittelyä varten. Saadun palautteen pohjalta tehtiin kysymysten joihinkin muotoiluihin pieniä korjauksia.

Tietokokonaisuuksia ovat mm.:

- taustatiedot
- aikuiskoulutukseen osallistumista kuvaavat tiedot
- itseohjautuva opiskelu
- työssä oppiminen, työn tarjoamat oppimis- ja kehittymismahdollisuudet, työssä esiintyvien ongelmien ratkaiseminen ja tiedonhankintaammattikirkjallisuuden käyttö
- näkemykset koulutuksen hyödyistä, koettu koulutustarve, koulutuskiinnostus, kiinnostusta herättävät tekijät
- koulutusesteet, tiedonsaanti koulutusmahdollisuuksista
- tietotekniikan käyttö
- vieraiden kielten taito
- arkielämän ympäristöissä tapahtuva oppiminen.

Uusina sisältökokonaisuuksina vuoden 1995 lomakkeeseen verrattuna olivat tietotekniikan käyttö ja arkielämän ympäristöissä tapahtuvaa oppimista koskevat testiluonteiset kysymykset. Vieraiden kielten osaamista mittaava taitotason arviointiasteikko uudistettiin vastaamaan Eurooppa-neuvoston 6-luokkaista skaalaa. Haastattelulomake on julkaistu erikseen.

Tiedonkeruuseen valmistautuminen ja kenttätyöt

Aikuiskoulutustutkimus 2000:n haastattelumateriaaliin kuuluivat: BLAISE-lomake, lomakkeen paperiversio, vastaajakortit, haastatteluohjeet, tutkimuksen esite, kohdekirje ja kieltäytyneen kirje sekä haastatteliijoita varten laaditut tutkimuksen perehtymistehtävät. Seitsemälle haastattelijaryhmälle järjestettiin yksipäiväinen koulutustilaisuus. Koulutuksen päätavoitteena oli tutkimuksen tarkoituksen, tavoitteiden ja käyttötarkoituksen esittely sekä lomakkeen keskeisten kysymysten merkityksen ja tavoitteiden selvittäminen. Lisäksi oli tarkoituksena luoda haastattelijoiden kanssa yhteinen ymmärrys siitä, minkälaiset toimet olivat käytännön haastattelutilanteissa tässä tutkimuksessa mahdollisia, haastattelijan harkintaan perustuvia ja sallittuja, ja missä tapauksissa laatuvaatimukset edellyttivät tarkasti annettujen toimintaohjeiden noudattamista. Suuri osa koulutusajasta omistettiin kenttätyökäytäntöjen ja motiivintekijöiden pohdintaan.

Aikuiskoulutustutkimuksen tiedot kerättiin tietokoneavusteisilla käyntihaastatteluilla helmi-kesäkuussa 2000. Tietoja keräsi yhteensä noin 150 haastattelijaa. Haastattelut tehtiin sekä suomen että ruotsin kielellä. Otoksessa oli mukana äidinkielenään suomea ja ruotsia puhuvia väestösuhteensa mukaisesti.

Käyntihaastatteluja pidettiin tutkimuksen laadun kannalta välttämättöminä, koska lomake on monimutkainen ja laaja. Haastattelussa käytettiin paljon vastauskortteja ja haastatteliijoita koulutettiin auttamaan vastaajaa tosiasiakysymysten tarkoituksen hahmottamisessa ja hankalien asioiden muistamisessa. Haastattelun keskimääräinen kesto oli yksi tunti.

Tiedonkeruun viime vaiheena haastatteliijoilta pyydettiin palautetta tutkimuksen kenttätöiden sujumisesta. Tarkoituksena oli saada tietoa aineiston analysointia ja laadun arviointia ajatellen sekä ehdotuksia seuraavan mahdollisen aikuiskoulutustutkimuksen sisällön ja työvälineiden kehittämiseen. Haastattelijapalaute on julkaistu erillisenä raporttina *Blomqvist, I. – Nyssönen, E. (2000). Aikuiskoulutustutkimus 2000, Haastattelijapalaute.*

Katoanalyysi

Kato voidaan jakaa yksikkö- ja erä- eli osittaiskatoon. Yksikkökato tarkoittaa, että otoshenkilöltä ei saada lainkaan haastattelua esimerkiksi kieltäytymisen tai tavoittamattomuuden takia. Yksikkökatoa voidaan korjata painokertoimien avulla. Eräkadolla taas tarkoitetaan kysymyskohtaista katoa. Täl-

löin haastattelu on saatu, mutta joissakin kysymyksissä esiintyy puutteita esimerkiksi haastattelun keskeytymisen tai vastaushaluttomuuden vuoksi.

Aikuiskoulutustutkimus 2000:n aineisto koostuu kahdesta eri otoksesta: 18–64-vuotiaista ja 65–79-vuotiaista. Sen vuoksi myös katoa tarkastellaan erikseen näissä ryhmissä. Katoanalyysin pääpaino on 18–64-vuotiaiden ryhmässä, joka on myös vertailukelpoinen aikaisempien aikuiskoulutustutkimusotosten kanssa.

Kadon jakaantumista tutkitaan eri taustamuuttujien suhteen ja verrataan aikaisempiin aikuiskoulutustutkimuksiin. Taustamuuttujiksi on valittu sukupuoli, ikä, koulutusaste, kuntaryhmä sekä asuinlääni. Kadon syytä tarkastellaan jakamalla katotapaukset kieltäytyneisiin ja tavoittamattomiin.

Aineiston edustavuutta tarkastellaan tutkimalla kadon rakennetta eri taustamuuttujien mukaan muodostetuissa ryhmissä sekä vertailemalla vastaajien jakauman rakennetta perusjoukkoon.

Yksikkökato 18–64-vuotiaiden otoksessa

Otos

Brutto-otoksen koko 18–64-vuotiailla oli 4 700 henkilöä. Kun brutto-otoksesta poistettiin perusjoukkoon kuulumattomat, eli ns. ylipeitto, saatiin lopulliseksi otokseksi 4 605 henkilöä. Ylipeittoon laskettiin kuuluvaksi rekisterin viimeisen päivituksen jälkeen kuolleet (7 tapausta), koko tutkimuksen referenssiajan ulkomailla olleet (13 tapausta), laitosväestö (10 tapausta), vakavasti sairaat henkilöt (36 tapausta), henkilöt, joita ei voitu haastatella kielten vuoksi (26 tapausta) sekä kolme sellaista tapausta, jossa vastauksia ei saatu tietokonevikojen takia.

Otoksen alipeittoon voidaan katsoa kuuluvaksi esimerkiksi henkilöt, jotka olivat muuttaneet Suomeen rekisterin päivittämisen jälkeen. Alipeittoon kuuluvien määrä voidaan arvioida väestötietoihin sisältyvien muuttotietojen pohjalta. Koska otoksen poiminnan ja tiedonkeruun välinen aika oli kohtuullisen lyhyt, ei alipeitolla ole olennaista vaikutusta otoksen peittävytyteen.

Kato suurempi kuin aikaisemmissa aikuiskoulutustutkimuksissa

Saatujen haastattelujen määrä oli 18–64-vuotiaiden otoksessa 3 422. Vastausosuudeksi tuli näin ollen 74 prosenttia, mikä on kahdeksan prosenttiyksikköä matalampi kuin vuosien 1990 ja 1995 aikuiskoulutustutkimuksissa.

Kato-osuuden kasvua pyrittiin ehkäisemään kiinnittämällä haastattelijoiden työohjeissa huomiota vastaajien motivointikysymyksiin, laatimalla haastattelijojen varten erillinen tutkimus- ja yhteydenottoilanteiden avuksi sekä panostamalla haastattelijakoulutuksessa haastattelujen käytännötilanteiden hallintaan. Lisäksi haastattelijoiden oma kenttäjohto organisoivat haastattelijaryhmien toimintaa myös erityisesti kadonestotoimien kehittämiseen. Katojen suureneminen on yleinen ilmiö tämän päivän kysely- ja haastattelututkimuksissa.

Vastausosuus suurin nuorilla ja korkeasti koulutetuilla

Nuorilta saatiin hyväksytyjä haastatteluja suhteellisesti useammin kuin vanhemmilta (taulukko 1). Vastausosuus oli suurin 18–24-vuotiaiden ryhmässä (79 %) ja toiseksi suurin 25–34-vuotiailla (76 %). Kolmen vanhimman ikäluokan vastausosuudet olivat likimain yhtä suuret, noin 73 prosenttia.

Korkea-asteen koulutuksen saaneet osallistuivat tutkimukseen useammin kuin matalammin koulutetut. Suurinta kato oli pelkän perusasteen suorittaneiden keskuudessa, joista lähes kolmannes kieltäytyi, jäi tavoittamatta tai muusta syystä haastattelematta.

1. Aikuis-koulutustutkimus 2000:n vastausosuus, kato ja otos eräiden taustamuuttujien mukaan (18–64-vuotias väestö)

	Vastausosuus %	Kato %	Otos n
Sukupuoli			
Mies	74	26	2 339
Nainen	75	25	2 267
Ikä			
18–24-vuotiaat	79	21	611
25–34-vuotiaat	76	24	915
35–44-vuotiaat	73	27	1 118
45–54-vuotiaat	73	27	1 171
55–64-vuotiaat	73	27	791
Koulutusaste			
Perusaste	68	32	1 451
Keskiaste	76	24	1 896
Korkea-aste	78	22	1 259
Kuntaryhmä¹⁾			
Kaupunkimainen	70	30	2 883
Taajaan asuttu	79	21	740
Maaseutumainen	83	17	981
Asuinlääni¹⁾			
Etelä-Suomen lääni	69	31	1 877
Länsi-Suomen lääni ²⁾	76	24	1 640
Itä-Suomen lääni	82	18	523
Oulun lääni	80	20	389
Lapin lääni	79	21	175
Yhteensä	74	26	4 605

¹⁾ Ko. muuttujien suhteen $n=4\ 603$, koska kahden vastaajan asuinpaikka oli haastatteluhetkellä ulkomailla

²⁾ Ml. Ahvenanmaa

Miesten ja naisten välillä ei kadon suuruudessa ole havaittavissa eroja. Naisten vastausosuus oli 75 prosenttia, miesten prosenttiyksikön verran alhaisempi.

Otokseen kuuluvien aikuisten asuinpaikan taajama-asteen (kuntaryhmän) mukaan tarkasteltuna kato oli suurinta kaupunkimaisissa kunnissa asuvien keskuudessa, joiden kato oli 30 prosenttia ja vastausosuus 70 prosenttia.

Maaseutumaisissa kunnissa asuvien vastausosuus oli yli kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi eli 83 prosenttia.

Maantieteellisesti kato oli suurinta Etelä- ja Länsi-Suomen lääneissä. Suhteessa eniten hyväksytyjä haastatteluja saatiin Itä-Suomen läänissä ja toiseksi eniten Oulun läänissä. Myös Lapin läänin vastausosuus oli selkeästi keskimääräistä korkeampi.

Vastausosuudet laskeneet tasaisesti kaikissa ryhmissä

Aikaisempiin aikuiskoulutustutkimuksiin verrattaessa havaitaan vastausosuuksien laskeneen suhteellisen tasaisesti kaikissa taustamuuttujien luokissa (taulukko 2). Kato oli suurinta samoissa ryhmissä kuin viisi vuotta aiemmin, mutta nyt katotapauksia oli enemmän. Kadon rakenne on pysynyt suurin piirtein samanlaisena, eikä siirtymiä eri taustamuuttujien luokkien välillä juurikaan ollut.

2. Vuosien 2000, 1995 ja 1990 aikuiskoulutustutkimusten vastausosuudet eräiden taustamuuttujien mukaan (18–64-vuotias väestö)

	Aikuiskoulutustutkimusten vastausosuudet		
	2000 %	1995 %	1990 %
Sukupuoli			
Mies	74	82	82
Nainen	75	83	82
Ikä			
18–24-vuotiaat	79	87	85
25–34-vuotiaat	76	84	81
35–44-vuotiaat	73	80	81
45–54-vuotiaat	73	80	80
55–64-vuotiaat	73	80	83
Koulutusaste			
Perusaste	68	76	79
Keskiaste	76	84	84
Korkea-aste	78	88	84
Kuntaryhmä			
Kaupunkimainen	70	80	78
Taajaan asuttu	79	85	82
Maaseutumainen	83	87	89
Yhteensä	74	82	82

Miehillä ja naisilla olivat vastausosuudet laskeneet täsmälleen yhtä paljon; kahdeksan prosenttiyksikköä. Erittäin tasainen vastausosuuksien lasku oli havaittavissa myös eri ikäluokkien välillä. Kaikkein alhaisimman vastausosuuden vuoden 1995 tutkimuksessa saaneen ikäluokan (55–64-vuotiaat) osuus oli yhtä suuri kuin vuoden 2000 tutkimuksessa kaikkein suurimman vastausosuuden omaavilla, 18–24-vuotiailla.

Myös pohjakoulutuksen eri luokissa oli vastausosuuksien lasku selkeä, mutta suhteellisen tasainen.

Ainut kadon rakenteen muutos aikaisempiin aikuiskoulutustutkimuksiin nähden löytyi kohdehenkilöiden asuinkunnan taajama-asteen tarkastelussa. Vastausosuuksien lasku oli suurinta kaupunkimaisissa kunnissa, joissa asuvien vastausosuus oli vuonna 2000 peräti kymmenen prosenttiyksikköä alhaisempi kuin vuonna 1995. Maaseutumaisissa kunnissa vastausosuus laski neljän prosenttiyksikön verran. Toisin sanoen vastaamattomuus oli yleistynyt kaupungeissa enemmän kuin maaseudulla.

Seuraavaksi kadon vinoutta tutkitaan kahdessa suurimmassa katoryhmässä eli pelkän perusteen suorittaneilla sekä kaupunkimaisissa kunnissa asuvilla.

Kato jakautui suurimmissa katoryhmissä samoin kuin koko otoksessa

Kato ei ollut vinoutunut suurimmissa katoryhmissä verrattuna koko otoksen katoon (taulukko 3). Esimerkiksi kaupunkimaisissa kunnissa asuvalla nuorimmalla ikäluokalla vastausosuus oli aivan yhtä korkea kuin samalla ikäluokalla otoksessa keskimäärin. Ainut suurempi poikkeama oli pelkän perusteen suorittaneiden ryhmässä 35–44-vuotiailla, joiden kato oli suhteellisesti suurempi (–10) kuin saman ikäisillä koko otosta (–1) tarkasteltaessa.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kaikki poikkeamat sopivat 95 %:n luottamusvälin sisälle, eivätkä näin ollen aiheuta hankaluuksia aineiston analysoinnissa.

3. Kadon jakaantuminen koko otoksessa, pelkän perusteen suorittaneilla sekä kaupunkimaisissa kunnissa asuvilla, poikkeamat keskimääräisestä vastausosuudesta (18–64-vuotias väestö)

	Koko otos Poikkeama %-yksikköä	Perusaste Poikkeama %-yksikköä	Kaupunkimainen Poikkeama %-yksikköä
Sukupuoli			
Mies	0	1	-1
Nainen	1	0	1
Ikä			
18–24-vuotiaat	5	6	9
25–34-vuotiaat	2	1	1
35–44-vuotiaat	-1	-10	-2
45–54-vuotiaat	-1	0	-3
55–64-vuotiaat	-1	0	-1
Koulutusaste			
Perusaste	-6		-7
Keskiaste	2		2
Korkea-aste	4		5
Kuntaryhmä			
Kaupunkimainen	-4	-5	
Taajaan asuttu	5	2	
Maaseutumainen	9	12	
Ryhmän keskimääräinen vastausosuus	74	68	70

Kieltäytyminen kadon yleisin syy

Kieltäytyminen oli selvästi yleisempi kadon syy kuin se, ettei kohdehenkilöä tavoitettu. Katotapauksista reilu neljä viidesosaa (82 %) oli haastattelusta kieltäytyneitä. Kohdehenkilön tavoittamattomuus oli syynä 18 prosenttiin katotapauksista (taulukko 4).

Todennäköisyys sille, että kadon syy oli kohdehenkilön tavoittamattomuus pienenee iän myötä. Yli kolmannes 18–24-vuotiaiden katotapauksista johtui siitä, ettei kohdehenkilöä ollut tavoitettu. Tavoittamattomien osuus 35–44-vuotiaiden kadosta oli vajaa viidennes, ja 55–64-vuotiailla vain seitsemän prosenttia kadosta johtui henkilön tavoittamattomuudesta.

Kadon jakaantuminen kieltäytyneisiin ja tavoittamattomiin vaihteli myös maantieteellisesti. Eniten tavoittamattomia oli Lapin läänissä, kolmasosa katotapauksista johtui henkilön tavoittamattomuudesta. Kieltäytymisiä oli eniten Oulun läänissä, missä taas tavoittamattomien osuus oli ainoastaan 13 prosenttia.

Tavoittamattomuus oli kaupunkimaisissa kunnissa asuvilla hivenen useammin kadon syynä kuin taajaan asuttujen kuntien ja maaseutumaisten kuntien asukkailla. Sukupuolen ja koulutusasteen mukaan tarkasteltuna eivät erot kadon jakaantumisessa olleet tilastollisesti merkitseviä.

4. Katotapausten jakaantuminen kieltäytyneisiin ja tavoittamattomiin eräiden taustamuuttujien mukaan (18–64-vuotias väestö)

	Kadon syy		Yhteensä %
	Kieltäytyminen %	Ei tavoitettu %	
Sukupuoli			
Mies	80	20	100
Nainen	84	16	100
Ikä			
18–24-vuotiaat	66	34	100
25–34-vuotiaat	75	25	100
35–44-vuotiaat	81	19	100
45–54-vuotiaat	87	13	100
55–64-vuotiaat	93	7	100
Koulutusaste			
Perusaste	82	18	100
Keskiaste	81	19	100
Korkea-aste	84	17	100
Kuntaryhmä			
Kaupunkimainen	80	20	100
Taajaan asuttu	88	12	100
Maaseutumainen	89	11	100
Asuinlääni			
Etelä-Suomen lääni	81	19	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	85	15	100
Itä-Suomen lääni	84	16	100
Oulun lääni	87	13	100
Lapin lääni	67	33	100
Yhteensä	82	18	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Aikaisempia aikuiskoulutustutkimuksia suuremmat katoluvut johtuvat nimenomaan kieltäytyneiden määrän kasvusta (taulukko 5). Kieltäytyneiden osuus otoksesta oli kasvanut edellisistä tutkimuksista seitsemän prosenttiyksikköä ja oli 21 prosenttia. Osuus oli kasvanut hyvin tasaisesti kaikissa taustamuuttujien luokissa. Sen sijaan tavoittamattomien osuus oli säilynyt lähes ennallaan.

5. Kieltäytyneiden ja tavoittamattomien osuudet otoksesta, vuosien 2000, 1995 ja 1990 aikuiskoulutustutkimusten vertailu (18–64-vuotias väestö)

	Aikuiskoulutus- tutkimus 2000		Aikuiskoulutus- tutkimus 1995		Aikuiskoulutus- tutkimus 1990	
	Kieltäy- tyminen	Ei tavoit- tettu	Kieltäy- tyminen	Ei tavoit- tettu	Kieltäy- tyminen	Ei tavoit- tettu
	%	%	%	%	%	%
Sukupuoli						
Mies	21	5	14	5	13	5
Nainen	21	4	15	3	15	3
Ikä						
18–24-vuotiaat	14	7	8	4	10	5
25–34-vuotiaat	18	6	11	4	13	5
35–44-vuotiaat	22	5	16	4	15	5
45–54-vuotiaat	23	4	16	4	17	3
55–64-vuotiaat	25	2	19	2	15	2
Koulutusaste						
Perusaste	26	6	20	4	17	5
Keskiaste	19	4	12	4	12	4
Korkea-aste	18	4	9	3	13	3
Kuntaryhmä						
Kaupunkimainen	24	6	16	5	17	5
Taajaan asuttu	18	2	12	3	15	3
Maaseutumainen	15	2	11	1	9	2
Yhteensä	21	5	14	4	14	4

Haastateltujen ja perusjoukon vertailu

Seuraavassa aineiston laatua tarkastellaan vertailemalla haastateltuja ja otosta perusjoukkoon. Vertailussa käytetään kahta ristiintaulukkoa (taulukot 6 ja 7), joissa ensimmäisessä aineisto ja perusjoukko on jaoteltu sukupuolen ja maakunnan mukaisesti ja jälkimmäisessä ikäluokan ja koulutusasteen mukaisesti luokkiin.

Maakunnan ja sukupuolen mukaan tarkasteltuna otos, vastanneet ja perusjoukko vastaavat hyvin toisiaan (taulukko 6). Suurin yksittäinen poikkeama haastateltujen ja perusjoukon väliltä löytyy Uudenmaan maakunnasta, jossa ero on vajaa kolme prosenttiyksikköä. Tämä johtuu, kuten edellä on esitetty, eteläisen Suomen keskimääräistä suuremmasta kadosta. Pohjoisen ja itäisen Suomen aikaisemmin havaitut muuta Suomea korkeammat vas-

tausosuudet eivät aiheuta ongelmia aineiston laadun suhteen, sillä poikkeamat haastateltujen ja perusjoukon välillä ovat pieniä.

Otos vastaa hyvin perusjoukkoa – missään taustamuuttujan luokassa ei ole havaittavissa edes prosenttiyksikön suuruista eroa.

6. Haastatellut, otos ja perusjoukko maakunnan ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)

Maakunta	Miehet			Naiset			Yhteensä		
	Haastatellut	Otos	Perusjoukko	Haastatellut	Otos	Perusjoukko	Haastatellut	Otos	Perusjoukko
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Uusimaa	11,5	13,0	12,9	12,2	13,1	13,5	23,6	26,1	26,4
Varsinais-Suomi	4,0	4,1	4,3	4,6	4,4	4,3	8,7	8,5	8,6
Satakunta	2,2	2,2	2,3	2,7	2,5	2,2	4,9	4,6	4,5
Kanta-Häme	1,2	1,4	1,6	1,5	1,6	1,5	2,7	3,0	3,1
Pirkanmaa	4,9	4,8	4,4	3,7	3,9	4,3	8,6	8,8	8,7
Päijät-Häme	2,0	2,1	1,9	1,8	1,7	1,9	3,7	3,8	3,8
Kymenlaakso	1,8	1,8	1,9	1,9	1,8	1,7	3,7	3,6	3,6
Etelä-Karjala	0,9	1,2	1,4	1,5	1,5	1,3	2,4	2,6	2,6
Etelä-Savo	1,7	1,6	1,6	1,7	1,5	1,5	3,4	3,1	3,2
Pohjois-Savo	2,8	2,5	2,5	2,7	2,5	2,3	5,4	5,0	4,8
Pohjois-Karjala	1,7	1,5	1,7	2,0	1,7	1,6	3,7	3,2	3,2
Keski-Suomi	2,6	2,5	2,5	2,8	2,7	2,5	5,3	5,2	5,0
Etelä-Pohjanmaa	2,1	1,9	1,8	1,7	1,6	1,8	3,8	3,5	3,6
Pohjanmaa	1,9	1,7	1,6	1,5	1,5	1,6	3,4	3,2	3,2
Keski-Pohjanmaa	0,9	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	1,4	1,4	1,3
Pohjois-Pohjanmaa	4,1	3,7	3,5	3,0	3,0	3,3	7,2	6,7	6,8
Kainuu	1,2	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8	2,0	1,8	1,7
Lappi	2,1	2,1	1,9	2,0	1,7	1,8	4,1	3,8	3,7
Itä-Uusimaa	0,8	0,8	0,9	0,7	0,9	0,8	1,6	1,7	1,7
Ahvenanmaa	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,4	0,4	0,5
Yhteensä	50,5	50,8	50,5	49,5	49,2	49,5	100,0	100,0	100,0

Korkea-asteen koulutuksen suorittaneet ovat haastateltujen joukossa hivenen yliedustettuina ja pelkän perusteen koulutuksen saaneet vastaavasti aliedustettuina (taulukko 7). Haastatelluista on pelkän perusasteen suorittaneita vajaa kaksi prosenttiyksikköä vähemmän kuin heitä on perusjoukossa. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita taas on haastateltujen joukossa saman verran yliedustettuina.

Ikäluokittain tarkasteltuna perusjoukko ja haastatellut vastaavat hyvin toisiaan. Otoksessa nuoremmat ikäluokat ovat hivenen aliedustettuina ja vanhemmat ikäluokat hivenen yliedustettuina. Nuorempien korkeampi vastausosuus kuitenkin tasoittaa tilanteen haastateltujen osalta hyvin tarkasti perusjoukon kaltaiseksi, eivätkä haastateltujen ja perusjoukon osuudet eroa missään ikäryhmässä edes yhtä prosenttiyksikköä.

Ikäluokan ja koulutustason mukaisissa jakaumissa ei ole juurikaan eroja vastanneiden ja perusjoukon välillä – ero ei ole missään luokassa edes kahta prosenttiyksikköä.

7. Haastatellut, otos ja perusjoukko iän ja koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias väestö)

Ikä	Perusaste			Keskiaste			Korkea-aste			Yhteensä		
	Haas- tatellut	Otos	Perus- joukko	Haas- tatellut	Otos	Perus- joukko	Haas- tatellut	Otos	Perus- joukko	Haas- tatellut	Otos	Perus- joukko
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
18–24-vuotiaat	5,6	5,5	5,1	7,7	7,0	8,9	0,9	0,8	1,0	14,2	13,3	14,9
25–34-vuotiaat	3,4	3,7	3,4	9,3	9,1	9,3	7,7	7,1	7,4	20,3	19,9	20,1
35–44-vuotiaat	3,4	4,4	4,5	11,2	11,3	10,6	9,0	8,6	8,2	23,7	24,3	23,3
45–54-vuotiaat	7,8	8,6	8,7	9,8	9,7	9,5	7,4	7,1	7,0	25,0	25,3	25,2
55–64-vuotiaat	8,7	9,3	8,8	4,4	4,1	4,3	3,8	3,6	3,5	16,8	17,2	16,5
Yhteensä	28,9	31,5	30,5	42,3	41,2	42,5	28,8	27,3	27,0	100,0	100,0	100,0

Kokonaisuutena voidaan todeta haastateltujen vastaavan perusjoukkoa suhteellisen hyvin. Koulutuksen ja asuinmaakunnan mukaiset pienet vinoumat tasoittuvat painokerrointen avulla.

Painokertoimet laskettiin ns. kalibrointimenetelmällä, jossa käytetään hyväksi perusjoukon reunajakaumia koskevia tietoja. Kalibroinnissa otoksesta laskettavat jakaumat saadaan vastaamaan perusjoukon reunajakaumia. Menetelmässä käytettiin seuraavia muuttujaryhmittelyjä:

- ikäluokka (5 luokkaa) ja ISCED-aste (3 luokkaa), yhteensä 15 luokkaa
- sukupuoli (2 luokkaa) ja maakunta (16 luokkaa), yhteensä 32 luokkaa (datan vähäisyyden vuoksi maakuntamuuttujaa muokattiin seuraavasti: Itä-Uusimaa yhdistettiin Uusimaahan, Ahvenanmaa Varsinais-Suomeen, Kainuu Pohjois-Pohjanmaahan ja Keski-Pohjanmaa Pohjanmaahan.)

Yksikkökato 65–79-vuotiaiden otoksessa

Brutto-otoksen koko 65–79-vuotiailla oli 300 henkilöä. Ylipeittotapauksia oli 17, joiden poistamisen jälkeen saatiin lopulliseksi otokseksi 283 henkilöä.

Pienen otoskoon vuoksi katoa ei voi tarkastella moniluokkaisten taustamuuttujien osalta. Samoin tavoin pieni otoskoko vaikuttaa myös tulosten analysointiin.

Haastatteluun vastasi yhteensä 180 henkeä, mikä tarkoittaa, että vastausosuudeksi 65–79-vuotiailla saatiin 64 prosenttia ja kadoksi tuli 36 prosenttia.

Maaseutumaisissa kunnissa asuvat 65–79-vuotiaat vastasivat tutkimukseen useammin kuin taajaan asuttujen ja kaupunkimaisten kuntien samanikäiset asukkaat (taulukko 8). Maaseutumaisissa kunnissa haastatteluun vastasi lähes neljä viidestä otoshenkilöstä, kun taas taajaan asutuissa ja kaupunkimaisissa kunnissa vain reilu puolet.

Sen sijaan sukupuolen ja koulutusasteen mukaan tarkasteltuna ei vastausosuuksilla ollut, osin pienestä otoskoosta riippuen, tilastollisesti merkitseviä eroja. Haastattelun antoi otokseen kuuluvista 65–79-vuotiaista miehistä 68 prosenttia ja saman ikäisistä naisista 61 prosenttia. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden vastausosuus oli 70 prosenttia, pelkän perusasteen suorittaneiden 64 prosenttia ja keskiasteen käyneiden 58 prosenttia.

8. Aikuiskoulutustutkimus 2000:n vastausosuus ja kato eräiden taustamuuttujien mukaan (65–79-vuotias väestö)

	Vastausosuus %	Kato %	Otos n
Sukupuoli			
Mies	68	32	112
Nainen	61	39	171
Koulutusaste			
Perusaste	63	37	200
Keskiaste	58	42	40
Korkea-aste	70	30	43
Kuntaryhmä			
Kaupunkimainen	56	44	145
Taajaan asuttu	54	46	41
Maaseutumainen	79	21	97
Yhteensä	64	36	283

Kieltäytyminen haastattelusta oli 65–79-vuotiailla vielä yleisempi kadon syy kuin 18–64-vuotiailla. Katotapauksista oli 90 prosenttia kieltäytymisiä. Koska 65–79-vuotiaat eivät enää liiku yhtä paljon kuin nuorempi väestö, he ovat yleensä varsin hyvin tavoitettavissa. Tavoittamattomia olikin ainoastaan kymmenen henkilöä.

Haastateltujen ja perusjoukon vertailu

Seuraavaksi on tarkasteltu 65–79-vuotiaiden haastateltujen, otoksen sekä perusjoukon vastaavuutta kahden taustamuuttujan, koulutusasteen ja asuinläänin mukaan (taulukko 9). Pienen otoskoon takia ei vertailua ole mahdollista tehdä useampiluokkaisia muuttujia tai yhtä aikaa useampia muuttujia käyttäen.

9. Haastatellut, otos ja perusjoukko koulutusasteen ja asuinläänin mukaan (65–79-vuotias väestö)

	Haastatellut %	Otos %	Perusjoukko %
Koulutusaste			
Perusaste	71	71	74
Keskiaste	13	14	15
Korkea-aste	17	15	11
Lääni			
Etelä-Suomen lääni	32	34	36
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	42	40	39
Itä-Suomen lääni	13	14	13
Oulun lääni	9	9	8
Lapin lääni	4	3	4
Yhteensä	100	100	100

1) *Ml. Ahvenanmaa*

Sekä otoksessa että haastateltujen joukossa ovat korkea-asteen koulutuksen suorittaneet hieman yliedustettuina ja pelkän perusasteen koulutuksen saaneet hieman aliedustettuina. Etelä-Suomen läänissä asuvat ovat hieman aliedustettuina ja Länsi-Suomen läänissä asuvat vastaavasti hieman yliedustettuina. Suurin ero haastateltujen ja perusjoukon välillä on korkea-asteen koulutuksen saaneilla – reilut viisi prosenttiyksikköä.

Havaitut erot perusjoukon ja haastateltujen välillä selittyvät pitkälti pienellä otoskoollla, jolloin täydellinen vastaavuus on vaikeampi saavuttaa. Tämä vinous pystytään kuitenkin korjaamaan painokerrointen avulla. Silti analysoinnissa on syytä muistaa, ettei 65–79-vuotiaiden ryhmää kannata tarkastella moniluokkaisten taustamuuttujien suhteen.

Painokertoimet laskettiin 65–79-vuotiaille normaalina jälkiosituksena. Ositteet, joita oli yhteensä kuusi, laskettiin seuraavista muuttujista:

- ikäluokka (2 luokkaa): 65–69-vuotiaat sekä 70–79-vuotiaat
- aluemuuttuja (3 luokkaa) muodostettiin seuraavista maakunnista:
 1. alue: Uusimaa, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Itä-Uusimaa;
 2. alue: Varsinais-Suomi, Satakunta, Pirkanmaa, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Ahvenanmaa;
 3. alue: Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi.

Jälkiosituksena tuotetut korotuspainot 65–79-vuotiaille saatiin seuraavalla kaavalla:

$$\text{Painokerroin} = N_i / n_i$$

N_i = populaation määrä ositteessa i

n_i = vastanneiden määrä ositteessa i .

Osittais- eli eräkato

Osittaiskato verraten pientä

Osittaiskato kuvaa haastattelulomakkeen toimivuutta ja laatua. Suuri ”Ei osaa sanoa”- vastausten osuus tietyn kysymyksen kohdalla kertoo joko kysymyksen vaikeaselkoisuudesta tai siitä, ettei kysymykseen haluta vastata.

Osittaiskato oli aikuiskoulutustutkimuksessa melko pientä. Kysymyskohtaisten ”Ei osaa sanoa”-vastausten osuus jäi suurimmaksi osaksi alle kahden prosentin. Vain muutamassa kysymyksessä tämä osuus oli yli viiden prosentin. Kokonaisuutena voidaan sanoa, ettei osittaiskato aiheuta ongelmia tulosten luotettavuudelle.

Osittaiskadon kysymyskohtaista arviointia

Vaikeimmiksi kysymyksiksi osoittautuivat työnantajan toimipaikkojen määrää sekä yrityksen henkilökuntamäärää koskevat kysymykset. Kysymyksessä 20 ”Onko/oliko työnantajallanne muita toimipaikkoja kuin se, missä olette/olitte työssä?” osittaiskato oli lähes viisi prosenttia. Kysymyksessä 21 ”Kuinka monta henkilöä on/oli arviolta tämän työnantajan kaikissa toimipaikoissa yhteensä?” oli ”Ei osaa sanoa” -vastausten osuus noin 8,5 prosenttia, mikä oli suurin yksittäisen kysymyksen osittaiskato. Sen sijaan oman toimipaikan henkilöstömäärä tiedettiin hyvin ja osittaiskatoa oli vain vähän yli yhden prosentin.

Koulutusmuotoja käsitteleviin kysymyksiin osattiin vastata hyvin ja osittaiskato jäi kaikissa kohdissa alle puolen prosentin. Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen vaikutuksista ongelmia aiheutti kysymys 52e ”Oletteko käymienne kurssien avulla saanut säilytettyä työpaikkanne” (osittaiskato yli 5 %). Osittaiskatoa esiintyi myös kysymyksessä, jossa pyydettiin arvioimaan, onko koulutuksella ollut muita kuin erikseen mainittuja vaikutuksia (5–6 %).

Koulutuksen esteitä koskevat kysymykset olivat vastaajille vaikeita. Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvan koulutuksen este-kysymyksissä osittaiskato oli suurinta osioissa 53d (opetuksen heikko laatu – osittaiskato 7,5 %), 53n (sopivien koulutusmahdollisuuksien puute – osittaiskato 3,5 %) sekä 53p (muu este tai vaikeus – osittaiskato 3,5 %). Työajalla työnantajan kustannuksella tapahtuvan koulutuksen esteistä jonkinasteisia vaikeuksia oli kysymyksissä 55c (koulutuksen heikko laatu – osittaiskato 4 %) sekä 55f (työnantaja ei arvosta koulutusta – osittaiskato 3,5 %).

Yleensä haastateltavien hankaliksi kokemiin ansiotuloja koskeviin kysymyksiin vastattiin tässä tutkimuksessa paremmin kuin aikaisemmissa aikuiskoulutustutkimuksissa. Vajaa kolme prosenttia vastaajista ilmoitti, että ei osaa ilmoittaa tulojaan, ja vain puoli prosenttia vastaajista sanoi, että ei halua kertoa tulojaan. Vuoden 1995 aikuiskoulutustutkimuksessa kolme prosenttia ei osannut ja kaksi prosenttia ei halunnut ilmoittaa tulojaan, ja vuoden 1990 aikuiskoulutustutkimuksessa kuusi prosenttia antoi ”Ei osaa sanoa” -vastauksen ja kolme prosenttia ”Ei halua sanoa” -vastauksen.

Myös jotkut tulevaisuuden näkymiä koskettavat kysymykset koettiin hie-man hankaliksi. Kysymyksessä 93 (Etenemismahdollisuudet yleensä työelämässä) osittaiskato oli viisi prosenttia ja kysymyksessä 94 (Mahdollisuudet uuden koulutusta ja ammattitaitoa vastaavan työpaikan saamiseen) osittaiskadon suuruus oli reilut neljä prosenttia.

Keskimääräistä selvästi vaikeammaksi osoittautui lisäkoulutuksen hyödyllisyyttä selvittävä kokonaisuus, jonka useammassa kysymyksessä osittaiskato nousi yli kolmen prosentin. Kohdissa 96a ”Kuinka paljon uskotte lisäkoulutuksen auttavan uuden työpaikan saamisessa?” sekä 96b ”Entä onko lisäkoulutuksesta apua uralla etenemisessä?” osittaiskato oli neljä ja puoli prosenttia ja kysymyksessä 96c ”Olisiko lisäkoulutuksesta apua työpaikan säilyttämisessä?” reilut kolme prosenttia.

Yksittäisistä kysymyksistä jonkin verran vaikeuksia oli lisäksi kysymyksissä 77c (Muita työhön liittyviä epävarmuustekijöitä – osittaiskato 4 %), 79 (Työn mahdollisen muutoksen kokeminen – osittaiskato yli 3 %), 91 (Työtehtävien vaativuus suhteessa peruskoulutukseen – osittaiskato vajaa 4 %) sekä kysymyksessä 95 (Tarvitseeko ammattitaitoa ja uraa edistävää koulutusta – osittaiskato 3,5 %).

Tilastolliset menetelmät

Luottamusväli

Otantatutkimuksissa muuttujalla on oma satunnaisvaihtelunsa. Tätä satunnaisvaihtelua voidaan arvioida keskivirheellä. Keskivirhe ilmaisee sen, kuinka tiiviisti havainnot ovat keskittyneet otoskeskiarvon ympärille. Otoskoko ja muuttujien arvojen vaihtelu vaikuttavat keskivirheen suuruuteen. Keskivirheen avulla muuttujan estimaatille voidaan laskea luottamusväli, joka ilmaisee muuttujan arvon sijoittumisen tietyllä todennäköisyydellä tälle välille.

$(1-\alpha)*100$ %:n luottamusvälillä tarkoitetaan suljettua väliä, jolla parametrin oikea arvo on $(1-\alpha)*100$ %:n todennäköisyydellä eli

$$Pr\{p \in (p - t_{\alpha} d(p), p + t_{\alpha} d(p))\} = 1 - \alpha$$

95 prosentin luottamusväliä vastaava t_{α} arvo on 1,96 (99 %:n luottamusväliä vastaava t_{α} arvo on 2,58 ja 90 %:n luottamusväliä vastaava t_{α} arvo on 1,65).

Keskivirheen laskennassa käytettiin yksinkertaistetun satunnaisotannan keskivirheen kaavaa ja oletusta, että vastauskato oli harmitonta:

$$d(p) = \sqrt{(100 - p)p / n}$$

Estimoiduille p-arvoille on laskettu arviot tällä lausekkeella (ks. taulukko 10).

Esimerkki luottamusvälin laskemisesta keskivirhetaulukon avulla

Aikuiskoulutustutkimukseen vastanneista 18–64-vuotiaista suomalaisista 53,8 prosenttia oli osallistunut aikuiskoulutukseen vuonna 2000. Lasketaan 95 prosentin luottamusväli sille, kuinka suuri osuus vastaajista osallistui aikuiskoulutukseen.

$$p = 53,8$$

$$t_{\alpha} = 1,96$$

$$n = 3\,422$$

Estimoitua suhteellista frekvenssiä (p) lähinnä taulukossa on arvo 55. Havaintoja (n) oli noin 3 500. Keskivirheen arvo löytyy n:n ja p:n yhtymä-

10. Prosenttilukujen keskiarvo havaintojen lukumäärän mukaan

Havaintojen lukumäärä	Estimoitu suhteellinen osuus p									
	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
30	4,0	5,5	6,5	7,3	7,9	8,4	8,7	8,9	9,1	9,1
50	3,1	4,2	5,0	5,7	6,1	6,5	6,7	6,9	7,0	7,1
75	2,5	3,5	4,1	4,6	5,0	5,3	5,5	5,7	5,7	5,8
100	2,2	3,0	3,6	4,0	4,3	4,6	4,8	4,9	5,0	5,0
150	1,8	2,4	2,9	3,3	3,5	3,7	3,9	4,0	4,1	4,1
200	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5	3,5
250	1,4	1,9	2,3	2,5	2,7	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2
300	1,3	1,7	2,1	2,3	2,5	2,6	2,8	2,8	2,9	2,9
350	1,2	1,6	1,9	2,1	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7
400	1,1	1,5	1,8	2,0	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5	2,5
450	1,0	1,4	1,7	1,9	2,0	2,2	2,2	2,3	2,3	2,4
500	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2
600	0,9	1,2	1,5	1,6	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0
700	0,8	1,1	1,3	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	1,9
800	0,8	1,1	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8
900	0,7	1,0	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7
1 000	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6
1 250	0,6	0,8	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4
1 500	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
1 750	0,5	0,7	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
2 000	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
2 500	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
3 000	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
3 500	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
4 000	0,3	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8

kohdasta eli se on 0,8. Kun 95 prosentin luottamusväliä vastaava t_{α} :n arvo on 1,96, niin luottamusvälin puolikasta vastaava arvo on $1,96 \cdot 0,8 = 1,6$.

Aikuiskoulutukseen vuonna 2000 osallistuneiden osuus oli 95 prosentin todennäköisyydellä välillä 52,2–55,4 prosenttia ($53,8 \% \pm 1,6 \%$).

Muuttujien välisen riippuvuuden tarkastelu χ^2 -riippumattomuustestillä

Aikuiskoulutustutkimuksessa on usein mielenkiinnon kohteena vastausten jakautuminen eri vaihtoehtojen kesken, ja ennen kaikkea vastausten jakautuminen ryhmiin jonkun taustamuuttujan (esim. sukupuoli, ikä) suhteen. Tämänlaatuissa kahden muuttujan välisen riippuvuuden tutkimisessa käytetty menetelmä on Pearsonin χ^2 -testi. χ^2 -testisuure saadaan lasketuksi havaintojen ollessa kaksisuuntaisen frekvenssitaulun, eli nk. kontingenssitaulun, muodossa. Testisuureen arvo lasketaan siis havaintojen, eikä esimerkiksi prosentiosuuksien, pohjalta.

Kontingenssitaulun muodossa olevasta aineistosta voidaan testata χ^2 -testin avulla nollahypoteesia, jonka mukaan muuttujien välillä ei ole riippuvuutta. Jokaiseen kontingenssitaulun ruutuun saadaan nk. odotettu frekvenssi nollahypoteesin pohjalta. Jos riippuvuutta ei ole, niin havaintojen jakautuminen eri luokkiin noudattaa reunajakaumia, eli rivi- ja sarakesummien jakaumia. Rivi- ja sarakesummien perusteella saadaan kunkin kontingenssitaulun ruudun odotettu frekvenssi yksinkertaisesti kertomalla keskenään

vastaavan rivin ja sarakkeen summa ja jakamalla tulo havaintojen kokonaismäärällä. χ^2 -testisuure perustuu näiden odotettujen ja todellisten eli havaittujen frekvenssien erotukselle. Se saadaan lasketuksi kaavasta

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(o_{ij} - e_{ij})^2}{e_{ij}},$$

missä o_{ij} = havaittu frekvenssi ruudussa (i,j)
 e_{ij} = odotettu frekvenssi ruudussa (i,j)
 r = rivien lukumäärä
 s = sarakkeitten lukumäärä .

Mitä kauempana havaitut frekvenssit ovat nollihypoteesin mukaisista odotetuista frekvensseistä, sitä suuremman arvon testisuure saa. Näin ollen suuret χ^2 -arvot ovat tilastollisesti merkitseviä. Testisuure noudattaa χ^2 -jakaumaa vapausastein $(r-1)*(s-1)$, joten p-arvo saadaan χ^2 -jakaumataulukosta. χ^2 -testiin liittyy oletus, että odotetuista frekvensseistä korkeintaan 20 prosenttia saa olla pienempiä kuin viisi. Mikäli oletus ei täyty, on luokkia syytä yhdistellä.

Esimerkki χ^2 -testistä – Onko miehillä ja naisilla eroja aikuiskoulutukseen osallistumisessa?

Vuonna 2000 aikuiskoulutukseen osallistui naisista 59 prosenttia ja miehistä 49 prosenttia. Johtuuko ero satunnaisvaihtelusta vai onko se tilastollisesti merkitsevä?

Esitetään ensiksi painokertoimella korjatut havaitut frekvenssit kontingenssitaulun muodossa seuraavasti:

	<i>Osallistui</i>	<i>Ei osallistunut</i>	<i>Yhteensä</i>
Mies	838	889	1727
Nainen	1003	692	1695
Yhteensä	1841	1581	3422

H_0 : sukupuoli ei vaikuta osallistumiseen
 Odotetut frekvenssit (lasketaan reunajakaumista):

	<i>Osallistunut</i>	<i>Ei osallistunut</i>	<i>Yhteensä</i>
Mies	929	798	1727
Nainen	912	783	1695
Yhteensä	1841	1581	3422

$$\chi^2 = \frac{(838-929)^2}{929} + \frac{(889-798)^2}{798} + \frac{(1003-912)^2}{912} + \frac{(692-783)^2}{783} \approx 39,0$$

vapausasteet (df) = (2-1)*(2-1) = 1, p = 0.001

On siis olemassa vahvaa evidenssiä sille, että sukupuoli ja osallistuminen aikuiskoulutukseen riippuvat toisistaan. Näin ollen hylätään H_0 .

Itse riippuvuuden suuntaa testi ei kerro, vaan se täytyy päätellä rivi- tai sarakeprosentteista. Tässä esimerkissä tulkinta on, että naiset osallistuvat aikuiskoulutukseen miehiä useammin.

Riippuvuuden määrän ja laadun kuvaaminen: Cramerin V

χ^2 -riippumattomuudesta kertoo kahden muuttujan välisen riippuvuuden merkitsevyyden. Jos riippuvuutta havaitaan, niin χ^2 -testisuure ei kuitenkaan sinällään kelpaa riippuvuuden laadun kuvaamiseen. Jos kahden eri taulukon sarakkeitten ja rivien lukumäärät tai otoskoot ovat erisuuret, ei näitä taulukoita voi verrata keskenään χ^2 -testisuureen avulla. Näin ollen riippuvuuden laadun kuvaamiseen tarvitaan jokin assosiaatiomitta. Sopiva tunnusluku on Cramerin V. Cramerin V on vertailukelpoinen eri kokoisten ja erisuurten otoskokojen kesken saaden sitä suuremman arvon, mitä enemmän riippuvuutta ilmenee.

Cramerin V lasketaan kaavasta

$$V = \sqrt{\frac{\chi^2}{n * \min(r-1, s-1)}}$$

missä n = otoskoko.

Esimerkki Cramerin V:stä – Riippuuko henkilöstökoulutukseen osallistuminen enemmän henkilön pohjakoulutuksesta vai iästä?

Henkilöstökoulutukseen osallistuminen riippuu tilastollisesti merkitsevästi sekä pohjakoulutuksesta että henkilön iästä. Kumman taustamuuttujan kohdalla riippuvuus on suurempaa?

Pohjakoulutuksen ja osallistumisen välinen kontingenssitaulu (painotetut frekvenssit):

	<i>Osallistunut</i>	<i>Ei osallistunut</i>	<i>Yhteensä</i>
Perusaste	162	233	395
Keskiaste	376	392	768
Korkea-aste	516	197	713
Yhteensä	1054	822	1876

Iän ja osallistumisen välinen kontingenssitaulu:

	<i>Osallistunut</i>	<i>Ei osallistunut</i>	<i>Yhteensä</i>
18–24-vuotiaat	65	78	143
25–34-vuotiaat	254	194	448
35–44-vuotiaat	338	217	555
45–54-vuotiaat	323	248	571
55–64-vuotiaat	74	85	159
Yhteensä	1054	822	1876

Kontingenssitauluista saadaan laskettua χ^2 -testisuureet:

$$\chi^2_{\text{pohjakoulutus}} = 129,2$$

$$\chi^2_{\text{iä}} = 17,7$$

Ja niiden avulla edelleen Cramerin V:t :

$$V_{\text{pohjakoulutus}} = 0,262$$

$$V_{\text{iä}} = 0,097$$

Riippuvuus henkilöstökoulutukseen osallistumisen ja pohjakoulutuksen välillä on siis voimakkaampaa kuin riippuvuus osallistumisen ja iän välillä.

Taulukko- ja kuvioluettelo

Taulukoissa käytetyt symbolit

Ei yhtään	–
Tieto ei ole mahdollinen
Tieto on epävarma esitettäväksi ($n < 30$)	**
Koko väestöön painotettu lukumäärä	N
Vastaajien lukumäärä	n
Osuus on alle 0,5 prosenttiyksikköä	0

Taulukkoluettelo

2	Osallistuminen aikuiskoulutukseen vuonna 2000	
2.1	<i>Osallistumisen määrä ja rakenne</i>	
2.1.1	Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutuksen järjestäjän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	24
2.1.2	Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutuksen järjestäjän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	24
2.1.3	Aikuiskoulutuksen sisältö vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)	25
2.1.4	Ulkomailla opiskelleiden koulutussisältö vuonna 2000 (18–64-vuotias ulkomailla opiskellut väestö)	25
2.3	<i>Osallistuminen työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen</i>	
2.3.1	Työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen rahoitus vuonna 2000 (osuudet kursseista)	34
2.3.2	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen menon aloite vuonna 2000 (osuudet kursseista)	34
2.3.3	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen menon syy vuonna 2000 (osuudet kursseista)	35
2.4	<i>Osallistuminen henkilöstökoulutukseen</i>	
2.4.1	Henkilöstökoulutuksen sisältö vuonna 2000 (osuudet kursseista)	41
2.4.2	Henkilöstökoulutuksen osallistumisasteet ja koulutuspäivien määrä osallistujaa ja palkansaaajaa kohden vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaaajat)	44
2.5	<i>Osallistuminen muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen</i>	
2.5.1	Muun kuin työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen sisältö vuonna 2000 (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	46
2.5.2	Muun kuin työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen järjestäjä vuonna 2000 (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	46
4	Aikuisten itseopiskelu	
4.1	Vapaa-ajan itseopiskelun sisältö vuonna 2000 (vapaa-aikana itsekseen opiskellut 18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)	61
4.2	Työajan itseopiskelun sisältö vuonna 2000 (työaikana itsekseen opiskellut 18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)	62
6	Aikuisten tietokoneen käyttö	
6.1	Tietokoneen käytön useus sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)	72
7	Aikuisten vieraiden kielten taito	
7.1	Englannin, ruotsin ja saksan kielen osaamisen yhdistelmät (18–64-vuotias väestö)	88
7.2	Englantia vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla osaavien kielitaito ruotsin kielessä (18–64-vuotias väestö)	89

7.3	Englantia vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla osaavien kielitaito saksan kielessä (18–64-vuotias väestö)	89
7.4	Ruotsia vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla osaavien kielitaito saksan kielessä (18–64-vuotias väestö)	89
7.5	Ruotsia, englantia ja saksaa vähintään itsenäisellä kielenkäyttötasolla osaavat (18–64-vuotias väestö)	90
8	Aikuiskoulutuksen koettu hyöty, tarve ja koulutusaikomukset	
8.1	Koulutustarve ammattitaitoa kehittävään tai uraa edistävään koulutukseen koulutuksen sisällön mukaan (18–64-vuotias väestö, pl. eläkeläiset ja ne opiskelijat, joilla ei ole työkokemusta)	97
9	Koulutukseen osallistumisen esteet	
9.1	Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen suurin este sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	100
9.2	Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen suurin este koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	102
9.3	Henkilöstökoulutukseen osallistumisen suurin este sukupuolen mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	104
9.4	Henkilöstökoulutukseen osallistumisen suurin este koulutusasteen mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	104
10	Iäkkäiden 65–79-vuotiaiden aikuiskoulutukseen osallistuminen ja koulutuskokemukset	
10.1	Vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvän koulutuksen tarve koulutuksen sisällön mukaan (65–79-vuotias väestö)	110
10.2	Tietokoneen käytön useus (65–79-vuotias väestö)	110
Tekninen raportti		
1	Aikuiskoulutustutkimus 2000:n vastausosuus, kato ja otos eräiden taustamuuttujien mukaan (18–64-vuotias väestö)	126
2	Vuosien 2000, 1995 ja 1990 aikuiskoulutustutkimusten vastausosuudet eräiden taustamuuttujien mukaan (18–64-vuotias väestö)	127
3	Kadon jakaantuminen koko otoksessa, pelkän perusasteen suorittaneilla sekä kaupunkimaisissa kunnissa asuvilla, poikkeamat keskimääräisestä vastausosuudesta (18–64-vuotias väestö)	128
4	Katotapausten jakaantuminen kieltäytyneisiin ja tavoittamattomiin eräiden taustamuuttujien mukaan (18–64-vuotias väestö)	129
5	Kieltäytyneiden ja tavoittamattomien osuudet otoksesta, vuosien 2000, 1995 ja 1990 aikuiskoulutustutkimusten vertailu (18–64-vuotias väestö)	130
6	Haastatellut, otos ja perusjoukko maakunnan ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)	131
7	Haastatellut, otos ja perusjoukko iän ja koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias väestö)	132
8	Aikuiskoulutustutkimus 2000:n vastausosuus ja kato eräiden taustamuuttujien mukaan (65–79-vuotias väestö)	133
9	Haastatellut, otos ja perusjoukko koulutusasteen ja asuinläänin mukaan (65–79-vuotias väestö)	133

Kuvioluettelo

2. Osallistuminen aikuiskoulutukseen vuonna 2000

2.1 Osallistumisen määrä ja rakenne

2.1.1	Aikuiskoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	16
2.1.2	Aikuiskoulutukseen osallistuminen iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	16
2.1.3	Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	16
2.1.4	Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	17
2.1.5	Aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	17
2.1.6	Aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman ja koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	17
2.1.7	Aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	19
2.1.8	Aikuiskoulutukseen osallistuminen työmarkkina-aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	19
2.1.9	Aikuiskoulutukseen osallistuminen iän ja työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	19
2.1.10	Aikuiskoulutukseen osallistuminen työmarkkina-aseman ja koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	21
2.1.11	Aikuiskoulutukseen osallistuminen asuinläänin mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	21
2.1.12	Aikuiskoulutukseen osallistuminen asuinläänin ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	21
2.1.13	Aikuiskoulutukseen osallistuminen kuntaryhmän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	23
2.1.14	Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen ja kuntaryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	23
2.1.15	Aikuiskoulutukseen osallistumisen riippuvuus eri muuttujista (Cramerin V -kertoimet)	23
2.2	<i>Aikuiskoulutukseen osallistumisen volyyymi</i>	
2.2.1	Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)	27
2.2.2	Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)	27

2.2.3	Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)	27
2.2.4	Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)	29
2.2.5	Aikuiskoulutuspäivien määrä osallistujaa kohden kuntaryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias aikuiskoulutukseen osallistunut väestö)	29
2.2.6	Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	29
2.2.7	Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	31
2.2.8	Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	31
2.2.9	Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden kuntaryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	31
2.3	<i>Osallistuminen työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen</i>	
2.3.1	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö).	33
2.3.2	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen työmarkkina-aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö).	33
2.3.3	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias työvoima)	33
2.3.4	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias työvoima).	35
2.3.5	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias työvoima)	35
2.4	<i>Osallistuminen henkilöstökoulutukseen</i>	
2.4.1	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	37
2.4.2	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	37
2.4.3	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	37
2.4.4	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	39
2.4.5	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen yrityksen henkilökuntamäärän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	39
2.4.6	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen yrityksen henkilökuntamäärän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	39
2.4.7	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen työnantajan ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	40

2.4.8	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen kuntaryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	40
2.4.9	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman ja kuntaryhmän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	40
2.4.10	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen asuinläänin mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	42
2.4.11	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen asuinläänin ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	42
2.4.12	Henkilöstökoulutukseen osallistumisen riippuvuus eri muuttujista (Cramerin V -kertoimet)	42
2.5	<i>Osallistuminen muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen</i>	
2.5.1	Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	47
2.5.2	Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	47
2.5.3	Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	47
2.5.4	Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen asuinläänin mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	48
2.5.5	Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen asuinläänin ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	48
3	Aikuiskoulutukseen osallistumisen muutokset 1980–2000	
3.1	Aikuiskoulutukseen osallistuminen sukupuolen mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias väestö)	50
3.2	Aikuiskoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias väestö)	50
3.3	Aikuiskoulutukseen osallistuminen koulutusasteen mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotias väestö)	50
3.4	Aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias väestö)	51
3.5	Aikuiskoulutukseen osallistuminen kuntaryhmän mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotias väestö)	51
3.6	Aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden vuosina 1990–2000 (18–64-vuotias väestö)	51
3.7	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen sukupuolen mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias työvoima)	53
3.8	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias työvoima)	53

3.9	Työhön tai ammattiin liittyvien aikuiskoulutuspäivien määrä aikuista kohden vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias työvoima)	53
3.10	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen sukupuolen mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	55
3.11	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen iän mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	55
3.12	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	55
3.13	Henkilöstökoulutukseen osallistuminen koulutusasteen mukaan vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	56
3.14	Henkilöstökoulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden vuosina 1990–2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	56
3.15	Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen sukupuolen mukaan vuosina 1980–2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	56
4	Aikuisten itseopiskelu	
4.1	Itseopiskelu iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)	59
4.2	Itseopiskelu iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)	59
4.3	Itseopiskelu koulutusasteen ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)	59
4.4	Itseopiskelu sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)	60
4.5	Itseopiskelu sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat)	60
4.6	Itseopiskelu työ- / vapaa-ajalla koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias itseksensä opiskellut väestö, pl. opiskelijat)	60
5	Työ, koulutus ja oppiminen	
5.1	Arvio työtehtävien oppimiseen kuluvasta ajasta sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	65
5.2	Miesten ja naisten arviot työtehtävien oppimiseen kuluvasta ajasta sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	65
5.3	Saadun peruskoulutuksen ja työtehtävien vaatimustason suhde koulutusasteen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat työlliset)	65
5.4	Työssä tarvittavat taidot perustuvat ... (18–64-vuotiaat työlliset)	66
5.5	Mahdollisuudet käyttää työssä aiemmin opittuja tietoja ja taitoja sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	66
5.6	Mahdollisuudet kehittää työssä kykyjä ja ammattitaitoa sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	66
5.7	Mahdollisuudet oppia työssä uusia asioita sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	69

5.8	Työtehtävien ja koettujen valmiuksien vastaavuus koulutusasteen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat työlliset)	69
5.9	Työtehtävissä hyvin pärjätäkseen lisäkoulutusta tarvitsevat iän mukaan vuosina 1995 ja 2000 (18–64-vuotiaat työlliset)	69
5.10	Ammattijulkaisujen säännöllinen seuraaminen sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	71
6	Aikuisten tietokoneen käyttö	
6.1	Tietokoneen käyttö vuoden aikana iän ja koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias väestö)	74
6.2	Tietokoneen käyttö vuoden aikana kuntaryhmän ja koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias väestö)	74
6.3	Tietokoneen käyttö vuoden aikana sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)	74
6.4	Tietokoneen käyttö vuoden aikana työllisillä ja työttömillä sukupuolen mukaan (18–64-vuotias työvoima)	76
6.5	Tietokoneen käyttö vuoden aikana koulutusasteen mukaan työllisillä ja työttömillä (18–64-vuotias työvoima)	76
6.6	Tietokoneen käyttö vuoden aikana iän mukaan työllisillä ja työttömillä (18–64-vuotias työvoima)	76
6.7	Tietokoneen käyttö eri tarkoituksiin (18–64-vuotias väestö)	78
6.8	Tietokoneen käyttö eri tarkoituksiin sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)	78
6.9	Tietokoneen käyttö eri tarkoituksiin työllisillä ja työttömillä (18–64-vuotias työvoima)	79
6.10	Tietokoneen käytössä tärkeäksi koetut oppimistavat (18–64-vuotias väestö)	81
6.11	Tietotekniikan aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	81
6.12	Tietotekniikan koulutustarve sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias työvoima)	81
7	Aikuisten vieraiden kielten taito	
7.1	Vähintään yhtä vierasta kieltä osaavat sukupuolen ja iän mukaan vuosina 1995 ja 2000 (18–64-vuotias väestö)	85
7.2	Vähintään yhtä vierasta kieltä osaavat koulutusasteen ja sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1995 ja 2000 (18–64-vuotias väestö)	85
7.3	Vieraiden kielten osaaminen sukupuolen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö) (Vieras kieli = muu kuin äidinkieli)	85
7.4	Vieraita kieliä osaavien osuudet kielen ja osaamistason mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö) (Vieras kieli = muu kuin äidinkieli)	87
7.5	Englannin kielen osaaminen eri kielitaitotasolla iän mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	87

7.6	Ruotsin kielen osaaminen eri kielitaitotasolla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö) (Vieras kieli = muu kuin äidinkieli)	87
7.7	Saksan kielen osaaminen eri kielitaitotasolla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	91
7.8	Vieraiden kielten määrä, joita osaa vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	91
7.9	Kielikoulutustarve työ- tai vapaa-aikaan liittyen vuonna 2000 (18–64-vuotias väestö)	91
8	Aikuiskoulutuksen koettu hyöty, tarve ja koulutusaikomukset	
8.1	Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen vaikutukset (osuudet kursseista)	94
8.2	Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen vaikutukset aloitteentekijän mukaan (osuudet kursseista)	94
8.3	Työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen osallistumiskerrat elämän aikana vuosina 1995 ja 2000 (18–64-vuotiaat, joilla on työkokemusta)	94
8.4	Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen pitkän aikavälin vaikutukset sukupuolen mukaan (18–64-vuotias ko. koulutukseen elämänsä aikana osallistunut väestö)	96
8.5	Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen pitkän aikavälin vaikutukset koulutusasteen mukaan (18–64-vuotias ko. koulutukseen elämänsä aikana osallistunut väestö)	96
9	Koulutukseen osallistumisen esteet	
9.1	Syyt, jotka hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella koulutukseen (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	101
9.2	Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen suurin este (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	101
9.3	Henkilöstökoulutukseen osallistumisen esteet (18–64-vuotiaat palkansaajat)	101
9.4	Henkilöstökoulutukseen osallistumisen suurin este (18–64-vuotiaat palkansaajat)	106
9.5	Tiedonsaanti aikuiskoulutusmahdollisuuksista iän mukaan, riittävästi tietoa saaneet (18–64-vuotias väestö)	106
9.6	Mahdollisuudet saada työssä ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	106
9.7	Mahdollisuudet vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	107
10	Iäkkäiden, 65–79 vuotiaiden aikuiskoulutukseen osallistuminen ja koulutuskokemukset	
10.1	Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen pitkän aikavälin vaikutukset (65–79-vuotias ko. koulutukseen elämänsä aikana osallistunut väestö)	111
10.2	Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumista paljon tai jonkin verran hankaloittaneet syyt (65–79-vuotias väestö)	111
10.3	Vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella tapahtuvaan koulutukseen osallistumisen suurin este (65–79-vuotias väestö)	112
10.4	Vieraita kieliä osaavien osuudet kielen ja osaamistason mukaan (65–79-vuotias väestö)	112

Liitetaulukot

Taulukoissa käytetyt symbolit

Ei yhtään.	–
Tieto ei ole mahdollinen
Tieto on epävarma esitettäväksi ($n < 30$)	**
Koko väestöön painotettu lukumäärä	N
Vastaajien lukumäärä	n
Osuus on alle 0,5 prosenttiyksikköä	0

Liitetaulukot

Osallistuminen aikuiskoulutukseen

1.	Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 (18–64-vuotias väestö)	156
2.	Aikuiskoulutukseen osallistuminen 1995 (18–64-vuotias väestö)	157
3.	Aikuiskoulutukseen osallistuminen 1990 (18–64-vuotias väestö)	158
4.	Aikuiskoulutukseen osallistuminen 1980 (18–64-vuotias väestö)	159
5.	Työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 (18–64-vuotias työvoima)	160
6.	Työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1995 (18–64-vuotias työvoima)	161
7.	Työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1990 (18–64-vuotias työvoima)	162
8.	Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	163
9.	Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen 1995 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	164
10.	Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen 1990 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	165
11.	Täysin omalla kustannuksella työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	166
12.	Täysin omalla kustannuksella työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1995 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	167
13.	Täysin omalla kustannuksella työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1990 (18–64-vuotiaat palkansaajat)	168
14.	Muuhun kuin työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 (18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	169
15.	Muuhun kuin työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1995 (18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	170
16.	Muuhun kuin työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1990 (18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	171

Aikuisopintojen järjestäjä ja kesto, sisältö ja vaikutukset

17.	Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 koulutuksen järjestäjän mukaan (18–64-vuotias väestö)	172
18.	Aikuiskoulutukseen osallistuneiden osallistumispäiviä keskimäärin eri tyyppisissä aikuiskoulutuksissa 2000	173
19.	Työhön tai amattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 koulutuksen sisällön mukaan (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)	174
20.	Työnantajan tukemaan aikuiskoulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen 2000 koulutuksen sisällön mukaan (18–64-vuotiaat ko. koulutukseen osallistuneet palkansaajat)	175

21.	Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 koulutuksen sisällön mukaan (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	176
22.	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisen syyt 2000 (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)	177
23.	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisen aloite 2000 (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)	178
24.	Työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen/kurssin koetut vaikutukset 2000 iän ja sukupuolen mukaan (Vaikutti paljon tai jonkin verran -vastausten osuus) (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)	179
25.	Työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen/kurssin koetut vaikutukset 2000 sosioekonomisen aseman mukaan (Vaikutti paljon tai jonkin verran -vastausten osuus) (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)	179
26.	Työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen/kurssin koetut vaikutukset 2000 koulutusasteen mukaan (Vaikutti paljon tai jonkin verran -vastausten osuus) (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)	180
27.	Työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen/kurssin koetut vaikutukset 2000 työnantajan mukaan (Vaikutti paljon tai jonkin verran -vastausten osuus) (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)	180

Koulutus ja oppiminen työssä

28.	Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumiskerrat koko elämän aikana (18–64-vuotiaat, joilla on työkokemusta)	181
29.	Kaiken työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen vaikutukset iän ja sukupuolen mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat, jotka osallistuneet joskus työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen)	182
30.	Kaiken työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen vaikutukset sosioekonomisen aseman mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat, jotka osallistuneet joskus työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen)	182
31.	Kaiken työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen vaikutukset koulutusasteen mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat, jotka osallistuneet joskus työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen)	183
32.	Kaiken työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen vaikutukset työnantajan mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat, jotka osallistuneet joskus työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen)	183
33.	Käsitykset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista iän ja sukupuolen mukaan (Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat) . . .	184
34.	Käsitykset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista sosioekonomisen aseman mukaan (Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat) . . .	184
35.	Käsitykset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista koulutusasteen mukaan (Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat) . . .	185
36.	Käsitykset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista työnantajan mukaan (Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat) . . .	185

37.	Käsitykset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista työpaikan henkilökuntamäärän mukaan (Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat) . . .	186
38.	Saadun peruskoulutuksen ja työtehtävien vaatimustason suhde (18–64-vuotiaat työlliset) . . .	187
39.	Työssä tarvittavat taidot pohjautuvat peruskoulutukseen ja ammatilliseen lisäkoulutukseen (18–64-vuotiaat työlliset)	188
40.	Työssä tarvittavat taidot pohjautuvat työkokemukseen ja omatoimiseen opiskeluun (18–64-vuotiaat työlliset)	189
41.	Työtehtävien ja koettujen valmiuksien vastaavuus (18–64-vuotiaat työlliset)	190
42.	Mahdollisuudet saada työpaikalla ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta (18–64-vuotiaat palkansaajat)	191
43.	Työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen kokeminen puutteellisiksi (18–64-vuotias työvoima, pl. työttömät, joilla ei ole työkokemusta)	192
44.	Avunsaanti tilanteissa, joissa tiedot ja taidot on koettu puutteellisiksi iän ja sukupuolen mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka ilmoittivat joutuneensa tilanteisiin, joissa olivat kokeneet tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi)	193
45.	Avunsaanti tilanteissa, joissa tiedot ja taidot on koettu puutteellisiksi sosioekonomisen aseman mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka ilmoittivat joutuneensa tilanteisiin, joissa olivat kokeneet tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi)	193
46.	Avunsaanti tilanteissa, joissa tiedot ja taidot on koettu puutteellisiksi koulutusasteen mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka ilmoittivat joutuneensa tilanteisiin, joissa olivat kokeneet tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi)	193

Koulutushalukkuus

47.	Syyt, jotka aiheuttavat paljon tai jonkin verran kiinnostusta mennä lähivuosina työhön tai ammattiin liittyvään lisäkoulutukseen iän ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka olivat kiinnostuneita lisäkoulutuksesta)	194
48.	Syyt, jotka aiheuttavat paljon tai jonkin verran kiinnostusta mennä lähivuosina työhön tai ammattiin liittyvään lisäkoulutukseen sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka olivat kiinnostuneita lisäkoulutuksesta)	194
49.	Syyt, jotka voisivat herättää paljon tai jonkin verran kiinnostusta mennä lähivuosina työhön tai ammattiin liittyvään lisäkoulutukseen iän ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka EIVÄT olleet kiinnostuneita lisäkoulutuksesta) . . .	195
50.	Syyt, jotka voisivat herättää paljon tai jonkin verran kiinnostusta mennä lähivuosina työhön tai ammattiin liittyvään lisäkoulutukseen sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka EIVÄT olleet kiinnostuneita lisäkoulutuksesta) . . .	195
51.	Opiskelun ehdoksi asetettu sellaisen opintotuen suuruus, jota ei tarvitse maksaa takaisin (18–64-vuotiaat työlliset)	196

Koulutustarve ja osallistumisaikomukset

52.	Työhön tai ammattiin liittyvä koulutustarve (18–64-vuotiaat, pl. eläkeläiset ja opiskelijat, joilla ei ole työkokemusta)	197
53.	Työn muuttuminen työtavoiltaan ja -välineiltään seuraavien 5 vuoden aikana (18–64-vuotiaat palkansaajat)	198

54.	Vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvä koulutustarve (18–64-vuotias väestö)	199
55.	Aikomukset osallistua koulutukseen seuraavien 12 kuukauden aikana (18–64-vuotias väestö)	200
56.	Kiinnostus osallistua tutkimushetkeä seuraavien 2 vuoden kuluessa vähintään vuoden kestävään tutkintoon johtavaan koulutukseen (18–64-vuotias työvoima)	201

Koulutusesteet ja -vaikeudet

57.	Tiedonsaanti aikuiskoulutusmahdollisuuksista (18–64-vuotias väestö)	202
58.	Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella koulutukseen iän ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	203
59.	Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella koulutukseen sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	203
60.	Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella koulutukseen koulutusasteen mukaan (18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	204
61.	Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen iän ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	204
62.	Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	205
63.	Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen koulutusasteen mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	205
64.	Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen työnantajan mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	206
65.	Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen työpaikan henkilökuntamäärän mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)	206

Kielitaito ja tietokoneen käyttö

66.	Vieraiden kielten osaaminen ja kielten määrä (18–64-vuotias väestö)	207
67.	Tietokonetta vuoden aikana käyttäneet (18–64-vuotias väestö)	208

1. Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 (18–64-vuotias väestö)

	Osallistunut tutki- mushetkeä edeltä- vien 12 kuukau- den aikana		Osallistunut viimeksi joskus aikaisemmin		Ei ole osallistunut koskaan		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	%	N	n	%
Ikä									
18–24-vuotiaat	225 413	49	159 363	35	76 172	17	460 948	485	100
25–29-vuotiaat	194 811	63	92 867	30	19 862	6	307 540	322	100
30–34-vuotiaat	214 716	61	123 911	35	15 846	4	354 473	374	100
35–44-vuotiaat	474 888	62	274 406	36	18 131	2	767 425	811	100
45–54-vuotiaat	463 366	56	331 647	40	32 998	4	828 011	856	100
55–64-vuotiaat	180 863	33	329 648	61	31 937	6	542 448	574	100
Sukupuoli									
Mies	798 731	49	717 851	44	129 559	8	1 646 142	1 727	100
Nainen	955 326	59	593 992	37	65 386	4	1 614 704	1 695	100
Sosioekonominen asema									
Maatalousyrittäjät	43 153	45	37 329	39	14 600	15	95 082	101	100
Muut yrittäjät	94 745	42	119 204	52	14 267	6	228 216	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	485 627	84	87 807	15	3 153	1	576 587	622	100
Alemmat toimihenkilöt	435 025	68	189 659	30	11 298	2	635 981	656	100
Työntekijät	361 911	45	398 978	49	49 637	6	810 527	836	100
Opiskelijat	184 670	57	98 555	30	43 521	13	326 746	345	100
Eläkeläiset	82 555	21	270 941	69	36 493	9	389 989	405	100
Muu tai tuntematon	66 371	34	109 370	55	21 977	11	197 718	217	100
Koulutusaste									
Perusaste	340 450	37	480 280	52	99 596	11	920 327	918	100
Keskiaste	725 994	51	621 305	43	84 361	6	1 431 659	1 496	100
Korkea-aste	687 614	76	210 257	23	10 988	1	908 859	1 008	100
Työvoimaan kuuluminen									
Työvoima	1 443 705	60	867 300	36	98 581	4	2 409 586	2 524	100
Työlliset	1 330 843	63	691 577	33	84 975	4	2 107 395	2 206	100
Työttömät	112 862	37	175 723	58	13 607	5	302 192	318	100
Työvoiman ulkopuoliset	310 352	36	444 542	52	96 364	11	851 259	898	100
Lääni									
Etelä-Suomen lääni	767 259	57	511 961	38	65 104	5	1 344 324	1 292	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	598 523	52	484 803	42	75 088	6	1 158 414	1 250	100
Itä-Suomen lääni	195 573	54	137 164	38	27 721	8	360 459	428	100
Oulun lääni	129 297	47	127 425	46	19 434	7	276 156	313	100
Lapin lääni	63 405	52	50 489	42	7 598	6	121 493	139	100
Kuntaryhmä									
Kaupunkimainen	1 102 510	56	758 281	38	109 426	6	1 970 216	2 023	100
Taajaan asuttu	289 667	53	224 816	41	31 123	6	545 606	588	100
Maaseutumainen	361 880	49	328 745	44	54 397	7	745 023	811	100
Yhteensä	1 754 057	54	1 311 843	40	194 945	6	3 260 845	3 422	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Aikuiskoulutuksella tarkoitetaan erityisesti aikuisia varten järjestettyä ja organisoitua koulutusta. Vain sellainen koulutus on laskettu mukaan, johon on osallistuttu yhteensä vähintään kuusi tuntia. Aikuiskoulutukseen osallistumista kuvaaviin taulukoihin ei ole otettu mukaan opiskelua autokouluissa eikä radion ja television opetusohjelmien seuraamista. Sen sijaan opiskelu ulkomailla on laskettu lukuihin mukaan, vaikka se ei esiinnykään omana koulutustyyppinä vuosina 1980 ja 1990.

2. Aikuiskoulutukseen osallistuminen 1995 (18–64-vuotias väestö)

	Osallistunut tutki- mushetkeä edeltä- vien 12 kuukau- den aikana		Osallistunut viimeksi joskus aikaisemmin		Ei ole osallistunut koskaan		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	%	N	n	%
Ikä									
18–24-vuotiaat	183 534	42	132 910	30	121 629	28	438 073	597	100
25–29-vuotiaat	178 231	51	136 492	39	37 441	11	352 165	479	100
30–34-vuotiaat	203 635	54	152 423	41	18 896	5	374 953	509	100
35–44-vuotiaat	425 144	54	320 936	41	42 894	5	788 974	989	100
45–54-vuotiaat	404 908	54	317 277	42	33 376	4	755 560	911	100
55–64-vuotiaat	160 102	31	289 461	57	59 254	12	508 818	622	100
Sukupuoli									
Mies	705 958	43	711 388	44	207 706	13	1 625 052	2 052	100
Nainen	849 596	53	638 111	40	105 784	7	1 593 491	2 055	100
Sosioekonominen asema									
Maatalousyrittäjät	53 667	44	56 080	45	13 613	11	123 360	159	100
Muut yrittäjät	91 009	37	140 989	57	16 175	7	248 173	309	100
Ylemmät toimihenkilöt	329 791	78	90 872	21	2 765	1	423 427	528	100
Alemmat toimihenkilöt	494 612	66	232 332	31	18 567	2	745 511	947	100
Työntekijät	301 307	37	390 653	48	114 450	14	806 410	1 027	100
Opiskelijat	159 059	51	99 535	32	55 591	18	314 185	427	100
Eläkeläiset	68 296	20	227 896	67	45 104	13	341 296	421	100
Muu tai tuntematon	57 814	27	111 143	51	47 224	22	216 182	289	100
Koulutusaste (luokitus 1997)									
Perusaste	332 933	32	523 480	51	175 278	17	1 031 692	1 290	100
Keskiaste	619 127	47	580 218	44	123 257	9	1 322 602	1 713	100
Korkea-aste	603 494	70	245 800	28	14 955	2	864 249	1 104	100
Työvoimaan kuuluminen									
Työvoima	1 292 587	53	941 730	39	186 742	8	2 421 059	3 074	100
Työlliset	1 164 313	60	678 534	35	109 451	6	1 952 299	2 465	100
Työttömät	128 274	27	263 196	56	77 291	16	468 761	609	100
Työvoiman ulkopuoliset	262 967	33	407 769	51	126 748	16	797 484	1 033	100
Lääni (luokitus 1999)									
Etelä-Suomen lääni	653 404	50	555 248	43	91 635	7	1 300 288	1 567	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	544 804	48	469 354	41	130 066	11	1 144 224	1 494	100
Itä-Suomen lääni	167 824	45	161 608	43	44 267	12	373 699	519	100
Oulun lääni	130 434	48	110 777	40	33 304	12	274 514	366	100
Lapin lääni	59 089	47	52 512	42	14 218	11	125 819	161	100
Kuntaryhmä									
Kaupunkimainen	990 538	52	765 968	40	158 137	8	1 914 643	2 426	100
Taajaan asuttu	251 538	45	246 077	44	59 180	11	556 796	706	100
Maaseutumainen	313 479	42	337 453	45	96 172	13	747 104	975	100
Yhteensä	1 555 554	48	1 349 499	42	313 490	10	3 218 543	4 107	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Aikuiskoulutuksella tarkoitetaan erityisesti aikuisia varten järjestettyä ja organisoitua koulutusta. Vain sellainen koulutus on laskettu mukaan, johon on osallistuttu yhteensä vähintään kuusi tuntia. Aikuiskoulutukseen osallistumista kuvaaviin taulukoihin ei ole otettu mukaan opiskelua autokouluissa eikä radion ja television opetusohjelmien seuraamista. Sen sijaan opiskelu ulkomailla on laskettu lukuihin mukaan, vaikka se ei esiinnykään omana koulutustyyppinä vuosina 1980 ja 1990.

3. Aikuiskoulutukseen osallistuminen 1990 (18–64-vuotias väestö)

	Osallistunut tutki- mushetkeä edeltä- vien 12 kuukau- den aikana		Osallistunut viimeksi joskus aikaisemmin		Ei ole osallistunut koskaan		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	%	N	n	%
Ikä									
18–24-vuotiaat	204 552	43	155 688	32	119 147	25	479 387	534	100
25–29-vuotiaat	206 900	55	137 036	37	29 554	8	373 491	416	100
30–34-vuotiaat	209 127	55	152 844	41	15 411	4	377 382	419	100
35–44-vuotiaat	481 846	57	293 654	35	69 519	8	845 019	937	100
45–54-vuotiaat	291 068	48	245 609	40	70 762	12	607 439	688	100
55–64-vuotiaat	132 963	25	293 841	55	111 389	21	538 193	610	100
Sukupuoli									
Mies	697 519	43	660 670	41	259 880	16	1 618 068	1 811	100
Nainen	828 938	52	618 002	39	155 903	10	1 602 843	1 793	100
Sosioekonominen asema									
Maatalousyrittäjät	47 471	30	77 291	48	36 065	22	160 827	196	100
Muut yrittäjät	76 000	40	93 904	49	20 658	11	190 562	209	100
Ylemmät toimihenkilöt	332 761	83	66 889	17	1 658	0	401 307	425	100
Alemmat toimihenkilöt	574 184	68	241 355	29	27 043	3	842 582	927	100
Työntekijät	290 427	34	414 081	48	158 173	18	862 680	977	100
Opiskelijat	110 335	45	92 477	38	43 456	18	246 268	278	100
Eläkeläiset	69 569	17	233 843	57	103 771	25	407 182	467	100
Muu tai tuntematon	25 709	23	58 832	54	24 960	23	109 501	125	100
Koulutusaste (luokitus 1997)									
Perusaste	364 321	30	582 335	48	258 464	21	1 205 120	1 367	100
Keskiaste	618 678	48	517 408	40	142 201	11	1 278 287	1 443	100
Korkea-aste	543 458	74	178 928	24	15 118	2	737 503	794	100
Työvoimaan kuuluminen									
Työvoima	1 321 585	54	895 438	36	245 299	10	2 462 322	2 739	100
Työlliset	1 306 690	55	854 863	36	229 628	10	2 391 181	2 650	100
Työttömät	14 895	21	40 575	57	15 671	22	71 142	89	100
Työvoiman ulkopuoliset	204 872	27	383 233	51	170 483	22	758 589	865	100
Lääni (luokitus 1999)									
Etelä-Suomen lääni	634 226	50	518 322	41	123 932	10	1 276 480	1 234	100
Länsi-Suomen lääni ^{b)}	525 768	45	454 335	39	180 611	16	1 160 715	1 293	100
Itä-Suomen lääni	176 147	46	156 861	41	48 978	13	381 985	563	100
Oulun lääni	132 294	48	98 248	36	44 746	16	275 288	283	100
Lapin lääni	58 021	46	50 906	40	17 516	14	126 443	231	100
Kuntaryhmä									
Kaupunkimainen	967 939	51	734 320	39	192 725	10	1 894 985	2 017	100
Taajaan asuttu	229 611	46	197 783	40	67 451	14	494 844	561	100
Maaseutumainen	328 906	40	346 569	42	155 607	19	831 082	1 026	100
Yhteensä	1 526 457	47	1 278 672	40	415 783	13	3 220 911	3 604	100

^{b)} Ml. Ahvenanmaa

Aikuiskoulutuksella tarkoitetaan erityisesti aikuisia varten järjestettyä ja organisoitua koulutusta. Vain sellainen koulutus on laskettu mukaan, johon on osallistuttu yhteensä vähintään kuusi tuntia. Aikuiskoulutukseen osallistumista kuvaaviin taulukoihin ei ole otettu mukaan opiskelua autokouluissa eikä radion ja television opetusohjelmien seuraamista.

4. Aikuiskoulutukseen osallistuminen 1980 (18–64-vuotias väestö)

	Osallistunut aikuiskoulutukseen lukuvuonna 79/80		Osallistunut aikuis-koulutukseen syksyllä 1980 tai ennen lukuvuotta 1979/80		Ei ole osallistunut koskaan		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	%	N	n	%
Ikä									
18–24-vuotiaat	153 022	30	191 556	38	166 114	33	510 693	518	100
25–29-vuotiaat	163 600	40	182 536	44	66 682	16	412 818	416	100
30–34-vuotiaat	174 855	37	227 664	48	67 244	14	469 763	471	100
35–44-vuotiaat	206 322	36	276 151	48	91 968	16	574 441	582	100
45–54-vuotiaat	173 512	31	261 182	47	117 504	21	552 198	556	100
55–64-vuotiaat	69 471	15	210 374	46	175 600	39	455 445	458	100
Sukupuoli									
Mies	400 121	27	671 971	45	426 268	28	1 498 360	1 512	100
Nainen	540 660	37	677 492	46	258 845	18	1 476 998	1 489	100
Sosioekonominen asema									
Maatalousyrittäjät	25 314	20	51 787	42	46 771	38	123 872	127	100
Muut yrittäjät	15 697	19	49 932	59	19 104	23	84 733	86	100
Ylemmät toimihenkilöt	134 375	56	97 538	41	8 044	3	239 956	239	100
Alemmat toimihenkilöt	364 766	50	308 748	43	51 008	7	724 522	728	100
Työntekijät	232 508	23	476 724	48	287 212	29	996 444	1 005	100
Opiskelijat	56 827	33	73 420	42	43 766	25	174 013	176	100
Eläkeläiset	30 104	11	123 483	45	121 653	44	275 239	277	100
Muu tai tuntematon	81 190	23	167 831	47	107 556	30	356 578	363	100
Lääni (luokitus 1999)									
Etelä-Suomen lääni	382 879	34	547 944	48	209 042	18	1 139 865	1 139	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	320 484	29	487 322	45	283 618	26	1 091 423	1 099	100
Itä-Suomen lääni	120 478	33	161 230	44	88 304	24	370 011	382	100
Oulun lääni	76 965	30	106 303	41	73 575	29	256 844	270	100
Lapin lääni	39 975	34	46 665	40	30 574	26	117 214	111	100
Yhteensä	940 781	32	1 349 463	45	685 113	23	2 975 357	3 001	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Aikuiskoulutuksella tarkoitetaan erityisesti aikuisia varten järjestettyä ja organisoitua koulutusta. Vain sellainen koulutus on laskettu mukaan, johon on osallistuttu yhteensä vähintään kuusi tuntia. Aikuiskoulutukseen osallistumista kuvaaviin taulukoihin ei ole otettu mukaan opiskelua autokouluissa eikä radion ja television opetusohjelmien seuraamista.

Vuoden 1980 tutkimuksessa kysyttiin osallistumista syyslukukaudella 1980 tai lukuvuonna 1979/80. Vertailukelpoisimmaksi tiedoksi vuosien 1990 ja 1995 tutkimuksiin nähden katsottiin osallistuminen lukuvuonna 1979/80, koska se kuvaa parhaiten osallistumista vuoden (12 kuukauden) aikana.

5. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 (18–64-vuotias työvoima)

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana						
	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	77 432	41	112 245	59	189 677	194	100
25–29-vuotiaat	137 033	61	88 440	39	225 473	235	100
30–34-vuotiaat	161 966	52	151 095	48	313 062	331	100
35–44-vuotiaat	388 827	56	306 341	44	695 168	736	100
45–54-vuotiaat	379 929	52	354 670	48	734 599	762	100
55–64-vuotiaat	85 988	34	165 620	66	251 608	266	100
Sukupuoli							
Mies	602 702	47	680 761	53	1 283 463	1 343	100
Nainen	628 473	56	497 651	44	1 126 124	1 181	100
Sosioekonominen asema							
Maatalousyrittäjät	24 551	26	70 531	74	95 082	101	100
Muut yrittäjät	69 687	31	158 528	69	228 216	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	433 289	75	143 298	25	576 587	622	100
Alemmat toimihenkilöt	376 886	59	259 096	41	635 981	656	100
Työntekijät	312 254	39	498 272	61	810 527	836	100
Muu tai tuntematon	14 507	23	48 687	77	63 194	69	100
Koulutusaste							
Perusaste	206 641	35	381 276	65	587 917	560	100
Keskiaste	472 495	46	562 703	54	1 035 198	1 094	100
Korkea-aste	552 039	70	234 432	30	786 471	870	100
Työvoimaan kuuluminen							
Työllinen	1 157 178	55	950 216	45	2 107 395	2 206	100
Työtön	73 996	24	228 195	76	302 192	318	100
Lääni							
Etelä-Suomen lääni	556 304	54	470 142	46	1 026 446	984	100
Länsi-Suomen lääni ^{b)}	413 577	48	440 200	52	853 777	925	100
Itä-Suomen lääni	131 746	53	115 361	47	247 107	292	100
Oulun lääni	87 226	46	101 873	54	189 098	216	100
Lapin lääni	42 323	45	50 836	55	93 159	107	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	783 659	55	650 507	45	1 434 166	1 474	100
Taajaan asuttu	197 581	49	207 147	51	404 728	432	100
Maaseutumainen	249 935	44	320 758	56	570 693	618	100
Yhteensä	1 231 175	51	1 178 411	49	2 409 586	2 524	100

^{b)} MI. Ahvenanmaa

Tähän luetaan sellainen aikuiskoulutusorganisaatioissa järjestetty koulutus, jonka vastaaja itse koki liittyvän työhön tai ammattiin. Tarkastelun ulkopuolelle on aikuiskoulutusorganisaatioista jätetty autokoulut, tv:n ja radion opetusohjelmasarjat, konferenssit, seminaarit tms. (osittain mittausteknisistä syistä).

6. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1995 (18–64-vuotias työvoima)

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana							
	Kyllä		Ei		Yhteensä			
	N	%	N	%	N	n	%	
Ikä								
18–24-vuotiaat	50 555	27	135 736	73	186 291	252	100	
25–29-vuotiaat	111 662	40	165 362	60	277 025	377	100	
30–34-vuotiaat	149 013	47	168 621	53	317 635	430	100	
35–44-vuotiaat	325 990	45	398 197	55	724 187	908	100	
45–54-vuotiaat	317 436	47	361 156	53	678 592	819	100	
55–64-vuotiaat	77 434	33	159 897	67	237 331	288	100	
Sukupuoli								
Mies	503 639	39	777 960	61	1 281 599	1 604	100	
Nainen	528 452	46	611 009	54	1 139 461	1 470	100	
Sosioekonominen asema								
Maatalousyrittäjät	38 384	31	84 976	69	123 360	159	100	
Muut yrittäjät	55 912	23	191 599	77	247 511	308	100	
Ylemmät toimihenkilöt	289 534	68	133 893	32	423 427	528	100	
Alemmat toimihenkilöt	407 848	55	337 663	45	745 511	947	100	
Työntekijät	229 509	29	575 361	71	804 870	1 025	100	
Muu tai tuntematon	10 903	14	65 478	86	76 380	107	100	
Koulutusaste (luokitus 1997)								
Perusaste	192 530	28	504 599	72	697 129	869	100	
Keskiaste	375 871	39	597 919	61	973 790	1 248	100	
Korkea-aste	463 690	62	286 451	38	750 141	957	100	
Työvoimaan kuuluminen								
Työllinen	969 066	50	983 233	50	1 952 299	2 465	100	
Työtön	63 024	13	405 737	87	468 761	609	100	
Lääni (luokitus 1999)								
Etelä-Suomen lääni	447 323	44	559 247	56	1 006 570	1 206	100	
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	340 748	41	500 512	59	841 260	1 101	100	
Itä-Suomen lääni	115 245	41	166 488	59	281 733	388	100	
Oulun lääni	90 937	46	107 347	54	198 284	261	100	
Lapin lääni	37 837	41	55 376	59	93 213	118	100	
Kuntaryhmä								
Kaupunkimainen	669 133	46	772 344	54	1 441 477	1 813	100	
Taajaan asuttu	167 898	40	251 505	60	419 403	531	100	
Maaseutumainen	195 059	35	365 120	65	560 179	730	100	
Yhteensä	1 032 090	43	1 388 969	57	2 421 059	3 074	100	

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Tähän luetaan sellainen aikuiskoulutusorganisaatioissa järjestetty koulutus, jonka vastaaja itse koki liittyvän työhön tai ammattiin. Tarkastelun ulkopuolelle on aikuiskoulutusorganisaatioista jätetty autokoulut, tv:n ja radion opetusohjelmasarjat, konferenssit, seminaarit tms. (osittain mittausteknisistä syistä).

7. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1990 (18–64-vuotias työvoima)

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana						
	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	97 831	36	172 753	64	270 584	297	100
25–29-vuotiaat	159 646	50	158 787	50	318 433	354	100
30–34-vuotiaat	169 458	49	176 249	51	345 707	385	100
35–44-vuotiaat	373 050	48	407 284	52	780 334	864	100
45–54-vuotiaat	234 914	44	299 525	56	534 439	604	100
55–64-vuotiaat	57 283	27	155 542	73	212 826	235	100
Sukupuoli							
Mies	535 048	41	764 170	59	1 299 218	1 444	100
Nainen	557 134	48	605 970	52	1 163 104	1 295	100
Sosioekonominen asema							
Maatalousyrittäjät	19 922	12	140 905	88	160 827	196	100
Muut yrittäjät	50 762	27	139 800	73	190 562	209	100
Ylemmät toimihenkilöt	293 271	73	108 036	27	401 307	425	100
Alemmat toimihenkilöt	499 215	59	343 368	41	842 582	927	100
Työntekijät	228 270	26	634 410	74	862 680	977	100
Muu tai tuntematon	**	**	**	**	4 363	5	100
Koulutusaste (luokitus 1997)							
Perusaste	226 979	27	605 038	73	832 017	935	100
Keskiaste	405 888	41	580 432	59	986 320	1 108	100
Korkea-aste	459 315	71	184 670	29	643 985	696	100
Työvoimaan kuuluminen							
Työlliset	1 083 547	45	1 307 634	55	2 391 181	2 650	100
Työttömät	8 635	12	62 507	88	71 142	89	100
Lääni (luokitus 1999)							
Etelä-Suomen lääni	489 574	48	532 975	52	1 022 549	986	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	342 428	39	531 336	61	873 764	971	100
Itä-Suomen lääni	128 235	45	155 948	55	284 183	421	100
Oulun lääni	91 438	47	101 166	53	192 604	198	100
Lapin lääni	40 506	45	48 716	55	89 222	163	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	722 787	50	731 240	50	1 454 027	1 537	100
Taajaan asuttu	163 528	42	227 945	58	391 473	442	100
Maaseutumainen	205 866	33	410 956	67	616 822	760	100
Yhteensä	1 092 182	44	1 370 140	56	2 462 322	2 739	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Tähän luetaan sellainen aikuiskoulutusorganisaatioissa järjestetty koulutus, jonka vastaaja itse koki liittyvän työhön tai ammattiin. Tarkastelun ulkopuolelle on aikuiskoulutusorganisaatioista jätetty autokoulut, tv:n ja radion opetusohjelmasarjat, konferenssit, seminaarit tms. (osittain mittausteknisistä syistä).

**8. Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen 2000
(18–64-vuotiaat palkansaajat)**

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana						
	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	62 174	46	74 466	54	136 641	138	100
25–29-vuotiaat	110 476	60	75 156	40	185 631	193	100
30–34-vuotiaat	131 317	55	109 236	45	240 553	254	100
35–44-vuotiaat	322 034	61	206 596	39	528 630	562	100
45–54-vuotiaat	307 692	57	236 691	43	544 383	563	100
55–64-vuotiaat	70 823	47	81 049	53	151 872	159	100
Sukupuoli							
Mies	483 852	54	410 595	46	894 447	933	100
Nainen	520 663	58	372 601	42	893 263	936	100
Sosioekonominen asema							
Ylemmät toimihenkilöt	413 202	73	149 126	27	562 329	606	100
Alemmat toimihenkilöt	341 123	60	230 518	40	571 642	588	100
Työntekijät	250 189	38	403 551	62	653 740	675	100
Koulutusaste							
Perusaste	154 706	41	222 107	59	376 812	354	100
Keskiaste	358 260	49	373 659	51	731 919	769	100
Korkea-aste	491 550	72	187 430	28	678 979	746	100
Työnantaja							
Valtiosektori	157 180	74	54 934	26	212 113	221	100
Kuntasektori	311 712	63	185 361	37	497 073	536	100
Yksityissektori	512 853	49	531 041	51	1 043 894	1 075	100
Muu/ Ei osaa sanoa	22 769	66	11 860	34	34 630	37	100
Työpaikan henkilökuntamäärä							
1– 49 henkeä	187 647	38	310 304	62	497 951	520	100
50– 99 henkeä	65 196	52	61 175	48	126 370	132	100
100–199 henkeä	79 626	60	52 185	40	131 811	140	100
200–499 henkeä	117 371	64	65 638	36	183 009	195	100
500 henkeä tai enemmän	482 172	68	222 198	32	704 370	729	100
Ei osaa sanoa	72 504	50	71 696	50	144 200	153	100
Lääni							
Etelä-Suomen lääni	470 590	57	360 646	43	831 236	799	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	329 535	54	276 959	46	606 494	662	100
Itä-Suomen lääni	99 905	61	62 904	39	162 809	194	100
Oulun lääni	68 919	54	58 704	46	127 624	144	100
Lapin lääni	35 566	60	23 982	40	59 547	70	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	660 169	59	458 061	41	1 118 230	1 147	100
Taajaan asuttu	170 677	56	135 808	44	306 485	327	100
Maaseutumainen	173 669	48	189 326	52	362 995	395	100
Yhteensä	1 004 515	56	783 195	44	1 787 710	1 869	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Henkilöstökoulutukseksi määriteltiin työnantajan joko osittain tai kokonaan tukema työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus. Tuki on voinut koskea joko koulutuksen kustannuksia tai siihen käytettävää aikaa.

**9. Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen 1995
(18–64-vuotiaat palkansaajat)**

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana						
	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	37 360	33	77 584	67	114 944	154	100
25–29-vuotiaat	87 920	46	102 848	54	190 768	259	100
30–34-vuotiaat	116 719	53	103 175	47	219 894	293	100
35–44-vuotiaat	264 282	53	234 419	47	498 701	621	100
45–54-vuotiaat	261 089	57	199 059	43	460 148	556	100
55–64-vuotiaat	63 460	51	61 806	49	125 266	151	100
Sukupuoli							
Mies	393 756	49	413 902	51	807 658	1 005	100
Nainen	437 075	54	364 989	46	802 064	1 029	100
Sosioekonominen asema							
Ylemmät toimihenkilöt	271 750	69	124 683	31	396 433	495	100
Alemmat toimihenkilöt	365 676	58	262 557	42	628 233	795	100
Työntekijät	193 404	33	391 651	67	585 055	744	100
Koulutusaste (luokitus 1997)							
Perusaste	142 934	37	243 799	63	386 733	478	100
Keskiaste	287 583	46	340 002	54	627 584	796	100
Korkea-aste	400 314	67	195 090	33	595 404	760	100
Työnantaja							
Valtiosektori	152 708	60	103 203	40	255 911	324	100
Kuntasektori	269 328	63	161 162	37	430 490	552	100
Yksityissektori	359 558	43	476 766	57	836 324	1 048	100
Muu/ Ei osaa sanoa	49 237	57	37 760	43	86 997	110	100
Työpaikan henkilökuntamäärä							
1– 49 henkeä	147 319	33	305 003	67	452 322	574	100
50– 99 henkeä	52 930	51	50 261	49	103 191	129	100
100–199 henkeä	67 699	59	46 793	41	114 492	142	100
200–499 henkeä	103 321	60	69 460	40	172 781	222	100
500 henkeä tai enemmän	425 722	63	250 831	37	676 553	853	100
Ei osaa sanoa	33 839	37	56 543	63	90 382	114	100
Lääni (luokitus 1999)							
Etelä-Suomen lääni	372 296	52	338 222	48	710 518	849	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	265 657	49	275 920	51	541 577	708	100
Itä-Suomen lääni	90 399	53	81 547	47	171 946	236	100
Oulun lääni	73 267	56	57 416	44	130 683	171	100
Lapin lääni	29 211	53	25 786	47	54 997	70	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	569 852	54	477 180	46	1 047 032	1 312	100
Taajaan asuttu	127 912	48	141 126	52	269 038	339	100
Maaseutumainen	133 067	45	160 584	55	293 651	383	100
Yhteensä	830 830	52	778 891	48	1 609 721	2 034	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Henkilöstökoulutukseksi määriteltiin työnantajan joko osittain tai kokonaan tukema työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus. Tuki on voinut koskea joko koulutuksen kustannuksia tai siihen käytettävää aikaa.

**10. Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen 1990
(18–64-vuotiaat palkansaajat)**

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana						
	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	82 445	34	162 865	66	245 310	267	100
25–29-vuotiaat	139 992	50	138 025	50	278 017	305	100
30–34-vuotiaat	145 342	50	143 779	50	289 121	320	100
35–44-vuotiaat	338 924	52	311 650	48	650 574	714	100
45–54-vuotiaat	209 508	48	226 814	52	436 322	487	100
55–64-vuotiaat	52 524	37	89 728	63	142 252	154	100
Sukupuoli							
Mies	467 602	45	562 486	55	1 030 089	1 127	100
Nainen	501 131	50	510 375	50	1 011 506	1 120	100
Sosioekonominen asema							
Ylemmät toimihenkilöt	288 100	72	109 732	28	397 832	420	100
Alemmat toimihenkilöt	467 208	57	358 812	43	826 019	907	100
Työntekijät	213 426	26	603 345	74	816 771	919	100
Muu tai tuntematon	**	**	**	**	973	1	100
Koulutusaste (luokitus 1997)							
Perusaste	198 026	32	427 118	68	625 144	689	100
Keskiaste	341 742	41	487 559	59	829 301	923	100
Korkea-aste	428 966	73	158 185	27	587 150	635	100
Työnantaja							
Valtiosektori	123 481	63	72 768	37	196 249	218	100
Kuntasektori	264 173	54	223 299	46	487 472	554	100
Yksityissektori	581 079	43	774 934	57	1 356 013	1 473	100
Tuntematon/ Tieto puuttuu	**	**	**	**	1 860	2	100
Lääni (luokitus 1999)							
Etelä-Suomen lääni	456 261	50	448 452	50	904 713	869	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	292 017	42	397 521	58	689 538	766	100
Itä-Suomen lääni	105 112	49	108 200	51	213 311	315	100
Oulun lääni	79 765	49	83 656	51	163 422	168	100
Lapin lääni	35 579	50	35 032	50	70 611	129	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	658 178	51	641 015	49	1 299 193	1 368	100
Taajaan asuttu	141 856	44	184 216	56	326 073	368	100
Maaseutumainen	168 699	41	247 630	59	416 329	511	100
Yhteensä	968 734	47	1 072 861	53	2 041 595	2 247	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Henkilöstökoulutukseksi määriteltiin työnantajan joko osittain tai kokonaan tukema työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus. Tuki on voinut koskea joko koulutuksen kustannuksia tai siihen käytettävää aikaa.

11. Täysin omalla kustannuksella työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana						
	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	6 644	5	129 997	95	136 641	138	100
25–29-vuotiaat	9 449	5	176 183	95	185 631	193	100
30–34-vuotiaat	22 016	9	218 536	91	240 553	254	100
35–44-vuotiaat	33 713	6	494 916	94	528 630	562	100
45–54-vuotiaat	33 663	6	510 720	94	544 383	563	100
55–64-vuotiaat	5 500	4	146 372	96	151 872	159	100
Sukupuoli							
Mies	31 312	4	863 135	96	894 447	933	100
Nainen	79 674	9	813 589	91	893 263	936	100
Sosioekonominen asema							
Ylemmät toimihenkilöt	45 502	8	516 827	92	562 329	606	100
Alemmat toimihenkilöt	45 753	8	525 889	92	571 642	588	100
Työntekijät	19 731	3	634 008	97	653 740	675	100
Koulutusaste							
Perusaste	10 942	3	365 870	97	376 812	354	100
Keskiaste	47 025	6	684 894	94	731 919	769	100
Korkea-aste	53 019	8	625 960	92	678 979	746	100
Työnantaja							
Valtiosektori	5 696	3	206 418	97	212 113	221	100
Kuntasektori	59 246	12	437 827	88	497 073	536	100
Yksityissektori	44 107	4	999 787	96	1 043 894	1 075	100
Muu/ Ei osaa sanoa	1 937	6	32 692	94	34 630	37	100
Työpaikan henkilökuntamäärä							
1– 49 henkeä	29 792	6	468 159	94	497 951	520	100
50– 99 henkeä	9 912	8	116 458	92	126 370	132	100
100–199 henkeä	11 902	9	119 909	91	131 811	140	100
200–499 henkeä	15 429	8	167 580	92	183 009	195	100
500 henkeä tai enemmän	37 899	5	666 471	95	704 370	729	100
Ei osaa sanoa	6 053	4	138 147	96	144 200	153	100
Lääni							
Etelä-Suomen lääni	46 241	6	784 995	94	831 236	799	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	35 503	6	570 991	94	606 494	662	100
Itä-Suomen lääni	17 048	10	145 761	90	162 809	194	100
Oulun lääni	5 348	4	122 276	96	127 624	144	100
Lapin lääni	6 846	11	52 701	89	59 547	70	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	66 198	6	1 052 032	94	1 118 230	1 147	100
Taajaan asuttu	13 745	4	292 740	96	306 485	327	100
Maaseutumainen	31 044	9	331 951	91	362 995	395	100
Yhteensä	110 986	6	1 676 724	94	1 787 710	1 869	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Täysin omalla kustannuksella tapahtuvaan työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen ei ole työnantaja tai ammattiliitto antanut mitään tukea, ei ole osallistunut koulutuksen kustannuksiin eikä koulutukseen ole käytetty työaika.

12. Täysin omalla kustannuksella työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1995 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana						
	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	7 604	7	107 340	93	114 944	154	100
25–29-vuotiaat	8 714	5	182 054	95	190 768	259	100
30–34-vuotiaat	13 373	6	206 522	94	219 894	293	100
35–44-vuotiaat	28 485	6	470 216	94	498 701	621	100
45–54-vuotiaat	26 483	6	433 665	94	460 148	556	100
55–64-vuotiaat	6 489	5	118 776	95	125 266	151	100
Sukupuoli							
Mies	26 571	3	781 086	97	807 658	1 005	100
Nainen	64 577	8	737 487	92	802 064	1 029	100
Sosioekonominen asema							
Ylemmät toimihenkilöt	36 004	9	360 429	91	396 433	495	100
Alemmat toimihenkilöt	44 502	7	583 731	93	628 233	795	100
Työntekijät	10 643	2	574 413	98	585 055	744	100
Koulutusaste (luokitus 1997)							
Perusaste	7 180	2	379 553	98	386 733	478	100
Keskiaste	24 909	4	602 675	96	627 584	796	100
Korkea-aste	59 059	10	536 345	90	595 404	760	100
Työnantaja							
Valtiosektori	12 679	5	243 233	95	255 911	324	100
Kuntasektori	39 864	9	390 626	91	430 490	552	100
Yksityissektori	30 632	4	805 692	96	836 324	1 048	100
Muu / Ei osaa sanoa	7 974	9	79 023	91	86 997	110	100
Työpaikan henkilökuntamäärä							
1– 49 henkeä	26 039	6	426 283	94	452 322	574	100
50– 99 henkeä	8 095	8	95 095	92	103 191	129	100
100–199 henkeä	9 168	8	105 325	92	114 492	142	100
200–499 henkeä	8 239	5	164 543	95	172 781	222	100
500 henkeä tai enemmän	36 973	5	639 580	95	676 553	853	100
Ei osaa sanoa	2 634	3	87 747	97	90 382	114	100
Lääni (luokitus 1999)							
Etelä-Suomen lääni	38 320	5	672 199	95	710 518	849	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	36 496	7	505 081	93	541 577	708	100
Itä-Suomen lääni	6 165	4	165 781	96	171 946	236	100
Oulun lääni	7 914	6	122 770	94	130 683	171	100
Lapin lääni	2 254	4	52 743	96	54 997	70	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	56 256	5	990 776	95	1 047 032	1 312	100
Taajaan asuttu	18 555	7	250 483	93	269 038	339	100
Maaseutumainen	16 337	6	277 314	94	293 651	383	100
Yhteensä	91 148	6	1 518 573	94	1 609 721	2 034	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Täysin omalla kustannuksella tapahtuvaan työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen ei ole työnantaja tai ammattiliitto antanut mitään tukea, ei ole osallistunut koulutuksen kustannuksiin eikä koulutukseen ole käytetty työaika.

13. Täysin omalla kustannuksella työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1990 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana							
	Kyllä		Ei		Yhteensä		n	%
	N	%	N	%	N			
Ikä								
18–24-vuotiaat	14 994	6	230 316	94	245 310	267	100	
25–29-vuotiaat	17 609	6	260 407	94	278 017	305	100	
30–34-vuotiaat	13 504	5	275 617	95	289 121	320	100	
35–44-vuotiaat	48 887	8	601 687	92	650 574	714	100	
45–54-vuotiaat	28 501	7	407 821	93	436 322	487	100	
55–64-vuotiaat	1 703	1	140 549	99	142 252	154	100	
Sukupuoli								
Mies	37 549	4	992 540	96	1 030 089	1 127	100	
Nainen	87 648	9	923 858	91	1 011 506	1 120	100	
Sosioekonominen asema								
Ylemmät toimihenkilöt	46 900	12	350 933	88	397 832	420	100	
Alemmat toimihenkilöt	61 045	7	764 974	93	826 019	907	100	
Työntekijät	17 252	2	799 519	98	816 771	919	100	
Muu tai tuntematon	**	**	**	**	973	1	100	
Koulutusaste (luokitus 1997)								
Perusaste	16 898	3	608 246	97	625 144	689	100	
Keskiaste	51 032	6	778 268	94	829 301	923	100	
Korkea-aste	57 267	10	529 883	90	587 150	635	100	
Työnantaja								
Valtiosektori	16 720	9	179 529	91	196 249	218	100	
Kuntasektori	40 223	8	447 249	92	487 472	554	100	
Yksityissektori	68 254	5	1 287 759	95	1 356 013	1 473	100	
Tuntematon/ Tieto puuttuu	**	**	**	**	1 860	2	100	
Lääni (luokitus 1999)								
Etelä-Suomen lääni	54 206	6	850 507	94	904 713	869	100	
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	38 332	6	651 206	94	689 538	766	100	
Itä-Suomen lääni	19 951	9	193 360	91	213 311	315	100	
Oulun lääni	7 782	5	155 640	95	163 422	168	100	
Lapin lääni	4 926	7	65 685	93	70 611	129	100	
Kuntaryhmä								
Kaupunkimainen	82 090	6	1 217 103	94	1 299 193	1 368	100	
Taajaan asuttu	21 018	6	305 055	94	326 073	368	100	
Maaseutumainen	22 090	5	394 239	95	416 329	511	100	
Yhteensä	125 197	6	1 916 398	94	2 041 595	2 247	100	

¹⁾MI. Ahvenanmaa

Täysin omalla kustannuksella tapahtuvaan työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen ei ole työnantaja tai ammattiliitto antanut mitään tukea, ei ole osallistunut koulutuksen kustannuksiin eikä koulutukseen ole käytetty työaikaa.

**14. Muuhun kuin työhön tai ammatiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000
(18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)**

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana							
	Kyllä		Ei		Yhteensä			
	N	%	N	%	N	n	%	
Ikä								
18–24-vuotiaat	39 338	19	168 708	81	208 046	215	100	
25–29-vuotiaat	53 115	21	205 277	79	258 393	270	100	
30–34-vuotiaat	68 029	20	278 345	80	346 374	365	100	
35–44-vuotiaat	122 872	17	617 676	83	740 548	783	100	
45–54-vuotiaat	139 374	17	685 077	83	824 451	852	100	
55–64-vuotiaat	89 128	16	453 320	84	542 448	574	100	
Sukupuoli								
Mies	173 898	12	1 325 846	88	1 499 744	1 566	100	
Nainen	337 959	24	1 082 558	76	1 420 517	1 493	100	
Sosioekonominen asema								
Maatalousyrittäjät	15 021	16	80 061	84	95 082	101	100	
Muut yrittäjät	20 380	9	207 836	91	228 216	240	100	
Ylemmät toimihenkilöt	126 603	22	449 985	78	576 587	622	100	
Alemmat toimihenkilöt	140 082	22	495 899	78	635 981	656	100	
Työntekijät	98 497	12	712 029	88	810 527	836	100	
Eläkeläiset	68 022	17	321 967	83	389 989	405	100	
Muu tai tuntematon	43 252	24	140 628	76	183 880	199	100	
Koulutusaste								
Perusaste	119 823	14	728 838	86	848 661	823	100	
Keskiaste	195 733	16	999 881	84	1 195 614	1 264	100	
Korkea-aste	196 301	22	679 686	78	875 986	972	100	
Lääni								
Etelä-Suomen lääni	204 858	17	1 001 934	83	1 206 791	1 158	100	
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	187 031	18	860 188	82	1 047 219	1 130	100	
Itä-Suomen lääni	54 261	17	258 026	83	312 287	370	100	
Oulun lääni	38 841	16	203 290	84	242 130	273	100	
Lapin lääni	26 866	24	84 967	76	111 834	128	100	
Kuntaryhmä								
Kaupunkimainen	294 726	17	1 422 851	83	1 717 577	1 766	100	
Taajaan asuttu	99 735	20	409 642	80	509 376	544	100	
Maaseutumainen	117 396	17	575 912	83	693 308	749	100	
Yhteensä	511 857	18	2 408 404	82	2 920 261	3 059	100	

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Muuhun kuin työhön tai ammatiin liittyvään aikuiskoulutukseen on laskettu toisiin opintoihin, luottamustehtäviin, harrastuksiin tms. vapaa-ajan toimintoihin liittyvät opinnot sekä peruskoulu-, lukio- tai muut yleissivistävät opinnot. Tälläisen aikuiskoulutuksen määrittely perustui vastaajan omaan ilmoitukseen. Tarkastelun ulkopuolelle on aikuiskoulutusorganisaatioista jätetty autokoulut, tv:n ja radion opetusohjelmasarjat, konferenssit, seminaarit tms. (osittain mittausteknisistä syistä).

**15. Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1995
(18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)**

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana						
	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	36 170	18	165 213	82	201 383	271	100
25–29-vuotiaat	58 085	19	244 965	81	303 050	413	100
30–34-vuotiaat	68 422	19	287 200	81	355 622	482	100
35–44-vuotiaat	147 087	19	622 403	81	769 490	965	100
45–54-vuotiaat	131 040	17	617 971	83	749 011	903	100
55–64-vuotiaat	77 844	15	430 974	85	508 818	622	100
Sukupuoli							
Mies	154 190	11	1 309 364	89	1 463 553	1 830	100
Nainen	364 458	26	1 059 361	74	1 423 819	1 826	100
Sosioekonominen asema							
Maatalousyrittäjät	21 859	18	101 501	82	123 360	159	100
Muut yrittäjät	30 770	12	217 402	88	248 173	309	100
Ylemmät toimihenkilöt	83 155	20	340 272	80	423 427	528	100
Alemmat toimihenkilöt	179 806	24	565 705	76	745 511	947	100
Työntekijät	101 795	13	704 616	87	806 410	1 027	100
Eläkeläiset	61 107	18	280 189	82	341 296	421	100
Muu tai tuntematon	40 155	20	159 041	80	199 196	265	100
Koulutusaste (luokitus 1997)							
Perusaste	103 176	11	836 093	89	939 270	1 166	100
Keskiaste	211 331	19	908 013	81	1 119 344	1 431	100
Korkea-aste	204 141	25	624 619	75	828 759	1 059	100
Lääni (luokitus 1999)							
Etelä-Suomen lääni	206 427	18	970 053	82	1 176 481	1 415	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	196 429	19	820 192	81	1 016 622	1 314	100
Itä-Suomen lääni	57 147	17	282 681	83	339 828	465	100
Oulun lääni	35 706	15	207 632	85	243 337	319	100
Lapin lääni	22 938	21	88 166	79	111 105	143	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	304 698	18	1 388 029	82	1 692 727	2 124	100
Taajaan asuttu	88 582	17	417 845	83	506 427	639	100
Maaseutumainen	125 367	18	562 851	82	688 218	893	100
Yhteensä	518 648	18	2 368 725	82	2 887 373	3 656	100

¹⁾Ml. Ahvenanmaa

Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen on laskettu toisiin opintoihin, luottamustehtäviin, harrastuksiin tms. vapaa-ajan toimintoihin liittyvät opinnot sekä peruskoulu-, lukio- tai muut yleissivistävät opinnot. Tällaisen aikuiskoulutuksen määrittely perustui vastaajan omaan ilmoitukseen. Tarkastelun ulkopuolelle on aikuiskoulutusorganisaatioista jätetty autokoulut, tv:n ja radion opetusohjelmasarjat, konferenssit, seminaarit tms. (osittain mittausteknisistä syistä).

**16. Muuhun kuin työhön tai ammatin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 1990
(18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)**

	Osallistunut tutkimushetkeä edeltävien 12 kuukauden aikana						
	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	49 301	17	232 780	83	282 080	310	100
25–29-vuotiaat	64 866	19	272 124	81	336 990	376	100
30–34-vuotiaat	62 448	17	300 906	83	363 353	403	100
35–44-vuotiaat	172 371	21	659 432	79	831 802	921	100
45–54-vuotiaat	111 111	18	494 394	82	605 505	686	100
55–64-vuotiaat	85 202	16	452 991	84	538 193	610	100
Sukupuoli							
Mies	168 309	11	1 326 219	89	1 494 528	1 671	100
Nainen	376 988	26	1 086 407	74	1 463 395	1 635	100
Sosioekonominen asema							
Maatalousyrittäjät	40 113	25	120 714	75	160 827	196	100
Muut yrittäjät	23 507	12	167 056	88	190 562	209	100
Ylemmät toimihenkilöt	91 290	23	310 017	77	401 307	425	100
Alemmat toimihenkilöt	206 882	25	635 700	75	842 582	927	100
Työntekijät	103 737	12	758 943	88	862 680	977	100
Eläkeläiset	61 363	15	345 819	85	407 182	467	100
Muu tai tuntematon	18 404	20	74 377	80	92 782	105	100
Koulutusaste (luokitus 1997)							
Perusaste	160 626	14	1 017 557	86	1 178 183	1 336	100
Keskiaste	219 923	20	867 652	80	1 087 575	1 224	100
Korkea-aste	164 748	24	527 417	76	692 165	746	100
Lääni (luokitus 1999)							
Etelä-Suomen lääni	192 354	16	995 665	84	1 188 019	1 150	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	212 033	20	847 830	80	1 059 863	1 180	100
Itä-Suomen lääni	62 596	18	286 211	82	348 807	515	100
Oulun lääni	56 419	23	192 604	77	249 024	256	100
Lapin lääni	21 895	20	90 316	80	112 211	205	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	294 693	17	1 428 705	83	1 723 399	1 830	100
Taajaan asuttu	93 711	20	366 175	80	459 886	521	100
Maaseutumainen	156 893	20	617 746	80	774 639	955	100
Yhteensä	545 297	18	2 412 626	82	2 957 924	3 306	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Muuhun kuin työhön tai ammatin liittyvään aikuiskoulutukseen on laskettu toisiin opintoihin, luottamustehtäviin, harrastuksiin tms. vapaa-ajan toimintoihin liittyvät opinnot sekä peruskoulu-, lukio- tai muut yleissivistävät opinnot. Tällaisen aikuiskoulutuksen määrittely perustui vastaajan omaan ilmoitukseen. Tarkastelun ulkopuolelle on aikuiskoulutusorganisaatioista jätetty autokoulut, tv:n ja radion opetusohjelmasarjat, konferenssit, seminaarit tms. (osittain mittausteknisistä syistä).

17. Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 koulutuksen järjestäjän mukaan (18–64-vuotias väestö)

	Työpaikka- koulutus/ Koulutus- ryitykset		Aikuis- koulutus ammattilli- sissa oppi- laitoksissa (tms. am- matillinen)		Kansalais- opistot		Järjestöt, liitot, yh- distykset		Aikuis- koulutus korkea- kouluissa ja kesäyli- opistoissa		Muu aikuis- koulutus		18–64- vuotias väestö yhteensä
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Ikä													
18–24-vuotiaat	104 361	23	56 639	12	33 875	7	34 071	7	31 582	7	47 700	10	460 948
25–29-vuotiaat	129 336	42	52 376	17	27 228	9	25 740	8	13 197	4	22 978	7	307 540
30–34-vuotiaat	144 725	41	66 051	19	39 247	11	31 587	9	22 014	6	23 743	7	354 473
35–44-vuotiaat	334 093	44	123 305	16	78 336	10	68 636	9	47 266	6	41 865	5	767 425
45–54-vuotiaat	337 095	41	104 104	13	99 103	12	79 910	10	31 527	4	36 877	4	828 011
55–64-vuotiaat	89 381	16	10 795	2	75 214	14	30 002	6	7 061	1	23 245	4	542 448
Sukupuoli													
Mies	567 004	34	200 848	12	78 313	5	105 029	6	41 759	3	80 972	5	1 646 142
Nainen	571 987	35	212 422	13	274 690	17	164 917	10	110 888	7	115 436	7	1 614 704
Sosioekonominen asema													
Maatalousyrittäjät	20 075	21	6 908	7	12 054	13	13 093	14	–	–	5 013	5	95 082
Muut yrittäjät	58 934	26	13 866	6	17 469	8	19 973	9	3 281	1	14 665	6	228 216
Ylemmät toimihenkilöt	426 128	74	78 862	14	74 313	13	101 933	18	81 431	14	55 794	10	576 587
Alemmat toimihenkilöt	322 417	51	98 662	16	97 855	15	64 408	10	21 970	3	38 578	6	635 981
Työntekijät	234 470	29	128 341	16	40 554	5	31 509	4	10 673	1	21 168	3	810 527
Opiskelijat	54 237	17	62 614	19	31 199	10	23 965	7	27 841	9	37 527	11	326 746
Eläkeläiset	9 161	2	4 233	1	56 034	14	9 209	2	–	–	14 298	4	389 989
Muu tai tuntematon	13 568	7	19 784	10	23 526	12	5 854	3	7 449	4	9 365	5	197 718
Koulutusaste													
Perusaste	185 178	20	72 876	8	83 146	9	33 671	4	3 986	0	34 681	4	920 327
Keskiaste	420 674	29	221 263	15	134 852	9	105 847	7	55 550	4	67 101	5	1 431 659
Korkea-aste	533 139	59	119 131	13	135 005	15	130 428	14	93 110	10	94 625	10	908 859
Lääni													
Etelä-Suomen lääni	532 971	40	163 223	12	140 207	10	112 506	8	71 025	5	93 599	7	1 344 324
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	376 911	33	134 309	12	129 844	11	102 230	9	46 812	4	69 307	6	1 158 414
Itä-Suomen lääni	110 450	31	59 640	17	44 059	12	27 592	8	15 248	4	18 026	5	360 459
Oulun lääni	75 401	27	42 754	15	20 298	7	16 271	6	16 895	6	8 412	3	276 156
Lapin lääni	43 258	36	13 344	11	18 596	15	11 346	9	2 666	2	7 063	6	121 493
Yhteensä	1 138 991	35	413 270	13	353 003	11	269 946	8	152 647	5	196 408	6	3 260 845

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Prosentit ovat osallistujien osuuksia koko 18–64-vuotiaasta väestöstä.

Lukuja ei voi laskea yhteen, koska sama henkilö on voinut osallistua yhteen tai useampaan koulutukseen.

Koulutuksen järjestäjät on tässä ryhmitelty seuraavasti:

- Työpaikkakoulutus/koulutusryitykset -ryhmä sisältää myös konferenssit, erilliset seminaarit tms.
- Kansalaisopistot
- Järjestöt, liitot, yhdistykset
- Aikuiskoulutus ammatillisissa oppilaitoksissa -ryhmä sisältää myös oppisopimus- ja työvoimakoulutuksen.
- Aikuiskoulutus korkeakouluissa ja kesäyliopistoissa -ryhmä sisältää korkeakoulujen ammatillisen täydennyskoulutuksen, erilliset arvosanat, avoimen yliopiston opinnot sekä kesäyliopistoissa tapahtuneen koulutuksen.
- Muu aikuiskoulutus -ryhmä sisältää aikuisille tarkoitettun opiskelun aikuislukioissa, kansanopistoissa, musiikkioppilaitoksissa, urheilupuistoissa, kielikouluissa, kirjeopistoissa, opintokeskuksissa, tekstinkäsittelykouluissa, tanssikouluissa, opiskelun ulkomailla ja muun aikuisopiskelun.

18. Aikuiskoulutukseen osallistuneiden osallistumispäiviä keskimäärin eri tyyppisissä aikuiskoulutuksissa 2000

	Osallistumispäiviä keskimäärin (mediaanit)			
	Aikuiskoulutus (kaikki osallistuneet)	Amm./työhön liittyvä koulutus (osallistunut työvoima)	Henkilöstökoulutus (osallistuneet palkansaajat)	Muu aikuiskoulutus (kaikki osallistuneet, pl. opiskelijat ja varusmiehet)
Ikä				
18–24-vuotiaat	11,0	5,0	2,0	11,0
25–29-vuotiaat	8,3	6,0	5,0	6,0
30–34-vuotiaat	11,0	8,0	6,0	8,0
35–44-vuotiaat	8,0	6,0	5,0	7,0
45–54-vuotiaat	7,0	5,0	4,0	7,0
55–64-vuotiaat	8,0	4,0	3,0	10,5
Sukupuoli				
Mies	8,0	6,0	5,0	6,0
Nainen	9,5	5,0	4,0	9,0
Sosioekonominen asema				
Maatalousyrittäjät	7,0	6,0	.	6,0
Muut yrittäjät	7,0	4,0	.	8,0
Ylemmät toimihenkilöt	10,0	8,0	7,0	6,0
Alemmat toimihenkilöt	7,5	5,0	4,0	6,0
Työntekijät	5,0	4,0	3,0	8,0
Opiskelijat	25,0	.	.	.
Eläkeläiset	14,0	.	.	15,0
Muu tai tuntematon	11,0	40,0	.	9,0
Koulutusaste				
Perusaste	6,0	4,0	3,0	9,0
Keskiaste	8,0	5,0	4,0	8,0
Korkea-aste	10,0	7,0	6,0	7,0
Lääni				
Etelä-Suomen lääni	9,0	6,0	5,0	7,0
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	7,0	5,0	4,0	7,0
Itä-Suomen lääni	8,0	7,0	4,0	6,0
Oulun lääni	8,0	5,0	4,0	10,0
Lapin lääni	12,0	7,0	3,0	10,0
Työvoimaan kuuluminen				
Työvoima	7,0	5,5	.	7,0
Työlliset	7,0	5,0	.	6,0
Työttömät	12,0	13,0	.	12,0
Työvoiman ulkopuoliset	15,0	.	.	12,0
Osallistumispäiviä osallistujaa kohden (mediaani)	8,0	5,5	5,0	8,3

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Osallistumispäivillä tarkoitetaan niitä päiviä, jotka henkilö on ollut koulutuksessa. Tässä ei siis tarkoiteta koulutuksen tai kurssin kokonaiskestoja. Yhdeksi koulutuspäivän kestoksi on määritelty 6 tuntia.

Parhaan kuvan keskimääräisestä osallistumispäivien määrästä henkeä kohti antaa mediaaniarvo eikä aritmeettinen keskiarvo, sillä osallistumispäivien määrässä esiintyy suurta hajontaa. Mediaani puolittaa aineiston arvot kahteen yhtä suureen osaan ja hakee keskimmäisen arvon niin, että kummallekin puolelle jää 50 prosenttia tapauksista.

Ks. Käsitteet ja luokitukset -kappale.

19. Työhön tai ammatin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 koulutuksen sisällön mukaan (18-64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)

	Tieto- teknikan hyväksi- käyttö	Olkeus-, yhteis- kunta- ja käyt- täytymistieteet/ Johtaminen, ^{b)} esimiestaidot	Hoit- alojen koulutus	Tekniikan ja luon- nontietei- den kou- lutus	Liiketalous, markkinoin- ti, toimisto- ala	Palvelutyö/ Työsuojelu, vartiointi, palo-, pelastus ja sofilastyo	Opettajan koulutus	Vieraat kielet	Maa- ja metsäta- louden koulutus	Muut koulut- ukset yhteensä	Osallistu- neet vas- taajat yhteensä
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	n
Ikä											
18-24-vuotiaat	18	15	12	22	16	19	5	4	1	10	80
25-29-vuotiaat	28	20	14	21	12	19	6	9	1	13	142
30-34-vuotiaat	34	19	14	18	16	14	8	10	3	14	172
35-44-vuotiaat	31	25	18	13	13	10	8	7	4	14	418
45-54-vuotiaat	33	27	17	14	15	13	7	5	3	11	398
55-64-vuotiaat	29	29	19	7	13	17	7	5	2	7	94
Sukupuoli											
Mies	32	26	5	27	11	15	3	5	5	13	640
Nainen	30	22	27	4	18	12	11	8	1	11	664
Sosioekonominen asema											
Maatalousyrittäjät	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	26
Muut yrittäjät	21	14	13	11	18	14	1	5	-	18	76
Ylemmät toimihenkilöt	39	36	21	10	14	5	18	9	1	11	469
Alemmat toimihenkilöt	35	19	20	10	24	14	2	9	2	10	392
Työntekijät	18	16	8	29	3	27	2	2	3	16	324
Muu tai tuntematon	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	17
Koulutusaste											
Perusaste	28	21	9	17	12	21	1	3	4	14	195
Keskiaaste	25	15	18	18	10	19	3	4	4	14	499
Korkea-aste	38	33	17	12	19	7	13	10	2	10	610
Lääni											
Etelä-Suomen lääni	35	27	15	13	16	13	7	8	1	13	541
Länsi-Suomen lääni ²⁾	27	20	17	18	12	13	7	7	6	12	454
Itä-Suomen lääni	21	26	17	14	18	18	9	3	4	9	159
Oulun lääni	36	19	12	16	10	15	4	8	2	20	100
Lapin lääni	34	26	26	13	15	12	12	2	-	8	50
Kaikki	31	24	16	15	14	14	7	7	3	12	1 304
Yhteensä (N)	381 131	296 760	201 258	184 020	176 594	168 324	89 765	84 477	37 207	151 314	1 231 175

¹⁾ Tähän luetaan sellainen ay- ja järjestötoiminta, joka ei luokitut sisällön mukaan.

²⁾ MI. Ahvenanmaa

21. Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen 2000 koulutuksen sisällön mukaan (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

	Taide- ja taito-aineet	Liikunta, urheilu- ja valmennus	Vieraat kielet	Oikeus-, yhteiskunta- ja käyttötymistieteet/Johtaminen, esimiestaidot ¹⁾	Liiketalous, markkinointi, toimisto-ala/Tietotekniikan hyväksikäyttö	Humanistiset aineet/ Yleissivistävä koulutus	Hoitoalojen koulutus	Muut aineet yhteensä	Osallistuneet vastaajat yhteensä
	%	%	%	%	%	%	%	%	n
Ikä									
18–24-vuotiaat	15	28	19	20	8	9	5	10	42
25–29-vuotiaat	14	18	16	8	12	9	6	11	55
30–34-vuotiaat	29	30	15	12	11	5	2	5	72
35–44-vuotiaat	28	24	12	20	12	3	5	8	131
45–54-vuotiaat	36	28	15	10	9	5	3	6	147
55–64-vuotiaat	56	18	22	8	11	5	1	6	96
Sukupuoli									
Mies	20	18	12	17	12	8	3	10	187
Nainen	39	28	18	11	10	4	4	6	356
Sosioekonominen asema									
Maatalousyrittäjät	**	**	**	**	**	**	**	**	16
Muut yrittäjät	**	**	**	**	**	**	**	**	21
Ylemmät toimihenkilöt	27	25	20	19	8	6	6	7	138
Alemmat toimihenkilöt	31	29	12	14	11	6	4	9	147
Työntekijät	22	14	12	18	17	4	2	6	102
Eläkeläiset	64	22	22	2	8	7	2	9	73
Muu tai tuntematon	28	23	15	4	11	4	2	6	46
Koulutusaste									
Perusaste	41	21	14	7	11	4	1	6	118
Keskiaste	30	24	12	16	9	6	5	8	206
Korkea-aste	30	27	21	14	11	6	4	7	219
Lääni									
Etelä-Suomen lääni	32	23	20	13	9	5	4	6	202
Länsi-Suomen lääni ²⁾	32	30	14	9	11	7	3	8	199
Itä-Suomen lääni	40	23	11	16	16	4	-	8	66
Oulun lääni	20	16	15	24	9	4	4	11	44
Lapin lääni	43	16	12	17	6	-	4	9	32
Kaikki	33	25	16	13	11	5	4	7	543
Yhteensä (N)	167 398	126 194	81 804	66 516	53 836	27 726	18 330	37 454	511 857

¹⁾ Tähän luetaan sellainen ay- ja järjestötoiminta, joka ei luokitettu sisällön mukaan.

²⁾ Ml. Ahvenanmaa

**22. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisen syyt 2000
(18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)**

	Koulutukseen osallistumisen ensisijainen syy ¹⁾				Osallistuneet vastaajat yhteensä	
	Itsensä/am- mattitaidon kehittäminen	Työnan- tajan velvoite	Työtehtä- vät pakotti- vat	Muu syy/ Ei osaa sanoa	n	%
	%	%	%	%		
Ikä						
18–24-vuotiaat	51	33	1	15	80	100
25–29-vuotiaat	41	30	14	15	142	100
30–34-vuotiaat	54	21	13	12	172	100
35–44-vuotiaat	52	23	15	10	418	100
45–54-vuotiaat	53	24	14	9	398	100
55–64-vuotiaat	43	32	15	9	94	100
Sukupuoli						
Mies	42	28	17	12	640	100
Nainen	59	22	10	9	664	100
Sosioekonominen asema						
Maatalousyrittäjät	**	**	**	**	26	100
Muut yrittäjät	69	6	15	10	76	100
Ylemmät toimihenkilöt	60	21	12	6	469	100
Alemmat toimihenkilöt	50	28	14	7	392	100
Työntekijät	35	34	12	19	324	100
Muu tai tuntematon	**	**	**	**	17	100
Koulutusaste						
Perusaste	36	29	18	17	195	100
Keskiaste	47	26	12	14	499	100
Korkea-aste	59	22	13	6	610	100
Palkansaajien työnantaja						
Valtiosektori	47	30	18	5	168	100
Kuntasektori	59	24	9	8	365	100
Yksityissektori	46	30	15	9	566	100
Muu/ Ei osaa sanoa	**	**	**	**	25	100
Muut kuin palkansaajat	50	4	15	31	180	100
Palkansaajien työpaikan henkilökuntamäärä						
1– 49 henkeä	51	20	12	18	254	100
50– 99 henkeä	49	28	13	10	74	100
100–199 henkeä	54	26	10	11	101	100
200–499 henkeä	51	26	15	8	136	100
500 henkeä tai enemmän	50	29	14	7	530	100
Ei osaa sanoa	44	39	9	8	86	100
Muut kuin palkansaajat	59	4	19	18	123	100
Lääni						
Etelä-Suomen lääni	52	25	13	11	541	100
Länsi-Suomen lääni ²⁾	49	27	14	11	454	100
Itä-Suomen lääni	52	24	11	14	159	100
Oulun lääni	55	19	17	10	100	100
Lapin lääni	44	30	18	8	50	100
Kuntaryhmä						
Kaupunkimainen	51	25	13	11	814	100
Taajaan asuttu	55	28	10	7	215	100
Maaseutumainen	47	22	17	14	275	100
Osallistuneet vastaajat yhteensä	51	25	13	11	1 304	100

¹⁾ Kullekin työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen osallistuneelle työvoimaan kuuluvalla henkilöllä on valittu satunnaisesti yksi hänen suorittamistaan kursseista/koulutuksista. Osuudet on laskettu näistä kursseista/koulutuksista.

²⁾ Ml. Ahvenanmaa

**23. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumisen aloite 2000
(18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)**

	Koulutukseen osallistumisen ensisijainen aloite ¹⁾				
	Oma aloite	Työnantajan aloite	Muu aloite/ Ei osaa sanoa	Osallistuneet vastaajat yhteensä	
	%	%	%	n	%
Ikä					
18–24-vuotiaat	34	56	10	80	100
25–29-vuotiaat	41	51	9	142	100
30–34-vuotiaat	54	39	7	172	100
35–44-vuotiaat	49	45	6	418	100
45–54-vuotiaat	51	44	5	398	100
55–64-vuotiaat	47	51	2	94	100
Sukupuoli					
Mies	41	52	6	640	100
Nainen	55	39	6	664	100
Sosioekonominen asema					
Maatalousyrittäjät	**	**	**	26	100
Muut yrittäjät	78	10	12	76	100
Ylemmät toimihenkilöt	56	42	2	469	100
Alemmat toimihenkilöt	45	51	4	392	100
Työntekijät	32	57	10	324	100
Muu tai tuntematon	**	**	**	17	100
Koulutusaste					
Perusaste	35	54	12	195	100
Keskiaste	45	47	8	499	100
Korkea-aste	56	41	3	610	100
Palkansaajien työnantaja					
Valtiosektori	46	53	1	168	100
Kuntasektori	56	41	3	365	100
Yksityissektori	40	58	2	566	100
Muu/ Ei osaa sanoa	**	**	**	25	100
Muut kuin palkansaajat	61	10	29	180	100
Palkansaajien työpaikan henkilökuntamäärä					
1– 49 henkeä	47	44	9	254	100
50– 99 henkeä	43	56	2	74	100
100–199 henkeä	40	55	5	101	100
200–499 henkeä	56	41	2	136	100
500 henkeä tai enemmän	46	51	3	530	100
Ei osaa sanoa	31	61	8	86	100
Muut kuin palkansaajat	73	6	21	123	100
Lääni					
Etelä-Suomen lääni	49	46	5	541	100
Länsi-Suomen lääni ²⁾	48	46	6	454	100
Itä-Suomen lääni	48	41	10	159	100
Oulun lääni	44	48	8	100	100
Lapin lääni	46	46	8	50	100
Kuntaryhmä					
Kaupunkimainen	47	47	6	814	100
Taajaan asuttu	50	47	3	215	100
Maaseutumainen	51	41	8	275	100
Osallistuneet vastaajat yhteensä	48	46	6	1 304	100

¹⁾ Kullekin työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen osallistuneelle työvoimaan kuuluvalle henkilölle on valittu satunnaisesti yksi hänen suorittamistaan kursseista/koulutuksista. Osuudet on laskettu näistä kursseista/koulutuksista.

²⁾ Ml. Ahvenanmaa

26. Työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen/kurssin koetut vaikutukset 2000 koulutusasteen mukaan (Vaikutti paljon tai jonkin verran -vastausten osuus) (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)

Vaikutukset ¹⁾	Koulutusaste			Kaikki osallistuneet vastaajat
	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste	
	%	%	%	
Koulutus				
antoi uutta käyttökelpoista tietoa	87	91	97	93
auttoi selviytymään työstä tai ammatista	76	81	88	83
paransi työmotivaatiota	72	75	80	77
kohensi itseluottamusta	68	72	70	71
innosti lisätietojen hankintaan	56	67	76	69
antoi taitoja uusiin työtehtäviin	52	61	61	59
jokin muu vaikutus	87	89	94	91
Osallistuneet vastaajat yhteensä (n)	195	499	610	1 304

¹⁾ Kullekin työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen osallistuneelle työvoimaan kuuluvalle henkilölle on valittu satunnaisesti yksi hänen suorittamistaan kursseista/koulutuksista. Osuudet on laskettu näistä kursseista/koulutuksista.

27. Työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen/kurssin koetut vaikutukset 2000 työnantajan mukaan (Vaikutti paljon tai jonkin verran -vastausten osuus) (18–64-vuotias ko. koulutukseen osallistunut työvoima)

Vaikutukset ¹⁾	Työnantaja				Kaikki osallistuneet vastaajat
	Valtio-sektori	Kunta-sektori	Yksityis-sektori	Muu/Ei osaa sanoa	
	%	%	%	%	
Koulutus					
antoi uutta käyttökelpoista tietoa	96	94	94	**	93
auttoi selviytymään työstä tai ammatista	91	84	86	**	83
paransi työmotivaatiota	79	80	79	**	77
kohensi itseluottamusta	71	74	69	**	71
innosti lisätietojen hankintaan	72	75	66	**	69
antoi taitoja uusiin työtehtäviin	64	52	63	**	59
jokin muu vaikutus	94	90	93	**	91
Osallistuneet vastaajat yhteensä (n)	168	365	566	25	1 304

¹⁾ Kullekin työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen osallistuneelle työvoimaan kuuluvalle henkilölle on valittu satunnaisesti yksi hänen suorittamistaan kursseista/koulutuksista. Osuudet on laskettu näistä kursseista/koulutuksista.

28. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistumiskerrat koko elämän aikana (18–64-vuotiaat, joilla on työkokemusta)

	Työhön liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen elämän aikana							
	Ei ker- taakaan	Kerran	2–3 kertaa	4–10 kertaa	Yli 10 kertaa	Ei osaa sanoa	Vastaajat yhteensä	
	%	%	%	%	%	%	n	%
Ikä								
18–24-vuotiaat	45	20	19	9	3	5	232	100
25–29-vuotiaat	23	12	25	22	17	1	290	100
30–34-vuotiaat	15	9	17	27	32	1	366	100
35–44-vuotiaat	9	6	14	25	44	2	804	100
45–54-vuotiaat	12	6	10	22	50	1	848	100
55–64-vuotiaat	13	6	9	22	48	1	570	100
Sukupuoli								
Mies	16	9	13	23	38	2	1 581	100
Nainen	15	7	15	21	41	1	1 529	100
Sosioekonominen asema								
Maatalousyrittäjät	19	7	15	25	34	1	101	100
Muut yrittäjät	16	6	13	24	39	1	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	3	2	6	20	68	0	613	100
Alemmat toimihenkilöt	6	5	13	25	51	1	648	100
Työntekijät	20	12	21	24	22	2	819	100
Opiskelijat	45	15	15	12	7	6	149	100
Eläkeläiset	21	8	12	22	35	2	387	100
Muu tai tuntematon	34	15	18	15	16	1	153	100
Koulutusaste								
Perusaste	23	10	13	24	28	2	806	100
Keskiaste	18	9	18	23	31	2	1 320	100
Korkea-aste	5	4	10	20	61	1	984	100
Palkansaajien työnantaja								
Valtiosektori	4	2	7	24	63	1	221	100
Kuntasektori	5	5	10	22	57	0	529	100
Yksityissektori	12	8	15	24	39	1	1 053	100
Muu/ Ei osaa sanoa	3	-	10	25	59	3	37	100
Muut kuin palkansaajat	25	10	16	21	27	2	1 270	100
Palkansaajien työpaikan henkilökuntamäärä								
1– 49 henkeä	17	10	17	23	30	1	511	100
50– 99 henkeä	6	7	16	28	42	1	131	100
100–199 henkeä	10	5	7	21	57	-	138	100
200–499 henkeä	5	3	9	20	63	1	194	100
500 henkeä tai enemmän	5	4	10	25	56	1	716	100
Ei osaa sanoa	10	10	18	22	41	1	150	100
Muut kuin palkansaajat	25	10	16	21	27	2	1 270	100
Lääni								
Etelä-Suomen lääni	13	7	13	22	42	1	1 192	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	17	8	14	22	37	1	1 143	100
Itä-Suomen lääni	16	10	13	26	34	2	373	100
Oulun lääni	16	8	18	19	37	3	277	100
Lapin lääni	19	6	12	19	40	4	125	100
Kaikki	16	8	14	22	39	1	3 110	100

¹⁾Ml. Ahvenanmaa

31. Kaiken työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen vaikutukset koulutusasteen mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat, jotka osallistuneet joskus työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen)

Koulutusten vaikutukset	Koulutusaste			Kaikki osallistuneet vastaajat
	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste	
	%	%	%	
Saanut uusia työtehtäviä	45	48	54	49
Siirtynyt vaativampiin tehtäviin	41	38	45	41
Saanut säilytettyä työpaikkansa	39	34	28	33
Saanut lisää palkkaa	32	25	22	26
Ollut apuna vakituisen työpaikan saamisessa	20	22	22	22
Vaihtanut työpaikkaa tai ammattia	13	16	17	16
Koulutusten muut vaikutukset	27	32	45	35
Osallistuneet vastaajat yhteensä (n)	597	1 073	926	2 596

32. Kaiken työhön tai ammattiin liittyvän aikuiskoulutuksen vaikutukset työnantajan mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat, jotka osallistuneet joskus työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen)

Koulutusten vaikutukset	Palkansaajien työnantaja					Kaikki osallistuneet vastaajat
	Valtio-sektori	Kunta-sektori	Yksityis-sektori	Muu/Ei osaa sanoa	Muut kuin palkansaajat	
	%	%	%	%	%	
Saanut uusia työtehtäviä	60	40	55	65	45	49
Siirtynyt vaativampiin tehtäviin	54	31	46	49	38	41
Saanut säilytettyä työpaikkansa	33	24	36	31	34	33
Saanut lisää palkkaa	28	15	29	14	28	26
Ollut apuna vakituisen työpaikan saamisessa	29	17	21	25	22	22
Vaihtanut työpaikkaa tai ammattia	16	15	15	18	17	16
Koulutusten muut vaikutukset	38	47	30	50	33	35
Osallistuneet vastaajat yhteensä (n)	210	500	915	35	936	2 596

33. Käsitukset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista iän ja sukupuolen mukaan (Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Nykyinen työ tarjoaa paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia	Ikä				Sukupuoli		Kaikki vastaajat
	18–24- vuotiaat	25–29- vuotiaat	30–44- vuotiaat	45–64- vuotiaat	Miehet	Naiset	
	%	%	%	%	%	%	
Käyttää opittuja tietoja ja taitoja	90	96	98	96	97	96	97
Kokea olevansa työyhteisön arvostettu jäsen	95	95	96	94	95	95	95
Tehdä työtä yhdessä muiden kanssa	95	97	96	93	95	95	95
Valita omat työskentelytavat ja kehittää niitä	92	94	95	94	95	94	94
Oppia uusia asioita	93	94	97	91	94	94	94
Kehittää omia kykyjä ja ammattitaitoa	92	94	95	92	95	92	93
Saada arvostusta hyvin tehdystä työstä	92	93	92	87	90	90	90
Säädellä itsenäisesti työahtia	83	85	88	85	89	83	86
Vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen	49	66	69	65	64	67	66
Siirtyä työtehtävästä toiseen	70	66	65	57	65	60	62
Siirtyä vaativampiin työtehtäviin	62	72	58	40	59	46	53
Vastaajat yhteensä (n)	138	193	816	722	933	936	1 869

34. Käsitukset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista sosioekonomisen aseman mukaan (Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Nykyinen työ tarjoaa paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia	Sosioekonominen asema			Kaikki vastaajat
	Ylemmät toimihenkilöt	Alemmat toimihenkilöt	Työntekijät	
	%	%	%	
Käyttää opittuja tietoja ja taitoja	99	97	94	97
Kokea olevansa työyhteisön arvostettu jäsen	98	95	93	95
Tehdä työtä yhdessä muiden kanssa	98	95	92	95
Valita omat työskentelytavat ja kehittää niitä	99	94	92	94
Oppia uusia asioita	99	96	88	94
Kehittää omia kykyjä ja ammattitaitoa	99	94	88	93
Saada arvostusta hyvin tehdystä työstä	96	88	87	90
Säädellä itsenäisesti työahtia	91	83	84	86
Vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen	88	68	44	66
Siirtyä työtehtävästä toiseen	58	59	68	62
Siirtyä vaativampiin työtehtäviin	58	50	50	53
Vastaajat yhteensä (n)	606	588	675	1 869

**35. Käsitukset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista koulutusasteen mukaan
(Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat)**

Nykyinen työ tarjoaa paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia	Koulutusaste			Kaikki vastaajat
	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste	
	%	%	%	%
Käyttää opittuja tietoja ja taitoja	95	96	99	97
Kokea olevansa työyhteisön arvostettu jäsen	91	95	97	95
Tehdä työtä yhdessä muiden kanssa	93	94	96	95
Valita omat työskentelytavat ja kehittää niitä	92	93	97	94
Oppia uusia asioita	89	93	98	94
Kehittää omia kykyjä ja ammattitaitoa	88	92	98	93
Saada arvostusta hyvin tehdystä työstä	82	91	94	90
Säädellä itsenäisesti työahtia	83	84	90	86
Vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen	52	58	82	66
Siirtyä työtehtävästä toiseen	59	67	58	62
Siirtyä vaativampiin työtehtäviin	45	52	57	53
Vastaajat yhteensä (n)	354	769	746	1 869

**36. Käsitukset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista työnantajan mukaan
(Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat)**

Nykyinen työ tarjoaa paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia	Työnantaja				Kaikki vastaajat
	Valtio-sektori	Kunta-sektori	Yksityis-sektori	Muu/ Ei osaa sanoa	
	%	%	%	%	%
Käyttää opittuja tietoja ja taitoja	97	99	96	100	97
Kokea olevansa työyhteisön arvostettu jäsen	95	96	94	95	95
Tehdä työtä yhdessä muiden kanssa	97	94	95	97	95
Valita omat työskentelytavat ja kehittää niitä	93	97	93	92	94
Oppia uusia asioita	97	95	92	97	94
Kehittää omia kykyjä ja ammattitaitoa	96	97	91	97	93
Saada arvostusta hyvin tehdystä työstä	89	91	90	90	90
Säädellä itsenäisesti työahtia	90	86	86	85	86
Vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen	73	73	60	84	66
Siirtyä työtehtävästä toiseen	63	55	65	72	62
Siirtyä vaativampiin työtehtäviin	57	44	56	51	53
Vastaajat yhteensä (n)	221	536	1 075	37	1 869

37. Käsitykset nykyisen työn tarjoamista mahdollisuuksista työpaikan henkilökuntamäärän mukaan (Paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia -vastausten osuus) (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Nykyinen työ tarjoaa paljon tai jonkin verran mahdollisuuksia	Työpaikan henkilökuntamäärä						
	1–49 henkeä	50–99 henkeä	100–199 henkeä	200–499 henkeä	500 henkeä tai enemmän	Ei osaa sanoa	Kaikki vastaajat
	%	%	%	%	%	%	%
Käyttää opittuja tietoja ja taitoja	97	97	99	98	97	92	97
Kokea olevansa työyhteisön arvostettu jäsen	95	95	95	97	95	93	95
Tehdä työtä yhdessä muiden kanssa	93	93	95	95	96	95	95
Valita omat työskentelytavat ja kehittää niitä	95	97	99	95	93	91	94
Oppia uusia asioita	95	92	96	92	94	92	94
Kehittää omia kykyjä ja ammattitaitoa	92	93	96	94	94	91	93
Saada arvostusta hyvin tehdystä työstä	93	89	89	82	90	89	90
Saadellla itsenäisesti työtahtia	86	89	91	85	86	81	86
Vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen	57	69	71	72	71	54	66
Siirtyä työtehtävästä toiseen	59	67	60	64	66	53	62
Siirtyä vaativampiin työtehtäviin	47	51	56	48	61	39	53
Vastaajat yhteensä (n)	520	132	140	195	729	153	1 869

38. Saadun peruskoulutuksen ja työtehtävien vaatimustason suhde (18–64-vuotiaat työlliset)

	Työtehtävissä vaaditaan				Vastaajat yhteensä	
	Vähemmän kuin perus- koulutus edellyttäisi	Enemmän kuin perus- koulutus edellyttäisi	Vaatus- taso vastaa peruskoulu- tusta	Ei osaa sanoa	n	%
	%	%	%	%		
Ikä						
18–24-vuotiaat	18	29	48	5	147	100
25–29-vuotiaat	18	34	44	4	202	100
30–34-vuotiaat	12	38	47	3	293	100
35–44-vuotiaat	8	40	48	4	668	100
45–54-vuotiaat	8	37	51	4	686	100
55–64-vuotiaat	5	39	54	2	210	100
Sukupuoli						
Mies	9	39	48	4	1 157	100
Nainen	12	35	50	4	1 049	100
Sosioekonominen asema						
Maatalousyrittäjät	6	36	50	8	98	100
Muut yrittäjät	10	41	45	4	239	100
Ylemmät toimihenkilöt	7	50	41	2	606	100
Alemmat toimihenkilöt	12	37	48	4	588	100
Työntekijät	13	25	57	5	675	100
Koulutusaste						
Perusaste	6	34	54	7	450	100
Keskiaste	11	33	52	4	929	100
Korkea-aste	12	44	42	2	827	100
Palkansaajien työnantaja						
Valtiosektori	4	47	44	4	221	100
Kuntasektori	10	38	51	1	536	100
Yksityissektori	12	34	49	5	1 075	100
Muu/ Ei osaa sanoa	12	29	52	7	37	100
Muut kuin palkansaajat	9	40	47	5	337	100
Lääni						
Etelä-Suomen lääni	11	38	47	4	899	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	10	35	52	4	800	100
Itä-Suomen lääni	8	38	50	3	242	100
Oulun lääni	10	44	42	4	181	100
Lapin lääni	10	32	58	–	84	100
Kaikki	10	37	49	4	2 206	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

39. Työssä tarvittavat taidot pohjautuvat peruskoulutukseen ja ammatilliseen lisäkoulutukseen (18–64-vuotiaat työlliset)

	Taidot pohjautuvat peruskoulutukseen				Taidot pohjautuvat ammatilliseen lisäkoulutukseen				
	Erittäin/ melko paljon	Jonkin verran	Ei/ Ei osaa sanoa	Yhteensä	Erittäin/ melko paljon	Jonkin verran	Ei/ Ei osaa sanoa	Vastaajat yhteensä	
	%	%	%	%	%	%	%	n	%
Ikä									
18–24-vuotiaat	41	30	29	100	24	30	45	147	100
25–29-vuotiaat	53	32	15	100	38	37	25	202	100
30–34-vuotiaat	42	41	16	100	44	33	23	293	100
35–44-vuotiaat	45	40	15	100	52	31	17	668	100
45–54-vuotiaat	44	37	20	100	50	33	17	686	100
55–64-vuotiaat	44	33	22	100	48	33	19	210	100
Sukupuoli									
Mies	39	41	21	100	46	33	21	1 157	100
Nainen	51	33	16	100	48	32	20	1 049	100
Sosioekonominen asema									
Maatalousyrittäjät	32	37	30	100	29	39	32	98	100
Muut yrittäjät	39	42	19	100	41	33	26	239	100
Ylemmät toimihenkilöt	58	36	6	100	61	31	8	606	100
Alemmat toimihenkilöt	47	39	14	100	53	31	16	588	100
Työntekijät	35	34	31	100	33	34	33	675	100
Koulutusaste									
Perusaste	27	33	39	100	36	32	31	450	100
Keskiaste	44	38	18	100	43	32	24	929	100
Korkea-aste	56	39	5	100	57	33	10	827	100
Palkansaajien työnantaja									
Valtiosektori	45	39	15	100	63	28	9	221	100
Kuntasektori	63	30	7	100	53	33	14	536	100
Yksityissektori	38	39	24	100	43	32	25	1 075	100
Muu/ Ei osaa sanoa	53	42	5	100	48	38	14	37	100
Muut kuin palkansaajat	37	41	22	100	38	35	28	337	100
Lääni									
Etelä-Suomen lääni	43	39	18	100	48	33	19	899	100
Länsi-Suomen lääni ^{d)}	42	37	21	100	43	34	23	800	100
Itä-Suomen lääni	51	32	17	100	50	30	20	242	100
Oulun lääni	50	37	13	100	49	34	16	181	100
Lapin lääni	55	28	17	100	47	29	25	84	100
Kaikki	45	37	18	100	47	33	21	2 206	100

^{d)} Ml. Ahvenanmaa

**40. Työssä tarvittavat taidot pohjautuvat työkokemukseen ja omatoimiseen opiskeluun
(18–64-vuotiaat työlliset)**

	Taidot perustuvat työkokemukseen				Taidot perustuvat omatoimiseen opiskeluun				
	Erittäin/ melko paljon	Jonkin verran	Ei/ Ei osaa sanoa	Yhteensä	Erittäin/ melko pal- jon	Jonkin verran	Ei/ Ei osaa sanoa	Vastaajat yhteensä	
	%	%	%	%	%	%	%	n	%
Ikä									
18–24-vuotiaat	84	14	2	100	49	39	12	147	100
25–29-vuotiaat	89	10	1	100	60	32	9	202	100
30–34-vuotiaat	95	5	–	100	57	32	11	293	100
35–44-vuotiaat	96	3	0	100	57	33	10	668	100
45–54-vuotiaat	95	4	1	100	56	32	12	686	100
55–64-vuotiaat	96	4	–	100	55	31	14	210	100
Sukupuoli									
Mies	95	4	0	100	57	33	10	1 157	100
Nainen	93	6	1	100	55	32	13	1 049	100
Sosioekonominen asema									
Maatalousyrittäjät	96	3	1	100	58	31	11	98	100
Muut yrittäjät	98	2	0	100	70	22	9	239	100
Ylemmät toimihenkilöt	95	5	–	100	66	32	2	606	100
Alemmat toimihenkilöt	94	6	1	100	53	36	11	588	100
Työntekijät	92	7	1	100	46	33	21	675	100
Koulutusaste									
Perusaste	95	4	0	100	50	31	19	450	100
Keskiaste	94	6	1	100	54	33	13	929	100
Korkea-aste	94	5	0	100	63	33	4	827	100
Palkansaajien työnantaja									
Valtiosektori	95	4	1	100	54	38	7	221	100
Kuntasektori	94	6	0	100	56	35	9	536	100
Yksityissektori	93	6	1	100	54	33	14	1 075	100
Muu/ Ei osaa sanoa	94	6	–	100	54	37	9	37	100
Muut kuin palkansaajat	97	2	1	100	66	24	9	337	100
Lääni									
Etelä-Suomen lääni	94	6	1	100	57	33	10	899	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	95	5	0	100	54	31	14	800	100
Itä-Suomen lääni	95	4	1	100	57	35	8	242	100
Oulun lääni	95	5	1	100	61	31	8	181	100
Lapin lääni	94	6	1	100	57	27	16	84	100
Kaikki	94	5	1	100	56	33	11	2 206	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

41. Työtehtävien ja koettujen valmiuksien vastaavuus (18–64-vuotiaat työlliset)

	Koetut valmiudet työtehtäviin				Vastajaat yhteensä	
	Tarvitsee lisä- koulutusta sel- vitäkseen hyvin työtehtävistään	Työtehtävät vastaavat hyvin tämänhetkisiä valmiuksia	Työtehtävät ovat liian yksinkertaisia	Ei osaa sanoa	n	%
	%	%	%	%		
Ikä						
18–24-vuotiaat	6	68	26	0	147	100
25–29-vuotiaat	16	62	22	0	202	100
30–34-vuotiaat	16	67	17	–	293	100
35–44-vuotiaat	17	69	13	0	668	100
45–54-vuotiaat	15	72	13	0	686	100
55–64-vuotiaat	7	84	9	1	210	100
Sukupuoli						
Mies	15	72	12	0	1 157	100
Nainen	13	68	18	0	1 049	100
Sosioekonominen asema						
Maatalousyrittäjät	19	72	8	1	98	100
Muut yrittäjät	14	75	12	–	239	100
Ylemmät toimihenkilöt	20	70	10	0	606	100
Alemmat toimihenkilöt	15	68	16	0	588	100
Työntekijät	8	71	20	0	675	100
Koulutusaste						
Perusaste	12	76	11	0	450	100
Keskiaste	13	69	18	0	929	100
Korkea-aste	17	68	14	0	827	100
Palkansaajien työnantaja						
Valtiosektori	16	73	10	1	221	100
Kuntasektori	18	69	13	0	536	100
Yksityissektori	12	70	18	0	1 075	100
Muu/ Ei osaa sanoa	19	67	14	–	37	100
Muut kuin palkansaajat	15	74	11	0	337	100
Lääni						
Etelä-Suomen lääni	16	70	14	0	899	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	13	71	16	0	800	100
Itä-Suomen lääni	13	73	14	0	242	100
Oulun lääni	15	68	17	0	181	100
Lapin lääni	15	77	7	–	84	100
Kuntaryhmä						
Kaupunkimainen	14	70	16	0	1 290	100
Taajaan asuttu	14	70	16	–	385	100
Maaseutumainen	14	73	12	1	531	100
Kaikki	14	70	15	0	2 206	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

42. Mahdollisuudet saada työpaikalla ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta (18–64-vuotiaat palkansaajat)

	Koulutusmahdollisuudet työpaikalla				Vastaajat yhteensä	
	Hyvät	Kohtalaiset	Heikot	Ei osaa sanoa	n	%
	%	%	%	%		
Ikä						
18–24-vuotiaat	19	39	39	3	138	100
25–29-vuotiaat	31	40	26	3	193	100
30–34-vuotiaat	28	38	30	4	254	100
35–44-vuotiaat	31	41	26	2	562	100
45–54-vuotiaat	32	37	28	3	563	100
55–64-vuotiaat	32	39	26	3	159	100
Sukupuoli						
Mies	32	38	28	3	933	100
Nainen	28	40	28	3	936	100
Sosioekonominen asema						
Ylemmät toimihenkilöt	41	41	15	2	606	100
Alemmat toimihenkilöt	30	42	26	2	588	100
Työntekijät	20	34	41	5	675	100
Koulutusaste						
Perusaste	26	36	34	5	354	100
Keskiaste	24	38	34	3	769	100
Korkea-aste	39	41	18	2	746	100
Työpaikan henkilökuntamäärä						
1– 49 henkeä	23	34	39	4	520	100
50– 99 henkeä	27	42	28	3	132	100
100–199 henkeä	32	40	26	2	140	100
200–499 henkeä	32	42	23	2	195	100
500 henkeä tai enemmän	37	41	21	1	729	100
Ei osaa sanoa	21	37	31	11	153	100
Työnantaja						
Valtiosektori	39	40	18	2	221	100
Kuntasektori	25	45	28	2	536	100
Yksityissektori	30	36	30	3	1 075	100
Muu/ Ei osaa sanoa	51	27	19	3	37	100
Kaikki	30	39	28	3	1 869	100

**43. Työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen kokeminen puutteelliseksi
(18–64-vuotias työvoima, pl. työttömät, joilla ei ole työkokemusta)**

	Tietojen ja taitojen kokeminen puutteelliseksi				
	Usein/ Melko usein	Joskus	Ei juuri koskaan/ Ei osaa sanoa	Vastajat yhteensä	
	%	%	%	n	%
Ikä					
18–24-vuotiaat	8	62	30	164	100
25–29-vuotiaat	18	54	28	228	100
30–34-vuotiaat	15	57	27	328	100
35–44-vuotiaat	21	57	22	735	100
45–54-vuotiaat	18	57	26	762	100
55–64-vuotiaat	15	48	36	265	100
Sukupuoli					
Mies	17	54	29	1 322	100
Nainen	18	58	24	1 160	100
Sosioekonominen asema					
Maatalousyrittäjät	20	55	25	101	100
Muut yrittäjät	21	53	26	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	26	56	18	622	100
Alemmat toimihenkilöt	19	63	18	656	100
Työntekijät	8	53	39	831	100
Muu tai tuntematon	20	22	58	32	100
Koulutusaste					
Perusaste	14	50	35	546	100
Keskiaste	13	59	28	1 069	100
Korkea-aste	25	57	19	867	100
Työvoimaan kuuluminen					
Työlliset	18	58	24	2 206	100
Työttömät	13	43	44	276	100
Kaikki	17	56	27	2 482	100

44. Avunsaanti tilanteissa, joissa tiedot ja taidot on koettu puutteellisiksi iän ja sukupuolen mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka ilmoittivat joutuneensa tilanteisiin, joissa olivat kokeneet tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi)

Saanut apua	Ikä				Sukupuoli		
	18–24- vuotiaat	25–29- vuotiaat	30–44- vuotiaat	45–64- vuotiaat	Miehet	Naiset	Kaikki vastaajat
	%	%	%	%	%	%	%
Työtovereilta tai työpaikan asiantuntijoilta	92	88	84	83	82	88	85
Kirjallisuudesta tai ammattilehdistöstä	49	56	59	60	57	61	59
Koulutuksesta	38	54	53	55	50	56	53
Ulkopuolisilta asiantuntijoilta	45	44	54	52	55	48	52
Jostain muualta	12	10	10	10	11	10	11
Ym. tilanteisiin joutuneet (n)	113	165	814	739	942	889	1 831

45. Avunsaanti tilanteissa, joissa tiedot ja taidot on koettu puutteellisiksi sosioekonomisen aseman mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka ilmoittivat joutuneensa tilanteisiin, joissa olivat kokeneet tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi)

Saanut apua	Sosioekonominen asema						
	Maata- lous- yrittäjät	Muut yrittäjät	Ylemmät toimihen- kilöt	Alemmat toimihen- kilöt	Työn- tekijät	Muu tai tuntema- ton	Kaikki vastaajat
	%	%	%	%	%	%	%
Työtovereilta tai työpaikan asiantuntijoilta	58	52	89	89	91	**	85
Kirjallisuudesta tai ammattilehdistöstä	83	73	74	55	39	**	59
Koulutuksesta	56	43	68	54	41	**	53
Ulkopuolisilta asiantuntijoilta	84	75	63	46	34	**	52
Jostain muualta	10	16	18	9	4	**	11
Ym. tilanteisiin joutuneet (n)	76	178	512	540	511	14	1 831

46. Avunsaanti tilanteissa, joissa tiedot ja taidot on koettu puutteellisiksi koulutusasteen mukaan (Kyllä-vastausten osuus) (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka ilmoittivat joutuneensa tilanteisiin, joissa olivat kokeneet tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi)

Saanut apua	Koulutusaste			
	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste	Kaikki vastaajat
	%	%	%	%
Työtovereilta tai työpaikan asiantuntijoilta	81	85	86	85
Kirjallisuudesta tai ammattilehdistöstä	48	56	68	59
Koulutuksesta	40	50	64	53
Ulkopuolisilta asiantuntijoilta	44	46	63	52
Jostain muualta	6	9	15	11
Ym. tilanteisiin joutuneet (n)	349	774	708	1 831

49. Syyt, jotka voisivat herättää paljon tai jonkin verran kiinnostusta mennä lähivuosina työhön tai ammattiin liittyvään lisäkoulutukseen iän ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka EIVÄT olleet kiinnostuneita lisäkoulutuksesta)

Kiinnostusta herättävät syyt	Ikä				Sukupuoli		Kaikki vastaajat
	18–24-vuotiaat	25–29-vuotiaat	30–44-vuotiaat	45–64-vuotiaat	Miehet	Naiset	
	%	%	%	%	%	%	
Itsensä kehittäminen	85	91	67	57	60	69	63
Ammattitaidon ylläpitäminen tai kehittäminen	67	80	62	47	53	58	55
Työttömyys tai sen uhka	61	69	68	45	53	56	54
Halu saada nykyistä paremmat ansiot	79	71	61	39	51	49	50
Vaihtelunhalu	67	66	48	31	37	45	40
Halu tutustua uusiin ihmisiin	56	48	39	31	34	38	36
Pääsy tai halu päästä toisiin työtehtäviin	61	74	50	20	32	38	35
Pääsy tai halu päästä vaativampiin työtehtäviin	60	77	43	15	30	29	29
Halu vaihtaa tai hankkia uusi työpaikka	54	51	42	13	26	27	26
Koulutuksen tuoman arvostuksen saaminen	57	44	29	17	22	29	25
Halu vaihtaa ammattia	50	43	35	9	21	23	22
Vakituisen työpaikan saaminen	48	33	27	14	20	23	21
Muodollisen pätevyyden hankkiminen	51	42	25	11	18	22	20
Koska työtoverit tai tuttavat osallistuvat	25	27	17	13	15	17	16
Koulutustarpeen muu syy	2	2	3	2	2	3	2
Ei lisäkoulutuksesta kiinnostuneet yhteensä (n)	50	44	317	538	561	388	949

50. Syyt, jotka voisivat herättää paljon tai jonkin verran kiinnostusta mennä lähivuosina työhön tai ammattiin liittyvään lisäkoulutukseen sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat työvoimaan kuuluvat, jotka EIVÄT olleet kiinnostuneita lisäkoulutuksesta)

Kiinnostusta herättävät syyt	Sosioekonominen asema						Kaikki vastaajat
	Maa-talous-yrittäjät	Muut yrittäjät	Ylemmät toimihenkilöt	Alemmat toimihenkilöt	Työntekijät	Muu tai tunte-maton	
	%	%	%	%	%	%	
Itsensä kehittäminen	52	64	82	71	55	**	63
Ammattitaidon ylläpitäminen tai kehittäminen	48	54	73	62	47	**	55
Työttömyys tai sen uhka	51	55	47	54	57	**	54
Halu saada nykyistä paremmat ansiot	50	37	34	51	57	**	50
Vaihtelunhalu	33	32	51	42	39	**	40
Halu tutustua uusiin ihmisiin	37	30	35	34	38	**	36
Pääsy tai halu päästä toisiin työtehtäviin	30	26	35	37	36	**	35
Pääsy tai halu päästä vaativampiin työtehtäviin	23	26	31	31	30	**	29
Halu vaihtaa tai hankkia uusi työpaikka	19	18	29	26	28	**	26
Koulutuksen tuoman arvostuksen saaminen	20	18	18	27	28	**	25
Halu vaihtaa ammattia	13	16	19	19	26	**	22
Vakituisen työpaikan saaminen	19	8	14	24	24	**	21
Muodollisen pätevyyden hankkiminen	15	17	15	17	23	**	20
Koska työtoverit tai tuttavat osallistuvat	19	13	9	14	19	**	16
Koulutustarpeen muu syy	2	3	3	2	2	**	2
Ei lisäkoulutuksesta kiinnostuneet yhteensä (n)	53	114	137	213	417	15	949

51. Opiskelun ehdoksi asetettu sellaisen opintotuen suuruus, jota ei tarvitse maksaa takaisin (18–64-vuotiaat työlliset)

	Opintotuen pitäisi olla					Vastaajat yhteensä	
	1/2 nyky- sistä netto- tuloista ¹⁾	3/4 nyky- sistä netto- tuloista	Vähintään nykyiset nettotulot	Ei ryhtyi- si opiske- lemaan ²⁾	Ei osaa sanoa	n	%
	%	%	%	%	%		
Ikä							
18–24-vuotiaat	41	24	22	11	1	147	100
25–29-vuotiaat	28	40	18	12	2	202	100
30–34-vuotiaat	22	37	23	16	2	293	100
35–44-vuotiaat	20	28	32	18	2	668	100
45–54-vuotiaat	14	22	28	33	4	686	100
55–64-vuotiaat	17	10	16	51	5	210	100
Sukupuoli							
Mies	19	26	26	26	3	1 157	100
Nainen	22	27	26	23	2	1 049	100
Sosioekonominen asema							
Maatalousyrittäjät	15	8	25	44	9	98	100
Muut yrittäjät	22	16	22	37	4	239	100
Ylemmät toimihenkilöt	23	36	15	24	2	606	100
Alemmat toimihenkilöt	21	28	28	21	2	588	100
Työntekijät	17	23	36	22	3	675	100
Koulutusaste							
Perusaste	14	16	35	31	3	450	100
Keskiaste	21	25	30	22	3	929	100
Korkea-aste	23	35	16	24	3	827	100
Bruttotulot kuukaudessa							
4 000 markkaa tai vähemmän	13	7	42	32	6	85	100
4 001– 6 000 markkaa	15	12	48	23	3	127	100
6 001– 8 000 markkaa	20	24	34	20	2	289	100
8 001–10 000 markkaa	24	26	29	19	2	466	100
10 001–12 000 markkaa	19	31	25	23	2	427	100
12 001–14 000 markkaa	20	30	22	25	2	281	100
14 001–18 000 markkaa	20	37	16	26	1	243	100
Yli 18 000 markkaa	22	25	13	34	5	210	100
Ei halua vastata/ Ei osaa sanoa	14	12	17	49	9	78	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	21	29	25	23	2	1 290	100
Taajaan asuttu	19	27	25	26	3	385	100
Maaseutumainen	19	20	29	29	4	531	100
Kaikki	20	26	26	25	3	2 206	100

¹⁾ Sisältää myös henkilöt, jotka valmiita opiskelemaan 1/4 nettopalkasta. Tällaisia oli yhteensä 2 prosenttia työllisistä.

²⁾ Ei ole kiinnostunut opiskelusta tai vastaajalla ei ole tuloja.

52. Työhön tai ammattiin liittyvä koulutustarve (18–64-vuotiaat, pl. eläkeläiset ja opiskelijat, joilla ei ole työkokemusta)

	Kyllä	Ei	Ei osaa sanoa / Tietoa ei ole saatu	Vastaajat yhteensä	
	%	%	%	n	%
Ikä					
18–24-vuotiaat	61	35	4	301	100
25–29-vuotiaat	64	33	3	309	100
30–34-vuotiaat	61	37	3	367	100
35–44-vuotiaat	60	37	3	793	100
45–54-vuotiaat	48	47	5	779	100
55–64-vuotiaat	28	69	3	272	100
Sukupuoli					
Mies	52	45	4	1 434	100
Nainen	56	40	4	1 387	100
Sosioekonominen asema					
Maatalousyrittäjät	37	59	4	101	100
Muut yrittäjät	51	46	3	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	67	30	3	622	100
Alemmat toimihenkilöt	57	40	4	656	100
Työntekijät	41	55	4	836	100
Opiskelijat	62	32	5	149	100
Muu tai tuntematon	68	27	4	217	100
Koulutusaste					
Perusaste	42	53	4	614	100
Keskiaste	53	43	4	1 268	100
Korkea-aste	65	32	3	939	100
Palkansaajien työnantaja					
Valtiosektori	56	41	2	221	100
Kuntasektori	62	35	3	536	100
Yksityissektori	51	45	4	1 075	100
Muu/ Ei osaa sanoa	60	40	–	37	100
Muut kuin palkansaajat	52	43	4	952	100
Palkansaajien työpaikan henkilökuntamäärä					
1– 49 henkeä	51	45	4	631	100
50– 99 henkeä	52	46	1	143	100
100–199 henkeä	64	35	1	163	100
200–499 henkeä	52	44	4	212	100
500 henkeä tai enemmän	56	41	3	777	100
Muut kuin palkansaajat	57	39	4	713	100
Ei osaa sanoa	43	51	6	182	100
Työvoimaan kuuluminen					
Työvoima	53	43	3	2 524	100
Työlliset	54	43	3	2 206	100
Työttömät	49	47	4	318	100
Työvoiman ulkopuoliset	63	32	5	297	100
Lääni					
Etelä-Suomen lääni	57	38	5	1 095	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	51	47	2	1 030	100
Itä-Suomen lääni	62	36	2	334	100
Oulun lääni	48	46	6	250	100
Lapin lääni	48	51	2	112	100
Kaikki	54	42	4	2 821	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

53. Työn muuttuminen työtavoiltaan ja -välineiltään seuraavien 5 vuoden aikana (18–64-vuotiaat palkansaajat)

	Todennäköisyys työtapojen/-välineiden muuttumiseen seuraavien 5 vuoden aikana					Vastaajat yhteensä	
	Hyvin todennäköistä	Melko todennäköistä	Melko epätodennäköistä	Erittäin epätodennäköistä	Ei osaa sanoa	n	%
	%	%	%	%	%		
Ikä							
18–24-vuotiaat	13	30	27	27	3	138	100
25–29-vuotiaat	20	31	28	19	1	193	100
30–34-vuotiaat	21	23	35	19	2	254	100
35–44-vuotiaat	16	27	31	23	3	562	100
45–54-vuotiaat	16	22	29	30	3	563	100
55–64-vuotiaat	13	19	28	37	3	159	100
Sukupuoli							
Mies	16	25	30	26	2	933	100
Nainen	17	26	30	25	3	936	100
Sosioekonominen asema							
Ylemmät toimihenkilöt	20	26	33	19	1	606	100
Alemmat toimihenkilöt	19	27	28	23	3	588	100
Työntekijät	11	22	30	33	4	675	100
Koulutusaste							
Perusaste	15	22	26	33	4	354	100
Keskiaste	15	25	29	28	3	769	100
Korkea-aste	19	27	34	19	1	746	100
Työnantaja							
Valtiosektori	18	23	33	25	1	221	100
Kuntasektori	14	24	32	27	3	536	100
Yksityissektori	18	26	29	25	3	1 075	100
Muu/ Ei osaa sanoa	9	29	33	25	5	37	100
Työpaikan henkilökuntamäärä							
1– 49 henkeä	10	22	34	29	4	520	100
50– 99 henkeä	15	17	38	26	4	132	100
100–199 henkeä	16	30	32	19	3	140	100
200–499 henkeä	22	27	25	25	1	195	100
500 henkeä tai enemmän	20	28	28	22	1	729	100
Ei osaa sanoa	16	21	24	36	4	153	100
Lääni							
Etelä-Suomen lääni	18	27	28	24	2	799	100
Länsi-Suomen lääni ^{b)}	16	24	32	26	3	662	100
Itä-Suomen lääni	14	25	31	27	2	194	100
Oulun lääni	14	22	35	25	3	144	100
Lapin lääni	10	15	28	43	4	70	100
Kaikki	17	25	30	25	3	1 869	100

^{b)} Ml. Ahvenanmaa

54. Vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvä koulutustarve (18–64-vuotias väestö)

	Koulutustarvetta vapaa-ajalla				Vastaajat yhteensä	
	Kyllä	Ei	Ei osaa sanoa	n	%	
	%	%	%			
Ikä						
18–24-vuotiaat	33	65	2	485	100	
25–29-vuotiaat	40	59	1	322	100	
30–34-vuotiaat	34	64	1	374	100	
35–44-vuotiaat	38	59	3	811	100	
45–54-vuotiaat	33	64	3	856	100	
55–64-vuotiaat	35	62	2	574	100	
Sukupuoli						
Mies	30	67	2	1 727	100	
Nainen	40	57	2	1 695	100	
Sosioekonominen asema						
Maatalousyrittäjät	28	68	4	101	100	
Muut yrittäjät	35	63	1	240	100	
Ylemmät toimihenkilöt	46	52	1	622	100	
Alemmat toimihenkilöt	39	59	2	656	100	
Työntekijät	28	69	3	836	100	
Opiskelijat	33	65	2	345	100	
Eläkeläiset	33	63	4	405	100	
Muu tai tuntematon	33	65	2	217	100	
Koulutusaste						
Perusaste	29	68	3	918	100	
Keskiaste	34	64	2	1 496	100	
Korkea-aste	44	54	2	1 008	100	
Työvoimaan kuuluminen						
Työvoima	36	62	2	2 524	100	
Työlliset	37	61	2	2 206	100	
Työttömät	29	67	4	318	100	
Työvoiman ulkopuoliset	32	65	3	898	100	
Lääni						
Etelä-Suomen lääni	39	59	2	1 292	100	
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	32	65	2	1 250	100	
Itä-Suomen lääni	31	68	1	428	100	
Oulun lääni	33	63	4	313	100	
Lapin lääni	39	57	4	139	100	
Kaikki	35	62	2	3 422	100	

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

55. Aikomukset osallistua koulutukseen seuraavien 12 kuukauden aikana (18–64-vuotias väestö)

	Kyllä	Ei	Ei osaa sanoa	Vastaajat yhteensä	
	%	%	%	n	%
Ikä					
18–24-vuotiaat	80	17	2	485	100
25–29-vuotiaat	65	34	2	322	100
30–34-vuotiaat	64	34	3	374	100
35–44-vuotiaat	63	34	3	811	100
45–54-vuotiaat	53	43	4	856	100
55–64-vuotiaat	36	63	1	574	100
Sukupuoli					
Mies	52	45	3	1 727	100
Nainen	65	32	2	1 695	100
Sosioekonominen asema					
Maatalousyrittäjät	45	48	7	101	100
Muut yrittäjät	45	52	2	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	83	15	2	622	100
Alemmat toimihenkilöt	68	30	2	656	100
Työntekijät	43	54	3	836	100
Opiskelijat	86	12	2	345	100
Eläkeläiset	28	70	2	405	100
Muu tai tuntematon	59	37	4	217	100
Koulutusaste					
Perusaste	41	55	4	918	100
Keskiaste	60	38	2	1 496	100
Korkea-aste	76	22	2	1 008	100
Työvoimaan kuuluminen					
Työvoima	60	37	3	2 524	100
Työlliset	62	35	2	2 206	100
Työttömät	46	49	5	318	100
Työvoiman ulkopuoliset	54	43	2	898	100
Lääni					
Etelä-Suomen lääni	62	36	3	1 292	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	55	42	3	1 250	100
Itä-Suomen lääni	61	37	1	428	100
Oulun lääni	58	39	3	313	100
Lapin lääni	55	42	2	139	100
Kaikki	59	39	3	3 422	100

¹⁾Ml. Ahvenanmaa

56. Kiinnostus osallistua tutkimushetkeä seuraavien 2 vuoden kuluessa vähintään vuoden kestävään tutkimukseen johtavaan koulutukseen (18–64-vuotias työvoima)

	Kyllä	Ehkä	Ei/ Ei osaa sanoa	Vastajat yhteensä	
	%	%	%	n	%
Ikä					
18–24-vuotiaat	33	18	49	194	100
25–29-vuotiaat	14	14	71	235	100
30–34-vuotiaat	13	14	73	331	100
35–44-vuotiaat	8	12	81	736	100
45–54-vuotiaat	4	6	91	762	100
55–64-vuotiaat	0	2	98	266	100
Sukupuoli					
Mies	7	8	84	1 343	100
Nainen	11	11	77	1 181	100
Sosioekonominen asema					
Maatalousyrittäjät	4	4	92	101	100
Muut yrittäjät	1	7	92	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	12	8	79	622	100
Alemmat toimihenkilöt	10	12	78	656	100
Työntekijät	7	9	84	836	100
Opiskelijat
Eläkeläiset
Muu tai tuntematon	35	29	36	69	100
Koulutusaste					
Perusaste	5	9	86	560	100
Keskiaste	11	11	79	1 094	100
Korkea-aste	10	9	80	870	100
Työvoimaan kuuluminen					
Työvoima	9	10	81	2 524	100
Työlliset	8	9	83	2 206	100
Työttömät	14	17	68	318	100
Työvoiman ulkopuoliset
Lääni					
Etelä-Suomen lääni	9	10	81	984	100
Länsi-Suomen lääni ^{b)}	9	10	81	925	100
Itä-Suomen lääni	10	7	83	292	100
Oulun lääni	11	12	78	216	100
Lapin lääni	9	8	83	107	100
Kaikki	9	10	81	2 524	100

^{b)} Ml. Ahvenanmaa

57. Tiedonsaanti aikuiskoulutusmahdollisuuksista (18–64-vuotias väestö)

	Saanut tietoa aikuisten koulutusmahdollisuuksista				
	Riittävästi	Vähän	Ej ole tarvinnut/ Ei osaa sanoa	Vastaajat yhteensä	
	%	%	%	n	%
Ikä					
18–24-vuotiaat	56	26	18	485	100
25–29-vuotiaat	67	27	7	322	100
30–34-vuotiaat	66	24	9	374	100
35–44-vuotiaat	76	18	6	811	100
45–54-vuotiaat	76	15	9	856	100
55–64-vuotiaat	80	8	12	574	100
Sukupuoli					
Mies	71	18	11	1 727	100
Nainen	73	18	8	1 695	100
Sosioekonominen asema					
Maatalousyrittäjät	80	12	9	101	100
Muut yrittäjät	72	15	13	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	83	12	5	622	100
Alemmat toimihenkilöt	72	22	5	656	100
Työntekijät	69	22	10	836	100
Opiskelijat	61	22	17	345	100
Eläkeläiset	73	11	17	405	100
Muu tai tuntematon	66	22	12	217	100
Koulutusaste					
Perusaste	70	17	13	918	100
Keskiaste	68	20	11	1 496	100
Korkea-aste	80	15	5	1 008	100
Lääni					
Etelä-Suomen lääni	72	19	9	1 292	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	73	17	10	1 250	100
Itä-Suomen lääni	71	18	11	428	100
Oulun lääni	72	16	12	313	100
Lapin lääni	68	22	10	139	100
Kuntaryhmä					
Kaupunkimainen	72	19	9	2 023	100
Taajaan asuttu	71	18	12	588	100
Maaseutumainen	73	17	10	811	100
Kaikki	72	18	10	3 422	100

¹⁾Ml. Ahvenanmaa

58. Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella koulutukseen iän ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

Este/vaikeus	Ikä				Sukupuoli		Kaikki vastaajat
	18–24-vuotiaat	25–29-vuotiaat	30–44-vuotiaat	45–64-vuotiaat	Miehet	Naiset	
	%	%	%	%	%	%	
Väsymys	47	44	39	37	36	42	39
Taloudelliset syyt	56	50	46	29	34	45	39
Hankalat tai epäsäännölliset työajat	48	50	46	29	41	36	38
Kiinnostuksen puute	38	33	35	41	43	33	38
Koulutusmahdollisuuksien sijainti tai kulkuyhteydet	39	36	38	29	29	39	34
Sopivien koulutusmahdollisuuksien puute	42	41	35	21	29	31	30
Ikä tai terveydelliset syyt	7	6	11	40	24	23	24
Koulutuksesta ei ole hyötyä	16	13	18	31	28	19	24
Harrastukset	35	28	25	18	28	17	22
Vähäinen pohjakoulutus	22	15	17	27	23	21	22
Lastenhoitoon liittyvät syyt	11	32	39	6	17	26	21
Tiedon puute opiskelumahdollisuuksista	37	29	22	13	20	19	20
Muut koti- tai perhesyyt	11	25	27	12	16	22	19
Koulutuksen tai opetuksen heikko laatu	20	20	17	12	18	12	15
Epäonnistumisen pelko	8	7	8	11	8	10	9
Muu este tai vaikeus	7	7	8	6	7	7	7
Vastaajat yhteensä (n)	215	270	1 148	1 426	1 566	1 493	3 059

59. Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella koulutukseen sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

Este/vaikeus	Sosioekonominen asema							Kaikki vastaajat
	Maa-taloustaluyrittäjät	Muut yrittäjät	Ylemmät toimenhenkilöt	Alemmat toimenhenkilöt	Työntekijät	Eläkeläiset	Muu tai tuntematon	
	%	%	%	%	%	%	%	
Väsymys	41	44	43	41	38	36	30	39
Taloudelliset syyt	30	28	37	43	44	26	58	39
Hankalat tai epäsäännölliset työajat	74	62	44	42	44	2	16	38
Kiinnostuksen puute	48	27	26	35	48	48	27	38
Koulutusmahdollisuuksien sijainti tai kulkuyhteydet	51	24	34	37	31	29	48	34
Sopivien koulutusmahdollisuuksien puute	34	24	29	33	32	15	43	30
Ikä tai terveydelliset syyt	20	18	12	19	22	63	15	24
Koulutuksesta ei ole hyötyä	31	20	13	15	28	47	17	24
Harrastukset	14	21	29	23	25	17	8	22
Vähäinen pohjakoulutus	26	17	6	19	33	30	23	22
Lastenhoitoon liittyvät syyt	22	16	31	24	15	3	52	21
Tiedon puute opiskelumahdollisuuksista	13	14	14	22	24	13	32	20
Muut koti- tai perhesyyt	22	16	28	23	13	9	27	19
Koulutuksen/opetuksen heikko laatu	10	17	22	14	16	9	12	15
Epäonnistumisen pelko	9	3	4	9	13	14	14	9
Muu este tai vaikeus	7	10	10	6	4	7	8	7
Vastaajat yhteensä (n)	101	240	622	656	836	405	199	3 059

60. Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista vapaa-ajalla ja omalla kustannuksella koulutukseen koulutusasteen mukaan (18–64-vuotiaat, pl. opiskelijat ja varusmiehet)

Este/vaikeus	Koulutusaste			
	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste	Kaikki vastaajat
	%	%	%	%
Väsymys	37	39	42	39
Taloudelliset syyt	34	43	38	39
Hankalat tai epäsäännölliset työajat	31	42	41	38
Kiinnostuksen puute	48	38	27	38
Koulutusmahdollisuuksien sijainti tai kulkuyhteydet	31	34	36	34
Sopivien koulutusmahdollisuuksien puute	23	33	31	30
Ikä tai terveydelliset syyt	37	21	15	24
Koulutuksesta ei ole hyötyä	34	22	15	24
Harrastukset	18	22	27	22
Vähäinen pohjakoulutus	37	24	5	22
Lastenhoitoon liittyvät syyt	11	22	30	21
Tiedon puute opiskelumahdollisuuksista	18	23	16	20
Muut koti- tai perhesyyt	10	18	28	19
Koulutuksen tai opetuksen heikko laatu	10	15	21	15
Epäonnistumisen pelko	15	9	4	9
Muu este tai vaikeus	6	6	9	7
Vastaajat yhteensä (n)	823	1 264	972	3 059

61. Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen iän ja sukupuolen mukaan (18–64-vuotiaat palkansaaajat)

Este/vaikeus	Ikä				Sukupuoli		Kaikki vastaajat
	18–24-vuotiaat	25–29-vuotiaat	30–44-vuotiaat	45–64-vuotiaat	Miehet	Naiset	
	%	%	%	%	%	%	
Kiireet työpaikalla	51	64	68	58	59	66	63
Sopivaa koulutusta ei ole tarjolla	43	44	40	34	39	38	38
Vaikeus päästä kiinnostavaan koulutukseen	40	43	43	31	34	42	38
Työnantaja ei järjestä koulutusta	41	37	37	31	34	36	35
Työnantaja ei arvosta koulutusta riittävästi	23	17	22	17	19	20	20
Tiedon puute koulutusmahdollisuuksista	34	23	21	12	18	19	19
Kiinnostuksen puute	10	12	16	15	17	12	15
Koulutuksen tai opetuksen heikko laatu	11	16	19	10	16	13	15
Koulutuksesta ei ole hyötyä	12	15	14	13	17	10	14
Epäonnistumisen pelko	4	2	2	4	3	4	3
Muut esteet	8	3	9	7	5	10	7
Vastaajat yhteensä (n)	138	193	816	722	933	936	1 869

62. Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen sosioekonomisen aseman mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Este/vaikeus	Sosioekonominen asema			
	Ylemmät toimihenkilöt	Alemmat toimihenkilöt	Työntekijät	Kaikki vastaajat
	%	%	%	%
Kiireet työpaikalla	79	63	48	63
Sopivaa koulutusta ei ole tarjolla	40	36	39	38
Vaikeus päästä kiinnostavaan koulutukseen	39	40	36	38
Työnantaja ei järjestä koulutusta	25	31	47	35
Työnantaja ei arvosta koulutusta riittävästi	19	19	21	20
Tiedon puute koulutusmahdollisuuksista	14	21	20	19
Kiinnostuksen puute	14	12	18	15
Koulutuksen tai opetuksen heikko laatu	21	14	10	15
Koulutuksesta ei ole hyötyä	15	11	14	14
Epäonnistumisen pelko	2	4	4	3
Muut esteet	11	7	4	7
Vastaajat yhteensä (n)	606	588	675	1 869

63. Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen koulutusasteen mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Este/vaikeus	Koulutusaste			Kaikki vastaajat
	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste	
	%	%	%	
Kiireet työpaikalla	50	59	73	63
Sopivaa koulutusta ei ole tarjolla	31	39	41	38
Vaikeus päästä kiinnostavaan koulutukseen	30	40	40	38
Työnantaja ei järjestä koulutusta	37	41	28	35
Työnantaja ei arvosta koulutusta riittävästi	16	21	21	20
Tiedon puute koulutusmahdollisuuksista	15	23	16	19
Kiinnostuksen puute	17	15	14	15
Koulutuksen tai opetuksen heikko laatu	9	13	20	15
Koulutuksesta ei ole hyötyä	16	11	15	14
Epäonnistumisen pelko	5	3	2	3
Muut esteet	5	5	11	7
Vastaajat yhteensä (n)	354	769	746	1 869

64. Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen työnantajan mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Este/vaikeus	Työnantaja				
	Valtio- sektori	Kunta- sektori	Yksityis- sektori	Muu/ Ei osaa sanoa	Kaikki vastaajat
	%	%	%	%	%
Kiireet työpaikalla	62	68	60	54	63
Sopivaa koulutusta ei ole tarjolla	40	41	37	40	38
Vaikeus päästä kiinnostavaan koulutukseen	41	46	34	23	38
Työnantaja ei järjestä koulutusta	27	34	37	27	35
Työnantaja ei arvosta koulutusta riittävästi	20	20	20	11	20
Tiedon puute koulutusmahdollisuuksista	11	19	20	23	19
Kiinnostuksen puute	19	18	13	15	15
Koulutuksen tai opetuksen heikko laatu	13	18	13	12	15
Koulutuksesta ei ole hyötyä	15	13	13	17	14
Epäonnistumisen pelko	3	4	3	–	3
Muut esteet	9	13	4	8	7
Vastaajat yhteensä (n)	221	536	1 075	37	1 869

65. Syyt, jotka estivät/hankaloittivat paljon tai jonkin verran osallistumista työajalla työnantajan kustantamaan koulutukseen työpaikan henkilökuntamäärän mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Este/vaikeus	Työpaikan henkilökuntamäärä						
	1–49 henkeä	50–99 henkeä	100–199 henkeä	200–499 henkeä	500 henkeä tai enemmän	Ei osaa sanoa	Kaikki vastaajat
	%	%	%	%	%	%	%
Kiireet työpaikalla	62	63	69	66	64	45	63
Sopivaa koulutusta ei ole tarjolla	39	38	37	36	39	37	38
Vaikeus päästä kiinnostavaan koulutukseen	36	44	35	44	38	32	38
Työnantaja ei järjestä koulutusta	46	40	35	35	27	31	35
Työnantaja ei arvosta koulutusta riittävästi	21	23	23	23	19	11	20
Tiedon puute koulutusmahdollisuuksista	20	21	24	19	15	21	19
Kiinnostuksen puute	13	11	22	16	15	18	15
Koulutuksen tai opetuksen heikko laatu	12	16	20	19	16	9	15
Koulutuksesta ei ole hyötyä	11	10	14	15	16	10	14
Epäonnistumisen pelko	3	4	5	4	3	5	3
Muut esteet	5	6	5	5	10	9	7
Vastaajat yhteensä (n)	520	132	140	195	729	153	1 869

66. Vieraiden kielten osaaminen ja kielten määrä (18–64-vuotias väestö)

	Osaako	Väestöstä vieraita kieliä osaavat				Ei osaa/ Ei osaa sanoa	Vastaajat yhteensä	
	kieliä	1 kieli	2 kieltä	3 kieltä	Vähintään 4 kieltä		n	%
	Kyllä	%	%	%	%	%		%
Ikä								
18–24-vuotiaat	100	8	33	38	20	0	485	100
25–29-vuotiaat	95	13	40	28	14	5	322	100
30–34-vuotiaat	95	17	40	23	13	5	374	100
35–44-vuotiaat	86	17	33	23	13	14	811	100
45–54-vuotiaat	63	16	20	16	11	37	856	100
55–64-vuotiaat	51	15	16	13	7	49	574	100
Sukupuoli								
Mies	73	18	28	20	7	27	1 727	100
Nainen	83	12	28	24	18	17	1 695	100
Sosioekonominen asema								
Maatalousyrittäjät	44	14	21	5	3	56	101	100
Muut yrittäjät	80	18	25	22	14	20	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	98	6	27	41	23	2	622	100
Alemmat toimihenkilöt	86	13	37	22	14	14	656	100
Työntekijät	66	27	28	7	4	34	836	100
Opiskelijat	98	3	27	41	27	2	345	100
Eläkeläiset	44	16	13	12	3	56	405	100
Muu tai tuntematon	91	12	42	25	12	9	217	100
Koulutusaste								
Perusaste	57	20	25	7	5	43	918	100
Keskiaste	79	18	30	20	10	21	1 496	100
Korkea-aste	98	5	29	41	23	2	1 008	100
Työvoimaan kuuluminen								
Työvoima	80	17	30	21	12	20	2 524	100
Työlliset	81	16	31	22	13	19	2 206	100
Työttömät	71	22	28	16	6	29	318	100
Työvoiman ulkopuoliset	72	10	23	25	14	28	898	100
Lääni								
Etelä-Suomen lääni	84	13	29	25	17	16	1 292	100
Länsi-Suomen lääni ^{b)}	76	18	28	20	10	24	1 250	100
Itä-Suomen lääni	71	13	27	19	10	29	428	100
Oulun lääni	70	17	26	22	5	30	313	100
Lapin lääni	69	14	29	15	11	31	139	100
Kuntaryhmä								
Kaupunkimainen	85	14	30	26	15	15	2 023	100
Taajaan asuttu	72	15	29	21	8	28	588	100
Maaseutumainen	63	17	24	14	8	37	811	100
Kaikki	78	15	28	22	13	22	3 422	100

^{b)} Ml. Ahvenanmaa

67. Tietokonetta vuoden aikana käyttäneet (18–64-vuotias väestö)

	Kyllä		Ei		Yhteensä		
	N	%	N	%	N	n	%
Ikä							
18–24-vuotiaat	419 770	91	41 178	9	460 948	485	100
25–29-vuotiaat	259 702	84	47 838	16	307 540	322	100
30–34-vuotiaat	280 937	79	73 536	21	354 473	374	100
35–44-vuotiaat	604 266	79	163 159	21	767 425	811	100
45–54-vuotiaat	506 884	61	321 127	39	828 011	856	100
55–64-vuotiaat	182 769	34	359 680	66	542 448	574	100
Sukupuoli							
Mies	1 119 422	68	526 719	32	1 646 142	1 727	100
Nainen	1 134 906	70	479 798	30	1 614 704	1 695	100
Sosioekonominen asema							
Maatalousyrittäjät	45 702	48	49 380	52	95 082	101	100
Muut yrittäjät	160 189	70	68 026	30	228 216	240	100
Ylemmät toimihenkilöt	557 073	97	19 514	3	576 587	622	100
Alemmat toimihenkilöt	541 015	85	94 966	15	635 981	656	100
Työntekijät	438 857	54	371 670	46	810 527	836	100
Opiskelijat	313 295	96	13 451	4	326 746	345	100
Eläkeläiset	66 300	17	323 689	83	389 989	405	100
Muu tai tuntematon	131 898	67	65 820	33	197 718	217	100
Koulutusaste							
Perusaste	434 149	47	486 178	53	920 327	918	100
Keskiaste	984 370	69	447 289	31	1 431 659	1 496	100
Korkea-aste	835 809	92	73 050	8	908 859	1 008	100
Työvoimaan kuuluminen							
Työvoima	1 791 810	74	617 776	26	2 409 586	2 524	100
Työlliset	1 634 143	78	473 252	22	2 107 395	2 206	100
Työttömät	157 667	52	144 525	48	302 192	318	100
Työvoiman ulkopuoliset	462 518	54	388 741	46	851 259	898	100
Lääni							
Etelä-Suomen lääni	1 009 268	75	335 055	25	1 344 324	1 292	100
Länsi-Suomen lääni ¹⁾	751 905	65	406 510	35	1 158 414	1 250	100
Itä-Suomen lääni	236 666	66	123 792	34	360 459	428	100
Oulun lääni	178 025	64	98 131	36	276 156	313	100
Lapin lääni	78 464	65	43 029	35	121 493	139	100
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	1 477 624	75	492 592	25	1 970 216	2 023	100
Taajaan asuttu	347 685	64	197 922	36	545 606	588	100
Maaseutumainen	429 019	58	316 003	42	745 023	811	100
Yhteensä	2 254 328	69	1 006 517	31	3 260 845	3 422	100

¹⁾ Ml. Ahvenanmaa

Julkaisuun on koottu tietoja:

- osallistumisesta aikuiskoulutukseen
- osallistumisen muutoksista 1980-2000
- aikuisten itseopiskelusta
- työstä, koulutuksesta ja oppimisesta
- aikuisten tietokoneen käytöstä
- vieraiden kielten taidosta
- koulutuksen hyödystä, tarpeesta ja koulutusaikomuksista
- koulutukseen osallistumisen esteistä

Julkaisu perustuu Aikuiskoulutustutkimus 2000:n aineistoon.

Tilastokeskus
Markkinointipalvelut
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

Statistikcentralen
Marknadsföringstjänsten
PB 4C
00022 STATISTIKCENTRALEN
tfn (09) 1734 2011
fax (09) 1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

Statistics Finland
Sales services
P.O.Box 4C
FIN-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. +358 0 1734 2011
Fax +358 0 1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

ISSN 1236-4746
=Koulutus
ISBN 952-467-043-7
Tuotenumero 9503
BE

